

PATVIRTINTA

Biržų rajono savivaldybės tarybos

2023 m. kovo 29 d. sprendimu Nr.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

BIRŽAI, 2023

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

TURINYS

I SKYRIUS. BENDROJI INFORMACIJA	4
I.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIO PLĖTROS PLANO PLANAVIMO LAIKOTARPIS.....	4
I.2. PLANAVIMO DOKUMENTAI, KURIAIS VADOVAUTASI RENGiant SAVIVALDYBĖS STRATEGINĮ PLĖTROS PLANĄ.....	4
I.3. KITA SVARBI INFORMACIJA.....	17
II SKYRIUS. SAVIVALDYBĖS ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ.....	19
II.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PROBLEMŲ IR JŲ PRIEŽASČIŲ NUSTATYMAS.....	19
II.1.1. IŽANGA	19
II.1.2. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VIDINIŲ IR IŠORINIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ	19
II.1.2.1. GEOGRAFINĖ PADĖTIS IR DEMOGRAFINIAI RODIKLIAI.....	19
II.1.2.2. EKONOMINĖ IR VERSLO APLINKA	27
II.1.2.2.1. Pagrindiniai ekonominiai rodikliai	27
II.1.2.2.2. Darbo rinka	30
II.1.2.2.3. Verslo aplinka.....	32
II.1.2.2.4. Žemės ūkis ir miškininkystė	37
II.1.2.2.5. Statyba ir gyvenamasis fondas	41
II.1.2.2.6. Turizmas ir rekreacinė aplinka	42
II.1.2.3. ŠVIETIMAS, SPORTAS IR KULTŪRA	51
II.1.2.3.1. Švietimas.....	51
II.1.2.3.2. Sportas.....	61
II.1.2.3.3. Kultūra.....	65
II.1.2.4. SOCIALINĖ APLINKA.....	72
II.1.2.4.1. Sveikatos priežiūra	72
II.1.2.4.2. Socialinė apsauga.....	78
II.1.2.4.3. Viešasis saugumas	86
II.1.2.4.4. Jaunimas, bendruomenės ir nevyriausybinių organizacijos	90
II.1.2.5. APLINKOS APSAUGA IR GAMTINĖ APLINKA	94
II.1.2.6. INFRASTRUKTŪRA	100
II.1.2.6.1. Transporto infrastruktūra.....	100
II.1.2.6.2. Vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas	103
II.1.2.6.3. Energetinė infrastruktūra	105
II.1.2.6.4. Technologinė aplinka	108
II.1.2.7. VIEŠASIS VALDYMAS	110

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

II.1.2.8. PAGRINDINĖS BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PROBLEMOS IR ESMINĖS JŲ PRIEŽASTYS	115
II.3. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ.....	120
II.4. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NUSTATYTOS PAGRINDINĖS PROBLEMOS, KURIŲ SPRENDIMAS BŪTŲ EFEKTYVESNIS KELIŲ SAVIVALDYBIŲ/REGIONO MASTU.....	146
III SKYRIUS. SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA.....	148
III.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA IKI 2035 METŲ.....	148
IV SKYRIUS. SAVIVALDYBĖS PLĖTROS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	154
IV.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	154
V SKYRIUS. PRIEMONIŲ PLANAS	156
VI SKYRIUS. FINANSAVIMO PLANAS	193
VII SKYRIUS. SVARBIAUSI SAVIVALDYBĖS PROJEKTAI.....	195
VIII SKYRIUS. PLANO ĮGYVENDINIMO IR STEBĖSENOS NUOSTATOS	207
VIII.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO ĮGYVENDINIMAS.....	207
VIII.2. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA.....	208

I SKYRIUS. BENDROJI INFORMACIJA

I.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIO PLĖTROS PLANO PLANAVIMO LAIKOTARPIS

Šiuo metu Biržų rajono savivaldybė vadovaujasi 2015 m. spalio 9 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos patvirtintu Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016–2020 m. strateginiu planu.

2021 m. Biržų rajono savivaldybė inicijavo naujo strateginio plėtros plano rengimą, kurio planavimo laikotarpis apima 2023–2030 metus. Naujasis 2023–2030 metų strateginio valdymo laikotarpio Biržų rajono savivaldybės strateginis plėtros planas rengiamas, atsižvelgiant ir į išorės veiksnius: naują 2021–2027 metų ES finansinę perspektyvą, 2020-2021 m. vykusią COVID-19 pandemiją, 2022 m. vasario 24 d. prasidėjusį Rusijos karą su Ukraina bei dėl to augančius karo pabėgėlių srautus į Lietuvą, augančius energetikos kaštus ir pan. Jame atsispindės ne tik nauji iššūkiai ir naujai planuojami veiksmai, bet ir 2016–2020 metų strateginio laikotarpio neužbaigtų svarbiausių darbų, veiksmų tęstinumas.

I.2. PLANAVIMO DOKUMENTAI, KURIAIS VADOVAUTASI RENGIANT SAVIVALDYBĖS STRATEGINĮ PLĖTROS PLANĄ

Šiame skyrelyje bus apžvelgiami savivaldybei aktualūs strateginio planavimo dokumentai, jų prioritetai ir tikslai, kurių nuostatos atsispindės Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginiame plėtros plane (toliau – Biržų SPP 2030).

Strateginio planavimo dokumentų sistema apima ilgalaikes Europos Sąjungos (toliau – ES) ir Lietuvos Respublikos (toliau – LR) planavimo dokumentų nuostatas, kurios perkeliamos į trumpesnės trukmės planavimo dokumentus, savivaldybių strateginio planavimo dokumentus. Vienų planavimo dokumentų nuostatos turi atsispindėti kituose susijusiuose dokumentuose ir vieni kitiems neprieštarauti.

Pagrindiniai ES ir LR planavimo dokumentai, aktualūs laikotarpiui iki 2030 m. yra šie: „Europa 2030“, LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“, 2021–2027 metų daugiametė finansinė programa, Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas (žr. 1 priedą). Priede nurodyti ir ankstesnio laikotarpio (2014–2020 m.) ES, nacionaliniai, regioniniai ir savivaldybės planavimo dokumentai, nes kai kurie iš jų yra vis dar aktualūs.

Darnaus ES vystymosi siekiama prisidedant prie projekto „**Europa 2030**“. Dokumente suformuoti šeši tikslai (žr. 1 pav.). Minėtiems tikslams pasiekti valstybės narės, taip pat ir Lietuva, negali susitelkti vien į savo nacionalinius interesus. Todėl vykdant nacionalinę politiką itin svarbu atsižvelgti į platesnius, europinius užmojus ir kartu su visa Europa vadovautis bendrai išsikeltais tikslais.

2020 m. gruodžio 16 d. ES Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, priėmė reglamentą, kuriuo nustatomas ES 2021–2027 metų ES biudžetas, vadinamas **2021–2027 metų daugiametė finansinė programa** (toliau – DFP). DFP numatytas 1 074,3 mlrd. EUR apimties biudžetas 27 ES valstybėms narėms 2018 m. kainomis, įskaitant Europos plėtros fondo integravimą. Papildomai suformuota nauja ES ekonomikos gaivinimo priemonė „Next Generation EU“ (toliau – NGEU), kurios pagrindu bus skiriama dar 750 mlrd. EUR valstybių narių ekonomikų atsigavimui dėl 2020 m. prasidėjusios COVID-19 pandemijos pasekmių. Didžioji šio finansavimo dalis bus skiriama (672,5 mlrd. EUR arba beveik 90 proc.) pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę. Šios priemonės pagrindu viešosios investicijos ir reformos valstybėse narėse bus remiamos teikiant paskolas ir dotacijas. Tokiu būdu valstybėms narėms bus padedama sušvelninti COVID-19 pandemijos ekonominį ir socialinį poveikį, taip pat įveikti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkų keliamus iššūkius.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

1 pav. „Europa 2030“ tikslai

Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://www.consilium.europa.eu/lt>

Taigi, ES ateinančiu periodu valstybių narių atsigavimui po COVID19 pandemijos ir ES ilgalaikiams prioritetams įvairiose politikos srityse finansuoti skirs 1,8 trln. EUR sumą. Tai bus beveik 40-ties ES išlaidų programų finansavimo pagrindas ateinančiam septynerių metų laikotarpiui.

Siekiant skaidrumo ir racionalumo, būsimas ilgalaikis ES biudžetas apima 7 išlaidų sritis (žr. 2 paveikslą).

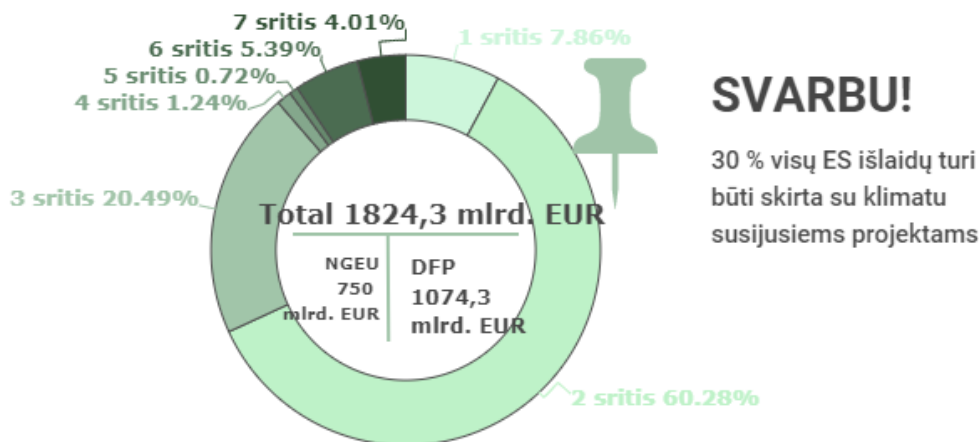
- 1 Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika
- 2 Sanglauda ir vertybės
- 3 Gamtos išteklių ir aplinka
- 4 Migracija ir sienų valdymas
- 5 Saugumas ir gynyba
- 6 Kaimyninės šalys ir pasaulis
- 7 Europos viešasis administravimas

2 pav. 2021–2027 metų DFP išlaidų kategorijos

Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://www.consilium.europa.eu/lt>

Kiekvienai iš šių sričių yra skirtas tam tikras finansavimas naujiems ir sustiprintiems prioritetams visose ES politikos srityse, įskaitant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką (žr. 3 paveikslą). Iš NGEU priemonės bus finansuojamos 1, 2 ir 3 srityse, iš DFP – visose srityse. Svarbu, kad 30 proc. visų ES išlaidų turės būti skirta su klimatu susijusiems projektams.

Sanglaudos politikai pagal DFP 2021–2027 metais bus skiriama apie 330 mlrd. EUR (finansavimas skiriamas iš Sanglaudos fondo (SF), Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), Europos socialinio fondo+ (ESF+)). Bendrajai žemės ūkio politikai bus skiriama apie 336 mlrd. EUR (finansavimas skiriamas iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF)). Šios programos bus modernizuojamos, siekiant užtikrinti, kad kuo geriau prisidėtų prie ES valstybių narių ekonomikų atsigavimo bei ES žaliųjų ir skaitmeninių tikslų.

3 pav. ES biudžetas (DFP ir NGEU) pagal išskiriamas sritis

Naujoms bei sustipintoms politikos sritims bus skiriama apie 335 mlrd. EUR 2021–2027 m. DFP biudžeto. Šiose srityse veiks daug įvairių programų ir fondų (žr. 4 paveikslą, kuriame programos išskirtos pagal numatomas išlaidų sritis, vertinant DFP biudžetą). Taip pat iš DPF biudžeto 2021–2027 metais apie 73 mlrd. EUR bus skiriama Europos viešojo administravimo sričiai.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://www.consilium.europa.eu/lt>

1	SRITIS	- "Europos horizontas" - Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP) - programa "InvestEU" - ES kosmoso programa - Skaitmeninės Europos programa - Bendrosios rinkos programa, kt.
2	SRITIS	- Erasmus+ - programa "Europos solidarumo korpusas" - programa "Kūrybiška Europa" - ES civilinės saugos mechanizmo rezervas "RescEU" - programa "ES - sveikatos labui", kt.
3	SRITIS	- Aplinkos ir klimato kaitos programa (LIFE) - Teisingos pertvarkos fondas (TPF) - kt.
6	SRITIS	- Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė (KVTBP) - Humanitarinė parama - kt.

4 pav. Finansavimo programų pasiskirstymas pagal išlaidų sritis (DFP biudžetas)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://www.consilium.europa.eu/lt>

1	SRITIS	- "Europos horizontas" - programa "InvestEU"
2	SRITIS	- Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (paskolos ir dotacijos) - REACT-EU - ES civilinės saugos mechanizmo rezervas "RescEU"
3	SRITIS	- EZUFKP - TPF

5 pav. Finansavimo programų pasiskirstymas pagal išlaidų sritis (NGEU biudžetas)

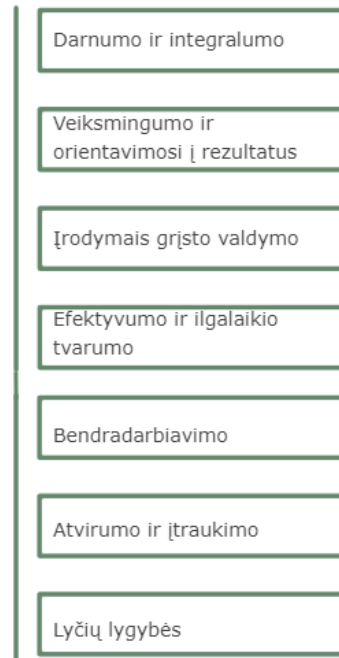
Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://www.consilium.europa.eu/lt>

Lietuvoje 2020 m. birželio 25 d. buvo priimtas naujas **LR Strateginio valdymo įstatymas** (toliau – LR SVĮ)¹, kurio tikslas – sukurti ir plėtoti į rezultatus orientuotą strateginio valdymo sistemą, integruojant strateginio planavimo, regionų plėtros ir teritorijų planavimo procesus, siekiant užtikrinti ilgalaikę ir darnią valstybės pažangą ir veiksmingą valdžios sektoriaus finansų planavimą bei integravimą. Šiuo įstatymu yra numatyti strateginio valdymo sistemos principai (žr. 6 paveikslą), apibrėžiami planavimo dokumentų lygmenys, tipai, jų tarpusavio sąsajos ir įtaka pažangos lėšų ir tęstinės veiklos lėšų planavimui, nustatyti strateginio valdymo sistemos dalyviai, jų teisės ir pareigos, įtvirtintos strateginio valdymo sistemos valdysenos nuostatos. Pagal LR SVĮ visi šalyje rengiami strateginio planavimo dokumentai skirstomi į:

- ✓ *strateginio lygmens* – 10 metų ir ilgesnės trukmės planavimo dokumentai, kuriuose suplanuojamos ilgalaikė ir darniai valstybės pažangai užtikrinti reikalingos prielaidos;
- ✓ *programavimo lygmens* – 4–10 metų trukmės planavimo dokumentai, kuriuose nustatomi strateginio lygmens planavimo dokumentų įgyvendinimo būdai ir sąlygos;
- ✓ *veiklos lygmens* – planavimo dokumentai, kuriuose detalizuojamas programavimo lygmens planavimo dokumentuose nustatyti pažangos priemonių ir (arba) projektų įgyvendinimas, nurodomos tęstinės veiklos priemonės ir tam reikalingos lėšos.

Vadovaujantis LR SVĮ, savivaldybės strateginis plėtros planas yra 4–10 m. trukmės programinio lygmens planavimo dokumentas, skirtas aplinkos, socialinei ir ekonominei raidai savivaldybės teritorijoje planuoti ir rengiamas atsižvelgiant į kitus strateginio ir programavimo lygmens planavimo dokumentus. Savivaldybės SPP turi derėti su savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentais ir regionų plėtros planais. Savivaldybės SPP vieta strateginio planavimo dokumentų sistemoje nurodyta 2 priede.

6 pav. Strateginio valdymo sistemos principai

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR SVĮ

Pagal LR SVĮ 25 str. 3 p. LR Vyriausybė rengia **Strateginio valdymo metodiką**, kuri detalizuos strateginio valdymo principų įgyvendinimą, LR SVĮ nustatytą tvarką dėl planavimo dokumentų rengimo, tvirtinimo, įgyvendinimo, stebėsenos, vertinimo ir atsiskaitymo už pasiektus rezultatus procesų organizavimo, nustatys reikalavimus planavimo dokumentų struktūrai ir turiniui, reglamentuos institucijų, dalyvaujančių planavimo dokumentų rengimo, įgyvendinimo ir atsiskaitomybės procesų valdyme, atsakomybes ir funkcijas. Vadovaujantis šia metodika, bus rengiami ir savivaldybių SPP.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – LPS „Lietuva 2030“)² yra ilgesnės nei 20 metų trukmės strateginio lygmens planavimo dokumentas, kuriame nurodoma valstybės pažangos vizija, jai įgyvendinti skirtos valstybės vystymosi kryptys ir poveikio rodikliai, atspindintys siekiamus socialinės, ekonominės ir aplinkos būklės pokyčius šalies mastu.

¹ Priimtas LR Seimo 2020 m. birželio 25 d. NR. XIII-3096

² Patvirtintas 2012 m. gegužės 15 d. LR Seimo nutarimu Nr. XI-2015

LPS „Lietuva 2030“ valstybės vizija bei jos įgyvendinimo kryptys nurodytos iki 2030 metų.

Dokumente suformuota valstybės vizija yra „Lietuva – sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti“, nustatomos ilgalaikės valstybės raidos kryptys. Strategijoje nurodoma, kad visos valstybės valdymo institucijos, nepaisant jų valdymo lygmens, prisidės prie LPS „Lietuva 2030“ įgyvendinimo – dinamiško ir visaapimančio proceso, skatinančio nuolat generuoti idėjas ir atlikti konkrečius darbus. Dokumente dėmesys skiriamas bendrai visai valstybei, neišskiriant atskirų miestų bei jų problemų.

Strategijoje išskiriamos pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas ir atsakomybė bei 3 pažangos sritys: visuomenė, ekonomika ir valdymas. Siekiami įgyvendinti pokyčiai šiose srityse įtvirtins pažangos vertybes ir remsis darnaus vystymosi principais. Pokyčių tikimasi šiose srityse:

7 pav. LPS „Lietuva 2030“ kryptys

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LPS „Lietuva 2030“

LPS „Lietuva 2030“ prioritetai yra detalizuojami rengiant vidutinio laikotarpio strateginius dokumentus, programas, planus.

Vienas svarbiausių šalies dokumentų formuojant regioninę politiką – LR teritorijos bendrasis planas. Tai yra pagrindinis planavimo dokumentas, reglamentuojantis šalies teritorijos naudojimo ir tvarkymo ilgalaikę strategiją.

Esamas LR teritorijos bendrasis planas galiojo iki 2020 m., todėl, vadovaujantis LR Vyriausybės 2017 m. gegužės 31 d. nutarimu Nr. 389 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano rengimo“, parengtas naujas **LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“** (toliau – LRBP). Tai pamatinis erdvinio Lietuvos teritorijos planavimo dokumentas, integruojantis šalies sektorinių strategijų, programų ir planų nuostatas. LRBP vizija galios iki 2050 m., sprendiniai – iki 2030 m.

2019 m. pradžioje buvo įgyvendintas pirmas LRBP rengimo etapas, kurio metu atlikta esamos būklės analizė, įvertinanti daugybę sričių: gamtinius išteklius, urbanizaciją ir susisiekimo sistemas, inžinerinę infrastruktūrą, socialinių bei ekonominių struktūrų raidą bei būklę, kt. Atliktos analizės rezultatai atsispindi GIS pagrindu sukurto savivaldybių žemėlapių sluoksniuose, kuriuos galima lyginti ir derinti. Savivaldybių žemėlapis pasiekiamas interneto naršyklėse kompiuteryje ar telefone adresu www.bendrasisplanas.lt/interaktyvus-duomenys.

2019 m. pabaigoje buvo suformuota LRBP koncepcija bei dvi alternatyvos. Po to buvo patvirtintas LR Vyriausybės nutarimas, kuriuo Seimo patvirtinimui teikiami LRBP koncepcijos projektai (I ir II koncepcijos alternatyvos). LR Vyriausybė pritarė vienai iš koncepcijos alternatyvų – LRBP koncepcijai su II alternatyva³.

³ Patvirtinta 2020 m. birželio 4 d. LR Seimo nutarimu Nr. XIII-3021 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptių ir teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų patvirtinimo“

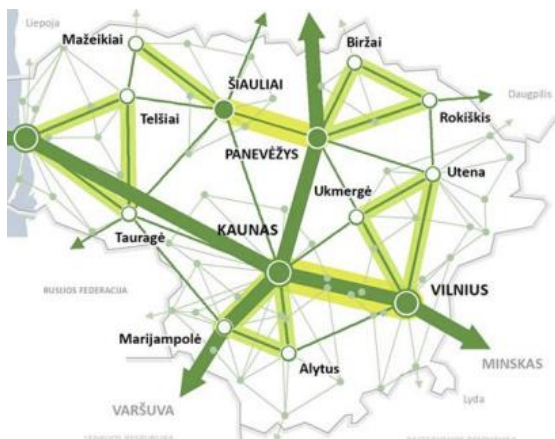

Pagal šią alternatyvą siūlomi partnerystės principai, kurie veikia susiklosčiusioje šalies struktūroje, sudaro sąlygas jai lanksčiau prisitaikyti pagal besikeičiančią demografinę situaciją, optimizuoti išteklius ir finansines lėšas jai išlaikyti, aukštai gyvenimo kokybei visoje šalies teritorijoje pasiekti. Sudarant bendradarbiavimo sąlygas, sustiprinami ne tik urbanistiniai centrai, bet ir regionai. Pagal šios alternatyvos principus turėtų būti skiriamas tikslinis sisteminis šalies investicijų koncentravimas partnerystę plėtojantiems subjektams į sritis ir teritorijas, kurios, įvertinant jų pranašumus ir specifiką, gali duoti didžiausią naudą ir grąžą ne tik konkrečiai vietai, bet ir regionui, valstybei.

Įvertinus esamą erdvinę struktūrą ir joje veikiančias sistemas, modeliuojamos teritorinį pagrindą turinčios, naujas sinergijas kuriančios, šalies stabilumą užtikrinančios 5 nacionaliniu lygmeniu veikiančios partnerystės grupės (nacionalinio lygmens urbanistiniai centrai), kuriose veikia 14 savivaldybių. Nacionalinio lygmens urbanistinių centrų partnerystės sudaro prielaidas, pasinaudojant turimais ištekliais, turima/ kuriama infrastruktūra (nuo socialinės iki inžinerinės), formuoti aukštesnę vertę ir gyvenimo kokybę mažesniais ištekliais. Šios penkios partnerystės grupės ilgainiui gali tapti regionų formavimo ir bendrų veiklų kūrimo pagrindu.

Vienas iš nacionalinio lygmens urbanistinių centrų bus *Panevėžio–Biržų–Rokiškio* partnerystės grupė, kurios traukos centras – Panevėžys. Teritorijoje vyraujantys ištekliai – pramonės, bioproductinio ūkio, rekreaciniai, multimodalumo, o plėtros prioritetas – mišrios ekonominės veiklos, pramonė ir logistika, turizmas (geologinis, kultūrinis). Panevėžio–Biržų–Rokiškio partnerystės grupėje prioritetas teikiamas mobilumo, paslaugų teikimo, pramonės ir logistikos vystymo partnerystėms. Pasitelkiant partnerystę plėtojančių miestų susisiekimo ir kitų išteklių potencialą, įmanoma organizuoti aukšto efektyvumo mobilumo paslaugas, kurios apimtų:

- paslaugų daugiarūšiškumą (multimodalumą), kai užtikrinamas tarptautinių susisiekimo objektų junglumas tarpusavyje ir su vietinio susisiekimo sistemomis, aukštos kokybės viešojo transporto tinklas su privežamuoju transportu, bevariklio transporto jungtys, dalijimosi priemonių tinklų geografija, organizacinės/ vadybinės priemonės ir kainodara, garantuojančios keleivių logistikos sistemos sudedamųjų dalių junglumą;
- paslaugų įvairiaūšiškumą (intermodalumą), kai užtikrinamas krovinių konsolidavimas ir paskirstymas, infrastruktūros ir organizacinės priemonės, garantuojančios krovinių logistikos sistemos sudedamųjų dalių junglumą.

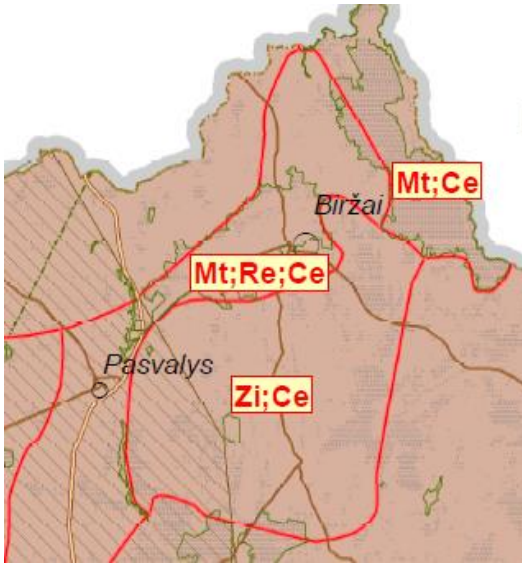

Panevėžio–Biržų–Rokiškio kartu su Šiaulių–Mažeikių bei Šiaulių–Panevėžio partnerystės grupėmis tarptautiniame kontekste mažintų didėjančią atskirtį šalies šiaurinėje, šiaurės rytų dalyse ir sudarytų teritoriniu aspektu atsvarą, lygiagrečią su ašimi, kurioje dominuoja Klaipėda, Kaunas ir Vilnius.

LRBP koncepcijoje Biržų r. sav. priklauso Šiaurės ir Vidurio Lietuvos funkcinių prioritetų sričiai, kurioje plėtojami tausojantis miškų ūkis, pritaikomoji (įstatymiškai organizuota) koordinacija, ekstensyvi rekreacija, intensyvus žemės ūkis (skirtingose rajono dalyse).

8 pav. Ištrauka iš LRBP koncepcijos (nacionalinio lygmens urbanistinė struktūra)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LRBP koncepciją

9 pav. Ištrauka iš LRBP koncepcijos (funkcinių prioritetų brėžinys)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LRBP koncepciją, kur *Mt* – tausojantis miškų ūkis, *Ce* – pritaikomoji koordinacija, *Re* – ekstsensyvi rekreacija, *Zi* – intensyvus žemės ūkis

LRBP koncepcijoje Biržų r. sav. priskiriama karstiniam regionui, kuris išsiskiria ypatingu jautrumu žmogaus ūkinės veiklos poveikiui, todėl jame numatomos specifinės tvaraus ūkininkavimo iniciatyvas skatinančios priemonės.

LRBP koncepcijoje Biržų miestas priskirtas papildomojo tipo regioniniams centrams, kurie atlieka svarbų vaidmenį regionų arealuose, telkia dalį santykinai vidutinio poreikio paslaugų, atitinkamo lygmens aptarnavimo galimybes, darbo vietas.

LRBP koncepcijoje Biržų miestas priskiriamas didelį rekreacinį potencialą turintiems pasienio regiono centrams (jų iš viso Lietuvoje yra 5), kuriuose svarbu stiprinti bendradarbiavimą, siekiant plėtoti konkurencingą rekreacijos ir turizmo sektorių šalyje.

2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas (toliau – NPP)⁴ – 10 metų trukmės skėtinis strateginio lygmens planavimo dokumentas, vienijantis valstybėje planuojamus pokyčius, užtikrinančius valstybės pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir spręstinas problemas, kurio įgyvendinimui sutelkiami visi įmanomi finansavimo šaltiniai.

2014–2020 m. periodu šalyje galiojo 2014–2020 m. Nacionalinė pažangos programa, kurios galiojimo laikas pasibaigė 2020 m. pabaigoje.

NPP parengtas atsižvelgiant į LR teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptis ir teritorijos naudojimo funkcinius prioritetus, LPS „Lietuva 2030“ numatytą valstybės pažangos viziją ir raidos kryptis, Nacionalinę saugumo strategiją, Jungtinių Tautų Darnaus vystymo darbotvarkę 2030 ir kitus tarptautinius susitarimus, įsipareigojimus bei ES teisės aktus, taip pat vertinant esamą situaciją, tarptautinių organizacijų teikiamas rekomendacijas, kylančius naujus iššūkius ir valstybės pažangos galimybes. NPP 2020 m. pradžioje buvo koreguojamas, įtraukiant priemones, mažinančias COVID-19 pandemijos sukeltas pasekmes.

Siekiant užtikrinti darnų pasaulio valstybių vystymąsi, 2015 metais Jungtinių tautų organizacija (toliau – JTO) patvirtino 17 *darnaus vystymosi tikslų* (toliau – DTV), apimančių socialinės aplinkos gerinimo, ekonominio vystymosi, aplinkosaugos bei bendradarbiavimo sritis. Tikslai išdėstyti Jungtinių Tautų Darnaus vystymo darbotvarkėje 2030. Šiuos tikslus konkretizuoja 169 uždaviniai ir pažangai matuoti skirti 232 rodikliai. Darnus vystymasis remiasi trimis pamatiniais matmenimis – ekonomikos augimu, visuomenės gerove ir aplinkos kokybe, užtikrinant darnų visų trijų vystymą, neteikiant nei vienam pirmenybės prieš kitus du. NPP yra išnagrinėta DTV tikslų įgyvendinimo pažanga Lietuvoje 2020 m. (žr. 10 paveikslą).

⁴ Patvirtintas 2020 m. rugsėjo 9 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 998 (LRV 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 797 redakcija)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

↑ tikslas įgyvendinamas pagal planą, didelė tikimybė pasiekti 2030 m.

↗ nedidelis gerėjimas, nepakankamas siekiant įgyvendinti tikslą 2030 m.

→ nėra pažangos įgyvendinant tikslą 2030 m.

↓ blogėjanti tendencija

... nėra duomenų

- 1** Panaikinti visų formų skurdą
- 2** Panaikinti badą, užtikrinti apsirūpinimą maistu ir geresnę mitybą, skatinti darnų žemės ūkį
- 3** Užtikrinti sveiką gyvenimą ir skatinti visų amžiaus grupių gerovę
- 4** Užtikrinti visaapimančią ir lygiavertę kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi
- 5** Pasiekti lyčių lygybę ir įgalinti moteris ir mergaites
- 6** Užtikrinti visiems vandens prieinamumą, darnų valdymą ir sanitariją
- 7** Užtikrinti visiems prieigą prie prieinamos, patikimos, darnios ir modernios energijos
- 8** Skatinti tvarų, visaapimančią ir darnų ekonominį augimą, produktyvų įdarbinimą ir tinkamą darbą
- 9** Plėtoti atsparią infrastruktūrą, skatinti visa apimančią ir darnią industrializaciją ir skatinti inovacijas
- 10** Sumažinti nelygybę valstybėse ir tarp valstybių
- 11** Padaryti miestus ir žmonių apgyvendintas vietas saugias, atsparias ir darnias
- 12** Užtikrinti darnaus vartojimo ir gamybos modelius
- 13** Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos padariniais veiksmų
- 14** Išlaikyti ir darniam vystymui naudoti vandenynų ir jūrų išteklius
- 15** Saugoti, atkurti, skatinti darnų žemės ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės degradaciją, sustabdyti bioįvairovės praradimą
- 16** Skatinti taikias visuomenes darniam vystymuisi, užtikrinti prieigą prie teisingumo visiems ir sukurti efektyvias, atskaitingas visų lygių institucijas
- 17** Stiprinti vystymosi darbotvarkės įgyvendinimo priemones ir pagyvinti globalią partnerystę darniam vystymuisi

10 pav. Darnaus vystymosi tikslai ir jų įgyvendinimo pažanga Lietuvoje 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkę 2030

Pažymėtina, kad 2020 m. pagal bendrinį visų darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo indeksą Lietuva užima 36 vietą (iš 193 JTO priklausančių narių). Lietuva pilnai yra pasiekusi tik 15-am tikslui – Gyvybė žemėje (saugoti, atkurti, skatinti darnų žemės ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės degradaciją, stabdyti bioįvairovės praradimą) – keliamus rodiklius. Didžiausi iššūkiai Lietuvai kyla 10 tikslo (Sumažinti nelygybę) ir 13 tikslo (Sušvelninti klimato kaitos poveikį) rodiklių pasiekimui.

NPP yra įtvirtinami 3 horizontalieji principai (žr. 11 paveikslą), kurių įgyvendinimo pažangai per 10 metų nustatyti agreguoti indeksai/ rodikliai, ir kuriems įvardijamos jų įgyvendinimą sustiprinančios priemonės.

11 pav. Horizontalieji NPP principai

Šaltinis: sudaryta autorių pagal NPP

NPP formuluojami 10 strateginių (teminių) tikslų, kurie tarpusavyje yra susiję (žr. 12 paveikslą).

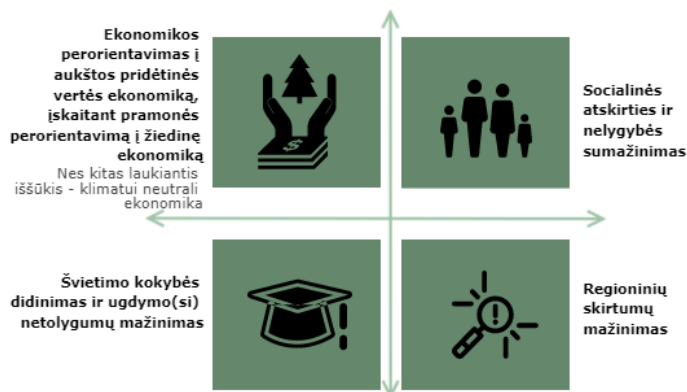
Tiksiai neprioretizuojami, nes visi yra vienodai svarbūs. Tikslams įgyvendinti bus būtinas daugelio institucijų susitelkimas. Tikslams pasiekti nustatomi pažangos uždaviniai, kurie turi platesnę horizontaliąją dimensiją. Tikslams ir uždaviniams numatomi pamatuojami poveikio rodikliai.

- 1 Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos augimo ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą
- 2 Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį
- 3 Didinti švietimo sistemos veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams
- 4 Didinti teisės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą
- 5 Stiprinti nacionalinį saugumą
- 6 Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą
- 7 Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui
- 8 Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą
- 9 Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį
- 10 Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora

12 pav. 2021–2030 metų nacionalinės pažangos strategijos tikslai

Šaltinis: sudaryta autorių pagal NPP

NPP yra išskiriami 4 sisteminiai iššūkiai, kuriuos numatoma spręsti per ateinančią dešimtmetį (žr. 13 paveikslą).

13 pav. Keturi sisteminiai iššūkiai, kuriuos numatoma spręsti NPP

Šaltinis: sudaryta autorių pagal NPP

Regioniniu lygmeniu reikšmingas Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas (toliau – LR RPI)⁵, kuris nurodo nacionalinės regioninės politikos tikslą (*skatinti tolygią ir tvarią plėtrą visoje valstybės teritorijoje*), jo įgyvendinimo uždavinius, regioninės plėtros skatinimo priemonės, teritorijas, kuriose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika, nacionalinę regioninę politiką formuojančius ir įgyvendinančius subjektus ir jų įgaliojimus, regionų plėtros tarybų statusą, steigimą, valdymą, veiklą, finansavimą ir pabaigą. Nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimas planuojamas šiuose planavimo dokumentuose: 1) Regionų plėtros programoje; 2) kitose LR Vyriausybės tvirtinamose plėtros programose, kuriomis įgyvendinamos LR teritorijos bendrajame plane nustatytos regioninio vystymo nuostatos; 3) Regionų plėtros planuose.

Pagal LR RPI nacionalinę regioninę politiką formuoja ir įgyvendina Nacionalinė regioninė plėtros taryba (kolegiali LR Vyriausybės ir LR Vidaus reikalų ministerijos institucija), kaip patariamoji institucija, ir Regionų plėtros tarybos (apskričių savivaldybių įsteigti juridiniai asmenys), kaip įgyvendinančios institucijos. Panevėžio regiono plėtros taryba įsteigta 2020 m. lapkričio 15 d.

Šiuo metu galioja **Panevėžio regiono 2014–2020 metų plėtros planas**⁶, kurio priemonės dar bus įgyvendinamos iki 2023 m.

Lietuvos regioninės politikos „Baltoji knyga“ (toliau – Baltoji knyga)⁷ parengta siekiant suderinti nacionalinės valdžios ir vietos savivaldos institucijų bei socialinių ir ekonominių partnerių teritorinės sanglaudos vizijas ir veiksmus joms pasiekti, nubrėžti ilgalaikę regioninės plėtros perspektyvą, kuri tęstųsi bent keletą politinių ciklų ir būtų suderinta su ES ilgametėmis finansinėmis perspektyvomis.

Baltojoje knygoje yra įvardinti du svarbiausi valstybės iššūkiai:

I	Iššūkis	Geografiškai subalansuotas darnus ir tvarus ekonomikos augimas
II	Iššūkis	Kokybiškos gyvenimo sąlygos visoje Lietuvoje

Šiuos iššūkius gali padėti spręsti veiksminga regioninė politika, kurios pagrindinis tikslas apibrėžtas Baltojoje knygoje:

sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas visoje Lietuvoje

Tiksliui pasiekti iškelti keturi uždaviniai. Viename jų teigiama, kad esamos 10 apskričių yra būtinos, siekiant tolygaus visų šalies gyventojų užimtumo ir per protingą laiką pasiekiamų paslaugų, tačiau apskričių ribos negali sudaryti kliūčių greitos ir sėkmingos regionų plėtros ir bendradarbiavimo iniciatyvoms. Veiksmo įgyvendinimui skirta priemonė – „Regioninių centrų rangavimas būtinas siekiant modeliuoti veiksmingą ekonominę plėtrą ir užtikrinti kokybiškų viešųjų paslaugų pasiekiamumą per protingą laiką“.

Baltojoje knygoje numatyta, kad geografiškai subalansuotam, darniam ir tvariam ekonomikos augimui pasiekti kiekvienas Lietuvos regionas turi pasirinkti stipriausias ir perspektyviausias savo ekonominės specializacijos kryptis. To tikslas – paskatinti regionus kryptingai išnaudoti specifinius kiekvieno iš jų resursus, taip didinant regionų patrauklumą ir skatinant ekonomines iniciatyvas. Pagal Baltąją knygą LRV parengė regioninės politikos prioritetus.

⁵ Priimtas LR Seimo 2000 m. liepos 20 d. Nr. VIII-1889 (suvestinė redakcija nuo (2020-09-01))

⁶ Patvirtintas 2015 m. gruodžio 15 d. Panevėžio regiono plėtros tarybos nutarimu Nr. 51/4S-23 (aktuali redakcija nuo 2020-12-31)

⁷ Patvirtinta 2017 m. gruodžio 15 d. Nacionalinės regioninės plėtros tarybos.

Nacionaliniu regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projektu⁸, kuriame suformuoti 3 prioritetai (žr. 14 pav.), siekiama šalies regionuose sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko, patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas.

01 Darnus ir tvarus regionų ekonomikos augimas (ekonominė sanglauda)

02 Paslaugų ir darbo vietų prieinamumas visiems (teritorinė sanglauda)

03 Veiksminga regioninės politikos įgyvendinimo sistema

14 pav. Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projektas

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Nacionalinės regioninės politikos iki 2030 metų projektą

Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projekte pateikiamos Panevėžio regiono plėtros taryboje patvirtintos⁹ ir šiuo metu su LR VRM derinamos Panevėžio regiono specializacijos kryptys (žr. 15 paveikslą). Panevėžio regioną sudaro Panevėžio miestas ir Biržų, Kupiškio, Pasvalio, Rokiškio bei Panevėžio rajonai. Tai lėmė gana ilgą specializacijų sąrašą, kadangi norėta atsižvelgti į kiekvienos regiono savivaldybės specifiką ir poreikius. Toks platus pasirinktų specializacijų spektras gali sudaryti keblumų regionui siekiant bendromis jėgomis įgyvendinti vieningą regioninę plėtrą. Kita vertus, tai suteikia platesnes galimybes plėtrai ir vystymuisi bei reprezentuoja aukštas regiono ambicijas.

2014–2020 metų ES paramos įgyvendinimo laikotarpiu visi regionai Lietuvoje rengė Integruotas teritorijų vystymo programas, apimančias tikslines bei susietas teritorijas. **Panevėžio regiono integruota teritorijų vystymo programa¹²** apėmė šias tikslines teritorijas: Biržų, Kupiškio, Pasvalio ir Rokiškio miestus kartu su 10 susietų teritorijų. Šios programos rėmuose iki 2023 m. tikslinėse bei susietose teritorijose įgyvendinami įvairūs projektai.

15 pav. Panevėžio regiono specializacijos kryptys

Šaltinis: sudaryta autorių pagal www.lietuvosregionai.lt

⁸ Patvirtintos 2017 m. gruodžio 7 d. Panevėžio regiono plėtros tarybos posėdyje.

⁹ Pritarta 2019 m. kovo 28 d. Nacionalinės regioninės plėtros tarybos posėdyje.

¹² Patvirtinta 2015 m. rugsėjo 10 d. LR Vidaus reikalų ministro įsakymu Nr. 1V-714 (aktuali redakcija nuo 2020-11-14)

Biržų rajono savivaldybė iki 2020 m. pabaigos vadovavosi **Biržų rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu**¹⁰ (toliau – BRSTBP). Šiuo metu yra rengiamas naujas Biržų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas (vykdomas baigiamasis etapas). BRSTBP koncepcijos projekte numatyti regioninio (Biržų miestas) ir savivaldybės lygmens urbanistiniai centrai (žr. 16 paveikslą).

16 pav. Urbanistinių centrų struktūra Biržų r. sav. pagal BRSTBP koncepcijos projektą

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSTBP koncepciją

Savivaldybės lygmens urbanistiniai centrai skirstomi į pagrindinius (Vabalninko m.) bei vietinius. Vietiniai urbanistiniai centrai gali būti sudaryti miestelio pagrindu (išskirti Nemunėlio Radviliškio, Pabiržės bei Papilės mstl.) ir kaimo gyvenamosios vietovės pagrindu (išskirti Parovėjos k. ir Pačeriaukštės I k.).

BRSTBP koncepcijos projekte išskiriamos ir gyvenamosios vietovės, kuriose galimas rekreacinių paslaugų vystymo potencialas, įvardinamos rekreaciniais centrais – Biržų, Vabalninko miestai, Nemunėlio Radviliškio, Papilio miesteliai, Pučiakalnės, Kvetkų kaimai.

BRSTBP koncepcijos projekte išskiriama perspektyvinė Likėnų kurortinė teritorija; numatoma, kad apjungus Likėnų kurortinės teritorijos ir Biržų miesto rekreacinį bei turizmo potencialą, galima pozicionuoti šias teritorijas regioninio lygmens rekreaciniu centru.

BRSTBP koncepcijos projekte bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje išskirtos:

- ✓ *neurbanizuojamos teritorijos*, kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos;
- ✓ *urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos*, apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose.

Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, įvertinus demografinės tendencijas ir veiklos galimybes, skaidomos į pirmo (jose savivaldybė teikia prioritetą vystyti socialinę bei inžinerinę infrastruktūrą) ir antro (numatytos urbanizuoti, bet neturi didelio potencialo augimui) prioriteto teritorijas.

Biržų r. sav. yra pasirengusi Biržų miesto ir Vabalninko miesto bendruosius planus.

Biržų miesto teritorijos bendrajame plane¹³ Biržų miestas priskirtas antro lygmens (regioninio centro C kategorijai), kuris neatlieka regioninės administracinės funkcijos. Svarbiausios Biržų miesto teritorijos vystymo kryptys bei funkcijos:

- ✓ urbanistinės struktūros plėtra ir vystymas;
- ✓ teritorijų pramonės ir sandėliavimo, komercijos veiklai ir plėtrai rezervavimas, jų inžinerinės infrastruktūros užtikrinimas ir tobulinimas;
- ✓ teritorijų būsto, tame tarpe socialinio, plėtrai rezervavimas ir inžinerinės infrastruktūros parengimas;

¹⁰ Patvirtintas 2008 m. birželio 30 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-156.

¹³ Patvirtintas 2014 m. birželio 26 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-127.

- ✓ urbanizuotų teritorijų viešųjų erdvių ir rekreacinių funkcijų bei teritorijų plėtra;
- ✓ visuomeninės paskirties, švietimo, sveikatos, kultūros ir socialinės infrastruktūros vystymas;
- ✓ susisiekimo ir ryšių užtikrinimas vystant subalansuotą urbanistinių jungčių funkcionavimą;
- ✓ lokaliųjų, seniūnijų centrų plėtros rėmimas didinant administracinius gebėjimus ir sudarant palankias sąlygas teikiamų funkcijų administravimui;
- ✓ pagrindinių rajono specifinių gamtinių resursų tikslingas racionalus panaudojimas vystant gyvenamųjų vietovių ir rekreacinių teritorijų plėtrą;
- ✓ kaimo gyvenamųjų vietovių integravimas į rekreacinę veiklą ir atitinkamos infrastruktūros plėtojimas.

2020 m. parengtas naujas **Vabalninko miesto teritorijos bendrasis planas**¹¹, kuriame nurodyta, jog Vabalninko miesto teritorija patenka į Vidurio Pabaltijo žemumų ruožą, Šiaurės Lietuvos (Žiemgalos) žemumos sritį, Mūšos mažai miškingą agrarinę lygumą. Miesto teritorijoje vyraujančią teritoriją užima antropogeninis urbanizuotas kraštovaizdis bei agrarinis upėtas urbanizuotas kraštovaizdis.

Vabalninko miesto teritorijos bendrajame plane numatytos vystyti šios prioritėtinės plėtros teritorijos: miesto centro teritorija, pramoninės ir sandėliavimo teritorijos miesto pietinėje pusėje bei J. Naujalio g. ašis aplink, kurioje planuojami nauji gyvenamieji kvartalai. Šios teritorijos jungiasi tarpusavyje sudarydamos pagrindą koncentruotoms investicijoms į nedidelę vientisą darbo vietų, aptarnavimo ir gyvenamąją zoną. Taip pat, kaip prioritėtinės teritorijos numatyti vystyti seniūnijai svarbūs inžinerinės infrastruktūros objektai, naujai plėtojami specializuotų kompleksų objektai, prioritėtinės želdynų tvarkymo teritorijos.

Šiuo metu galiojantys aktualūs Biržų r. sav. teritorijų planavimo dokumentai, kuriais vadovaujantis arba į kuriuos atsižvelgiant bus rengiamas naujas Biržų rajono savivaldybės strateginis plėtros planas:

- ✓ *Biržų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schemos keitimas*¹⁴;
- ✓ *Biržų miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas*¹⁵;
- ✓ *Biržų rajono savivaldybės šilumos ūkio specialusis plano keitimas (atnaujinimas)*¹⁶.

Šiuo metu BRS yra pradėjusi rengti *Biržų rajono savivaldybės teritorijos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planą bei Gyvenamosios vietovės, kuriai siekiama Likėnų kurortinės teritorijos statuso, bendrąjį planą*. Taip pat BRS planuoja rengti *Biržų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planą 2021–2030 m., Biržų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų bendrąjį planą*.

1	UGDYMO KOKYBĖS IR MOKYMOSI APLINKOS UŽTIKRINIMO PROGRAMA
2	SOCIALINĖS PARAMOS IR SVEIKATOS APSAUGOS PASLAUGŲ KOKYBĖS IR PRIEINAMUMO GERINIMO PROGRAMA
3	KULTŪROS IR TURIZMO, SPORTO, JAUNIMO IR BENDRUOMENIŲ VEIKLOS AKTYVINIMO PROGRAMA
4	SAVIVALDYBĖS PAGRINDINIŲ FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA
5	APLINKOS APSAUGOS, VERSLO RĖMIMO IR ŽEMĖS ŪKIO PLĖTROS PROGRAMA
6	INFRASTRUKTŪROS OBJEKTŲ PLĖTROS BEI PRIEŽIŪROS IR TERITORIJŲ PLANAVIMO PROGRAMA

17 pav. Biržų rajono savivaldybės strateginio veiklos plano programos

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės administracija

¹¹ Patvirtintas 2020 m. vasario 28 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-57.

¹⁴ Patvirtinta 2018 m. lapkričio 29 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-238

¹⁵ Patvirtinta 2018 m. rugsėjo 27 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-189

¹⁶ Patvirtinta 2018 m. kovo 29 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-35

Biržų rajono savivaldybė iki 2020 m. pabaigos vadovavosi **Biržų rajono savivaldybės plėtros 2016–2020 m. strateginiu planu**¹⁷, kurio įgyvendinimo eigos ir rezultatų analizė bus pateikta kitame dokumente.

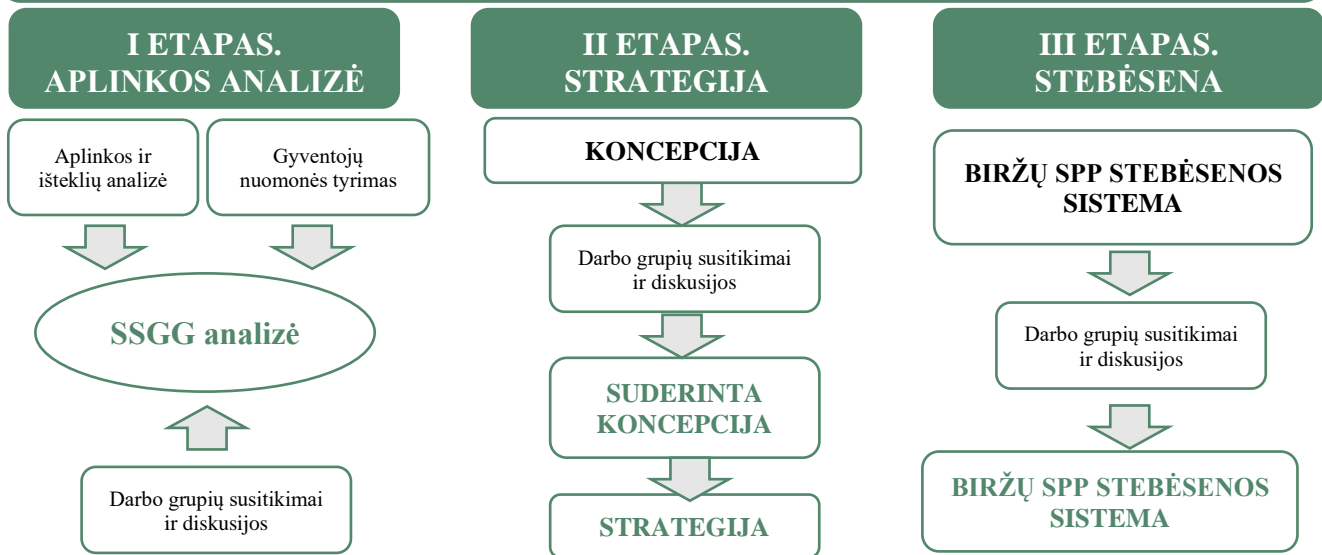
Šiuo metu Biržų r. sav. vadovaujasi **Biržų rajono savivaldybės 2023–2025 metų strateginiu veiklos planu**, kuriame suformuotos 6 programos (žr. 17 pav.).

Biržų rajono savivaldybės teritorijoje veikia dvi vietos veiklos grupės (toliau – VVG), jų parengtos strategijos ir įgyvendinami projektai taip pat yra aktualūs Biržų rajono savivaldybei. Biržų rajono VVG, kurios atstovaujama teritorija – Biržų rajono savivaldybės teritorija, išskyrus Biržų miestą, yra parengusi **Biržų rajono kaimo vietovių vietos plėtros strategiją 2015–2023 m.**¹⁸. Strategijoje nurodyta, kad laikotarpiu iki 2023 m. dar aktualios 8 priemonės. Biržų miesto VVG, kurios atstovaujama teritorija – Biržų miestas, yra parengusi **Biržų miesto plėtros strategiją 2016–2020 m.**¹⁹ Strategijoje nurodyta, kad laikotarpiu iki 2023 m. dar aktualūs 8 veiksmai.

I.3. KITA SVARBI INFORMACIJA

Biržų rajono savivaldybės 2023–2030 metų strateginis plėtros planas yra savivaldybės ilgalaikio planavimo dokumentas, skirtas aplinkos, socialinei ir ekonominei raidai savivaldybės teritorijoje planuoti ir rengiamas atsižvelgiant į kitus strateginio ir programavimo lygmens planavimo dokumentus. Biržų SPP 2030 rengimo procesą sudaro 3 pagrindiniai etapai:

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS 2023-2030 METAMS

Biržų rajono savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2030 metų 2021–2023 m. laikotarpiu rengė trys 2021 m. balandžio 12 d. Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-232 (2023-02-14 įsakymo Nr. A-131 redakcija, 2023-02-21 įsakymo Nr. A-152 redakcija, 2023-02-24 įsakymo Nr. A-169 redakcija) patvirtintos darbo grupės (Ekonominės aplinkos kartu su jai reikalingų žmogiškųjų išteklių užtikrinimo, turizmo, sporto ir kultūros puoselėjimo darbo grupė; Aplinkos apsaugos ir atliekų tvarkymo užtikrinimo,

¹⁷ Patvirtintas 2015 m. birželio 30 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-131.

¹⁸ Aktuali redakcija nuo 2020-03-10

¹⁹ Patvirtinta 2018 m. gruodžio 18 d. Biržų miesto vietos veiklos grupės visuotinio narių susirinkimo protokolu Nr.181218/2

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

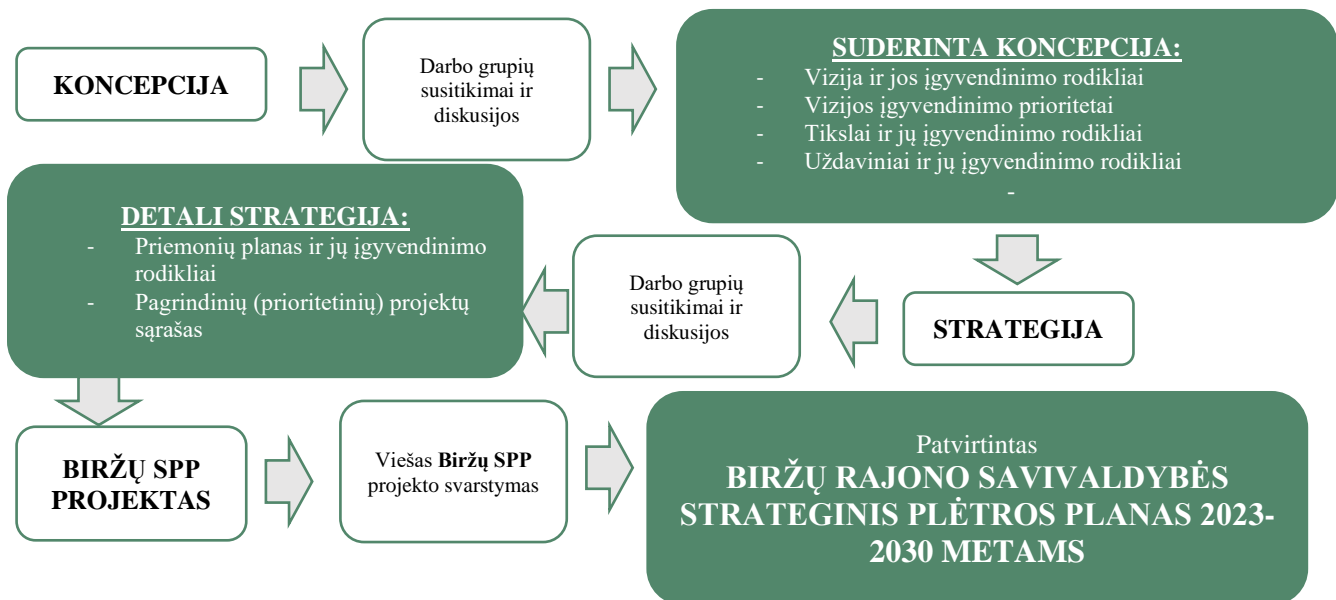
komunalinių paslaugų ir savivaldybės infrastruktūros darbo grupė; Socialinės ir bendruomeniškos aplinkos, viešojo valdymo bei Savivaldybės įvaizdžio formavimo darbo grupė).

Rengiant Biržų SPP 2030, I etapo „Aplinkos analizė“ metu atlikta vidinių ir išorinių veiksnių analizė bei gyventojų nuomonės tyrimas. Analizės ir tyrimo rezultatai aptarti Biržų SPP 2030 darbo grupių susitikimuose. Šiuose susitikimuose vykusių diskusijų metu buvo parengta stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (SSGG) analizės matrica.

II etapo „Strategija“ metu formuojama Biržų SPP 2030 koncepcija. Koncepcijos rengimo eiga:

- ✓ pirmiausia formuluojamos esminės Biržų rajono savivaldybės problemos, nustatytos pagal aplinkos analizės bei gyventojų nuomonės išvadas bei aptartos darbo grupėse; kiekvienos problemos sprendimui bus formuluojamas Biržų SPP 2030 tikslas;
- ✓ sukuriama Biržų rajono savivaldybės vizija, išdėstomi pagrindiniai jos vertybiniai veiksniai (aspektai) bei nustatomi vizijos įgyvendinimo vertinimo rodikliai;
- ✓ suformuluotų vizijos vertybinių veiksnių (aspektų) pagrindu nustatomi savivaldybės vystymosi prioritetai;
- ✓ formuluojami tikslai ir uždaviniai, kuriuos pasiekus ir įvykdžius išsprendžiamos nustatytos problemos, įgyvendinama vizija ir prioritetai;
- ✓ apibrėžiami ir nustatomi aiškūs rodikliai, leidžiantys matuoti tikslų ir uždavinių pasiekimo sėkmę: tikslų pasiekimui vertinti – poveikio (efekto) rodikliai, uždavinių pasiekimui vertinti – rezultato rodikliai.

Paskutinis Biržų SPP 2030 etapas skirtas strateginio plėtros plano stebėsenos sistemos aprašymui.

II SKYRIUS. SAVIVALDYBĖS ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ

II.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PROBLEMŲ IR JŲ PRIEŽASČIŲ NUSTATYMAS

II.1.1. IŽANGA

Prieš pradėdant nagrinėti Biržų rajono savivaldybės problemas ir jų priežastis, bus atlikta Biržų rajono savivaldybės vidinių ir išorinių veiksnių analizė, kurios metu nagrinėjamos tokios sritys: geografinė padėtis ir demografiniai rodikliai, pagrindiniai ekonominiai rodikliai, darbo rinka, verslo aplinka, žemės ūkis ir miškininkystė, statyba ir gyvenamasis būstų fondas, turizmas ir rekreacinė aplinka, švietimas, sportas, kultūra, sveikatos priežiūra, socialinė apsauga, viešasis saugumas, jaunimo bendruomenių ir nevyriausybinio sektoriaus situacija, aplinkos apsauga, transporto, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei energetinė infrastruktūra, technologinė aplinka ir viešasis valdymas.

Vidinių ir išorinių veiksnių analizės metu duomenys vertinti ir lygintos tokios teritorijos: Biržų rajono savivaldybė, kitos Panevėžio apskrities savivaldybės, Panevėžio apskritis ir Lietuvos Respublika. Duomenys vertinti analizuojant 2015–2019 m arba 2015–2020 m. laikotarpį.

II.1.2. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VIDINIŲ IR IŠORINIŲ VEIKSNIŲ ANALIZĖ

II.1.2.1. GEOGRAFINĖ PADĖTIS IR DEMOGRAFINIAI RODIKLIAI

Geografinė padėtis. Biržų rajono savivaldybė – administracinis teritorinis vienetas Lietuvos šiaurėje, Panevėžio apskrityje, Latvijos pasienyje.

Biržų rajono savivaldybės plotas yra 1 476 km². Tai sudaro 2,3 proc. Lietuvos ploto. Rajono teritorija patenka į Vidurio Lietuvos žemumos zoną, jos paviršius aukštėja iš šiaurės vakarų į pietryčius. Biržų rajone yra šiauriausias Lietuvos taškas (56° 27' šiaurės platumos)

Biržų rajono teritorijoje išskirtinai dominuoja vienas dirvožemių tipas, todėl dirvožemių danga nėra įvairi. Rajono dirvožemiai yra tinkamiausi žemės ūkiui, paplitę aukščiausiais 45–50 našumo balais įvertinti dirvožemiai.

Dalis Biržų rajono teritorijos vidurio ir šiaurės vakaruose priklauso karstiniam regionui, kuriame dominuoja stipriai fragmentuoti pavienėmis karstinėmis daubomis arba jų sistemomis suskaidyti žemės ūkio naudmenų plotai.

Biržų r. sav. šiaurės rytų, šiaurės ir šiaurės vakarų riba teka Nemunėlis, vidurine dalimi – jo intakas Apaščia, vakarine – Mūšos intakas Tatula. Teritorijoje yra 17 ežerų, 2 tvenkiniai, iš jų didžiausias – seniausias Lietuvoje dirbtinis Širvėnos ežeras.

Miškai savivaldybės teritorijoje sudaro 26,4 proc. ploto. Daugiausia miškų yra rajono rytuose, didžiausi – Biržų giria, Vabalninko šilas, Salamiesčio miškas, Medžvalkių miškas.

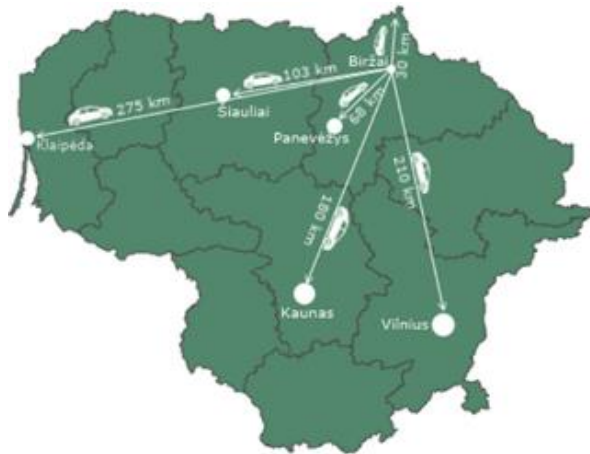
Vadovaujantis rengiamu Biržų rajono savivaldybės teritorijos bendroju planu (toliau – BRSTBP), pagrindinį Biržų rajono ryšių su išore susisiekimo karkasą formuoja krašto keliai, kaip pagrindinės jungtys su kaimyninėmis savivaldybėmis bei Latvijos Respublika:

- ✓ krašto kelias 125 (Biržai–Raubonys);
- ✓ krašto kelias 124 (Kupiškis–Vabalninkas–Biržai);
- ✓ krašto kelias 123 (Biržai–Pandėlys–Rokiškis);
- ✓ krašto kelias 190 (Biržai–Germaniškis);
- ✓ krašto kelias 191 (Paliūniškis–Vabalninkas).

Krašto kelias 125 yra pagrindinis rajono ekonominis koridorius, nes tai intensyviausia rajono jungtis, jungianti su I-ajame tarptautiniame transporto koridoriuje esančiu „Via Baltica“ keliu.

Atstumai nuo Biržų miesto iki didžiųjų šalies miestų nurodyti 18 pav.

18. pav. Atstumai tarp Biržų miesto ir didžiųjų šalies miestų, Latvijos Respublikos

Šaltinis: sudaryta autorių

Administracinis suskirstymas. Biržų rajono savivaldybės administracinis centras – Biržai. Teritorijoje yra 2 miestai (Biržai ir Vabalninkas), 4 miesteliai (Kupreliškis, Nemunėlio Radviliškis, Pabiržė ir Papilys), 538 kaimai. Savivaldybės teritorija suskirstyta į 8 seniūnijas bei 54 seniūnaitijas.

19 pav. Biržų rajono savivaldybės seniūnijos

Šaltinis: sudaryta autorių

Pozicionavimas šalyje. Pagal Lietuvos laisvosios rinkos instituto (toliau – LLRI) sudarytą Lietuvos savivaldybių indeksą Biržų r. sav. 2019 m. kartu su Skuodo r. sav. dalinosi 46-47 vietas tarp mažųjų šalies savivaldybių (surinko 49 balus iš 100 galimų).

	Gyventojui Lenkia 16 savivaldybių
	Investuotojui Lenkia 12 savivaldybių
	Valdymas Lenkia 11 savivaldybių

20 pav. Biržų r. sav. pozicionavimas tarp mažųjų šalies savivaldybių pagal Savivaldybių indeksą

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LLRI duomenis

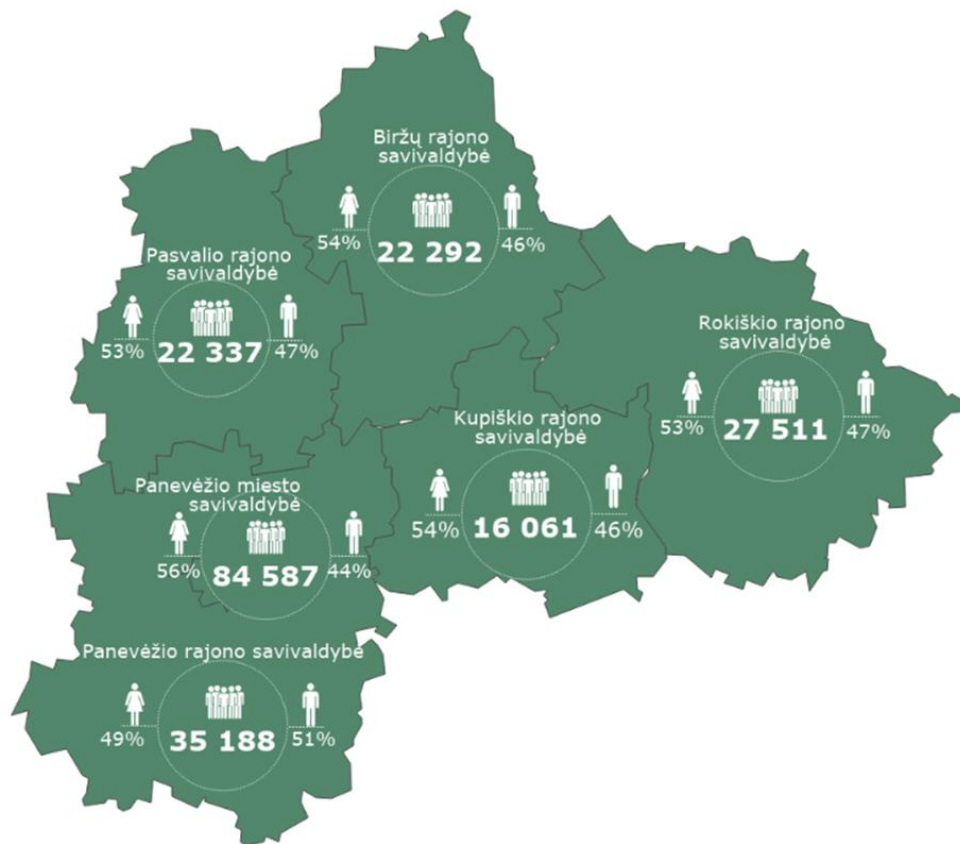
Šis indeksas matuojamas gyventojui (vertinamos komunalinių paslaugų, transporto, švietimo, sveikatos bei socialinės rūpybos sritys), investuotojui (vertinamos investicijos ir plėtra, mokesčiai) bei valdymui (vertinamas biudžeto sudarymas, turto valdymo ir administracijos darbo efektyvumas). Geriausiai vertinta sritis – gyventojui.

Demografinė situacija. Lietuvos statistikos departamento (toliau – LSD) išankstiniais duomenimis, 2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybės *gyventojų skaičius* siekė 22292 asmenis (žr. 21 pav.). Tai sudarė 0,8 proc. šalies bei 10,7 proc. Panevėžio apskrities gyventojų skaičiaus. Biržų rajono savivaldybėje moterų (54 proc.) ir vyrų (46 proc.) santykis atitinka Panevėžio apskrities rodiklį, kai šalyje šis santykis lygus 53:47.

Biržų r. sav. gyventojų skaičiaus kitimo tendencija atitiko bendrąją šalies tendenciją 2015–2021 m. laikotarpiu (vertinant metų pradžios duomenis) – gyventojų skaičius mažėjo. Tačiau palyginti su 2020 m. pradžia, gyventojų skaičius šalyje išliko stabilus ir net šiek tiek padidėjo. Šia tendencija 2020–2021 m. nepasižymėjo nei viena Panevėžio apskrities savivaldybė (žr. 22 pav.).

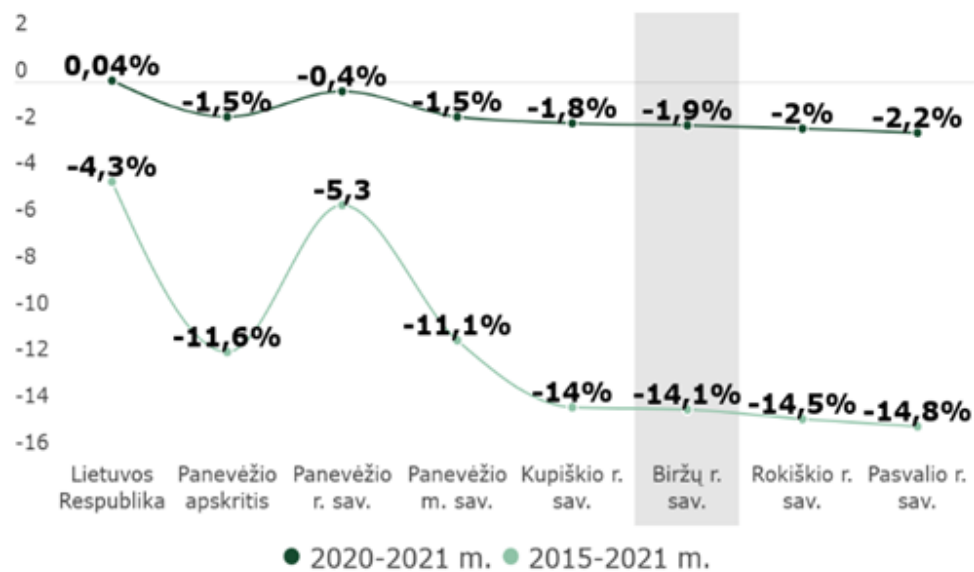

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

21 pav. Panevėžio apskrities savivaldybių gyventojų skaičius (asm.), moterų ir vyrų santykis (proc.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

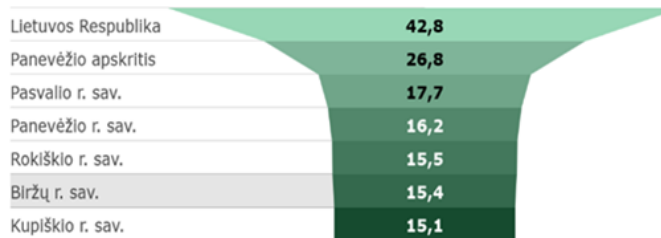

22 pav. Gyventojų skaičiaus dinamika (proc.), 2015–2021 m. ir 2020–2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

Biržų rajono savivaldybės *gyventojų tankio* rodiklis 2020 m. pradžioje siekė 15,4 gyv./kv. km, ir tai buvo 2,8 karto mažesnis rodiklis nei šalyje ir 1,7 karto – nei apskrityje. Mažesni rodiklį iš Panevėžio apskrities savivaldybių, neskaitant Panevėžio miesto, turėjo tik Kupiškio r. sav. (15,1 gyv./kv.km).

23 pav. Gyventojų tankis (gyv./ kv.m), 2020 m. pradžioje

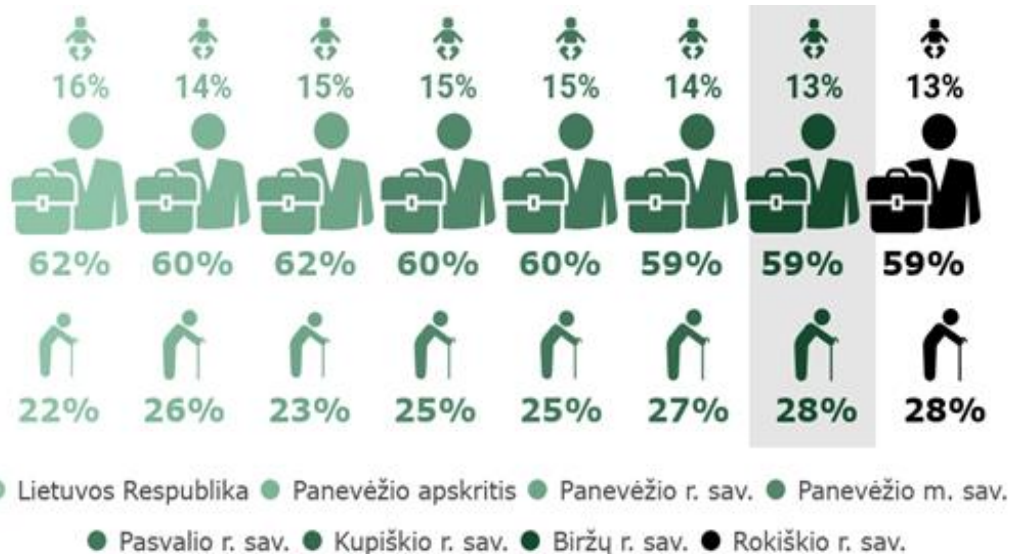
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2020 m. pradžioje Biržų r. sav. gyveno 3051 vaikas, kurie sudarė 13 proc. visų rajono gyventojų.

Tai buvo 16,6 proc. mažiau nei 2015 m. pradžioje (3 260 vaikų). Šis rodiklis buvo vienas mažiausių analizuojamų teritorijų tarpe ir 2020 m. pradžioje sudarė 13 proc. bendro Biržų r. sav. gyventojų skaičiaus (kai šalyje vaikų dalis siekė 16 proc., apskrityje – 14 proc.).

Darbingo amžiaus gyventojai 2020 m. pradžioje sudarė 59 proc. visų gyventojų (siekė 13 251 gyventoją) ir atsiliko nuo šalies vidurkio (62 proc.) bei apskrities vidurkio (60 proc.). Analizuojamu laikotarpiu Biržų r. sav. rodiklis sumažėjo 10,6 proc.

2020 m. pradžioje Biržų r. sav. gyveno 6417 pensinio amžiaus gyventojų, kurie sudarė 28 proc. visų gyventojų. Šios amžiaus grupės gyventojų skaičius 2015–2020 m. sumažėjo 10,3 proc. Šalyje, Panevėžio apskrityje ir daugelyje lyginamų savivaldybių, išskyrus Rokiškio r. sav., pensinio amžiaus gyventojų dalis buvo mažesnė.

24 pav. Gyventojų struktūra pagal amžių (proc.), 2020 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Įtakos veiksniai. Gyventojų skaičiaus pokyčiams įtakos turi kelios priežastys: 1) visuomenės amžiaus pokyčiai; 2) natūrali gyventojų kaita; 3) gyventojų migracija.

2020 m. pradžioje *medianinis (vidutinis) gyventojų amžius* Biržų r. sav. siekė 50 metų, kai šalies vidurkis – 44 metai, Panevėžio apskrities – 48 metai. 2015–2020 m. Biržų r. sav. (kaip ir Kupiškio r. sav.) rodiklis blogėjo sparčiausiai – padidėjo 4 metais.

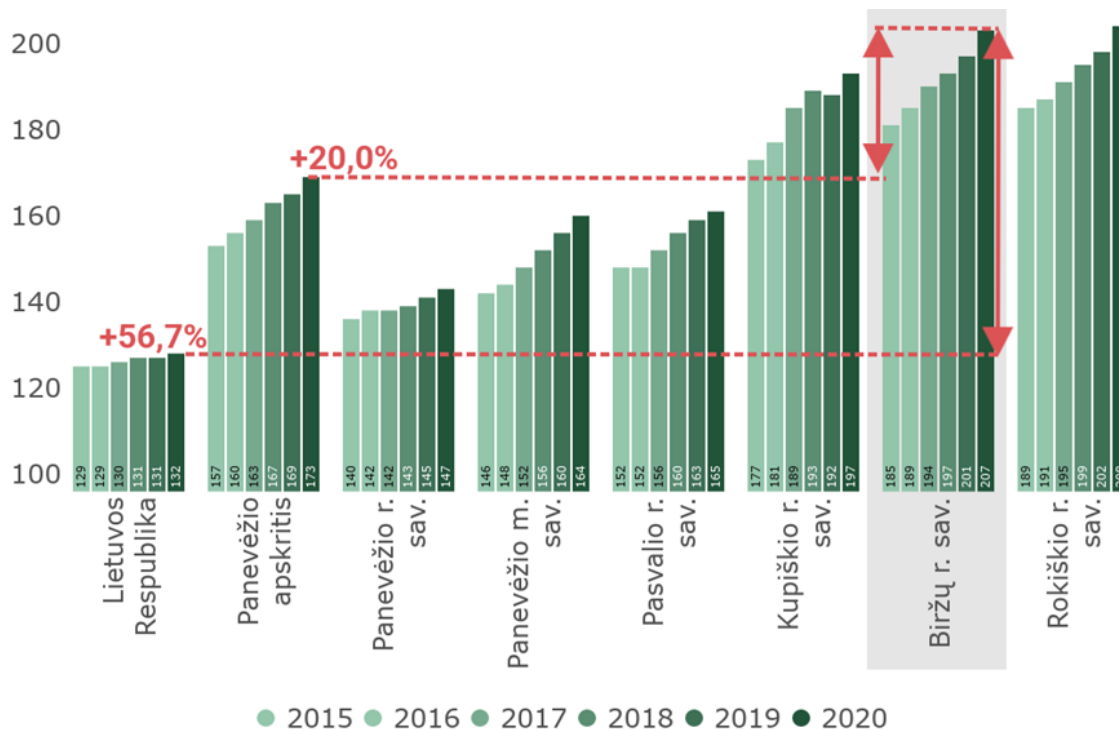
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

25 pav. Medianinis gyventojų amžius 2020 m. pradžioje ir pokytis, palyginti su 2015 m. (metais)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Biržų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, pastebimos populiacijos senėjimo tendencijos. Biržų rajono savivaldybės *demografinis senatvės koeficientas*²⁰ 2020 m. pradžioje siekė 207 (šimtui vaikų teko 207 šešiasdešimties metų ir vyresnių asmenų), kai šalyje – 75 asmenimis (arba 56,7 proc.) mažiau, Panevėžio apskrityje – 35 asmenimis (arba penktadaliu) mažiau (žr. 26 pav.). Tai buvo vienas blogiausių rodiklių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių. Blogesnis rodiklis 2020 m. pradžioje fiksuojamas tik Rokiškio r. sav. – 208.

26 pav. Demografinės senatvės koeficientas 2015–2020 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

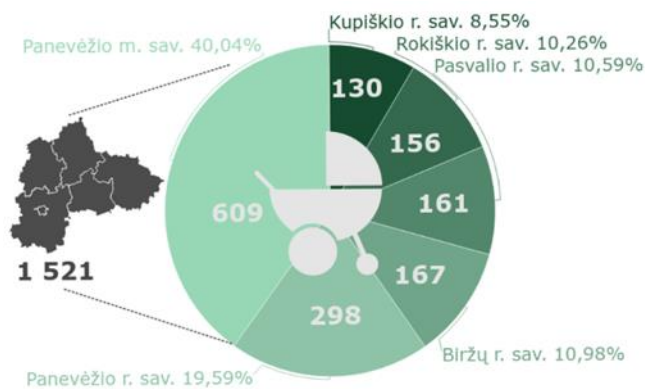
²⁰ Pagal elektroninį Lietuvos statistikos departamento žodyną, *demografinės senatvės koeficientas* – pagyvenusių (60 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų amžiaus.

Per šešerius metus Biržų r. sav. rodiklis padidėjo 11,3 proc. Labiau didėjo tik Panevėžio miesto demografinės senatvės koeficientas – 12,3 proc. Vidutinis šalies demografinės senatvės koeficientas pastaruoju metu buvo stabilizavęsis – palyginti su 2015 m. pradžia, išaugo tik 2,3 proc.

Galima sakyti, kad Biržų rajono savivaldybėje gyvena vyresni žmonės nei vidutiniškai šalyje, ir jų vidutinis amžius didėjo sparčiau nei vidutiniškai šalyje. Didesnė vyresnių asmenų dalis bei jos augimas rodo potencialių darbuotojų ir vartotojų trūkumą.

Pagal LSD išankstinius duomenis, 2020 m. Biržų r. sav. užregistruoti 167 gimę naujagimiai (0,7 proc. šalies ir beveik 11 proc. apskrities naujagimių skaičiaus). Šis rodiklis buvo vienas geriausių apskrityje. Vertinant Panevėžio apskrities savivaldybes, daugiausiai naujagimių gimė Panevėžio m., mažiausiai – Kupiškio r. sav. 2015–2020 m. *gimusiųjų skaičius* šalyje sumažėjo 22,1 proc., Biržų r. sav. – 27,4 proc.

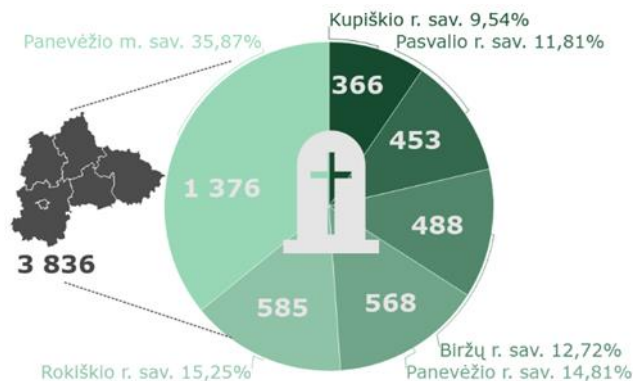

27 pav. Gimusiųjų skaičius (asm.), 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

Mirusiųjų skaičius Biržų r. sav., kaip ir visoje Lietuvoje, 2015–2019 m. laikotarpiu mažėjo. Tačiau 2020 m. metais prasidėjusi pasaulinė COVID-19 pandemija pakoregavo šiuos rodiklius. Per 2020 metus šalyje mirusiųjų skaičius išaugo 5 148 asmenimis, palyginti su praėjusiais metais.

2020 m. šalies mirusiųjų skaičius (43 429 asm.) viršijo 2015 m. rodiklį (41 776 asm.).

28 pav. Mirusiųjų skaičius (asm.), 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

Biržų rajono savivaldybės mirusiųjų skaičius sudaro 12,7 proc. Panevėžio apskrities mirusiųjų skaičiaus ir per šešerius metus išaugo beveik trečdaliu. Didžiausias augimas atitinka tas pačias tendencijas, kaip ir šalyje – 2015–2019 m. mirusiųjų skaičius savivaldybėje mažėjo, o 2020 m. fiksuojamas mirčių šuolis (2019 m. mirė 416 asmenų, 2020 m. – 488 asmenys, t. y. 72 asmeniu daugiau).

Gimusiųjų ir mirusiųjų skaičiaus pokyčiai turi įtakos *natūraliai gyventojų kaitai*²¹ (toliau – NGK), kuri šalyje ir visose nagrinėjamose savivaldybėse buvo neigiama.

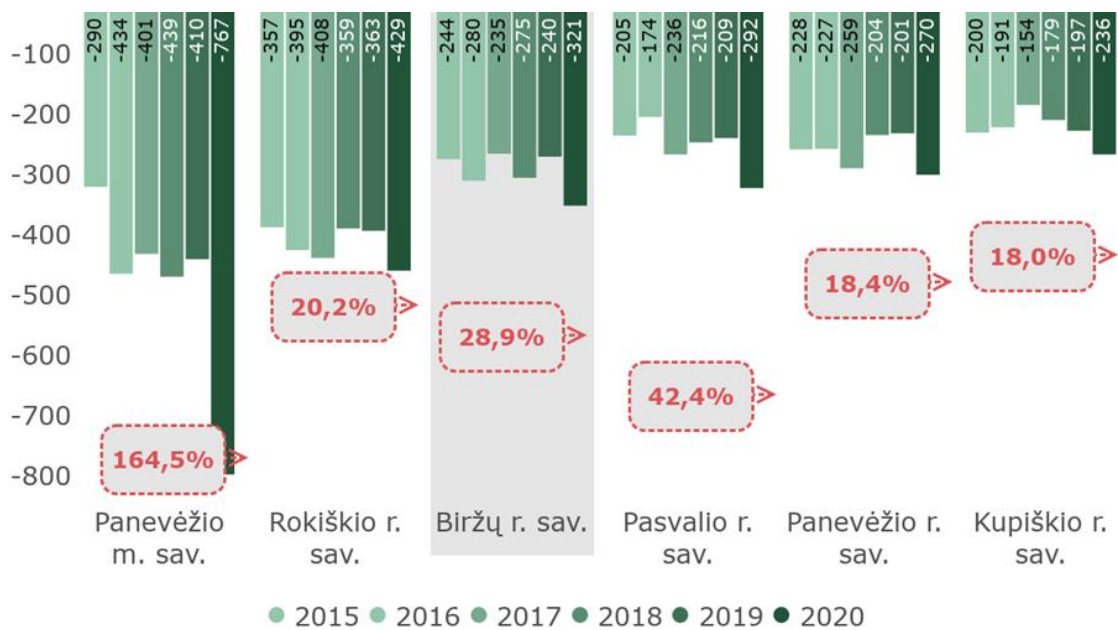
NGK rodiklio kitimui įtakos turėjo mirusiųjų skaičiaus dinamika. 2020 m. padidėjęs mirusiųjų skaičius darė įtaką ir NGK rodiklio blogėjimui, tai ypatingai akivaizdu stebint Panevėžio m. sav. duomenis. Biržų r. sav. NGK rodiklis 2020 m. siekė -321, kai 2019 m. rodiklis buvo -240, 2015 m. – -244 (žr. 29 pav.).

Siekiant įvertinti, kiek COVID-19 pandemija turėjo įtakos mirusiųjų skaičiaus augimui Lietuvoje ir atskirose savivaldybėse, tolimesniuose skyriuose bus nagrinėjamas mirtingumas pagal priežastis.

²¹ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *natūrali gyventojų kaita* – gyvų gimusių kūdikių ir mirusių asmenų skaičiaus skirtumas.

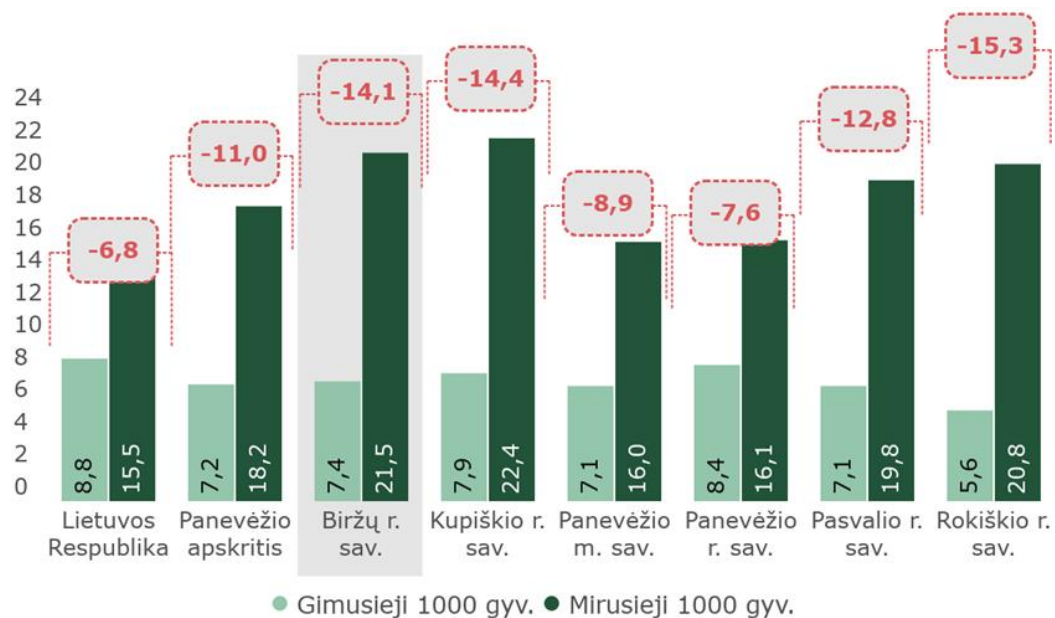
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

29 pav. NGK rodiklis 2015–2020 m. ir jo dinamika (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

Patikimesni rodikliai, analizuojantys gyventojų skaičiaus kitimo tendencijas, yra gimusiųjų ir mirusiųjų asmenų skaičiaus pokyčiai, tenkantys 1000 gyventojų:

30 pav. Gimstamumas ir mirtingumas (asm./1000 gyv.) bei prieaugis (asm.), 2020 m.

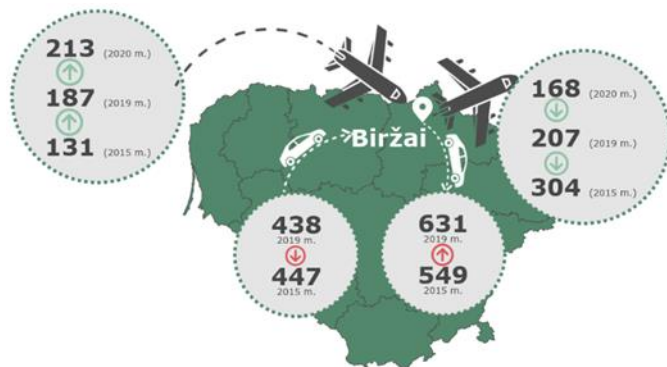
Šaltinis: sudaryta autorių pagal išankstinius LSD duomenis

2020 m. šalyje ir visose lyginamose teritorijose *mirtingumas*²² viršijo *gimstamumą*²³, todėl fiksuojamas neigiamas gyventojų prieaugis. Biržų r. sav. rodiklis siekė -14,1 asmenis ir 2,1 kartą buvo didesnis nei šalies bei 30,9 proc. – nei apskrities rodiklis. Tai buvo vienas blogiausių rodiklių Panevėžio apskrityje, nors Rokiškio ir Kupiškio rajono savivaldybės turėjo dar prastesnį gyventojų prieaugio rodiklį.

Lietuvos statistikos departamente skiriama tarptautinė ir vidaus migracija. Tarptautinę migraciją apibūdina *emigracija*²⁴ ir *imigracija*²⁵, o vidaus migraciją – *atvykusieji* ir *išvykusieji* (vidaus migrantai).

2019 m. imigrantų į Biržų r. sav. skaičius siekė 187 asmenis, ir tai sudarė dešimtadalį į Panevėžio apskritį imigravusių asmenų. 2020 m. imigrantų skaičius siekė 213, t. y. 13,9 proc. arba 26 asmenimis daugiau nei 2019 m. Tuo tarpu iš Biržų r. sav. 2019 m. emigravo 207 asmenys (taip pat sudaro apie 10 proc. iš Panevėžio apskrities emigravusių žmonių), o 2020 m. – 39 asmenimis arba 23,2 proc. mažiau nei 2019 m.

31 pav. Imigrantai ir emigrantai, atvykusieji ir išvykusieji Biržų r. sav. (asm.), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal išankstinius LSD duomenis

Nors emigrantų skaičius 2019 m. Biržų r. sav. buvo didesnis nei imigrantų skaičius, bet 2015–2019 m. rodiklis mažėjo. COVID-19 pandemija pakoregavo ir migracijos srautus – 2020 m. į Biržų r. sav. daugiau žmonių imigravo, nei iš jos emigravo (tarptautinės neto migracijos rodiklis siekia +45).

Vidaus migracija nebuvo tokia teigiama, palyginti su išorės migracija. Atvykusiųjų skaičius 2019 m. į Biržų rajono savivaldybę išliko panašus, kaip ir 2015 m., o išvykusiųjų – padidėjo 82 asmenimis (2020 m. duomenys apie vidaus migraciją analizės rengimo metu dar nebuvo teikiami). Atvykusiųjų dalis 2019 m. sudarė 10,3 proc., o išvykusiųjų – 10,8 proc. apskrities rodiklio.

Taigi, Biržų r. sav., kaip ir apskrityje ir šalyje, pastebimos gerėjančios imigracijos tendencijos, kai į šalį bei atskiras apskritis, savivaldybes atvyksta dirbti ir gyventi kitų šalių piliečiai, grįžta emigracijoje gyvenę ir dirbę mūsų šalies gyventojai. Tačiau Panevėžio apskritis bei jos savivaldybės šalies kontekste nepasižymi patrauklumu, nes iš minėtų teritorijų (išskyrus Panevėžio r. sav.) žmonės linkę išvykti į kitas šalies savivaldybes.

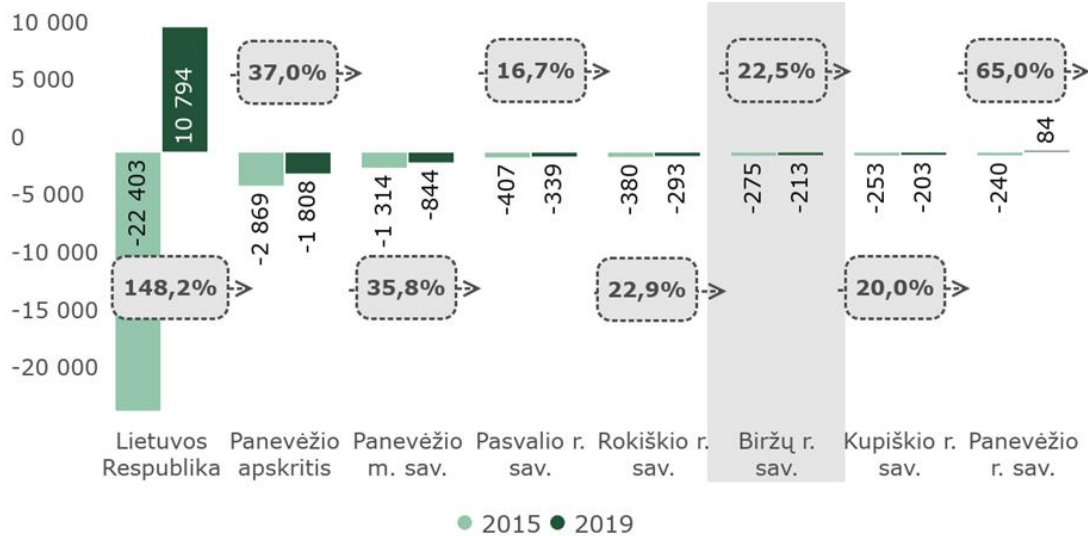
2019 m. Biržų r. sav. bei kitų nagrinėtų savivaldybių, išskyrus Panevėžio r. sav., *neto migracijos* rodiklis buvo neigiamas, tačiau gerėjantis, palyginti su 2015 m. (žr. 32 paveikslą). Tai reiškia, kad Biržų r. sav. 2019 m. dėl migracijos neteko 213 asmenų (kai 2015 m. šis rodiklis siekė 275 asmenis). Šalyje bei Panevėžio r. sav. atvykusių ir imigrantų skaičius 2019 m. viršijo išvykusiųjų ir emigrantų skaičių. Tai rodo didesnę minėtos teritorijos patrauklumą, nei kitų Panevėžio apskrities savivaldybių.

²² Bendrasis mirtingumo rodiklis – mirusiųjų skaičius per metus tūkstančiui gyventojų.

²³ Gimstamumas – gyvų gimusiųjų per metus skaičiaus santykis su vidutiniu metiniu gyventojų skaičiumi. Šis rodiklis rodo, kiek gimė gyvų kūdikių tūkstančiui gyventojų per metus.

²⁴ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *emigracija* – išvykimas į kitą valstybę, ketinant apsigyventi naujoje gyvenamojoje vietoje nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

²⁵ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *imigracija* – atvykimas į šalį, ketinant apsigyventi naujoje gyvenamojoje vietoje nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių.

32 pav. Neto migracija (asm.), 2015 m. ir 2019 m. ir rodiklio dinamika (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

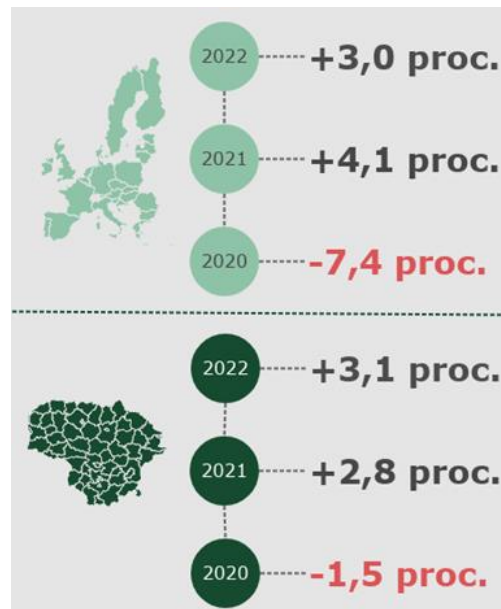
II.1.2.2. EKONOMINĖ IR VERSLO APLINKA

II.1.2.2.1. Pagrindiniai ekonominiai rodikliai

Ekonominės raidos scenarijus Lietuvoje sudaromas įvertinus faktinę šalies ekonomikos raidą, jį sudaro LR Finansų ministerija.

2020 m. lapkričio mėn. paskelbtoje Europos Komisijos (toliau – EK) rudens ekonominėje prognozėje numatoma, kad pagrindinės Lietuvos eksporto rinkos – ES – ekonomika 2020 m. susitraukusi, vėliau atsigaus ir *bendrojo vidaus produkto* (toliau – BVP) augimas 2021 m. sieks 4,1 proc., 2022 m. – 3 proc. Tokiam scenarijui turi įtakos faktas, kad daugumą pasaulio valstybių vis dar smarkiai veikia COVID-19 pandemijos pasekmės. Iš kitos pusės, prasidėjusi vakcinacija leidžia tikėtis ekonomikos atsigavimo jau 2021 m. antroje pusėje.

LR Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. projekcijoje planuojama, kad Lietuvos BVP 2021 m. augs 2,8 proc. (1,3 proc. p. mažiau nei ES), 2022 m. – 3,1 proc. (0,1 proc. p. daugiau nei ES).

33 pav. BVP prognozės ES ir Lietuvoje (2020 m. – faktas)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR Finansų ministerijos duomenis

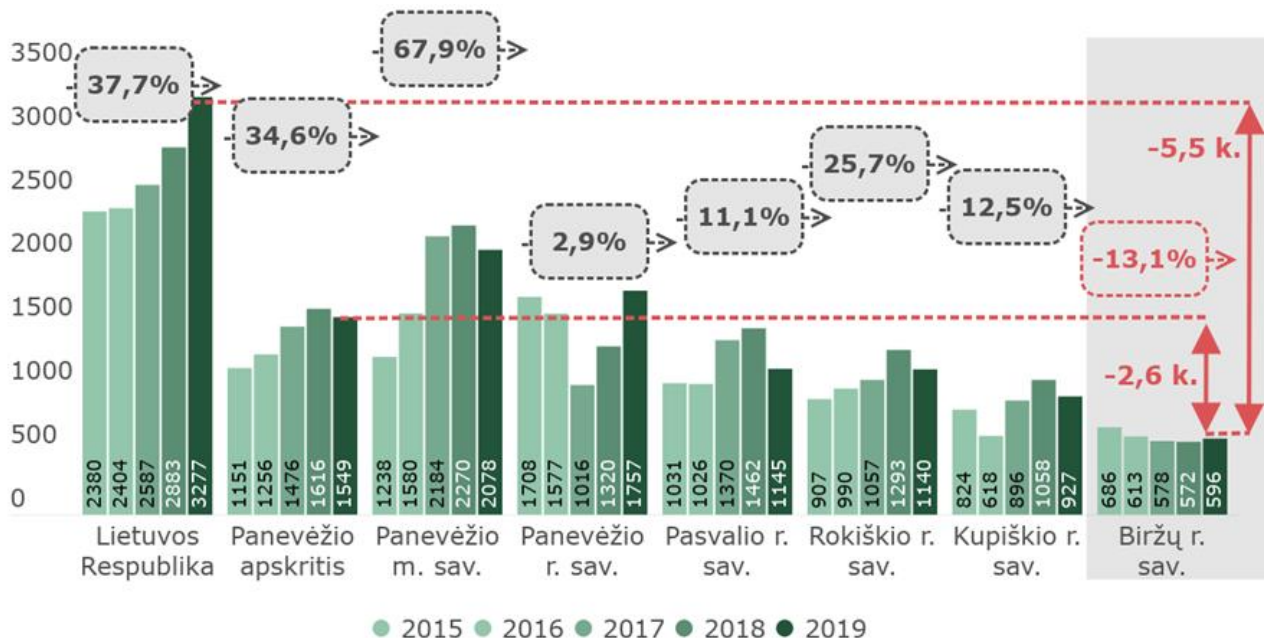
Infliacija Lietuvoje bei kitose euro zonos valstybėse mažėja, nes pandemijos sukeltas pasaulio ekonomikos nuosmukis daro įtaką tiek pasauliniams, tiek vidaus veiksniams, lemiantiems kainų pokyčius. Krizės pradžioje smuko energijos prekių paklausa ir kainos, kilus antrajai viruso bangai – infliacija išlieka pakankamai silpna, nes mažėja paslaugų, kur reikalingas betarpiškas kontaktas tarp žmonių, kainos. LR Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. projekcijoje numatyta, kad 2021 m. infliacijos tempas paspartės iki 1,4 proc., 2022 m. – iki 2,0 proc.

2020 m. lapkričio mėn. šalyje įvestas nacionalinis karantinas pakoregavo vartotojų elgseną – ji tapo atsargesnė. *Namų ūkių vartojimo išlaidos* 2020 m. dėl epidemiologinės situacijos neapibrėžtumo ir karantino metu apribotų galimybių vartoti paslaugas mažėjo). LR Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. projekcijoje prognozuojama, kad 2021 m. tikėtinas 3 proc. namų ūkių vartojimo išlaidų augimas, 2022 m. – 3,3 proc. augimas.

Materialinės investicijos (toliau – MI)²⁶ yra ilgalaikio Lietuvos ūkio augimo pagrindas.

Materialinių investicijų dydis Biržų r. sav. 2019 m. siekė 13,7 mln. EUR ir tai sudarė 0,1 proc. šalies (9154,0 mln. EUR) bei 5,0 proc. Panevėžio apskrities (329,8 mln. EUR) rodiklio. Palyginti su 2015 m., MI dydis Biržų r. sav. sumažėjo 22,3 proc., kai šalyje rodiklis išaugo trečdaliu, Panevėžio apskrityje – 23 proc.

Biržų rajono savivaldybės MI, tenkančios vienam gyventojui (596 EUR), 2019 m. buvo mažiausios apskrityje ir, palyginti su 2015 m., sumažėjo, kai šalyje, apskrityje ir Panevėžio apskrities savivaldybėse rodiklis augo. Palyginti su šalies vidurkiu (3 277 EU/ 1 gyventojui), Biržų rajono savivaldybės materialinės investicijos, tenkančios 1 gyventojui, 2019 m. buvo 5,5 karto mažesnės, o palyginti su apskrities vidurkiu (1 549 EUR/ 1 gyventojui) – 2,6 karto mažesnės. Todėl galima sakyti, kad Biržų rajono savivaldybės ūkis traukiasi.

34 pav. Materialinės investicijos, tenkančios 1 gyventojui (EUR), ir dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

²⁶ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, materialinės investicijos (MI) – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti, sukurti ir esamam materialiajam turtui atnaujinti (jo vertei padidinti). Įskaitomos finansinės (išperkamosios) nuomos būdu įsigytas ilgalaikis materialusis turtas.

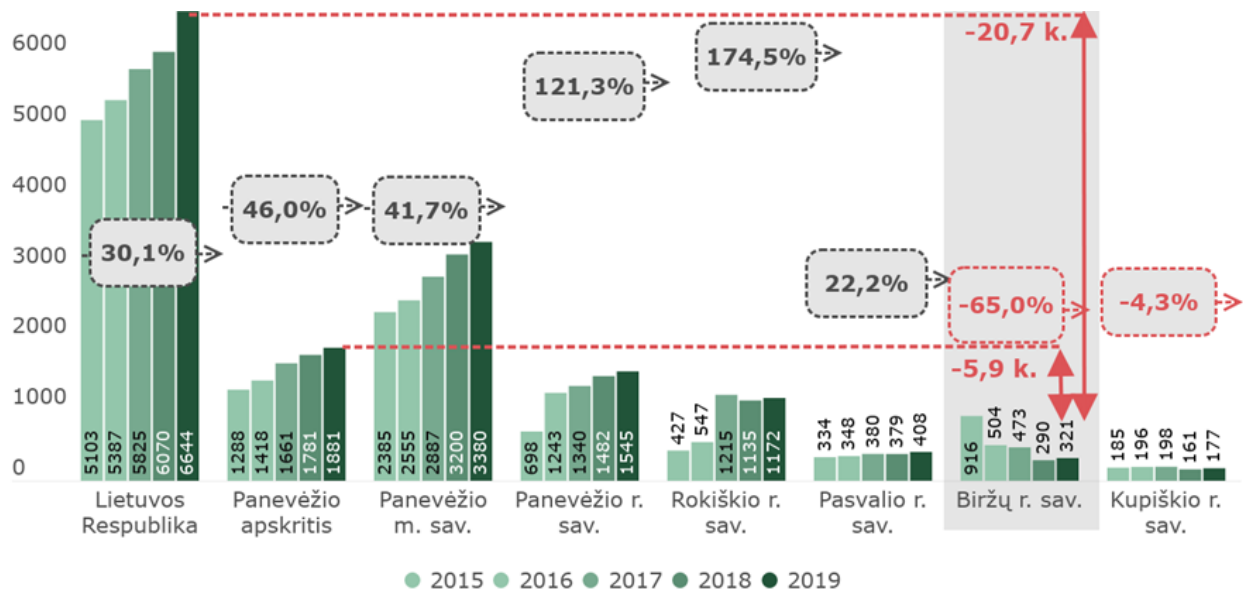

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI)²⁷ yra vienas svarbiausių makroekonominių rodiklių, kurių pagrindu kuriami tiesioginiai šalių ryšiai, skatinama ekonomikos plėtra, sudaranti sąlygas naujoms darbo vietoms kurti, modernioms technologijoms diegti, eksporto apimtims didinti.

2019 m. Biržų r. sav. TUI siekė 7,3 mln. EUR. Tai sudarė 0,04 proc. šalies (18 563,7 mln. EUR) bei 1,8 proc. Panevėžio apskrities (397,3 mln. EUR) rodiklio. Per penkerius metus Biržų r. sav. TUI sumenko 3,2 karto, kai šalyje išaugo ketvirtadaliu, Panevėžio apskrityje – trečdaliu.

2019 m. Biržų rajono savivaldybės TUI, tenkančios 1 gyventojui (321 EUR), buvo vienos mažiausių apskrityje. Mažesnę rodiklį turėjo tik Kupiškio rajono savivaldybė – 177 EUR/ 1 gyventojui). Palyginti su šalies vidurkiu (6 644 EUR/ 1 gyventojui), Biržų rajono savivaldybės rodiklis buvo mažesnis beveik 21 kartą, palyginti su apskrities vidurkiu (1 881 EUR/ 1 gyventojui) – beveik 6 kartus.

35 pav. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios 1 gyventojui (EUR), ir dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2015–2018 m. TUI, tenkančios vienam gyventojui, Biržų rajono savivaldybėje mažėjo, 2019 m., palyginti su 2018 m., – šiek tiek išaugo, tačiau bendra analizuojamo laikotarpio tendencija – mažėjanti. Rodiklis mažėjo ir Kupiškio r. sav. Kitų analizuojamų savivaldybių TUI, tenkančių vienam gyventojui, rodikliai augo.

Tai rodo, kad Biržų rajono savivaldybė tiek apskrities, tiek šalies kontekste nėra patraukli teritorija investuotojui, ir jos patrauklumas kasmet mažėja. Todėl reikia ieškoti priemonių, leisiančių Biržų rajono savivaldybę užsienio investuotojų akimis matyti, kaip patrauklų kraštą plėtoti verslą, paslaugų, turizmo ir kitus sektorius.

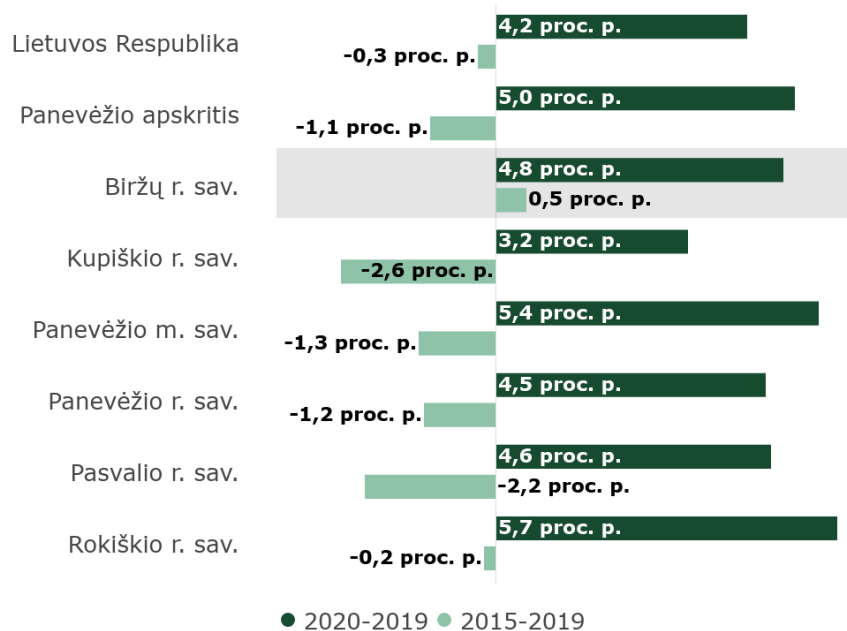
²⁷ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, tiesioginė užsienio investicija (TUI) – tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės.

II.1.2.2.2. Darbo rinka

Sėkmingam Biržų rajono savivaldybės ekonominiam ir socialiniam vystymuisi, konkurencingumui ir plėtrai didelę įtaką turi **darbo rinkos** situacija bei jos pokyčiai.

COVID-19 pandemija reikšmingai pablogino darbo rinkos situaciją Lietuvoje. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis – *nedarbo lygis*²⁸ – 2020 m. išaugo tiek šalyje, tiek atskirose savivaldybėse (žr. 36 pav.). Jei 2015–2019 m. nedarbo lygis beveik visose analizuojamose teritorijose (išskyrus Biržų r. sav.) mažėjo, tai 2020 m., palyginti su 2019 m., rodiklis augo apie 4–6 proc. p. 2020 m. šalyje nedarbo lygis siekė 12,6 proc. ir palyginti su 2019 m., išaugo 4,2 proc. p. Biržų r. sav. tais pačiais metais nedarbo lygis (15,4 proc.) buvo 2,8 proc. p. didesnis nei šalyje ir 1,3 proc. p. – nei apskrityje (14,1 proc.). Vertinant Panevėžio apskrities savivaldybes, rodiklis buvo vidutinis.

36 pav. Nedarbo lygio dinamika (proc. p.), 2015–2019 m. ir 2019–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

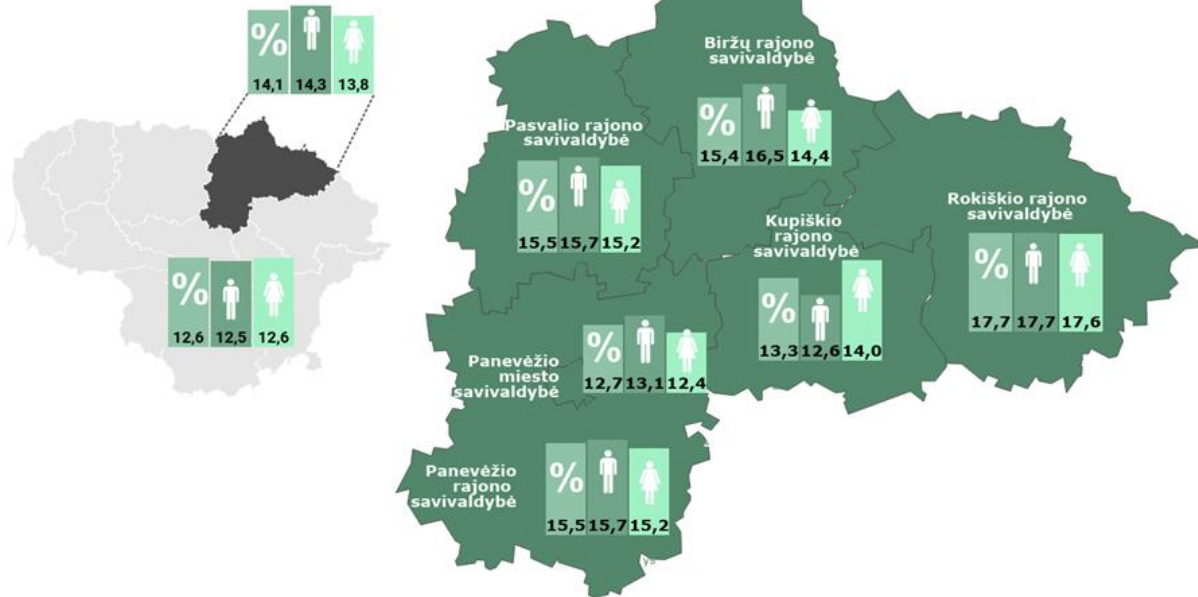
Tikėtina, kad šis nedarbo lygio šuolis bus jaučiamas tik trumpuoju periodu. 2021 m. prasidėjusi vakcinacija teikia vilčių, kad gyvenimas grįš į normalias vėžes, o ES bei LR Vyriausybės skiriama pagalba verslui, savarankiškai dirbantiems asmenims – padės sektoriams persiorientuoti. Panagrinęjus giliau, nedarbas išaugo tam tikruose sektoriuose. Itin nukentėjo labiausiai pažeidžiamos darbuotojų grupės, pavyzdžiui, jaunimas, turintis mažiau profesinių įgūdžių ir sudarantis reikšmingą paslaugų sektoriaus dalį, žemos kvalifikacijos darbuotojai. Didžiausius nuostolius patyrė apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų įmonės, kurių darbuotojų skaičius sumažėjo penktadaliu. Kitiems sektoriams, tokiems kaip prekyba (ypatingai elektroninė), statyba, transportas bei saugojimas, apdirbamoji gamyba, COVID-19 pandemijos pasekmės buvo silpnesnės, kai kurie iš jų išgyvena pakilimą.

LR Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. projekcijoje prognozuojama, kad 2021 m. pabaigoje šalies nedarbo lygis sudarys 8,2 proc., 2022 m. pabaigoje – 6,6 proc.

Moterų ir vyrų darbo nedarbo lygis šalyje 2020 m. buvo apylygis, tačiau Panevėžio apskritis, Biržų r., Pasvalio r., Panevėžio m. ir Panevėžio r. savivaldybės išsiskyrė aukštesniu vyrų nedarbo lygiu:

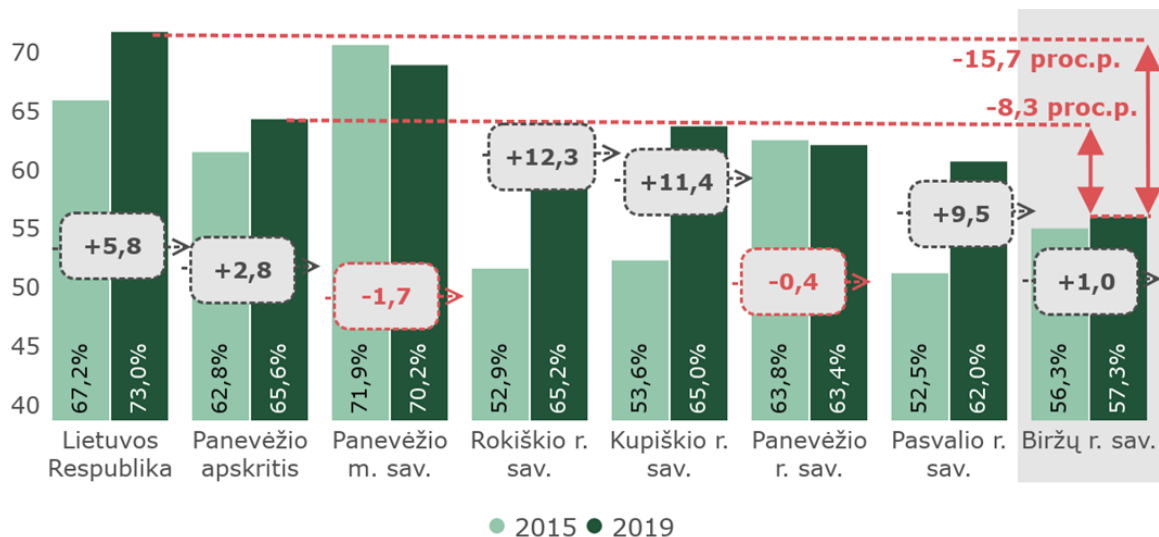
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

37 pav. Bendras vyrų ir moterų nedarbo lygis (proc.), 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

Dar vienas darbo rinkos situaciją atspindintis rodiklis – *užimtumo lygis*²⁹, kuris 2019 m. Lietuvoje siekė 73,0 proc., ir per penkerius metus padidėjo 5,8 proc. p. Biržų rajono savivaldybės užimtumo lygis buvo mažiausias tarp nagrinėjamų teritorijų (2019 m. siekė 57,3 proc.) ir nuo šalies vidurkio atsiliko 15,7 proc. p., nuo apskrities vidurkio – 8,3 proc. p. 2015–2019 m. rodiklis Biržų r. sav. išaugo 1,0 proc. p.

38 pav. Užimtumo lygis (proc.) ir dinamika (proc. p.), 2015 m. ir 2019 m.

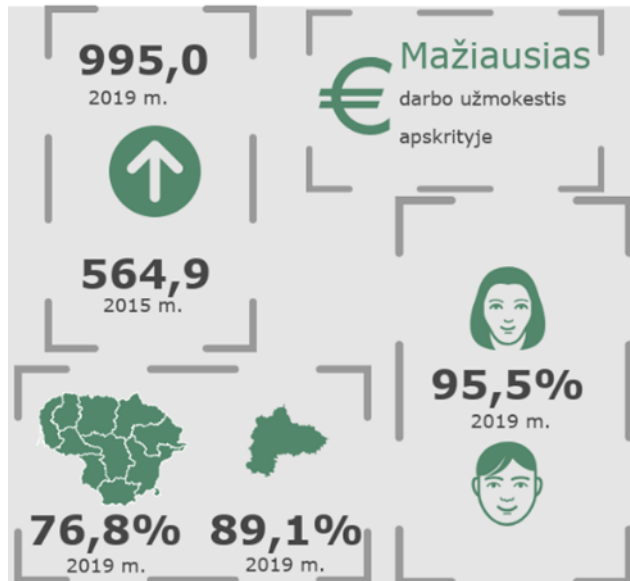
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

²⁸ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, *nedarbo lygis* – rodiklis, išreiškiamas bedarbių ir darbo jėgos santykiu.

²⁹ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, *užimtumo lygis* – teisėta (įstatymų nedraudžiama) darbinė žmonių veikla, kurianti materialines vertybes ir teikianti paslaugas, siekiant patenkinti asmeninius bei visuomeninius poreikius, bei suteikianti jiems uždarbį (darbo pajamas).

2019 m. Biržų rajono savivaldybėje vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (toliau – DU) siekė 995 EUR. Tai sudarė 76,8 proc. šalies (1 296,4 EUR) bei 89,1 proc. apskrities (1 117,2 EUR) DU. Rodiklis buvo mažiausias tarp Panevėžio apskrities savivaldybių.

39 pav. Vidutinio mėnesinio (bruto) darbo užmokesčio situacija Biržų rajono savivaldybėje 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Auganti ekonomika, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas, mažėjantis į darbo rinką įsiliejančių jaunų žmonių skaičius, įvairios darbo rinkos politikos priemonės, įskaitant nuoseklų minimalaus darbo užmokesčio didinimą, lemia darbo užmokesčio kilimą.

II.1.2.2.3. Verslo aplinka

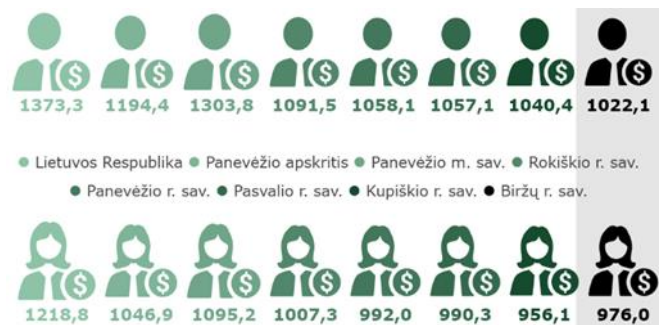
Pastaruoju metu šalyje pastebimos **verslo** augimo tendencijos. Tai reprezentuoja palankių sąlygų verslui kurti bei jo plėtrai sudarymą, gyventojų įsidarbinimo galimybių didinimą.

2021 m. Biržų r. sav. buvo įregistruota 1 214 ūkio subjektų, iš jų veikiantys – 501 ūkio subjektas (arba 41,2 proc.), kai šalies rodiklis – 44,0 proc., Panevėžio apskrities – 48,9 proc. Palyginti 2021 m. su 2015 m. (vertinant metų pradžios duomenis), veikiančių ūkio subjektų skaičius Biržų r. sav. išaugo 4,6 proc., o palyginti 2021 m. su 2020 m. (vertinant metų pradžios duomenis) – nepakito. Todėl galima teigti, kad 2020 m. pradžioje prasidėjusi COVID-19 pandemija trumpuoju laikotarpiu ženkliai nepaveikė verslo, nes veikiančių ūkio subjektų skaičius nesumažėjo. Šį poveikį reikėtų matuoti ilgesniu laikotarpiu, praėjus 2–3 metams po pandemijos.

Per nagrinėjamus penkerius metus Biržų r. sav. darbo užmokestis padidėjo 76,1 proc., kai šalies DU augimas siekė 81,5 proc., apskrities – 79,7 proc.

LR Finansų ministerijos 2020 m. gruodžio mėn. projekcijoje numatyta, kad pandemija gali prilėtinti darbo užmokesčio kilimo tempus: 2021 m. planuojamas augimas 4,1 proc. lygyje, 2022 m. – 4,5 proc. lygyje.

Lyginant moterų ir vyrų darbo užmokesčių tiek Biržų savivaldybėje, tiek visose lyginamose teritorijose, vyrų DU buvo aukštesnis nei moterų. Biržų rajono savivaldybėje moterims mokamas atlygis 2019 m. sudarė 95,5 proc. vyrams mokamo DU.

40 pav. Vyrų ir moterų vidutinis mėnesinis (bruto) darbo užmokestis (EUR), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Tačiau Biržų rajono savivaldybės moterims mokamas darbo užmokestis nebuvo pats mažiausias tarp lyginamų savivaldybių – mažesnis atlygis už darbą moterims mokamas Kupiškio r. sav.

Lietuvos Respublika

Panevėžio apskritis

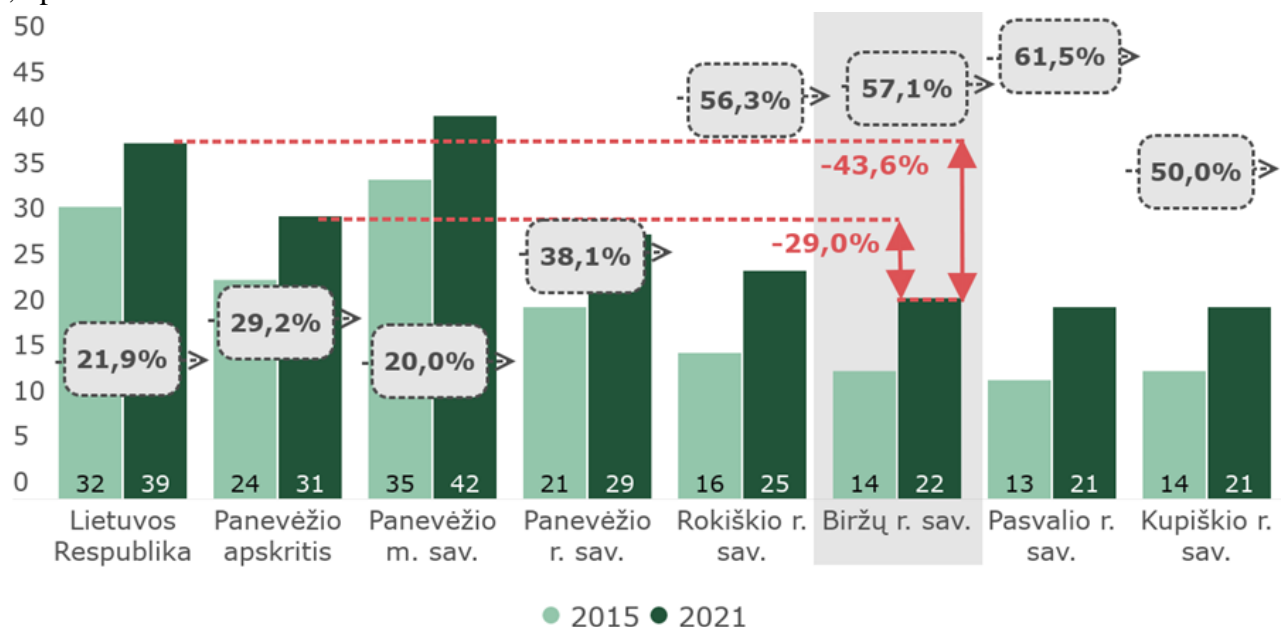
Biržų r. sav.

41 pav. Veikiančių ūkio subjektų dalis nuo įregistruotų (proc.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal išankstinius LSD duomenis

2015–2021 m. (vertinant metų pradžios duomenis) visose nagrinėjamose savivaldybėse *veikiančių ūkio subjektų skaičius*, tenkantis 1 000 gyventojų, augo (žr. 42 pav.). Nors Biržų r. sav. rodiklis (22 veikiančys ūkio subjektai/ 1 000 gyventojų) 2021 m. pradžioje buvo 43,6 proc. mažesnis nei vidutiniškai šalyje (39 veikiančys ūkio subjektai/ 1 000 gyventojų) ir 29,0 proc. mažesnis nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje (31 veikiančias ūkio subjektas/ 1 000 gyventojų), bet rodiklio augimas (57,1 proc.) buvo vienas didžiausių tarp nagrinėtų teritorijų. Didesniu rodiklio augimu pasižymėjo Pasvalio r. sav. – 61,5 proc.

42 pav. Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojui (vnt.), ir dinamika (proc.), 2015 m. ir 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

Biržų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, dominuoja *smulkusis ir vidutinis verslas* (toliau – SVV)³⁰, kuris yra vienas svarbiausių ekonomikos augimo bei konkurencingumo veiksnių, turintis esminį poveikį ne tik atskirų vietovių, bet ir bendrai Lietuvos ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui.

SVV situaciją šalyje nusako *verslumo lygis*³¹ rodiklis, kuris 2020 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje siekė 15 įmonių/ 1 000 gyventojų, ir daugiau nei dvigubai atsiliko nuo šalies vidurkio (31 įmonė/ 1 000 gyventojų) bei 34,8 proc. – nuo apskrities vidurkio (23 įmonės/ 1 000 gyventojų).

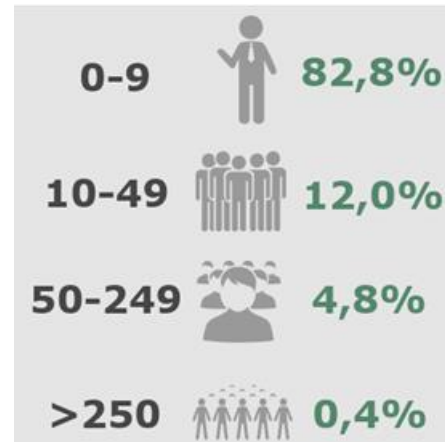
43 pav. Verslumo lygis, 2020 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal www.verslilietuva.lt

Biržų r. sav. verslininkystės lygis, kartu su Pasvalio r. sav. ir Kupiškio r. sav., buvo mažiausias iš vertintų savivaldybių. Panevėžio apskritis nepasizižymi aukštu verslininkystės lygiu, nes net Panevėžio miesto savivaldybės rodiklis (30 įmonių/ 1 000 gyventojų) 2020 m. pradžioje buvo šiek tiek žemesnis nei šalies vidurkis. Per penkerius metus verslumo lygio rodiklis augo visose nagrinėjamose teritorijose: sparčiausiai augo Biržų rajono savivaldybėje (36,4 proc.), lėčiausiai Panevėžio mieste – 15,4 proc.

2021 m. pradžioje m. didžiąją Biržų rajono savivaldybės įmonių dalį (82,8 proc.) sudarė smulkios įmonės, turinčios iki 10 samdomų darbuotojų, ir pagal šį rodiklį atitiko bendrąsias šalies tendencijas.

Savivaldybėje 2021 m. pradžioje veikė tik 2 įmonės, turinčios daugiau nei 250 darbuotojų. Daugiau nei 500 darbuotojų turinčių įmonių savivaldybėje nėra. 12 proc. rajono įmonių turi nuo 10 iki 49 darbuotojų.

44 pav. Biržų r. sav. teritorijoje veikiančios įmonės pagal darbuotojų skaičių (proc.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Žymiausios Biržų rajono savivaldybės teritorijoje veikiančios įmonės:

Biržų AB „Siūlas“
(tekstilės gaminių gamyba)

UAB „Biržų duona“
(duonos, konditerijos gaminiai)

UAB „Biržų alus“
(alaus gamyba)

Čygo-Kalkio „Rinkuškiei“ TŪB
(alaus gamyba)

UAB „Tyla“
(medienos gaminių gamyba)

UAB „Agaras“
(mėsos ir jos produktų gamyba)

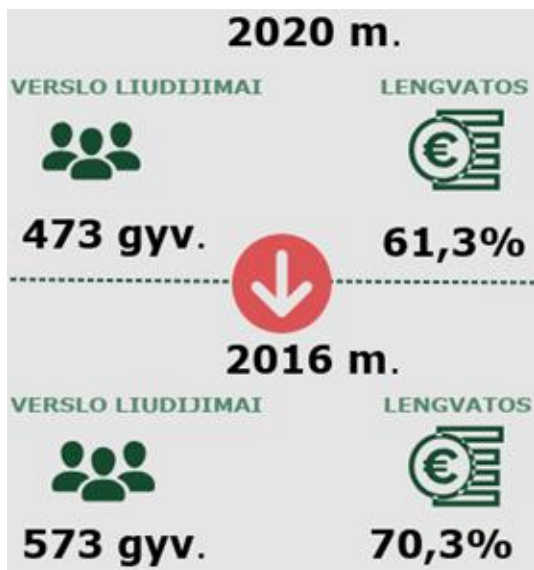
³⁰ Pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymą, smulkusis ir vidutinis verslas (SVV) – tai ekonominė veikla, kurią vykdo labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. Labai maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 2 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. EUR. Maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 10 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 10 mln. EUR. Vidutinė įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 50 mln. EUR; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 43 mln. EUR (II skyrius, 3 straipsnis).

³¹ Vadovaujantis www.verslilietuva.lt, verslumo lygis – tai mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų.

Biržų r. sav. remia ir skatina SVV sektorių, sudaro prielaidas verslo plėtrai, skatina naujų darbo vietų kūrimą, darbuotojų kvalifikacijos kėlimą, teikdama paramą pagal *Biržų rajono smulkiojo verslo plėtros programą*³². Parama skiriama SVV subjektams, kurių vykdoma veikla ir buveinė/deklaruota gyvenamoji vieta – Biržų rajono savivaldybė. Teikiant paramą prioritetą teikiamas savarankiškos labai mažoms įmonėms ir verslininkams, kurių darbuotojų skaičius neviršija 10 ir kurių finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) verslininko pajamos neviršija 2 mln. EUR; 2) balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. EUR.

Dalis gyventojų ūkinę-komercinę veiklą vykde įsigydami verslo liudijimus LRV nustatytoms veiklos rūšims vykdyti. Iš 89 LRV nustatytų veiklos rūšių, kurioms verčiantis gali būti perkami verslo liudijimai, Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, 2020 m. 473 Biržų r. sav. gyventojai vertėsi 54 veiklos rūšimis (2016 m. – 573 gyventojai 46 veiklos rūšimis).

45 pav. Biržų r. sav. gyvenančių, išsiimančių verslo liudijimus, skaičius (vnt.) ir jiems suteiktų lengvatų proc., 2016 m. ir 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Biržų rajono savivaldybės (toliau – BRSA) duomenis

2020 m. buvo įvesti tam tikri teisės aktų pakeitimai – iš sąrašo veiklų, kuriomis galima verstis turint verslo liudijimais, išbrauktos atskiros veiklos, todėl ir pastebimas rodiklių mažėjimas.

Biržų r. sav., skatindama gyventojus užsiimti veiklomis, kuriomis gali būti verčiamasi, turint verslo liudijimą, jiems nustato mažesnius gyventojų pajamų mokesčių tarifus. Biržų rajono savivaldybės duomenimis, nustatytomis mokesčio už verslo liudijimus lengvatomis 2020 m. pasinaudojo 290 gyventojų (arba 61,3 proc. nuo išsiėmusių verslo liudijimus), kai 2016 m. – 403 gyventojai (arba 70,3 proc. nuo išsiėmusių verslo liudijimus) (žr. 45 pav.).

Biržų r. sav. nekilnojamojo turto (toliau – NT) mokesčio tarifai, palyginti su kitų Panevėžio apskrities savivaldybių tarifais, nebuvo patys mažiausi. Aukščiausius tarifais apmokestinamas NT Pasvalio rajono savivaldybėje (0,8 proc.–1 proc. bei 3 proc. apleistam, nenaudojamam turtui), žemiausiais – Rokiškio r. sav. bei Panevėžio r. sav. NT (0,5 proc. bei 3 proc. apleistam, nenaudojamam turtui). Biržų r. sav. taikomas 1 proc. tarifas visam NT, išskyrus viešbučių, maitinimo ir poilsio paskirties NT, pirmą kartą Savivaldybės teritorijoje pradedančių veiklą verslo subjektų naudojamam NT (pirmus 3 metus) bei viešųjų įstaigų, asociacijų, religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų, daugiabučių namų savininkų bendrijų, garažų eksploatavimo bendrijų bei sodininkų bendrijų, labdaros ir paramos fondų veiklai naudojamam NT – jiems taikomas 0,5 proc. tarifas. Apleistam, nenaudojamam NT Biržų r. sav. taikomas 3 proc. NT mokesčio tarifas.

Savo ruožtu, žemės mokesčio tarifas Biržų rajono savivaldybės buvo pats didžiausias – jis siekė 1,6 proc.–2 proc., kai kitos savivaldybės, su tam tikromis išlygomis, naudoja žemesnį žemės mokesčio tarifą (net Panevėžio mieste jis siekia 0,17 – 1,4 proc.).

³² Biržų rajono smulkiojo verslo plėtros programos nuostatai patvirtinti Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. 278

1 lentelė. NT ir žemės mokesčio tarifai Panevėžio apskrities savivaldybėse

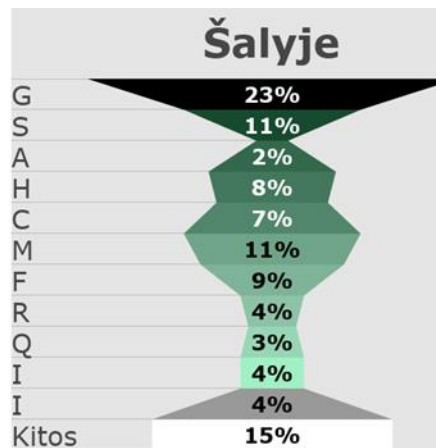
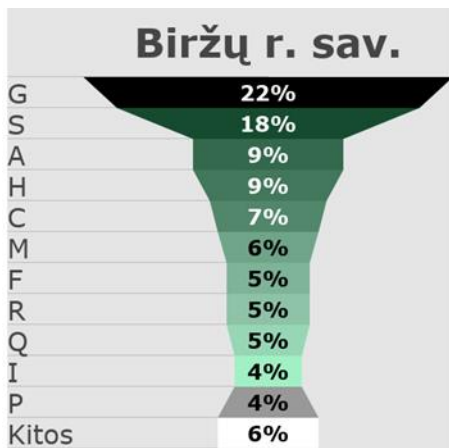
	NT mokesčio tarifas	Žemės mokesčio tarifas
Biržų r. sav.	0,5%-1% 3% - apleistam NT	1,6%-2% 4% - apleistam NT
Rokiškio r. sav.	0,5% 3% - apleistam NT	1,3% 4% - apleistam NT
Panevėžio r. sav.	0,5% 3% - apleistam NT	n. d.
Panevėžio m. sav.	0,8% 3% - apleistam NT	0,17%-1,4% 4% - apleistam NT
Pasvalio r. sav.	0,8%-1% 3% - apleistam NT	0,75%-2% 4% - apleistam NT
Kupiškio r. sav.	1% 3% - apleistam NT	0,4%-2% 4% - apleistam NT

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Savivaldybių duomenis

Nors Kupiškio r. sav. bei Pasvalio r. sav. taikomo žemės mokesčio tarifo viršutinė riba yra tokia pati, kaip ir Biržų r. sav. (2 proc.), tačiau apatinė riba yra mažesnė (siekia atitinkamai 0,4 proc. ir 0,75 proc.).

Biržų r. sav. taiko įvairias mokesčių lengvatas verslo subjektams pagal *Žemės, žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčių lengvatų teikimo tvarką*³³.

Lengvatos teikiamos tik tiems verslo subjektams, kurie vykdo kultūros, laisvalaikio, pramogų, sporto, sveikatinimo paslaugų centrų, poilsio centrų, viešbučių, viešojo maitinimo įstaigų, restoranų, kavinių, barų, naktinių klubų ir kitų pasilinksminimo vietų, grožio paslaugų teikimo, lošimo namų (kazino) ir lošimo automatų salonų veiklą, parduotuvių, prekybos ir (arba) pramogų centrų, išskyrus, kurių pagrindinė veikla yra maisto, veterinarijos, vaistinių, optikos prekių ir ortopedijos techninių priemonių pardavimas, veiklą, taip pat turgaviečių, išskyrus maisto.

G – didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas; S – kita aptarnavimo veikla; A – žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė; H – transportas ir saugojimas; C – apdirbamoji gamyba; M – profesinė, mokslinė ir techninė veikla; F – statyba; R – meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla; Q – žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas; I – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla; P – švietimas

46 pav. Biržų r. sav. ir šalies veikiančių įmonių pasiskirstymas pagal EVRK (proc.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD išankstinius duomenis

2021 m. pradžioje Biržų r. sav., kaip ir šalyje, daugiausiai veikiančių įmonių pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių 2 red. (toliau – EVRK) fiksuota didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto (G) sektoriuje (atitinkamai 22 proc. ir 23 proc.); 18 proc. Biržų r. sav. įmonių dirba kitoje aptarnavimo veikloje (S sektoriuje), kai šalyje – 11 proc. įmonių; po 9 proc. Biržų r. sav. įmonių veikia transporto ir saugojimo (H) bei žemės ūkio, miškininkystės ir

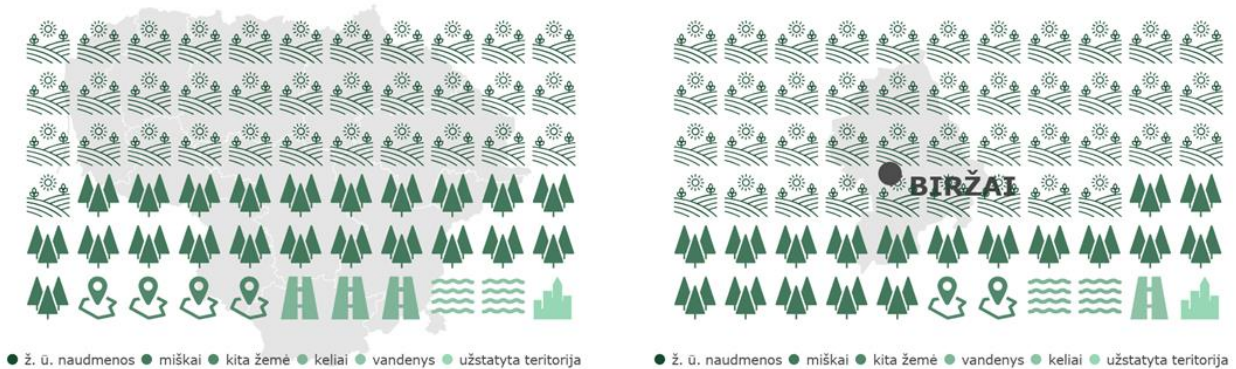
³³ Patvirtinta Biržų rajono savivaldybės tarybos 2005 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. 252

žuvininkystės (A) sektoriuose, kai šalyje H sektoriuje fiksuota 8 proc., A sektoriuje – 2 proc. įmonių. Biržų r. sav. veikia mažiau įmonių, nei šalyje profesinėje mokslinėje, ir techninėje veikloje (M sektoriuje) (atitinkamai 6 proc. ir 11 proc.), statybos (F) sektoriuje (atitinkamai 5 proc. ir 9 proc.) bei nekilnojamojo turto (L) sektoriuje (atitinkamai 2 proc. ir 5 proc.). Taigi, Biržų r. sav. yra žemės ūkio, aptarnavimo, transporto ir logistikos paslaugas teikiantis kraštas.

II.1.2.2.4. Žemės ūkis ir miškininkystė

Žemės fondas. 2020 m. pradžioje didžiąją Biržų r. sav. žemės fondo dalį sudarė *žemė ūkio naudmenos*³⁴ (63,5 proc.), jų dalis buvo didesnė nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje (60,3 proc.) bei šalyje (52,1 proc.) (žr. 47 pav.).

47 pav. Žemės fondas Lietuvoje ir Biržų rajono savivaldybėje, 2020 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos duomenis

Šalies miškingumas (trečdalis Lietuvos teritorijos) buvo didesnis nei Biržų r. sav. (27,6 proc.), vandens telkinių dalis – šiek tiek didesnė šalyje (3,7 proc.), nei Biržų r. sav. (2,6 proc.). Užstatytos teritorijos dalis labai panaši (1,6 proc. šalyje ir 1,3 proc. Biržų r. sav.). Kelių yra dvigubai daugiau šalyje (4,1 proc.), nei Biržų r. sav. (2,2 proc.).

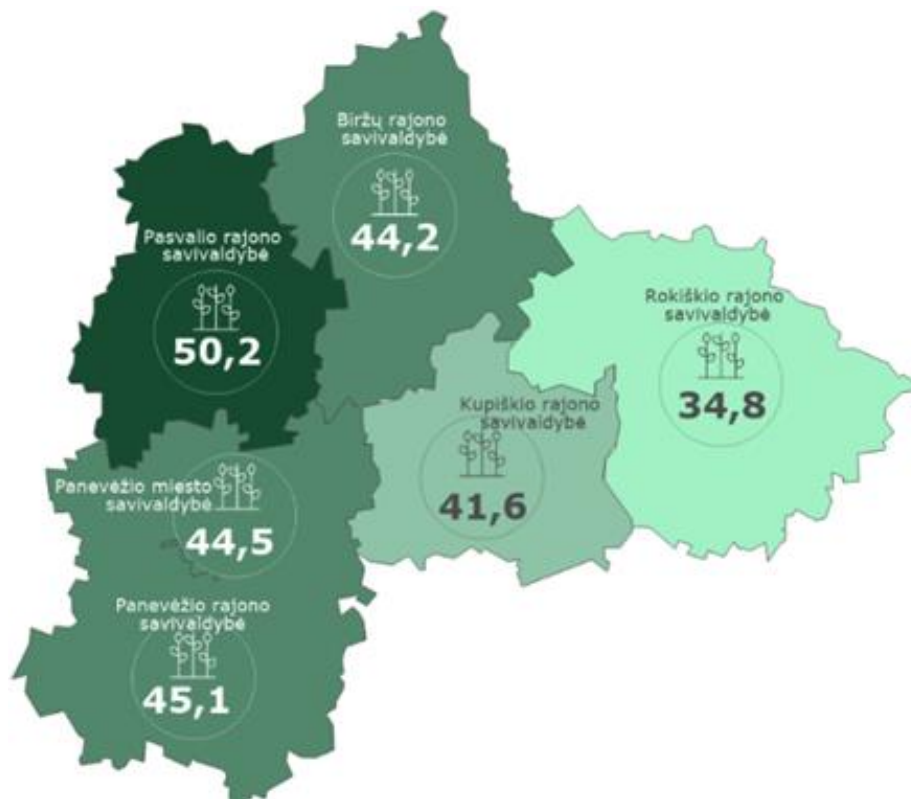
Žemės ūkis. Biržų rajono savivaldybės žemės priskiriamos II dirvožemių grupei – vidutiniškai našios žemės, kuriuose vyrauja geros ūkinės vertės (42,1–47,0 balai) dirvožemiai. Į šią dirvožemių grupę pakliūva trys Panevėžio apskrities savivaldybės: Panevėžio r. sav. (45,1 balo), Panevėžio m. sav. (44,5 balo) ir Biržų r. sav. (44,2 balo). Pasvalio rajono savivaldybėje yra našiausios žemės iš Panevėžio apskrities savivaldybių (siekia 50,2 balo) ir pakliūva į I dirvožemių grupę. Į III dirvožemių grupę pakliūva Kupiškio r. sav. žemės (41,6 balo), į IV – Rokiškio r. sav. žemės (34,8 balo) (žr. 48 pav.).

Biržų r. sav. dominuoja didesni *ūkininkų ūkiai*, nei vidutiniškai Lietuvoje, nes čia didžiąją dalį ūkių (64 proc.) sudaro 5-100 ha ūkiai (kai šalyje šių ūkių dalis sudaro 50 proc.), o didžiųjų ūkių (virš 100 ha) dalis (6 proc.) yra didesnė nei vidutiniškai Lietuvoje (3 proc.). Smulkiųjų ūkių (<5 ha) dalis Biržų r. sav. (30 proc.) yra mažesnė nei vidutiniškai Lietuvoje (48 proc.).

³⁴ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *žemės ūkio naudmenos* – tai dirbamosios žemės plotas, kurį sudaro ariamosi žemė (įskaitant šiltnamių plotą), kultūrinės ir natūralios ganyklos, pievos, daugiamečių augalų plotai ir daržai, skirti naudoti asmeniškai.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

48 pav. Žemių našumo balas

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos duomenis

Vidutinis ūkininko ūkis Biržų r. sav. 2020 spalio 1 d. buvo vienas didžiausių apskrityje, nevertinant Panevėžio miesto, ir siekė 26,55 ha (žr. 49 pav.). Didėnis rodiklis fiksuojamas tik Rokiškio r. sav. – 26,64 ha. Vidutinis Biržų r. sav. ūkininko ūkis 1,7 karto viršijo šalies rodiklį (15,54 ha) ir 13,8 proc. – apskrities rodiklį (23,33 ha).

- Lietuvos Respublika
- Panevėžio apskr.
- Rokiškio r. sav.
- Biržų r. sav.
- Panevėžio r. sav.
- Pasvalio r. sav.
- Kupiškio r. sav.

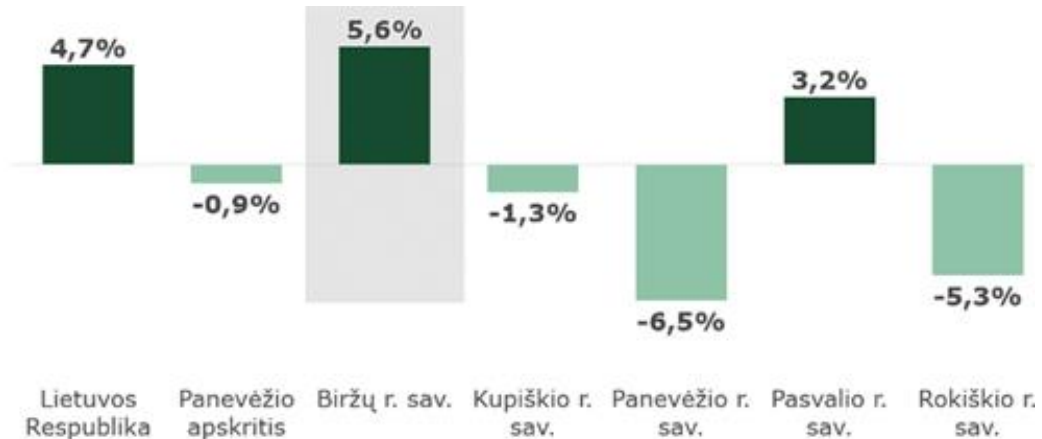
49 pav. Vidutinio ūkininko ūkio dydis (ha), 2020-10-01 duomenimis

Šaltinis: sudaryta autorių pagal VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenis

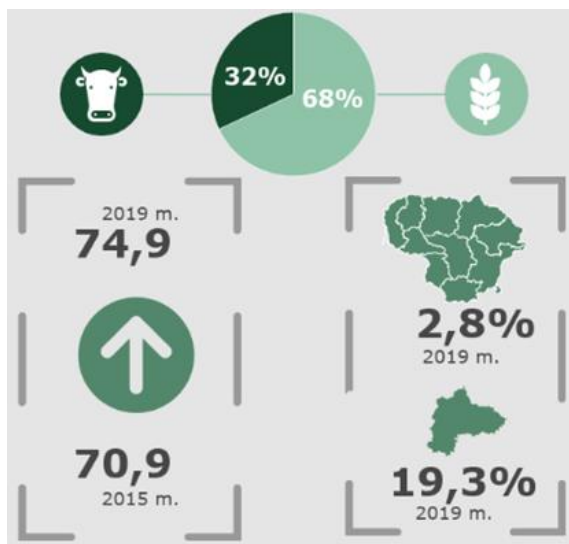
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

*Bendrosios žemės ūkio produkcijos*³⁵, kurią sudaro augalininkystės bei gyvulininkystės produkcija, apimtys 2015–2019 m. laikotarpiu Biržų r. sav. padidėjo didžiausiu tempu (5,6 proc.), kai šalies rodiklio augimo tempas siekė 4,7 proc., o Panevėžio apskrityje bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys per penkerius metus sumažėjo beveik 1 proc. (žr. 50 pav.).

50 pav. Bendrosios žemės ūkio produkcijos dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

51 pav. Bendrosios žemės ūkio produkcijos situacija Biržų rajono savivaldybėje 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Iš viso Biržų r. sav. per 2019 m. buvo sukurta bendrosios žemės ūkio produkcijos už 74,9 mln. EUR. Tai sudarė beveik penktadalį Panevėžio apskrities ir 2,8 proc. šalies rodiklio. Biržų rajono savivaldybėje panašiai, kaip šalyje ir apskrityje, plėtojama augalininkystės produkcija (68 proc. bendrosios žemės ūkio produkcijos), kai šalyje – 65 proc., apskrityje – 67 proc. (žr. 51 paveikslą).

Biržų rajono savivaldybė išsiskiria *ekologinių ūkių*³⁶ gausa. Tai daugiausiai ekologinių ūkių (144 vnt.) turinti savivaldybė šalyje (iš kurių 91 proc. – augalininkystės ir gyvulininkystės ekologiniai ūkiai, 2 proc. – bitininkystės ūkių, 7 proc. – produkcijos perdirbimo ūkiai) (žr. 52 pav.). Ekologinių ūkių skaičius Biržų r. sav. sudaro 35 proc. visų Panevėžio apskrityje sutinkamų ekologinių ūkių (be Panevėžio miesto). Ekologinių ūkių žemėlapyje atvaizduoti tik Lietuvos ekologiniai ūkiai, kurie turi VšĮ „Ekoagros“ išduotą sertifikatą.

³⁵ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, bendrąją žemės ūkio produkciją sudaro kalendoriniais metais gautas žemės ūkio augalų derlius, daugiamečių sodinių, gyvulių ir paukščių išauginimo ir gyvulininkystės produkcija to meto kainomis. Žemės ūkio produkcijos vertės pokyčiai apskaičiuojami vadovaujantis produkcijos įvertinimo ankstesnių ir dabartiniu laikotarpiu analizuojamų metų gamintojų kainomis.

³⁶ Vadovaujantis www.visalietuva.lt, ekologinis ūkininkavimas – tai žemdirbystės sritis, teikianti vartotojui ypač šviežių, labai skanų bei natūralų maistą, kuris yra pagamintas nepažeidžiant natūralaus gamtos raidos ciklo. Ekologinis ūkis išaugina ekologiškus produktus – aukštos kokybės maistą, pagamintą darant mažiausią poveikį aplinkai.

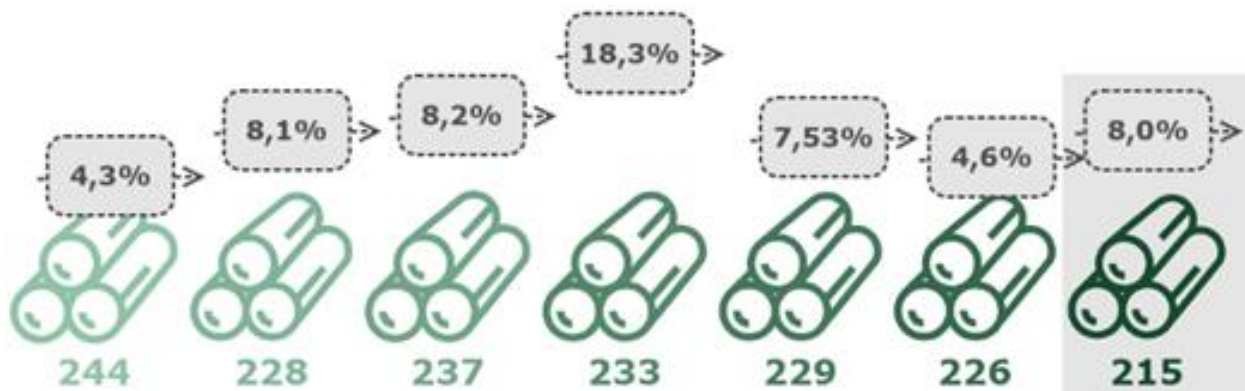

- Biržų r. sav.
- Kupiškio r. sav.
- Rokiškio r. sav.
- Panevėžio r. sav.
- Pasvalio r. sav.

52 pav. Ekologiniai ūkiai (vnt.), 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Ekologinių ūkių žemėlapi

Miškininkystė. Kadangi Panevėžio apskritis nepasižymi aukštu miškingumu, tai ir Panevėžio apskrities savivaldybių *medynų produktyvumas* 2019 m. buvo mažesnis nei vidutiniškai šalyje (244 kub. m/ ha). Biržų rajono savivaldybės medynų produktyvumo rodiklis (215 kub. m/ ha) buvo mažiausias apskrityje ir 11,9 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio bei 5,7 proc. nuo Panevėžio apskrities rodiklio (228 kub. m / ha).

- Lietuvos Respublika
- Panevėžio apskritis
- Rokiškio r. sav.
- Pasvalio r. sav.
- Kupiškio r. sav.
- Panevėžio r. sav.
- Biržų r. sav.

53 pav. Medynų produktyvumas (kub. m / ha) 2019 m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

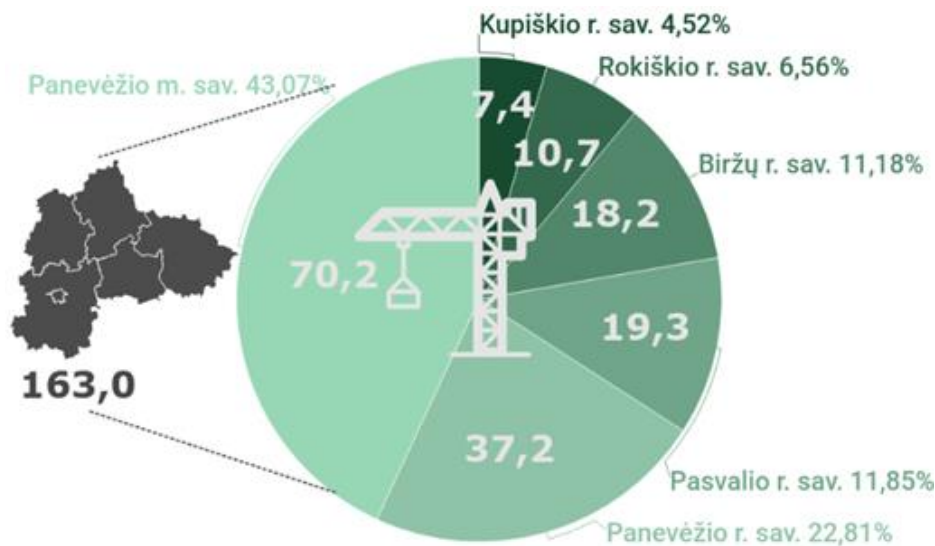
Biržų rajono savivaldybėje veikia 1 iš 26 VĮ „Valstybinių miškų urėdijos“ regioninių padalinių – Biržų regioninis padalinys. Šiam padaliniui priklauso 9 girininkijos (6 iš jų – Biržų rajono savivaldybės teritorijoje).

II.1.2.2.5. Statyba ir gyvenamasis fondas

Statybos sektorius – vienas iš ekonomikos variklių, kurio tendencijos veikia šalies ir atskirų savivaldybių ūkio augimą, konkurencingumą, darbo rinką.

2019 m. Biržų r. sav. teritorijoje veikiančių *statybos įmonių darbų apimtys* (18,2 tūkst. EUR) sudarė 0,5 proc. šalies (3 390,5 tūkst. EUR) ir 11,2 proc. apskrities (163,0 tūkst. EUR) rodiklių. Panevėžio apskrities teritorijoje veikiančių statybos įmonių darbų apimtys sudarė nepilnus 5 proc. šalies rodiklio.

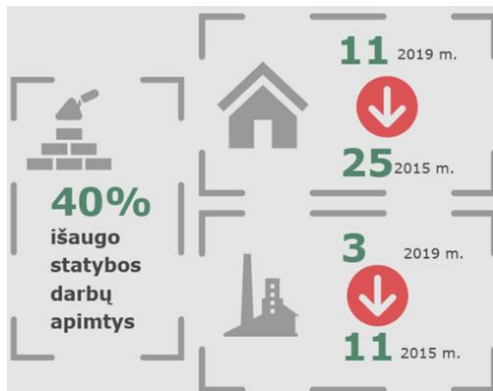

54 pav. Statybos įmonių darbų apimtys (tūkst. EUR) ir dalis (proc.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2015–2019 m. laikotarpiu statybos įmonių darbų apimtys Biržų rajono savivaldybėje išaugo 40,5 proc., sparčiau augo tik Panevėžio m. sav. teritorijoje veikiančių statybos įmonių atliktų darbų apimtys (47,9 proc.).

2019 m. Biržų rajono savivaldybėje buvo pastatyta 11 gyvenamųjų pastatų (iš jų – nei vieno daugiabučio gyvenamojo namo), kai 2015 m. – 25 gyvenamieji pastatai. Mažiau gyvenamųjų pastatų 2019 m. buvo pastatyta Kupiškio rajono savivaldybėje (7).

55 pav. Statybos sektoriaus situacija Biržų r. sav. 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Negyvenamųjų pastatų statybos sektorius per penkerius metus taip pat sumenko Biržų rajono savivaldybėje – šių pastatų 2019 m. buvo pastatyti 3, kai 2015 m. – 11. Mažiau negyvenamųjų pastatų 2019 m. Panevėžio apskrityje buvo pastatyta Kupiškio r. sav. (1).

Gyvenamasis būstų fondas³⁷ Biržų rajono savivaldybėje (tūkst. 1 025,2 kv.m) 2019 m. pabaigoje sudarė 12,3 proc. Panevėžio apskrities (8 313,6 tūkst. kv. m) bei 1 proc. šalies (102 430,8 kv.m) rodiklio. Tai buvo vidutinis rodiklis apskrities kontekste. Per penkerius metus rodiklis išaugo 1,5 proc.

Naudingas plotas, tenkantis 1 gyventojui, 2019 m. Biržų r. sav. (45,1 kv. m) buvo vienas didžiausių apskrityje. (žr. 56 paveikslą).

Erdvesniuose būstuose gyvena Kupiškio r. sav. gyventojai – naudingas plotas čia siekė 46 kv. m / 1 gyv. ir Panevėžio r. sav. gyventojai – naudingas plotas čia siekė 45,8 kv. m / gyv. Biržų r. sav. rodiklis 22,9 proc. viršijo šalies (36,7 kv. m / 1 gyv.) bei 14,5 proc. – Panevėžio apskrities (39,4 kv. m / 1 gyv.) rodiklius.

● Lietuvos Respublika ● Panevėžio apskritis ● Kupiškio r. sav. ● Panevėžio r. sav.
● Biržų r. sav. ● Rokiškio r. sav. ● Pasvalio r. sav. ● Panevėžio m. sav.

56 pav. Naudingas plotas, tenkantis 1 gyv. (kv.m), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

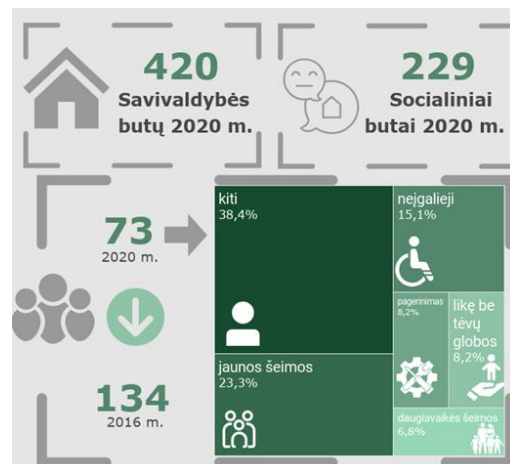
Biržų rajono savivaldybės būstų fondą 2020 m. pabaigoje sudarė 420 butų, kurių bendras naudingas plotas – 16,2 tūkst. kv. m. Palyginti su 2019 m., Savivaldybės būstų fondas padidėjo 1 būstu. Iš minėtų 420 butų 2020 m. 229 butai arba 54,5 proc. buvo socialiniai būstai (jų bendras plotas – 9 tūkst. kv. m). Palyginti su 2019 m., Savivaldybės socialinio būsto fondas padidėjo 7 būstais.

II.1.2.2.6. Turizmas ir rekreacinė aplinka

Turizmas. Palanki geografinė padėtis (netoli magistralės *Via Baltica*, 30 km nuo Latvijos Respublikos), patraukli bei unikali gamtinė aplinka (karstinė teritorija, Likėnų buvusi kurortinė teritorija, seniausias šalies dirbtinis vandens telkinys – Širvėnos ežeras) bei istorinis paveldas (Biržų pilis, kaip Radvilų palikimas) suponavo sąlygas Biržų kraštui tapti vienu patraukliausiu šalies turistiniu regionu.

Biržų rajono savivaldybėje veikia biudžetinė įstaiga *Biržų turizmo informacijos centras* (toliau – Biržų TIC), kurio pagrindiniai tikslai – turizmo informacinių ir rinkodarinių paslaugų plėtra, turizmo Biržų rajono savivaldybėje skatinimas ir populiarinimas. Įstaiga 2022 m. balandžio 1 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-75 reorganizuota į Biržų turizmo ir verslo informacijos centrą (Biržų TVIC).

Pagal BRSA duomenis, 2020 m. pab. į Savivaldybės sudarytą asmenų ir šeimų, turinčių teisę į socialinio būsto nuomą, sąrašą buvo įrašyti 73 asmenys (šėimos), iš kurių jaunos šėimos sudarė 23,3 proc., daugiavaikės šėimos – 6,8 proc., likę be tėvų globos – 8,2 proc., neįgalieji – 15,1 proc., asmenys pretenduojantys į socialinio būsto pagerinimą – 8,2 proc., asmenys, nepatekę į nurodytas grupes – 38,4 proc. Palyginti su 2016 m. šių asmenų ir šeimų skaičius sąrašė sumažėjo 45,5 proc. Tam turėjo įtakos ir teisės aktų pasikeitimai. Vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė – 1,43 metų.

57 pav. Socialinio būsto situacija Biržų r. sav. 2016 m. ir 2020 m.

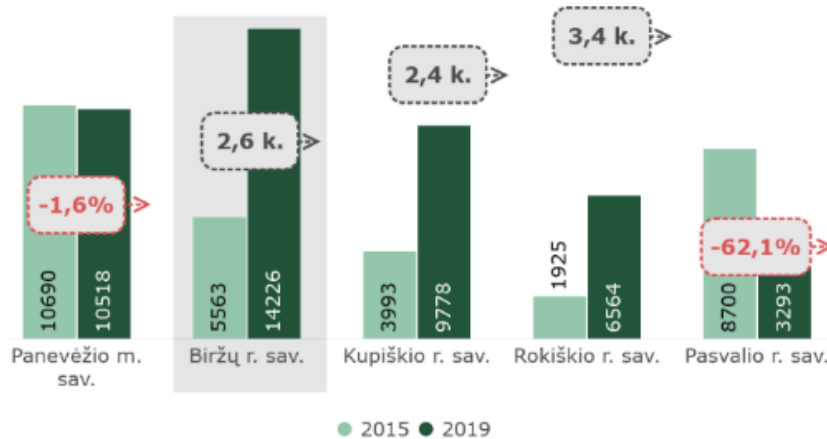
Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

³⁷ Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento leidiniu „Gyvenamasis fondas“, gyvenamasis būstų fondas – tai gyvenamosios patalpos namuose ir negyvenamuosiuose pastatuose (įskaitant sodų namus, t. y., pastatus, esančius sodininkų bendrijose, mėgėjiškų sodų žemės sklypuose). Gyvenamajam butų fondui nepriskiriami bendrabučiai, viešbučiai, medžiotojų nameliai, poilsio namai, sanatorijos ir kiti pastatai, skirti gyventi laikinai.

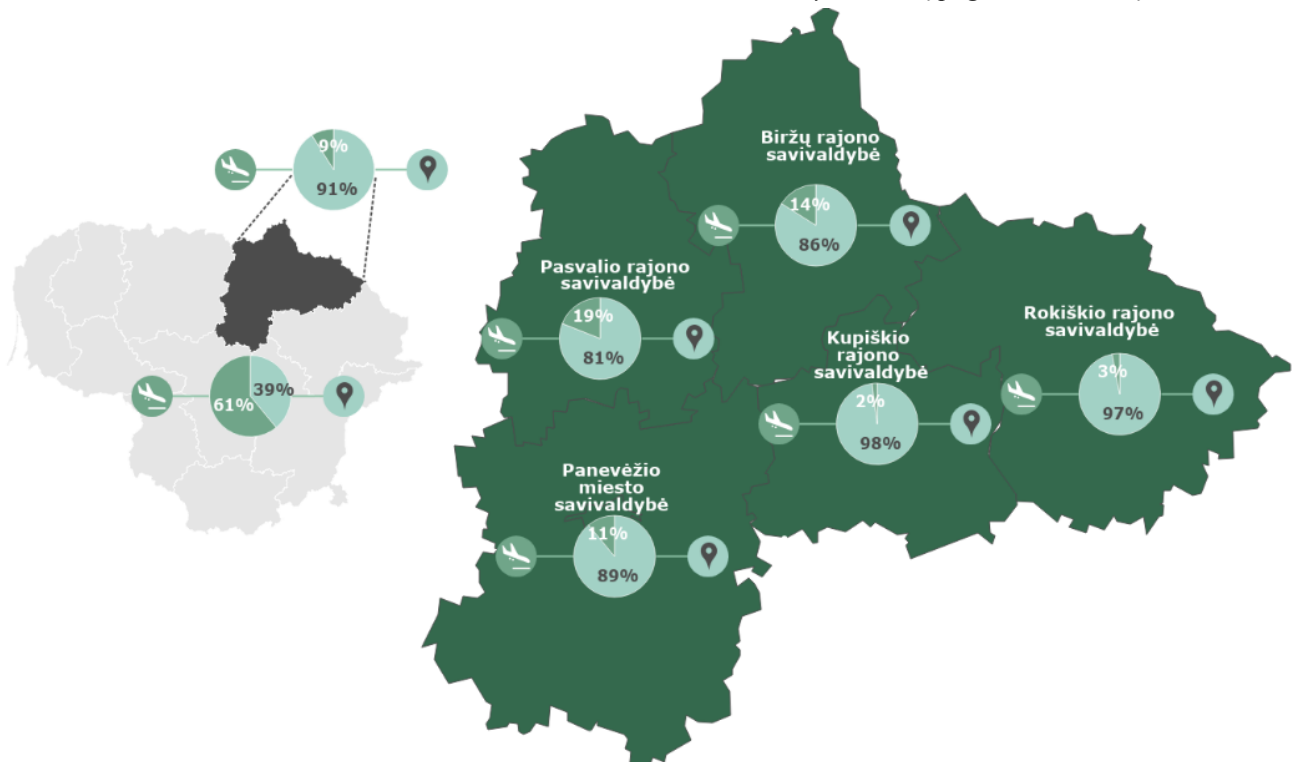
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Vadovaujantis Biržų TVIC informacija, 2019 m. Biržų TVIC apsilankė 14 226 *turistai* (žr. 58 pav.). Šis rodiklis 2019 m. viršijo Panevėžio m. sav. rodiklį (kur apsilankė 10 518 turistų). Turistų, apsilankančių Biržų TVIC, skaičius per penkerius metus išaugo 2,6 karto, kai Panevėžio miesto bei Pasvalio rajono savivaldybėse rodikliai mažėjo. 2020 m. Biržų TVIC apsilankusių turistų skaičius dėl COVID-19 pandemijos sumenko iki 8 606 asmenų.

58 pav. Panevėžio apskrities savivaldybių TVIC apsilankusių turistų skaičius (asm.) ir dinamika (proc./k.), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD ir Biržų TVIC duomenis

59 pav. Vietinių ir užsienio turistų, apsilankusių turizmo informacijos centruose, dalis (proc.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD ir Biržų TVIC duomenis

Didesnė dalis šalies turizmo informacijos centruose apsilankusių turistų skaičiaus (2019 m. – 61 proc.) sudarė užsienio turistai, kai tuo tarpu Panevėžio apskrities savivaldybių turizmo informacijos centruose daugiausiai lankosi vietiniai turistai (jie sudaro 91 proc. visų turistų, apsilankusių TVIC, skaičiaus). Biržų TVIC 2019 m. apsilankė 2050 užsienio turistų (14 proc. nuo visų turistų, žr. 59 pav.), 2020 m. – 542 turistai (7 proc. nuo visų).

Didžioji dalis užsienio turistų, apsilankusių Biržų TVIC, yra turistai iš Latvijos (žr. 60 pav.). 2019 m. jie sudarė apie 70 proc. visų Biržų TVIC apsilankusių užsienio turistų skaičiaus. Antroje vietoje – turistai iš Vokietijos (8 proc.), trečioje – turistai iš Lenkijos (2 proc.), 1,5 proc. – turistai iš Estijos. Vertinami 2019 metai dėl to, kad 2020 m. pandeminė situacija iškreipė turistų srautus bei jų pasiskirstymą.

60 pav. Biržų TVIC apsilankusių užsienio turistų pasiskirstymas pagal šalis (proc.), 2019 m.

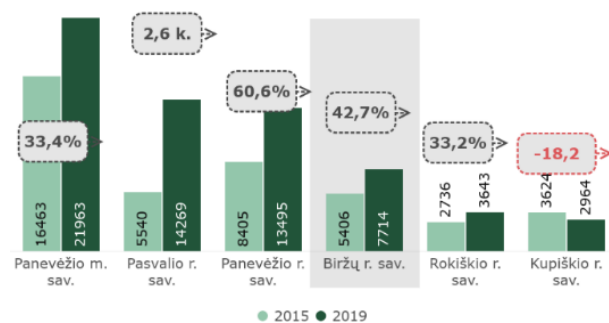
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Biržų TVIC duomenis

Efektyvus būdas skaičiuoti teritorijos lankytojų ir turistų skaičių – šalia lankomiausių turistinių objektų pastatyti lankytojų skaičiuotuvus.

Pagal Biržų TVIC duomenis, 2020 m. Biržų miesto ir rajono lankomiausius objektus (Kirkilų apžvalgos bokštą, Senovinės technikos muziejų, Kirkilų pramogų parką, Levandų ūkį, muziejų „Sėla“ ir kt.) aplankė apie 60 tūkst. lankytojų.

Vadovaujantis Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus ir savivaldybės administracijos 2019 m. veiklos ataskaita (toliau – BRSA direktoriaus ataskaita 2019), kasmet auga Biržų TVIC internetinės svetainės www.visitbirzai.lt lankytojų skaičius. 2015 m. šią svetainę aplankė ir informacijos apie Biržų kraštą ieškojo 71,1 tūkst. lankytojų, 2019 m. – 132,1 tūkst. lankytojų, t. y. 85,8 proc. daugiau. 2020 m. Biržų TVIC internetinė svetainė buvo aplankyta 83,2 tūkst. kartų, daugiausia lankytojų buvo iš Lietuvos (84,9 proc.). Biržų TVIC internetinė svetainė buvo atnaujinta 2020 m. lapkričio mėn.

Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose 2015–2019 m. laikotarpiu augo visose nagrinėjamose savivaldybėse, išskyrus Kupiškio r. sav., kur turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose sumenko 18,2 proc. 2019 m. Biržų rajono savivaldybėje veikiančiuose viešbučiuose ir panašiuose laikinose buveinėse, poilsiautojų bei kito tipo trumpalaikio apgyvendinimo įstaigose, poilsinėse transporto priemonėse, priekabų aikštelėse bei stovyklavietėse apsigyveno 7 714 turistų (žr. 61 pav.).

61 pav. Apgyvendintų turistų skaičius (asm.) ir dinamika (proc./k.), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

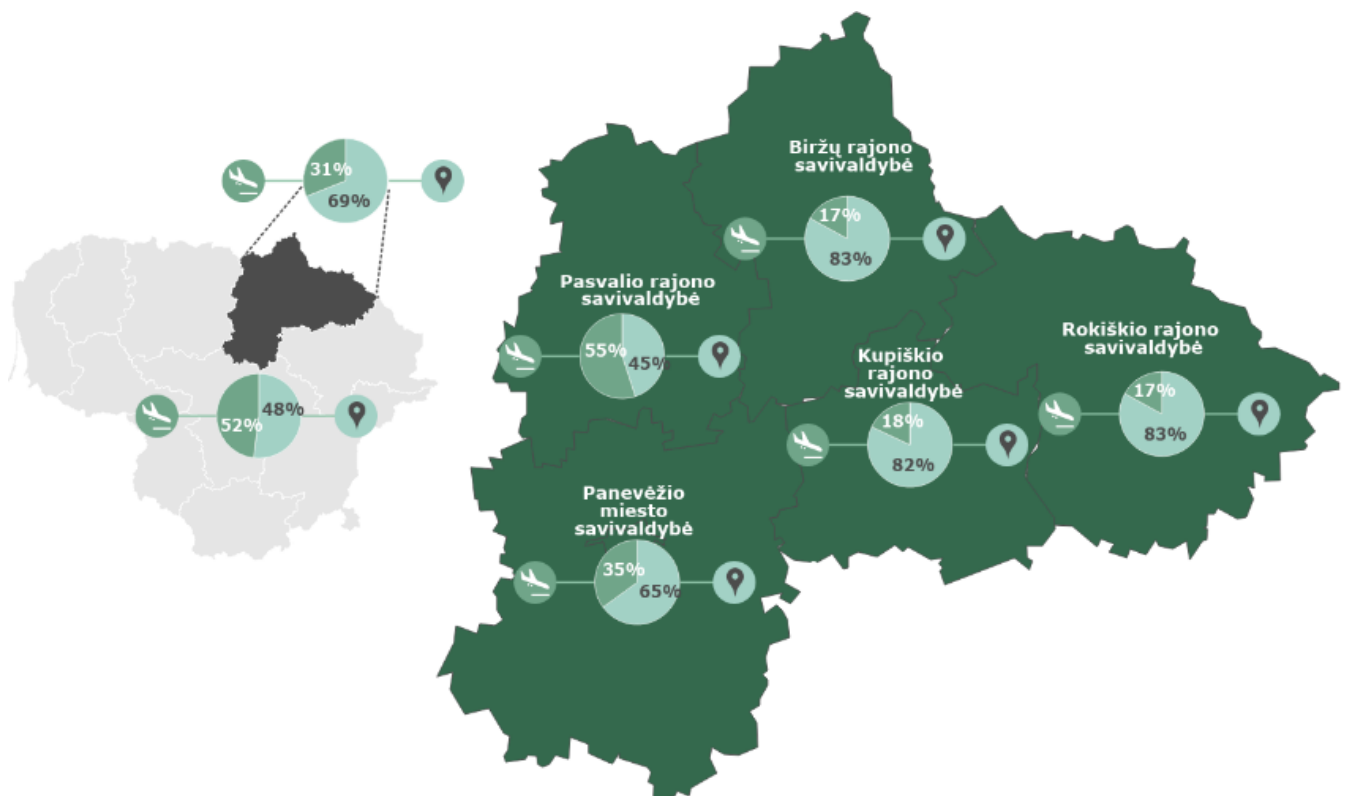

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tai sudarė 9,4 proc. Panevėžio apskrities rodiklio ir 1 proc. šalies rodiklio. Palyginti su 2015 m., apgyvendintų turistų skaičius Biržų rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose išaugo 42,7 proc. Didesnis augimas fiksuojama Pasvalio r. sav. (2,6 karto) ir Panevėžio r. sav. (60,6 proc.).

Kadangi Biržų rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose fiksuojama mažiau apgyvendintų turistų nei apsilankiusiųjų Biržų turizmo informacijos centre (taip pat ženkliai mažiau nei nurodo Biržų TVIC apsilankiusių apskritai Biržų rajone – pagal lankytojų skaitytuvus, pastatytus prie lankomiausių turistinių objektų), galima daryti išvadą, kad Biržų rajonas labiau populiarus trumpalaikiam arba vienadieniam turizmui, kai nesinaudojama apgyvendinimo įstaigų paslaugomis.

Kaip ir apsilankiusiųjų turizmo informacijos centruose, taip ir apgyvendintų turistų apgyvendinimo įstaigose pasiskirstymas į atvykstamąjį ir vietinį, yra panašus. Vidutiniškai šalies apgyvendinimo įstaigose daugiau apgyvendinama turistų iš užsienio (52 proc.), tuo tarpu Biržų rajono savivaldybės apgyvendinimo įstaigose – daugiau vietinių turistų (83 proc., žr. 62 pav.). Šiuo aspektu tarp Panevėžio apskrities savivaldybių išsiskyrė Pasvalio rajono savivaldybė – ten daugiau apgyvendinama turistų iš užsienio (2019 m. duomenimis, jie sudarė 55 proc. visų apgyvendinimo įstaigose apgyvendinamų turistų).

62 pav. Atvykstamojo ir vietinio turizmo turistų apgyvendinimo įstaigose pasiskirstymas (proc.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Turizmo paslaugos. Vieni svarbiausių sėkmingo turizmo sektoriaus vystymo faktorių – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų prieinamumas ir kokybė.

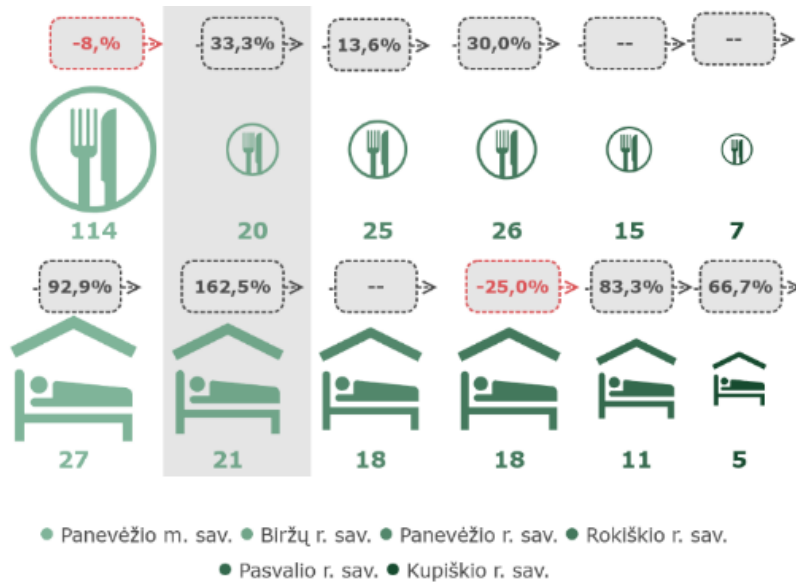
Augant atvykstančių bei vietinių turistų srautui, plečiasi apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų pasiūla Biržų rajone. 2019 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Biržų rajone veikė 21

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

apgyvendinimo paslaugas teikianti įstaiga (17 proc. Panevėžio apskrities apgyvendinimo įstaigų) bei 20 maitinimo paslaugas teikiančių įstaigų (beveik dešimtadalis Panevėžio apskrities maitinimo įstaigų).

Per penkerius metus šių įstaigų skaičius Biržų r. sav. išaugo ženkliausiai tarp Panevėžio apskrities savivaldybių (apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų - 162,5 proc., maitinimo paslaugas teikiančių įstaigų skaičius – trečdaliu) (žr. 63 paveikslą).

63 pav. Apiegyvendinimo ir maitinimo paslaugų įmonių skaičius (vnt.) ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Vadovaujantis Biržų TVIC, BRSTBP ir Lietuvos kaimo turizmo asociacijos teikiamais duomenimis, Biržų rajone veikia 2 viešbučiai („Tyla“ ir „Avanti“), 1 svečių namai „Helveda“, 7 nakvynės namai, 1 apartamentai, 7 kaimo turizmo sodybos, 1 Biržų kempingas, 4 stovyklavietės, 13 poilsiaviečių, 2 restoranai, 10 kavinių, 3 picerijos, 4 užkandinės ir kebabinės bei 4 valgyklos.

Dar viena turizmo paslauga, teikiama Biržų TVIC, - *ekskursijos*. 2019 metais Biržų TVIC užfiksavo per 160 ekskursijų. Daugiausiai per 2019 metus užsisakė ekskursijų po Biržų kraštą grupės, atvykusios iš Vilniaus, Šiaulių, Klaipėdos ir Kauno bei Panevėžio apskričių.

Biržų rajono savivaldybėje veikia *asociacija „Biržų turizmo klasteris“*, kurios pagrindinės veiklos – turizmo vystymas Biržų krašte, patrauklių laisvalaikio pramogų pasiūlymų kūrimas, konferencijų paslaugų sferos vystymas. 2021 m. asociacijoje buvo 16 narių.

2019 m. ženkliai išaugusiam turistų, besilankančių Biržų rajone, skaičiui, lyginant su ankstesniais metais, įtakos turėjo sėkmingai besitęsiantis, 2018 m. prasidėjęs projektas „Surink Lietuvą“, kuris skatina keliauti ir rinkti magnetukus, taip pat įvairūs straipsniai internetiniuose portaluose, reportažai apie Biržų kraštą LRT ir TV3 televizijose, Mariaus Jovaišos knygos „Neregėta Lietuva“ naujo tiražo viršelis, ant kurio puikuoja Kirkilų apžvalgos bokštas, nauji transporto kompanijos „LUX Express“ tarptautiniai maršrutai iš Rygos į Daugpilį per Biržus.

2019 m. tęsiasi tarptautinis projektas „Pažinkime kaimynus Žiemgaloje“, kuriame dalyvavo 7 savivaldybės: Pasvalio, Pakruojo, Biržų, Bauskės, Iecavos, Rundalės, Vecumniekų. Projekto metu

sukurtas bendras maršrutas ir bukletas „Pažinkime kaimynus Žiemgaloje!“ latvių ir lietuvių kalbomis. Šiame maršrute yra 40 turizmo objektų minėtose savivaldybėse.

Rekreacinė aplinka. Turizmo ištekliai – vienas iš teritorijos konkurencingumo vertinimo kriterijų, kurių nuolatinis vystymas ir tikslinis pritaikymas lemia turizmo sektoriaus plėtrą.

Vadovaujantis rengiamu BRSTBP, pagal kraštovaizdžio gamtinių komponentų (vandens, miškų, reljefo) tinkamumą įvairioms rekreacijos rūšims bei aplinkos vaizdingumą, rekreacijai tinkamos Biržų rajono savivaldybės teritorijos (rekreacinės naudmenos) sudaro apie 30 proc. rajono teritorijos. Panevėžio apskrities kontekste tai yra vienas geresnių rodiklių. Biržų rajono savivaldybės rekreaciniai ištekliai yra susiję su agrarinės – karstinės zonos kraštovaizdžiu, miškais (didžiausi – Biržų giria, Salamiesčio ir Šilų miškai), vandens plotais (16 ežerų, kurie rekreaciniu požiūriu skirstomi į labai intensyvaus (Širvėnos ežeras), intensyvaus (Kilučių ežeras) bei riboto naudojimo (likusieji 14 ežerų); vandens turizmas vystomas ir rajono upėse, iš kurių svarbiausios – Nemunėlis, Apaščia, Tatulos dalis).

LRTBP koncepcijoje Biržų miestas priskiriamas didelį rekreacinį potencialą turintiems pasienio regiono centrams (jų iš viso Lietuvoje yra 5), kuriuose svarbu stiprinti bendradarbiavimą, siekiant plėtoti konkurencingą rekreacijos ir turizmo sektorių šalyje. Rengiamame BRSTBP išskiriamos gyvenamosios vietovės, kuriose būtų galimas rekreacinių paslaugų vystymo potencialas, įvardijamos rekreaciniais centrais – tai Biržų, Vabalninko miestai, Nemunėlio Radviliškio, Papilio miesteliai, Pučiakalnės, Kvetkų kaimai. Taip pat išskiriama perspektyvinė Likėnų kurortinė teritorija, numatoma, kad apjungus Likėnų kurortinės teritorijos ir Biržų miesto rekreacinį bei turizmo potencialą, galima pozicionuoti šias teritorijas regioninio lygmens rekreaciniu centru.

Lankytini objektai ir vietos. Biržų TVIC duomenimis, Biržų rajono savivaldybėje apie 70 lankytinų vietų (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Biržų rajono savivaldybės lankytinos vietos

Lankytinos vietos	
	<i>Biržų pilis/ Biržų krašto muziejus „Sėla“.</i> Kunigaikščio Kristupo Radvilo Biržų žemių ir Lietuvos šiaurinio pasienio apsaugai pastatyta moderni, didžiausia ir stipriausia tuo metu Lietuvoje itališkojo tipo bastioninė tvirtovė (baigta statyti 1589 m.), po švedų antpuolio XVII a. perstatyta olandišku stiliumi. Biržų pilies reprezentaciniai rūmai buvo atstatyti 1978-1988 m., juose 1988 m. įsikūrė Biržų viešoji biblioteka, o 1989 m. persikėlė Biržų krašto muziejus „Sėla“. Nuo 2014 m. pavasario Biržų krašto muziejuje „Sėla“, atkurtame Biržų tvirtovės arsenalo pastate, atidaryta nauja ekspozicija, skirta XVI-XVIII a. karybai pristatyti, o kartu ir parodyti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės etmonų - kunigaikščių Radvilų - arsenalo svarbą ir didybę.
	<i>Kirkilų apžvalgos bokštas</i> pastatytas Biržų regioninio parko teritorijoje prie Kirkilų karstinių ežerėlių. Jo forma primena kanoją arba grimztančią valtį. Bokšto aukštis – beveik 32 metrai. 30 metrų aukštyje esančios apžvalgos aikštelės plotas – beveik 30 kv. m. Šalia apžvalgos bokšto yra <i>pažintinis takas su pontoniniais tilteliais</i> , kuris nutiestas per karstinius ežerus. Kirkilų arba Ilgasis ežeras – didžiausias Lietuvoje karstinis ežeras, jis užima 3,9 ha ploto. Ežerą sudaro tarpusavyje susijungusios ir vandens prisipildžiusios 25 smegduobės. Ežero didžiausias gylis – 6,3 m., didžiausias plotis – apie 120 m. ilgis – 410 m. Šie karstiniai ežerėliai ypatingai patrauklūs savo vingiuotais krantais, vaizdingais pusiasaliais, įlankėlėmis ir salomis. Kirkilų ežerynas – unikalus kraštovaizdžio elementas, vienintelis toks Pabaltėje.
	<i>Kirkilų pramogų parke</i> veikia šios pramogos: gravitacinis namas, disko golfas, mini golfas, gigantiškas batutas, pažintinis paukščių takas, kanapių labirintas.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

	<i>Pėsčiųjų tiltas per Širvėnos ežerą</i> – 525 m ilgio ir 2,45 pločio tiltas, jungiantis Astravą ir Biržų miestą, tai ilgiausias pėsčiųjų tiltas Lietuvoje.
	<i>Astravo dvaro sodyba.</i> Astravas – Biržų miesto dalis Širvėnos ežero šiauriniame krante prie Apaščios upės. 1862 m. Astrave grafai Tiškevičiai pastatė dviauksčius itališko stiliaus rūmus su belvederiniu bokštu. Tai viena gražiausių romantizmo laikotarpio dvarų rezidencijų Lietuvoje. Astravo dvare 1924 m. buvo įkurta pieninė, vėliau pakulinių maišų, špagato fabrikas, o 1928 m. lininių audinių fabrikas „Siūlas“, kuris veikia ir dabar.
	<i>Siaurojo geležinkelio kompleksas.</i> „Siaurukas“ – tai 750 mm pločio vėžės geležinkelis, ilgiausias Europoje ir vienas unikaliausių mūsų šalies paveldo objektų, todėl išlikę siaurojo geležinkelio ruožai yra saugoma kultūros vertybė.
	<i>Biržų regioninis parkas ir lankytojų centras.</i> Biržų regioninis parkas yra geologinio paveldo parkas. Tik jame galima pamatyti atviro karsto kraštovaizdį su smegduobėmis, įgriuvomis ir ežerėliais.
	<i>Eko basų kojų parkas</i> – 1300 m ilgio.
	<i>Levandų ūkis</i>
Muziejai ir galerijos (10)	Senovinės technikos muziejus, Biržų krašto muziejaus „Sėla“ Vabalninko skyrius, Sigutės Kiaulėnienės šeimos muziejus, Portfolio Art (Studio meno galerija), Senovinių arbatinukų galerija, tarpukario Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjo Konstantino Šakenio memorialinis muziejus, Balio Sruogos gimtinė, Rašytojo Kazio Binkio memorialinė ekspozicija, Vido Jatulevičiaus drožinių galerija, Algirdo Butkeičiaus drožinių galerija
Gamtos objektai (16)	Karstinė įgriūva Karvės ola, Kirkilų karstiniai ežerėliai (ežerynas), dolomitinė atodanga Velniapilio ola, Nemunėlio-Apaščios santaka, Muoriškių atodanga, Tabokinės atodanga, A. Jaronytės sodyba, šiauriausias Lietuvos taškas, Juodžionių riedulys, Rinkuškių (Juodelių) piliakalnis vadinamas Velniakalniu, Kišonių akmuo, Smardonės šaltinis, Smegduobės Barsuko ola teritorijos pažintinis-geologinis taškas, Užušilių pažintinis takas, pasivaikščiojimo takas Kirkilų kraštovaizdžio draustinyje, Kučgalio šaltinis, Klausučių piliakalnis, Žiobių piliakalnis
Dvarai (6)	Butatų dvaras, Mantagailišio dvaras, Daudžgirių dvaras, Pabiržės dvaras, Padaičių dvaras, Panemunės dvaras
Maldos namai (9)	Vabalninko Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų bažnyčia, Papilio Nekaltosios Švč. Mergelės Marijos bažnyčia, Papilio evangelikų reformatų bažnyčia, Germanišio Šv. Marijos Magdalenos bažnyčia, Nemunėlio Radviliškio evangelikų reformatų bažnyčia, Nemunėlio Radviliškio Švč. Mergelės Marijos bažnyčia, Smilgių Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčia, Suosto Šv. Kryžiaus Išaukštinimo bažnyčia, Skrebiškių koplyčia
Paminklai ir skulptūros (12)	Paminklas žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę, paminklas poetui Juliiui Janoniui, paminklas kultūros puoselėtoju Sranislavui Dagiliui, knygnešio Jurgio Bielinio koplytstulpis ir antkapinis paminklas, Vytauto Didžiojo paminklinis biustas, Motiejaus Valančiaus paminklinis biustas, paminklas tautos dvasios, kultūros ir ūkio kėlėjui Antanui Macijauskui, skulptūra Vabalninko miestelyje „Svajonė“, paminklas Salaspilio mūšiui atminti, 2 stogastulpiai, Jono ir Adolfo Mekų gimtosios sodybos vieta ir paminklinis akmuo
Kitos pramogos (4)	Žirgynai (3), Biržų aeroklubas.

Šaltinis: sudaryta autorių

Biržų rajono savivaldybės įstaigos ir organizacijos bei pavieniai fiziniai asmenys vykdo 16 edukacinių-degustacinių programų suaugusiems ir vaikams:

- ✓ 7 degustacinės programos Rinkuškių alaus darykloje;

- ✓ aludarystės programa „A biržiečė vaišin dainuodamūs“;
- ✓ edukacinė programa „Grūdo kelias“;
- ✓ Levandų ūkio programa;
- ✓ edukacinė programa „Avis aprėngs ir pamaitins“;
- ✓ degustacinė programa Butautų dvaro bravore;
- ✓ degustacinė programa „Biržų alaus“ darykloje;
- ✓ edukacinė programa „Buva maža grytelytė“;
- ✓ edukacinė programa „Patefonų istorijos ir muzika prie arbatos“;
- ✓ teatralizuota senovinių vestuvių edukacinė programa.

Biržų rajono teritorijoje organizuojamos 9 pažintinės ekskursijos bei maršrutai:

- ✓ pažintinė ekskursija Biržų mieste ir rajone;
- ✓ pažintinė ekskursija 3 val. ir 1,5 val.;
- ✓ Camino Lituano maršruto dalis Biržų rajone;
- ✓ dviračių maršrutas;
- ✓ maršrutas „Pažink Biržus eidamas su #walk5“;
- ✓ Jono Meko trasa su #walk5;
- ✓ maršrutas „Kur veda žydų žvaigždė“;
- ✓ maršrutas „Kur nutūpė Radvilų erelis“.

Kultūros paveldas³⁸ – tai per kelias kartas perimtos etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu svarbios kultūros vertybės, kurios skirstomos į *materialųjį*³⁹ ir *nematerialųjį*⁴⁰ paveldą. Materialusis kultūros paveldas skirstomas į *nekilnojamąsias kultūros vertybes*⁴¹ ir *kilnojamąsias kultūros vertybes*⁴².

Materialus kultūros paveldas. Šalies kultūros vertybių registre (<https://kvr.kpd.lt/#/>) 2021 m. pradžioje įrašyta 25,85 tūkst. nekilnojamųjų kultūros objektų, 17,06 tūkst. objektų, kuriems nustatytos vertingos savybės. Vadovaujantis užsienio šalių patirtimi ir geraisiais pavyzdžiais Lietuvoje, kultūros paveldas savo aktualizavimo prasme turi didžiulį pritaikymo visuomenės socialiniams, ekonominiams, kultūros ir edukacijos poreikiams potencialą – sutvarkytame ir pritaikytame kultūros paveldo objekte gali įsikurti bendruomenės centras, menų inkubatorius, mokykla, kultūros įstaiga ar kita bendruomenei reikalinga įstaiga ar organizacija.

LR kultūros vertybių registro duomenimis, 2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje buvo įregistruotos 508 kultūros vertybės (iš jų 425 – nekilnojamosios ir 83 – kilnojamamosios). Daugiau kultūros vertybių turėjo tik Rokiškio rajono savivaldybė - 439 vnt., kitose savivaldybėse kultūros vertybių buvo mažiau (žr. 64 pav.).

Šios vertybės kartu su seniausiu Lietuvoje dirbtinu Širvėnos ežeru sudaro pagrindinius turistų traukos objektus, turinčius dideles, aktyvaus poilsio, pažintinio bei kultūrinio turizmo plėtros galimybes Biržų rajone.

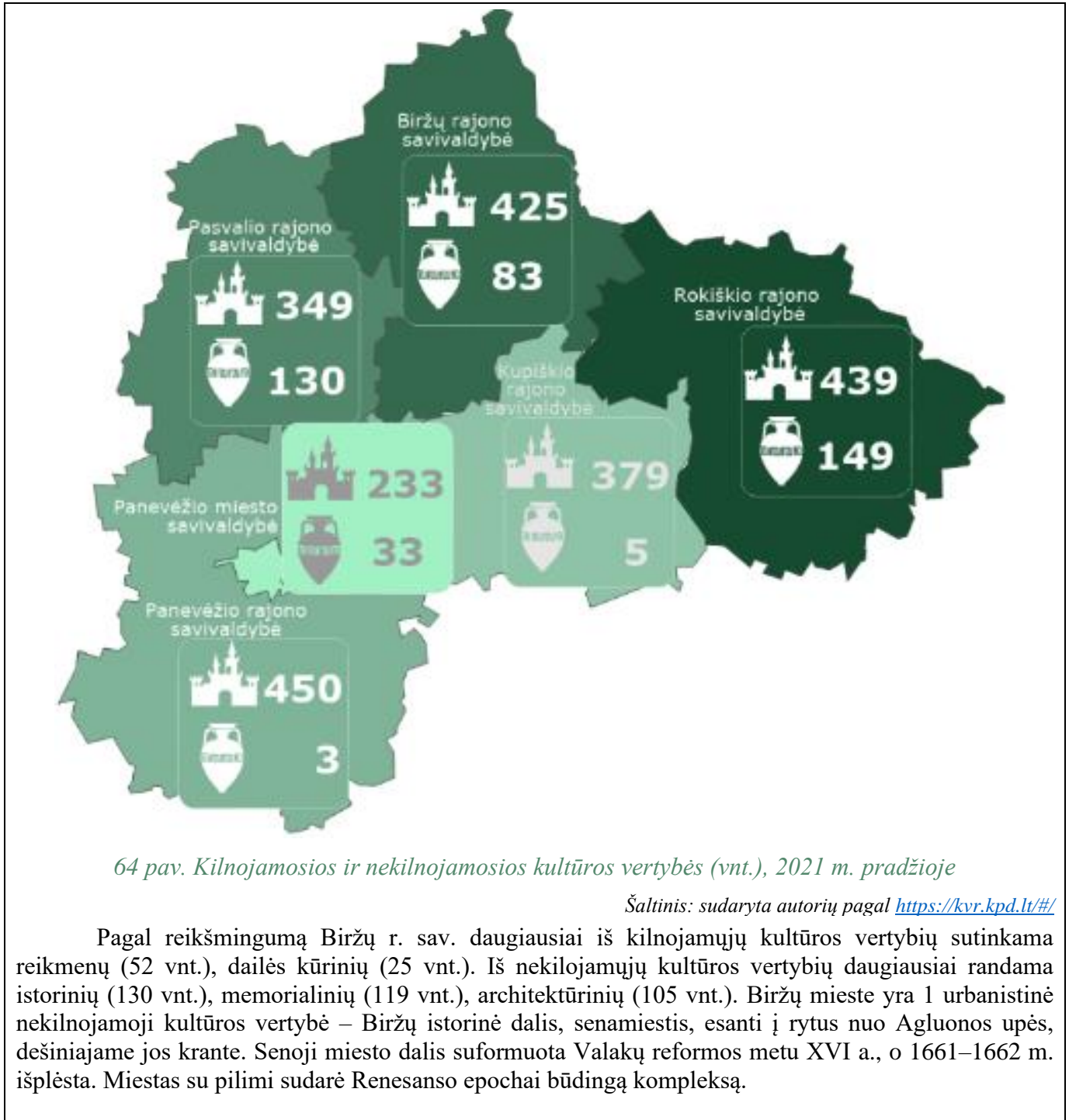
³⁸ https://lt.wikipedia.org/wiki/Kult%C5%ABros_paveldas. Vadovaujantis Turizmo terminų žodynu, paveldas – išskirtinė materialinė ir dvasinė kultūra, perduodama vėlesnėms kartoms; kultūrinio turizmo pagrindas.

³⁹ Materialiu kultūros paveldu laikoma (pagal UNESCO Pasaulinio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvenciją): paminklai (architektūros, dailės kūriniai, archeologinio pobūdžio struktūros ar radiniai), ansambliai (izoliuotos arba susietos statinių grupės, kurių architektūra yra susijusi su kraštovaizdžiu), įžymios vietovės (žmonių ir gamtos kūriniai).

⁴⁰ Nematerialusis kultūros paveldas (pagal UNESCO Nematerialiojo kultūros paveldo apsaugos konvenciją) – tai ilgai nusistovėjusi veikla, vaizdai, raiškos formos, žinios, įgūdžiai, taip pat su jais susijusios priemonės, objektai, žmogaus veiklos produktai ir su jais susijusios kultūrinės erdvės, tam tikrų bendruomenių pripažintos kaip kultūros paveldo dalis.

⁴¹ Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, nekilnojamosios kultūros vertybės – kultūrinės vertės ir visuomeninės reikšmės statiniai, jų priklausiniai bei kompleksai, ansambliai ir vietovės, įregistruotos šio įstatymo nustatyta tvarka.

⁴² Pagal Lietuvos Respublikos kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymą, kilnojamamosios kultūros vertybės – pagal paskirtį ir prigimtį kilnojamieji žmogaus veiklos medžiaginiai kūriniai ir kiti kilnojamieji daiktai, turintys kultūrinę vertę ir įtraukti į valstybinę kilnojamųjų kultūros vertybių apskaitą.

64 pav. Kilnojamosios ir nekilnojamosios kultūros vertybės (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://kvr.kpd.lt/#/>

Pagal reikšmingumą Biržų r. sav. daugiausiai iš kilnojamųjų kultūros vertybių sutinkama reikmenų (52 vnt.), dailės kūrinių (25 vnt.). Iš nekilnojamųjų kultūros vertybių daugiausiai randama istorinių (130 vnt.), memorialinių (119 vnt.), architektūrinių (105 vnt.). Biržų mieste yra 1 urbanistinė nekilnojamoji kultūros vertybė – Biržų istorinė dalis, senamiestis, esanti į rytus nuo Agluonos upės, dešiniajame jos krante. Senoji miesto dalis suformuota Valakų reformos metu XVI a., o 1661–1662 m. išplėsta. Miestas su pilimi sudarė Renesanso epochai būdingą kompleksą.

KILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS			NEKILNOJAMOSIOS KULTŪROS VERTYBĖS		
25		Dailės kūriniai	119		Memorialiniai
6		Įranga	13		Memorialiniai
52		Reikmenys	24		Dailės
			1		Urbanistiniai
			105		Architektūriniai
			12		Sakraliniai
			3		Mitologiniai
			130		Istoriniai
			5		Etnokultūriniai
			29		Archeologiniai
			4		Kraštovaizdžio
			11		Želdynų

65 pav. Kilnojamosios ir nekilnojamosios kultūros vertybės pagal reikšmingumo savybes (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal <https://kvr.kpd.lt/#/>

Kitos reikšmingos nekilnojamosios kultūros paveldo vertybės Biržų r. sav.: Biržų pilies kompleksas; grafų Tiškevičių pastatyta Astravo dvaro sodyba; romantizmo neobaroko krypties Biržų Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia; neogotikos stiliaus Evangelikų reformatų bažnyčia.

Nematerialus kultūros paveldo vertybių sąvadas⁴³ šalyje sudaromas nuo 2017 m. Į jį nuo minėtų metų įtrauktos 39 vertybės, susijusios su įvairiomis atlikimo meno, tautodailės, amatų, švenčių, kulinarinio paveldo ir kitomis tradicijomis. Į šį sąvada yra įtrauktas 1 nematerialaus kultūros paveldo vertybė iš Biržų rajono savivaldybės – tai Biržų krašto sutartinių atlikimo tradicija (įtraukta 2018 m.).

II.1.2.3. ŠVIETIMAS, SPORTAS IR KULTŪRA

II.1.2.3.1. Švietimas

Švietimo užtikrinimas ir jo kokybė yra visuomenės gerovės kūrimo pagrindas. Tai ekonominės sėkmės, veiksmingo asmens kultūrinio ir socialinio dalyvavimo garantas, užtikrinantis visavertį gyvenimą.

Vienas iš svarbiausių švietimo lygi savivaldybėje apibūdinančių rodiklių yra švietimo prieinamumas, kuris vertinamas pagal švietimo sistemų struktūrą ir ugdymosi poreikių dermę,

pradinio, pagrindinio, vidurinio, neformaliojo, profesinio bei aukštojo mokslo švietimo teikėjų tinklo pakankumą. 2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje veikiančios **švietimo paslaugas teikiančios įstaigos** nurodytos 66 paveiksle.

⁴³ Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadas - Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sisteminiai sąrašai su surinktais ir nuolat atnaujinamais dabarties ir praeities duomenimis: aprašymais, vaizdo ir garso medžiaga. Sąvado valdytojas yra LR kultūros ministerija, tvarkytojas – Lietuvos nacionalinis kultūros centras (<https://savadas.lnkc.lt/index.html>)

IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS (3)

3 lopšeliai-darželiai ir skyrius

- Biržų l/d "Genys" ir skyrius "Rugelis" (Biržų k.)
- Biržų l/d "Ažuoliukas"
- Biržų l/d "Drugelis"

BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOS (7)

2 gimnazijos ir skyrius

- Biržų "Saulės" gimnazija
- Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija ir jos ikimokyklinis skyrius

3 pagrindinės mokyklos (PM) ir skyriai

- Biržų "Atžalyno" PM su Pabiržės pagrindinio ugdymo (PU) sk., Pačeriaukštės Petro Poškaus PU sk.
- Biržų "Aušros" PM su Nemunėlio Radviliškio PU sk. ir daugiafunkciu centru (DC); Papilio PU sk.
- Biržų Kaštonų PM su Germaniško pradinio ugdymo sk. ir DC; Medeikių pradinio ugdymo sk.

1 mokykla-DC

- Biržų r. Kratiškių mokykla-DC

1 mokykla- darželis

- Mokykla-darželis "Vyturėlis"

KITOS PASKIRTIES ĮSTAIGOS (1)

- Biržų rajono Kirdonių universalus daugiafunkcis centras

NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO IR FORMALŪJŲ ŠVIETIMĄ PAPILDANČIOS UGDYMO ĮSTAIGOS (2)

- Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokykla
- Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centras

PROFESINĖS MOKYKLOS (1)

- Biržų technologijų ir verslo mokymo centras ir Vabalninko skyrius

ŠVIETIMO PAGALBOS ĮSTAIGOS (1)

- Biržų švietimo pagalbos tarnyba

66 pav. Švietimo įstaigos Biržų r. sav., 2021 m.

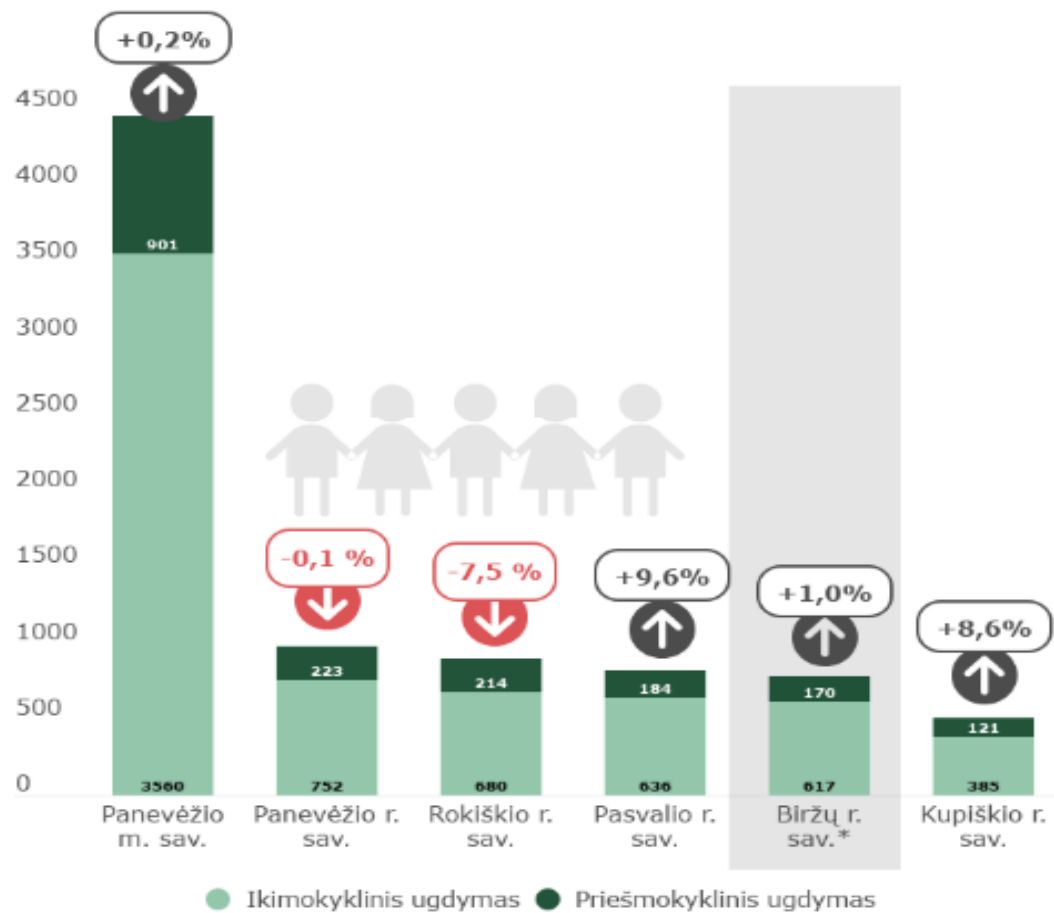
Šaltinis: sudaryta autorių pagal www.birzai.lt

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Pagal LR švietimo įstatymą⁴⁴, ikimokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius; priešmokyklinio ugdymo paskirtis – padėti vaikui pasirengti sėkmingai mokytis pagal pradinio ugdymo programą. Ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikui nuo gimimo iki jam pradedamas teikti priešmokyklinis ugdymas. Priešmokyklinis ugdymas pradedamas teikti vaikui, kai kalendoriniais metais jam sueina 6 metai.

Vadovaujantis Biržų rajono savivaldybės administracijos duomenimis, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas Biržų r. sav. 2020–2021 m. m. teiktas 3 lopšeliuose-darželiuose bei skyriuose, 1 mokykloje-darželyje, 1 universaliame daugiafunkciame centre, 1 mokykloje-daugiafunkciame centre, 3 bendrojo ugdymo mokyklose ir jų skyriuose, 1 gimnazijoje.

Biržų r. sav. ikimokyklinis ugdymas 2020–2021 m. m. teiktas 617 *ikimokyklinio amžiaus vaikams*, priešmokyklinis – 170 *priešmokyklinio amžiaus vaikų* (žr. 67 pav.). Tai buvo vienas mažiausių rodiklių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių (mažiau vaikų ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas teiktas Kupiškio r. sav.). Palyginti su 2015–2016 m. m., Biržų r. sav. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius išaugo 1,0 proc. Rodiklio augimas fiksuotas dar Pasvalio r. sav., Kupiškio r. sav. ir Panevėžio mieste, o Panevėžio r. sav. bei Rokiškio r. sav. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius per šešerius metus sumažėjo.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 38-1804.

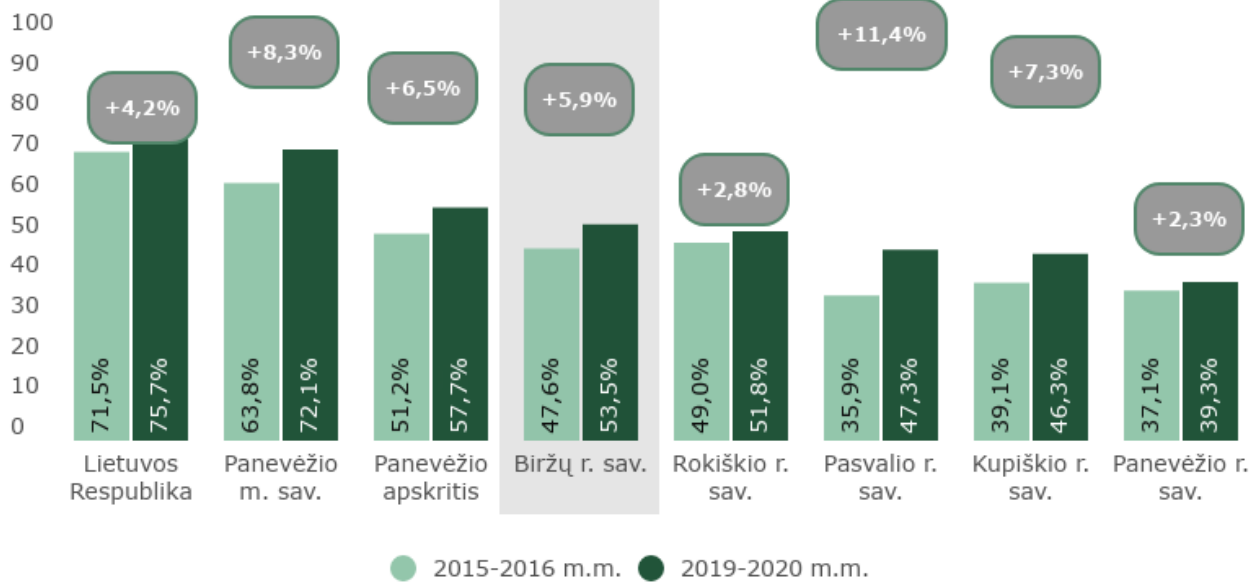

67 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius 2020–2021 m. m. (asm.) ir pokytis (proc.), palyginti su 2015–2016 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS ir BRSA duomenis

2020–2021 m. m. Biržų rajono savivaldybėje ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų dalis, palyginti su 0–5 metų vaikais, siekė 53,5 proc. (žr. 68 paveikslą). Rodiklis buvo didžiausias iš visų kaimiškųjų Panevėžio apskrities savivaldybių, tačiau 22,2 proc. p. atsiliko nuo šalies bei 4,2 proc. p. – nuo apskrities rodiklių. Didesnį rodiklį Panevėžio apskrityje turėjo Panevėžio m. savivaldybė (72,1 proc.). Palyginti su 2015–2016 m. m., vaikų ikimokykliniame ugdyme dalis augo visose lygintose teritorijose, labiausiai išaugo Pasvalio r. sav. (+11,4 proc. p.), mažiausiai – Panevėžio r. sav. (+2,3 proc. p.). Biržų r. sav. rodiklis padidėjo 5,9 proc. p.

Tai rodo, kad visoje Lietuvoje yra gerinamos sąlygos vaikus ugdyti nuo mažiausio amžiaus. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumas gerėja ir kaimiškose šalies teritorijose. Priešmokyklinis ugdymas yra privalomas visiems vaikams nuo 6-rių metų, todėl plačiau nenagrinėtas.

68 pav. Ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų dalis nuo 0–5 metų vaikų skaičiaus ir dinamika (proc.), 2015–2016 m. m. ir 2020–2021 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD, ŠVIS ir BRSA duomenis

Bendrasis ugdymas. Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą⁴⁵, bendrasis ugdymas apima pradinį ugdymą (jo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės ir socialinės brandos pradmenis, kultūros, taip pat ir etninės, pagrindus, elementarų raštingumą), pagrindinį ugdymą (jo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, bendrąjį raštingumą, technologinio raštingumo pradmenis, ugdyti tautinį sąmoningumą, išugdyti siekimą ir gebėjimą apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau) ir vidurinį ugdymą (jo paskirtis – padėti asmeniui įgyti bendrąjį dalykinį, sociokultūrinį, technologinį raštingumą, dorinę, tautinę ir pilietinę brandą, profesinės kompetencijos pradmenis).

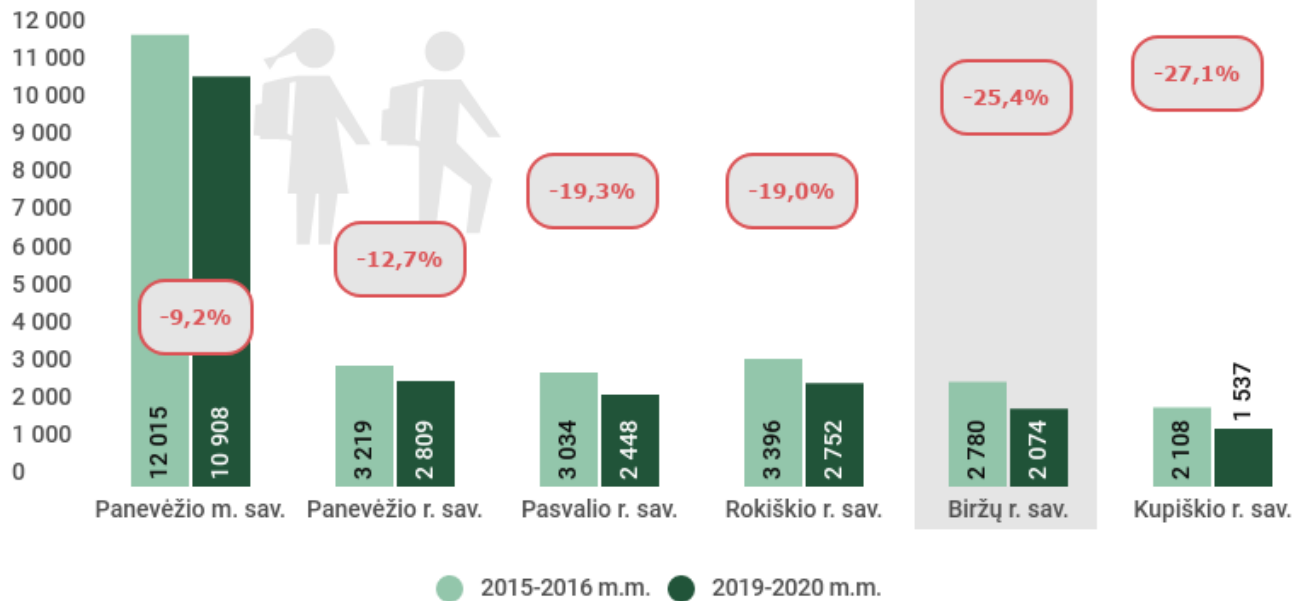
2020–2021 m. m. Biržų r. sav. bendrojo ugdymo mokyklose (toliau – BUM) mokėsi 2074 *mokiniai* (žr. 69 pav.). Palyginti su 2015–2016 m. m., mokinių skaičius sumažėjo ketvirtadaliu. Didesniu procentu mokinių skaičius mažėjo tik Kupiškio r. sav. BUM (27,1 proc.). Mokinių skaičiaus mažėjimas visose Panevėžio apskrities savivaldybėse susijęs su gyventojų skaičiaus mažėjimu. BUM, kuriose sparčiai mažėja mokinių skaičius, susiduria su tuštėjančių mokyklų problemomis, jų išlaikymu, klasių skaičiaus mažėjimu, jungtinių klasių skaičiaus augimu bei vidutiniu klasės komplekto dydžio mažėjimu (kas didina švietimo išlaidas 1 mokiniui).

Tendenciją dar labiau išryškina efektyvesnis rodiklis – *mokinių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų*. 2020–2021 m. m. Biržų r. sav. rodiklis buvo vienas mažiausių Panevėžio apskrityje – 1000 gyventojų teko 91 mokinys, kai šalies vidurkis – 116 mokinių (žr. 70 pav.).

⁴⁵ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 38-1804.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

69 pav. BUM mokinių skaičius (asm.) ir dinamika (proc.), 2015–2016 m. m. ir 2020–2021 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

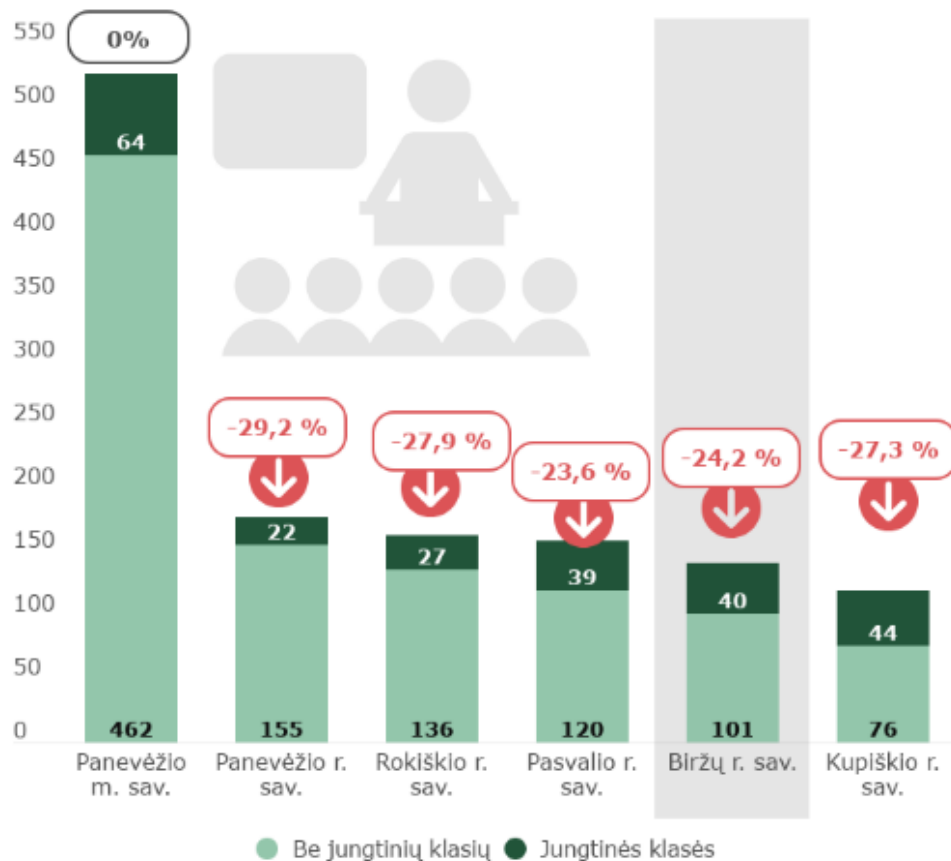

70 pav. BUM mokinių skaičius 1 000 gyventojų (asm.) 2020–2021 m. m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015–2016 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS ir LSD duomenis

Per pastaruosius šešerius metus Biržų r. sav. mokinių skaičius, tenkantis 1000 gyv., sumažėjo 14,8 proc. (2015–2016 m. m. 1000 gyventojų teko 107 mokiniai). Priešinga tendencija pasižymi Panevėžio m. sav. ir šalies rodikliai – 1 000 gyv. tenkančių mokinių skaičius išaugo 0,6 proc., šalyje augo 1,2 proc.

2020–2021 m. m. Biržų r. sav. veikė 141 *klasė*, iš kurių 40 (arba 28,4 proc.) – *jungtinės klasės*. Daugiau jungtinių klasių turėjo Kupiškio r. sav. (36,7 proc.). Visose savivaldybėse, išskyrus Panevėžio miestą, bendras klasių skaičius mažėjo (žr. 71 pav.).

71 pav. Klasių (be jungtinių klasių ir jungtinių klasių) skaičius (vnt.) 2020–2021 m. m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015–2016 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Vidutinis BUM klasės komplekto dydis (mokinių skaičius vienoje BUM klasėje) parodo švietimo sistemos efektyvumą. 2020–2021 m. efektyviausiai veikė Panevėžio m. švietimo sistema, nes vienoje klasėje čia fiksuota daugiausiai mokinių – 20,7 (nors per šešerius metus mokinių skaičius klasėje sumažėjo 9,2 proc.). Neefektyviausiai iš Panevėžio apskrities savivaldybių veikia Kupiškio r. sav. švietimo sistema (čia vienoje klasėje 2020–2021 m. m. mokėsi tik 12,8 mokinių). Biržų r. sav. vienoje klasėje mokėsi 14,7 mokinių (penktadaliu mažiau nei vidutiniškai šalyje ir 16 proc. mažiau nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje). Tai rodo, kad Biržų r. sav. vienam mokiniui išleidžiama daugiau pinigų nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. Palyginti su 2015–2016 m. m., vidutinis BUM klasės komplekto dydis Biržų r. sav. sumažėjo 1,6 proc. (žr. 72 pav.).

Biržų r. sav. rūpinasi mokinių, turinčių *specialiųjų ugdymosi poreikių*⁴⁶, integracija į bendrojo ugdymo procesą. 2020–2021 m. m. tokių mokinių buvo 260. Palyginti su 2015–2016 m. m., tokių mokinių sumažėjo 17,2 proc. Mokiniai, turintys spec. poreikius, Biržų r. sav. 2020–2021 m. m. sudarė 12,5 proc. visų BUM besimokančių mokinių skaičiaus (0,8 proc. p. daugiau nei vidutiniškai šalyje, bet 3,4 proc. p. mažiau nei vidutiniškai apskrityje). Tai buvo vienas geriausių rodiklių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių.

⁴⁶ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *specialieji ugdymosi poreikiai* – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių.

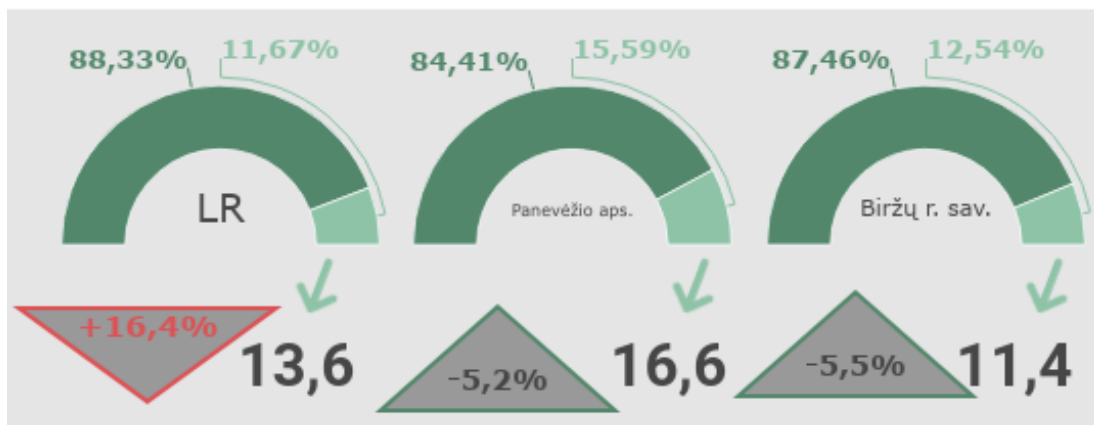
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

72 pav. Vidutinis BUM klasės komplekto dydis (mok.) 2020–2021 m. m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015–2016 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Mokinių, turinčių spec. poreikių, tenkančių 1000 Biržų r. sav. gyventojų, skaičius 2020–2021 m. m. siekė 11,4 (kai šalyje – 13,6 mok./1000 gyv., apskrityje – 16,6 mok./1000 gyv.) (žr. 73 pav.). Tai buvo geriausias rodiklis tarp apskrities savivaldybių, kuris per pastaruosius šešerius metus sumažėjo (pagerėjo) 5,5 proc.

73 pav. Mokinių, turinčių specialiųjų poreikių, dalis (proc.), jų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų (asm.) 2020–2021 m. m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015–2016 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS ir LSD duomenis

Pagal BRSA duomenis, Biržų r. sav. švietimo įstaigose mokosi visi mokiniai, gyvenantys Savivaldybės teritorijoje, išskyrus išvykstančius. 2020 m. 198 savivaldybės teritorijoje registruoti 7–18 metų vaikai išvyko gyventi į užsienį, 2 mokiniai tęsia mokslus kitų Savivaldybių mokyklose.

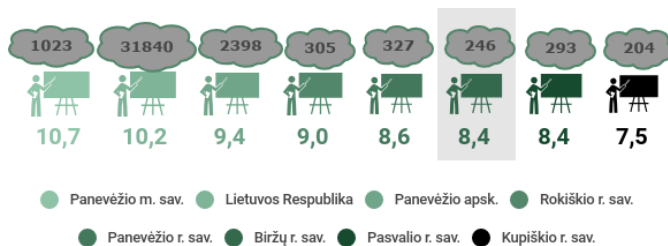
Pagal BRSA duomenis, 2020–2021 m. m. Biržų rajono savivaldybėje daugiau nei 3 km atstumu gyveno 711 mokinių, visi jie buvo *pavežami į ir iš mokyklos*. Palyginti su 2019–2020 m. m., pavežamų mokinių skaičius sumažėjo 17,7 proc.

Vadovaujantis BRSA duomenimis, 2019–2020 m. m. *vidurinio ugdymo programą* baigė 99 proc. Biržų rajono savivaldybės švietimo įstaigose besimokančių abiturientų (155 iš 157), *pagrindinio mokymo programą* – taip pat 99 proc. mokinių (211 iš 213).

2020–2021 m. m. Biržų rajono savivaldybėje dirbo 246 *pedagoginiai darbuotojai*. Tai sudarė 52,5 proc. visų BUM darbuotojų skaičiaus (šalyje ir apskrityje rodiklis siekė 53,3 proc.). Visose Panevėžio apskrities savivaldybėse pedagoginių darbuotojų skaičius svyravo apie 52–53 proc. nuo bendro BUM darbuotojų skaičiaus. Biržų rajono savivaldybės pedagoginiai darbuotojai 2020–2021 m. m. sudarė dešimtadalį Panevėžio apskrities (2397 asm.) ir 0,8 proc. šalies (31840 asm.) pedagoginių darbuotojų skaičiaus.

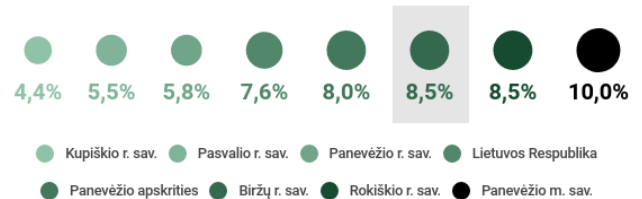
Tikslesnis rodiklis pedagogų poreikiui ir pasiūlai, teikiamų švietimo paslaugų prieinamumui ir kokybei įvertinti – *BUM mokinių, tenkančių 1 pedagogui, skaičius*. Šis rodiklis 2020–2021 m. m. Biržų r. sav. (kartu su Pasvalio r. sav.) buvo vienas mažiausių tarp lygintų savivaldybių – 8,4 mokinių/1 pedagogui. Rodiklis 17,6 proc. atsiliko nuo šalies (10,2 mok./1 pedagogui) ir 10,6 proc. – nuo apskrities (9,4 mok./ 1 pedagogui) rodiklio. Mažesniu rodikliu pasižymėjo tik Kupiškio r. sav. – 7,5 mok./ 1 pedagogui. Mažesnis 1 pedagogui tenkantis mokinių skaičius rodo mažiau efektyviai naudojamas lėšas, skirtas ugdymui.

74 pav. Pedagoginiai darbuotojai ir BUM mokiniai, tenkantys 1 pedagoginiam darbuotojui (asm.), 2020–2021 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

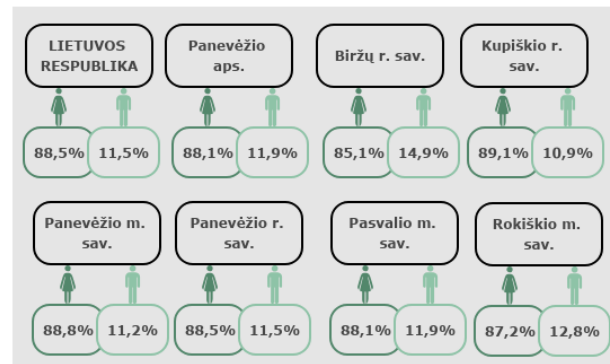
2020–2021 m. m. pradžioje Biržų rajono savivaldybės BUM dirbo 21 *pensinio amžiaus pedagoginis darbuotojas*. Tai sudarė 8,5 proc. visų pedagoginių darbuotojų Biržų r. sav., ir buvo 0,9 proc. p. daugiau nei vidutiniškai šalyje bei 0,5 proc. daugiau nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje.

75 pav. Pensinio amžiaus pedagoginių darbuotojų dalis (proc.), 2020–2021 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Tarp Panevėžio apskrities savivaldybių buvo teritorijų, kur pensinio amžiaus pedagoginių darbuotojų dalis buvo didesnė (Panevėžio m. – dešimtadalį, Rokiškio r. sav. – tokia pati, kaip ir Biržų r. sav.). Siekiant, kad pensinio amžiaus mokytojų dalis būtų kuo mažesnė, būtina ieškoti galimybių pritraukti į mokyklas daugiau jaunų pedagogų, skatinti esamų jaunų darbuotojų motyvaciją dirbti, tobulėti, kelti kvalifikaciją.

76 pav. Moterų ir vyrų dalis tarp BUM darbuotojų (proc.), 2020–2021 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Biržų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, vyrų skaičius bendrojo ugdymo procese yra gana mažas. *Vyrų ir moterų santykis* šalies ir Panevėžio apskrities bendrojo ugdymo mokyklose yra panašus – maždaug 12:88. Biržų rajono savivaldybė Panevėžio apskrityje išsiskiria šiek tiek didesne, nei šalyje, apskrityje ir kitose Panevėžio apskrities savivaldybėse vyrų dalimi tarp bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų – beveik 15 proc.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengto leidinio „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2020 m. Finansavimas“ informacija, 2019–2020 m. m. Biržų rajono savivaldybės *apibendrintas valstybinių brandos egzaminų (toliau – VBE) rodiklis*⁴⁷ siekė 216,3. Biržų rajono savivaldybė pagal šį rodiklį atsidūrė trečioje vietoje tarp lyginamų savivaldybių. Aukščiausią apibendrintą VBE rodiklį turėjo Panevėžio miesto savivaldybė (227,9), žemiausią – Panevėžio rajono savivaldybė (203,6).

77 pav. VBE rodiklis, 2019–2020 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal [Svietimas-salyje-2020.pdf \(smm.lt\)](#)

Biržų rajono savivaldybėje aktyviai įgyvendinami bendrojo ugdymo plėtots, infrastruktūros projektai, kurių metu atnaujinamos mokyklos, gimnazijos, įstaigos aprūpinamos šiuolaikine įranga ugdymo procesui įgyvendinti. Visa tai didina bendrojo ugdymo mokyklų konkurencingumą, gerina švietimo sistemą Biržų rajono savivaldybėje.

Biržų r. sav. ugdymo įstaigos dalyvauja įvairioje projektinėje veikloje (Sporto rėmimo fondo projektai, Erasmus projektai, tarptautiniai projektai ESFA finansuojami projektai, kt.).

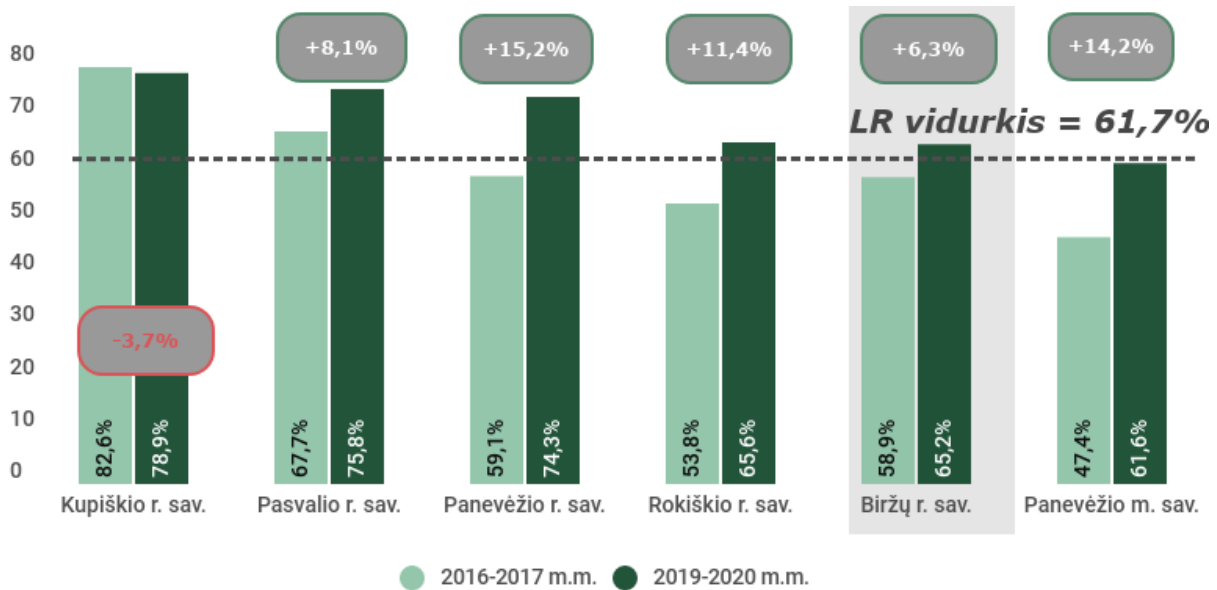
Formalųjį švietimą papildantis ugdymas ir neformalusis vaikų švietimas yra neatsiejama ugdymo dalis, orientuota į kompetencijų ir sėkmingai veikiančios asmenybės formavimąsi. Dalyvavimas neformaliajame švietime gerina vaiko integraciją į visuomenės gyvenimą, o tai prisideda prie tolesnės jo sėkmės švietimo sistemoje. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme⁴⁸ apibrėžta neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais.

Pagal ŠVIS duomenis, 2019–2020 m. m. Biržų r. sav. 65,2 proc. mokinių dalyvavo *neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) programose arba formalųjį švietimą papildančiose ugdymo programose arba lankė būrelius BUM*. Tai buvo pakankamai aukštas rodiklis tarp lygintų savivaldybių, jis 3,5 proc. p. viršijo Lietuvos vidurkį. Palyginti su 2016–2017 m. m. (2015–2016 m. m. ŠVIS duomenų neteikė), rodiklis padidėjo 6,3 proc. p. (žr. 78 pav.).

BRSA duomenimis, formalųjį vaikų švietimą papildančio ugdymo programas Biržų r. sav. 2021 m. pradžioje vykdė 2 biudžetinės įstaigos – Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokykla (toliau – Biržų muzikos mokykla) ir Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centras (toliau – BKKSC). 2020–2021 m. m. BKKSC lankė 276 mokiniai, Biržų muzikos mokyklą – 172 mokiniai, NVŠ programose dalyvavo 653 mokiniai, BUM būrelius lankė 647 mokiniai.

⁴⁷ Pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, *apibendrintas VBE rodiklis* – vidutinio VBE balų skaičiaus, tenkančio vienam savivaldybėje besimokančiam abiturientui, ir VBE balų vidurkio suma.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. *Valstybės žinios*. 2011, Nr. 38-1804.

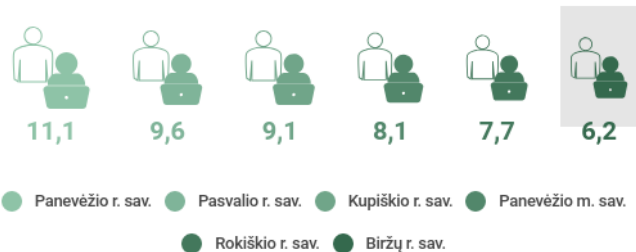
78 pav. Mokinių dalyvavimas NVŠ (proc.) ir dinamika (proc. p.), 2015–2018 m. m. ir 2020–2021 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

Švietimo pagalba. Biržų r. sav. veikia 1 švietimo pagalbos įstaiga – Biržų švietimo pagalbos tarnyba (toliau – Biržų ŠPT), kuri teikia visapusišką pedagoginę, sociologinę, socialinę pagalbą mokiniui, mokytojui ir mokyklai.

Biržų ŠPT teikia konsultacijas mokiniams, mokytojams, mokyklų administracijos vadovams, švietimo pagalbos specialistams, tėvams/ vaikų atstovams, savivaldybės (steigėjo) administracijos atstovams, socialiniams partneriams, kitiems asmenims; organizuoja metodines, tiriamąsias, prevencines, švietėjiškas veiklas, renginius, seminarus, kursus, mokymus, gerosios patirties mainus; konsultuoja įvairius asmenis kvalifikacijos tobulinimo, gerosios patirties ir metodinės veiklos organizavimo klausimais.

Vadovaujantis LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengto leidinio „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2020 m. Finansavimas“ informacija, 2019–2020 m. m. Biržų r. sav. 100 mokinių teko 6,2 švietimo pagalbos specialistai (žr. 79 pav.).

79 pav. Švietimo pagalbos specialistų, tenkančių 100 mokinių, skaičius (asm.), 2019–2020 m. m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal [Svietimas-salyje-2020.pdf \(smm.lt\)](#)

Tai mažiausias rodiklis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių. Didžiausią rodiklį turėjo Panevėžio r. sav. – 11,1 švietimo pagalbos specialistų, tenkančių 100 mokinių.

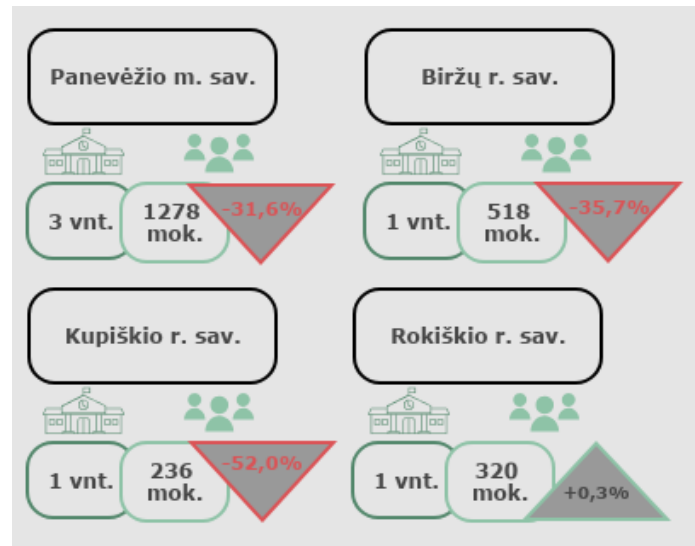
Biržų ŠPT vykdo jai pavestą *neformalaus suaugusiųjų švietimo* koordinatoriaus funkciją, t. y. koordinuoja Biržų trečiojo amžiaus universiteto (toliau – Biržų TAU) veiklą, kuriame 2020 m. buvo 150 klausytojų. 2020 m. Biržų TAU suorganizavo 20 renginių, kuriuose dalyvavo 575 dalyviai (neformaliajame suaugusiųjų švietime dalyvaujantys asmenys).

Profesinis mokymas. Biržų r. sav. veikia 1 profesinio mokymo įstaiga – Biržų technologijų ir verslo mokymų centras (toliau – Biržų TVMC).

Biržų TVMC 2020–2021 m. m. buvo vykdoma 15 mokymo programų: kambarių tvarkytojo, želdinių tvarkytojo, apdailininko, statybininko, automobilių mechaniko, dekoratyvinio želdinimo ir aplinkos tvarkymo verslo darbuotojo, floristo, pardavėjo, sekretoriaus, technikos priežiūros verslo darbuotojo, virėjo, žemės ūkio gamybos verslo darbuotojo, konditerio, socialinio darbuotojo, suvirintojo. Iš viso Biržų TVMC 2020–2021 m. m. mokėsi 518 mokinių, iš kurių 200 (38,6 proc.) – moterų/merginų.

Tendencingas mokinių skaičiaus mažėjimas profesinėse mokyklose susijęs su gimstamumo, gyventojų skaičiaus mažėjimu, ypačingai šalies regionuose.

80 pav. Mokinių skaičius profesinėse mokyklose (asm.) 2020–2021 m. m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015–2016 m. m.

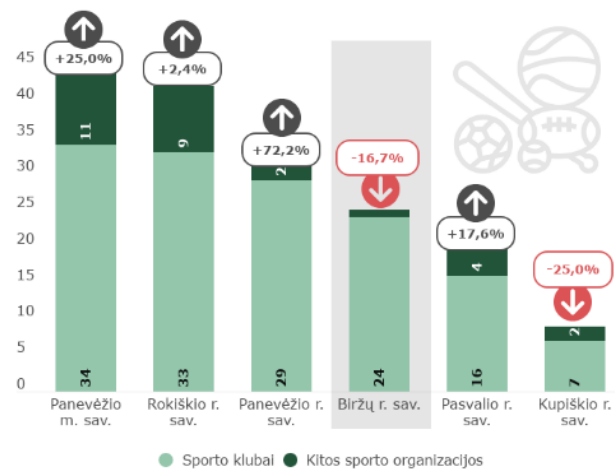
Šaltinis: sudaryta autorių pagal ŠVIS duomenis

II.1.2.3.2. Sportas

Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatyme⁴⁹ **sportas** apibrėžiamas kaip visos asmens fizinės veiklos formos, kuriomis siekiama ugdyti ir tobulinti fizinės ir psichinės jo savybes bei įgūdžius ar stiprinti sveikatą.

Fizinis aktyvumas – asmens fizinė veikla, kuria siekiama stiprinti sveikatą, tobulinti fizinės ir psichinės savybes bei įgūdžius neturint tikslo pasirengti aukšto meistriškumo sporto varžyboms ir (ar) dalyvauti jose, taip pat veikla šviečiant visuomenę sporto, fizinio aktyvumo ir jais pasiekiamo sveikatos stiprinimo klausimais.

Biržų r. sav. sporto ir fizinio aktyvumo veiklomis užsiima BKKSC bei rajone veikiančys sporto klubai. BKKSC 2020 m. vykdė 7 sporto šakų ugdymo programas: bokso, krepšinio, šachmatų, lengvosios atletikos, dziudo, futbolo, šaudymo.

81 pav. Sporto organizacijų skaičius (vnt.) 2019 m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščių duomenis

⁴⁹ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2018, Nr. 17451

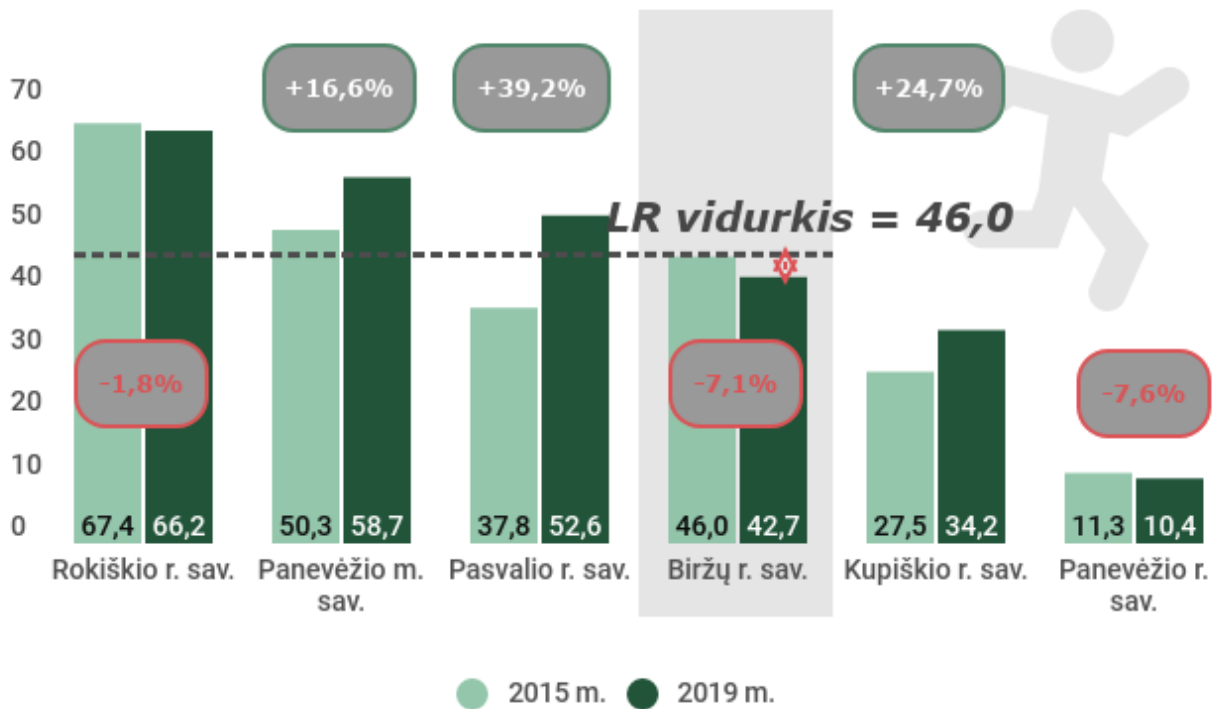

BKKSC sporto salėje sudarytos sąlygos mankštintis pagyvenusio amžiaus žmonėms, asmenims su negalia.

Iš viso 2019 m. Biržų rajono savivaldybėje veikė 25 *sporto organizacijos* – 1 BKKSC ir 24 sporto klubai (žr. 81 pav.). Palyginti su 2015 m., sporto organizacijų skaičius sumažėjo 16,7 proc. 2021 m. Biržų r. sav. veikė 27 sporto organizacijos, taigi, palyginti su 2019 m., jų skaičius padidėjo. Mažiau sporto organizacijų buvo Kupiškio r. sav. (9, iš kurių 7 – sporto klubai) ir Pasvalio r. sav. (20, iš kurių 16 – sporto klubų). 2015–2019 m. laikotarpiu sporto organizacijų skaičius mažėjo tik Kupiškio ir Biržų r. sav., visose kitose Panevėžio apskrities savivaldybėse – augo.

2019 m. Biržų r. sav. sportavo 4,3 proc. gyventojų. Tai buvo mažesnis rodiklis nei vidutiniškai šalyje (4,6 proc.) ir vidutiniškai Panevėžio apskrityje (4,7 proc.).

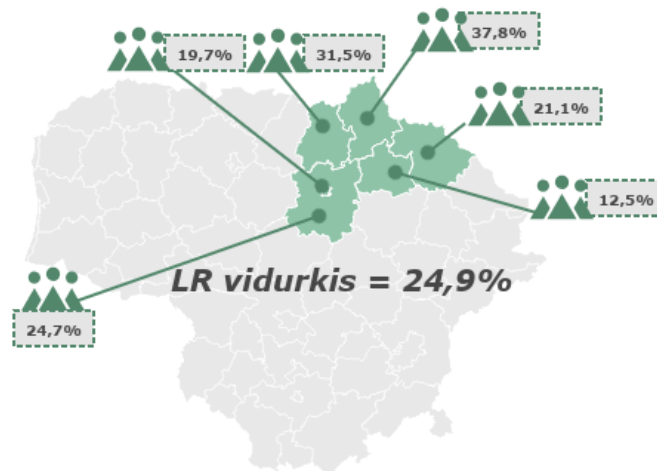
2015–2019 m. *sportuojančiųjų skaičius*, tenkantis 1000 gyventojų, lygintose teritorijose kito netolygiai. Biržų r. sav. rodiklis buvo vidutinis (42,7 asm./ 1000 gyv.), bet per penkerius metus sumažėjo 7,1 proc. Išvestinis sportuojančiųjų skaičiaus rodiklis dar mažėjo Panevėžio r. sav., Rokiškio r. sav. ir visoje šalyje, kitose nagrinėtose savivaldybėse – augo (žr. 82 pav.).

82 pav. Sportuojančiųjų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų (asm.), ir dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščių duomenis

Teigiama yra tai, kad Panevėžio apskrities savivaldybių kontekste, Biržų r. sav. išsiskyrė sportuojančių moterų gausa – jos čia 2019 m. sudarė 35,8 proc. (kai šalies rodiklis – beveik 25 proc.). Per penkerius metus sportuojančiųjų moterų dalis Biržų r. sav. taip pat išaugo sparčiausiai – 10,7 proc. p.

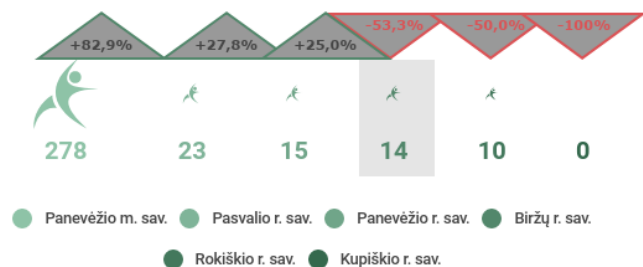
83 pav. Sportuojančių moterų dalis (proc.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščių duomenis

Vadovaujantis Lietuvos sporto statistikos metraščiais, 2019 m. Biržų rajone įvyko 244 sporto renginiai⁵⁰, aukšto meistriškumo sporto varžybos⁵¹ ir aukšto meistriškumo sporto treniruočių stovyklos⁵², kuriuose dalyvavo virš 10 tūkst. dalyvių. Dalyvių skaičius sporto renginiuose, neskaitant Panevėžio miesto, buvo didžiausias tarp lygintų kaimiškų Panevėžio apskrities savivaldybių. Per 2015–2019 m. laikotarpį, sporto renginių ir jų dalyvių skaičius mažėjo visose nagrinėtose teritorijose, išskyrus Panevėžio m. – čia sporto renginių dalyvių skaičius išaugo 18,2 proc. Be to, sporto renginių skaičius Biržų r. sav. sumažėjo ženkliau (58 proc.), nei dalyvių skaičius juose (9,2 proc.). Tai rodo, kad sporto renginiai Biržų rajone tapo populiariesni, buvo atsisakyta neįdomių, dalyvių nepritraukiančių renginių, buvo vykdomas intensyvesnis jų populiarinimas, informacijos sklaida žiniasklaidoje, socialiniuose tinkluose ir kitose platformose.

Tokia tendencija paaiškinama specializuotų švietimo įstaigų nebuvimu,

Nagrinėjamu laikotarpiu Biržų r. sav. neturėjo olimpinių rinktinių narių/ kandidatų. 2019 m. fiksuota 14 nacionalinių/ jaunimo/ jaunių rinktinių narių, tai buvo 53,3 proc. mažiau nei 2015 m. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, parengtų profesionalių sportininkų skaičius buvo vienas mažiausių (mažiau parengta tik Rokiškio r. sav. – 10, Kupiškio r. sav. – neparengta visai).

84 pav. Rinktinių nariai, kandidatai (asm.), 2019 m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščių duomenis

⁵⁰ Pagal Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymą, sporto renginys – viešas renginys, kuriame populiarinamas sportas ir (arba) varžomas.

⁵¹ Pagal Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymą, aukšto meistriškumo sporto varžybos – nacionalinių ar tarptautinių subjektų organizuojamas tam tikros šakos renginių sistemai priklausantis sporto renginys, kuriame pagal iš anksto paskelbtus nuostatus ir tarptautinės nevyriausybinės sporto organizacijos ar nacionalinės sporto šakos federacijos patvirtintas sporto šakos (šakų) taisykles (tiek, kiek tai neprieštarauja tarptautinės sporto šakos federacijos patvirtintoms taisyklėms) sportininkai varžosi tarpusavyje (individualiai ar komandomis), o šio renginio laimėtoją (laimėtojus) ir rezultatą lemia besivaržančiųjų fizinės ir psichinės savybės ir (ar) įgūdžiai.

⁵² Pagal Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymą, aukšto meistriškumo sporto treniruočių stovykla – aukšto meistriškumo sporto pratybų proceso dalis, kai vykdomas tikslingas ir apibrėžtos trukmės sportininko rengimas, siekiant įvertinti sportininko pasiektą parengtumo lygį ir šį lygį pakelti prieš konkrečias aukšto meistriškumo sporto varžybas.

skurdese, nusidėvėjusia, sporto infrastruktūra, kuri dažnai nėra pritaikyta profesionaliam sportui, mažesniu sporto įstaigų skaičiumi bei šalyje vykdoma sporto politika – perspektyvūs sportininkai ir aukštos kvalifikacijos treneriai nuteka į didžiuosius šalies miestus, sostinę.

Biržų rajono savivaldybė neturi galimybės gyventojus *mokyti plaukti*, nes teritorijoje nėra baseino, kai tuo tarpu apskrityje tokią galimybę turi Panevėžio r. sav., Pasvalio r. sav., Rokiškio r. sav. ir Panevėžio m. sav.

Biržų rajono savivaldybė išsiskiria iš kitų Panevėžio apskrities savivaldybių tuo, kad vienintelė apskrityje turi BMX dviračių trasą. Biržų rajono savivaldybės teritorijoje veikia aerodromas (2 aerodromus dar turi Panevėžio rajono savivaldybė), šaudykla (2 šaudyklas dar turi Rokiškio rajono savivaldybė). Biržų rajono savivaldybė turi tiek automobilių kroso trasą, tiek moto kroso trasą. Savo ruožtu, Panevėžio rajono savivaldybė turi tik automobilių kroso trasą, o tik moto kroso trasos yra Panevėžio miesto ir Rokiškio rajono savivaldybėse.

Iš kitos pusės, dalies svarbių sporto objektų Biržų rajono savivaldybėje nėra. Čia nėra baseino (jį turi Pasvalio rajono, Panevėžio miesto, Rokiškio rajono savivaldybės), rankinio aikštelių (jas turi Kupiškio rajono ir Pasvalio rajono savivaldybės), kt. Rokiškio rajono savivaldybė turi slidinėjimo trasą, Panevėžio rajono savivaldybė – kartodromą, Pasvalio rajono savivaldybė – universalią sporto areną, Kupiškio rajono savivaldybė – irklavimo sporto bazę ir pan.

85 pav. Biržų rajono savivaldybėje esanti sporto infrastruktūra, 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščių duomenis

II.1.2.3.3. Kultūra

Kultūra dabartiniame pasaulyje tampa vis svarbesniu elementu ne tik telkiant bendruomenes, bet ir kaip reikšmingas ekonomikos augimo veiksnys.

Kultūra, kaip sudėtinė visuma, apimanti žinias, tikėjimus, moralę, teisę, papročius ir kitus vertingus, gerbiamus ir puoselėjamus gebėjimus, apima tris svarbius vaidmenis:

- ✓ kultūros įvairovė – savarankiškas kultūros vaidmuo, kultūros kapitalas;
- ✓ tarpininkas tarp kitų sričių, aplinkos, kultūros industrijų, socialinės įtraukties;
- ✓ transformuojančios galios kultūros poveikis miestui, bendruomenei, institucijoms.

Biržų rajono savivaldybės kultūros įstaigų tinklą sudarančios įstaigos nurodytos 86 paveiksle. Biržų kultūros centre (toliau – Biržų KC) iš viso yra 26 skyriai, kuriuos jungia 7 seniūnijos (Nemunėlio Radviliškio, Papilio, Parovėjos, Vabalninko, Širvėnos, Pačeriaukštės, Pabiržės).

Bibliotekų tinklą Biržų r. sav. sudaro 22 bibliotekos: Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka (toliau – Biržų SVB) bei 21 struktūrinis padalinys. Biržų kultūros centre ir skyriuose įvyko 362 renginiai, kuriuose dalyvavo apie 26 500 dalyvių ir lankytojų. Iš šių renginių buvo 100 meno mėgėjų koncertų, spektaklių; 4 – klasikinės/ džiaz muzikos koncertai; 9 – profesionalaus meno spektakliai, 18 – parodų, 18 – edukacinių renginių, 6 – kino filmai, 23 – pramoginės muzikos koncertai, 184 – kiti renginiai. Biržų KC renginiai sudarė 0,9 proc. šalies ir 6,9 proc. Panevėžio apskrities KC vykusių renginių skaičiaus. Biržų KC lankytojai ir dalyviai sudarė apie 2 proc. į šalies ir apie 4 proc. į Panevėžio apskrities kultūros centrus atėjusių dalyvių ir lankytojų skaičiaus.

BIRŽŲ KULTŪROS CENTRAS IR 26 SKYRIAI

(Anglininkų, Parovėjos, Medeikių, N. Radviliškio, Germaniško, Kirdonių, Kratiškių, Kvetkų, Meilūnų, Nausėdžių, Pačeraukštės, Kupreliško, Pasvaliečių, Papilio, Kučgalio, Juostaviečių, Šukionių, Užušilių, Mielūnų, Vabalninko, Skrebiškių, Anciškių, Ramongalių, Gaižiūnų, Obelaukių, Pabiržės)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS JURGIO BIELINIO VIEŠOJI BIBLIOTEKA IR 21 FILIALAS

(Jono ir Adolfo Mekų palikimo studijų centras, Vabalninko miesto, Germaniško, Juostaviečių, Kirdonių, Kratiškių, Kučgalio, Kupreliško, Kvetkų, Medeikių, Meilūnų, Nausėdžių, Nemunėlio Radviliškio, Obelaukių, Pabiržės, Pačeriaukštės, Papilio, Parovėjos, Pasvaliečių, Skrebiškių, Užušilių struktūriniai padaliniai)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MUZIEJAI, GALERIJOS, EKSPOZICIJOS

Muziejai (5)

- Biržų krašto muziejus "Sėla" ir Vabalninko skyrius
- Senovinės technikos muziejus
- Sigutės Kiaulėnienės šeimos muziejus
- Tarpukario Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjo Konstantino Šakenio memorialinis muziejus

Galerijos ir ekspozicijos (6)

- Portfolio Art (Studijo meno galeirja)
- Senovinių arbatinukų galerija
- Vido Jatulevičiaus drožinių galerija
- Algirdo Butkevičiaus drožinių galerija
- Balio Sruogos gimtinė
- Rašytojo Kazio Binkio memorialinė ekspozicija

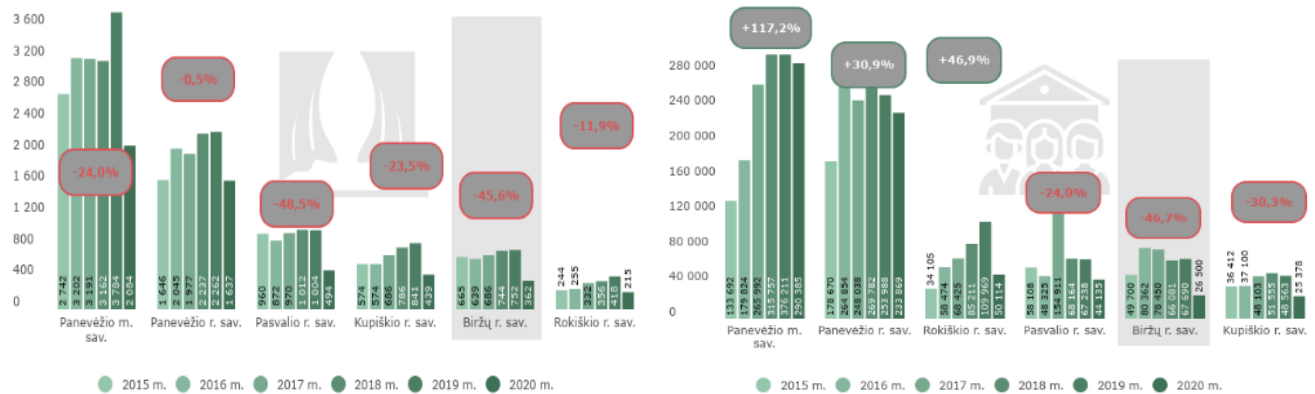
86 pav. Kultūros įstaigos Biržų r. sav., 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal www.birzai.lt

Kultūros centrų renginių bei jų dalyvių ir lankytojų skaičiaus rodikliai 2020 m. Biržų rajono savivaldybėje buvo vieni mažiausių Panevėžio apskrities savivaldybių tarpe. Mažiau renginių suorganizavo Rokiškio rajono savivaldybės kultūros centrai, mažiau dalyvių ir lankytojų į renginius pritraukė Kupiškio rajono savivaldybės kultūros centrai. Daugiausia kultūros renginių vyko Panevėžio m. sav. kultūros centruose – 2 084 renginiai, kuriuose dalyvavo daugiausia lankytojų bei dalyvių – 290 385 asm.

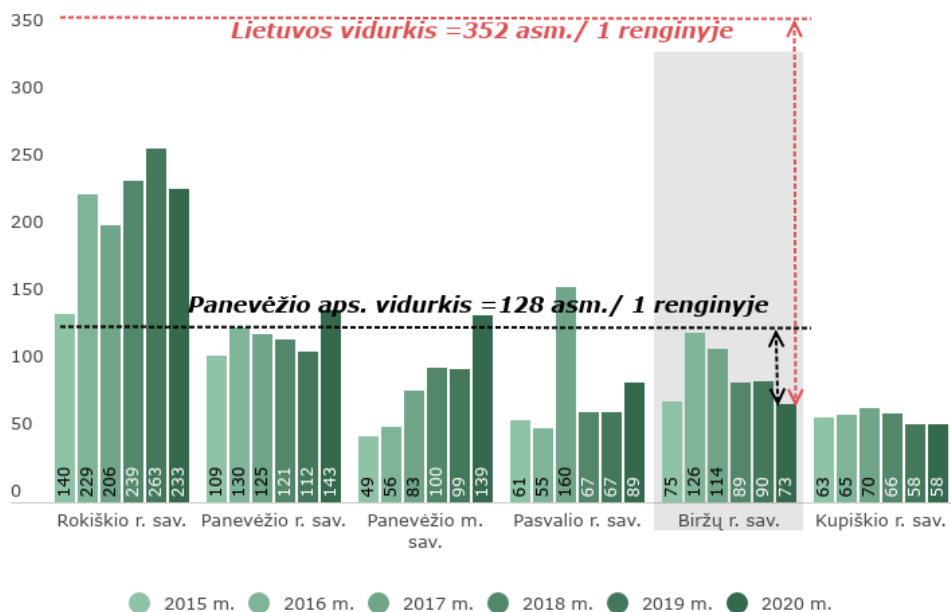
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

87 pav. Kultūros centrų renginiai (vnt.), jų lankytojai ir dalyviai (asm.) bei rodiklių dinamika (proc.), 2015–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LNKC duomenis

Kaip matome iš 87 paveikslo, 2020 m., palyginti su 2019 m., visose lygintose savivaldybėse sumažėjo renginių ir jų dalyvių bei lankytojų skaičius. Tai susiję su COVID-19 pandemija, dėl kurios, įvedus karantiną, bet kokie renginiai uždaroje (o esant ypač ekstremaliai situacijai – ir atvirose) erdvėse 2020 m. buvo uždrausti. Tačiau palyginti su 2015 m., kai kurių savivaldybių (Panevėžio m., Panevėžio r., Rokiškio r.) kultūros centrų lankytojų ir dalyvių skaičius net išaugo.

88 pav. Lankytojų ir dalyvių skaičius 1 kultūros centrų organizuojamame renginyje (asm.), 2015–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LNKC duomenis

Efektyvesnis rodiklis – *lankytojų ir dalyvių skaičius viename KC renginyje*, kuris 2020 m. mažiausias buvo Kupiškio r. sav. (58 asm./ 1 renginyje), antras mažiausias rodiklis – Biržų r. sav. (73 asm./ 1 renginyje) (žr. 88 pav.). Daugiausiai lankytojų ir dalyvių į renginius pritraukia Rokiškio r. sav. kultūros centrai – 233 asm./ 1 renginyje. Įdomu tai, kad palyginti su 2015 m., visų nagrinėtų teritorijų, išskyrus Biržų r. sav. ir Kupiškio r. sav., rodikliai gerėjo. Tai reiškia, kad visų Panevėžio apskrities savivaldybių, išskyrus Biržų r. sav. ir Kupiškio r. sav., renginių kokybė gerėjo, į juos ateidavo vis daugiau lankytojų, nepaisant nei pandemijos, nei karantino laikotarpių. Palyginti su šalies vidurkiu, visų Panevėžio apskrities savivaldybių rodiklis 2020 m. buvo žemesnis (352 asm./ 1 renginyje). Savo ruožtu, Biržų rajono savivaldybės lankytojų ir dalyvių skaičius 1 renginyje atsiliko ir nuo Panevėžio apskrities rodiklio (128 asm./1 renginyje).

Dėl 2020 m. šalyje prasidėjusios pandemijos ir paskelbto karantino dalis kultūros centrų organizuojamų renginių persikėlė į virtualią erdvę. Tokių renginių, LNKC duomenimis, Biržų r. sav. per 2020 m. buvo suorganizuota tik 9 arba 2,5 proc. – mažiausiai iš nagrinėtų savivaldybių, mažiau nei šalyje (19,8 proc.) ir Panevėžio apskrityje (8,6 proc.). Daugiausiai tokių renginių iš lygintų savivaldybių suorganizavo Panevėžio r. sav. – 19,1 proc.

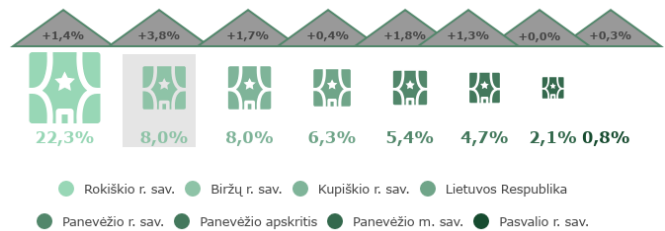
Nuotoliniai renginiai pasižymi ženkliai didesniu lankomumu. Daugiausiai nuotolinių renginių suorganizavusioje savivaldybėje – Panevėžio r. sav. – tokiuose renginiuose apsilankė net 76,8 proc. visų KC renginių lankytojų ir dalyvių skaičiaus. Biržų r. sav. pasižymėjo visiškai kitokiu dėsningumu – nuotoliniuose renginiuose Biržų r. sav. apsilankė tik 4 proc. visų kultūros renginių lankytojų ir dalyvių skaičiaus (kai šalyje – 71,6 proc., Panevėžio apskrityje – 46,1 proc.).

89 pav. Nuotolinių KC renginių dalis ir dalyvių juose dalis (proc.), 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LNKC duomenis

Biržų r. sav. 2020 m. buvo suorganizuoti 29 *profesionalaus meno renginiai* (2015 m. – 28 tokie renginiai). Tai sudarė 8,0 proc. visų Biržų kultūros centro renginių skaičiaus. Biržų r. sav. rodiklis buvo antras didžiausias tarp Panevėžio apskrities savivaldybių, didesnis nei šalies (6,3 proc.) ir Panevėžio apskrities vidurkis (4,7 proc.). Daugiausiai profesionalių renginių 2020 m. suorganizuota Rokiškio r. sav. (22,3 proc.), mažiausiai – Pasvalio r. sav. (0,8 proc.). Nepaisant pandemijos, visose lygintose savivaldybėse bei šalyje profesionalaus meno renginių skaičius 2015–2020 m. laikotarpiu augo.

90 pav. Profesionalaus meno renginių dalis (proc.) 2020 m. ir pokytis (proc. p.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LNKC duomenis

2020 m. Biržų r. sav. veikė 69 *meno mėgėjų kolektyvai*, kurie sudarė 2,6 proc. šalies ir 14,2 proc. Panevėžio apskrities meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus. Rodiklis buvo vidutinis Panevėžio apskrities savivaldybių kontekste (mažiau kolektyvų turėjo Rokiškio r. sav. ir Panevėžio m. sav.).

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Dalyvių skaičius meno mėgėjų kolektyvuose Biržų r. sav. siekė 588 asmenis. Per šešerius metus čia tiek meno mėgėjų kolektyvų, tiek jų dalyvių skaičius sumažėjo (atitinkamai 40,6 proc. ir 45,2 proc.).

Efektyvesni rodikliai – *meno mėgėjų kolektyvų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, ir meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų* (žr. 91 pav.). 2020 m. Biržų rajono savivaldybėje 1000 gyventojų teko 3 meno mėgėjų kolektyvai (šalies vidurkis – 1 kolektyvas, Panevėžio apskrities – 2,3 kolektyvai) ir 26 meno mėgėjų kolektyvų dalyviai (šalies vidurkis – 12 asmenų, Panevėžio apskrities – 28 asmenys). Tai buvo vidutiniai rodikliai, vertinant Panevėžio apskrities savivaldybes.

91 pav. Meno mėgėjų kolektyvų ir jų dalyvių skaičius, tenkantis 1000 gyv. (vnt./asm.), 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LNKC duomenis

Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešosios bibliotekos ir jos filialų *dokumentų fondą* 2020 m. sudarė 162,3 tūkst. fizinių vnt. spaudinių – tai knygos, serialiniai, vaizdiniai, garsiniai regimieji, skaitmeniniai, elektroniniai ir kiti dokumentai bei duomenų bazės. Rodiklis buvo vienas mažiausių tarp apskrities savivaldybių viešųjų bibliotekų. Mažiau dokumentų turėjo tik Panevėžio m. sav. viešosios bibliotekos ir filialai. Palyginti su 2015 m., visų lygintų savivaldybių viešųjų bibliotekų dokumentų fondas, išskyrus Pasvalio r. sav., mažėjo. Fizinių dokumentų fondas mažėjo ir vidutiniškai šalyje (11,4 proc.).

92 paveiksle nurodytas kitas, efektyvesnis rodiklis – *1 gyventojui tenkantis dokumentų fondas* savivaldybių viešosiose bibliotekose. Biržų r. sav. rodiklis 2020 m. siekė 7,1 fiz. vnt./ 1 gyventojui ir 18,3 proc. viršijo Panevėžio apskrities (6,0 fiz. vnt./ 1 gyventojui) bei 69,0 proc. – šalies (4,2 fiz. vnt./ 1 gyventojui) rodiklius. Tačiau palyginti su 2015 m., Biržų r. sav. rodiklis sumenko sparčiausiai – 11,1 proc., kai Panevėžio apskrities išaugo 2,5 proc., šalies – sumažėjo 6,2 proc.

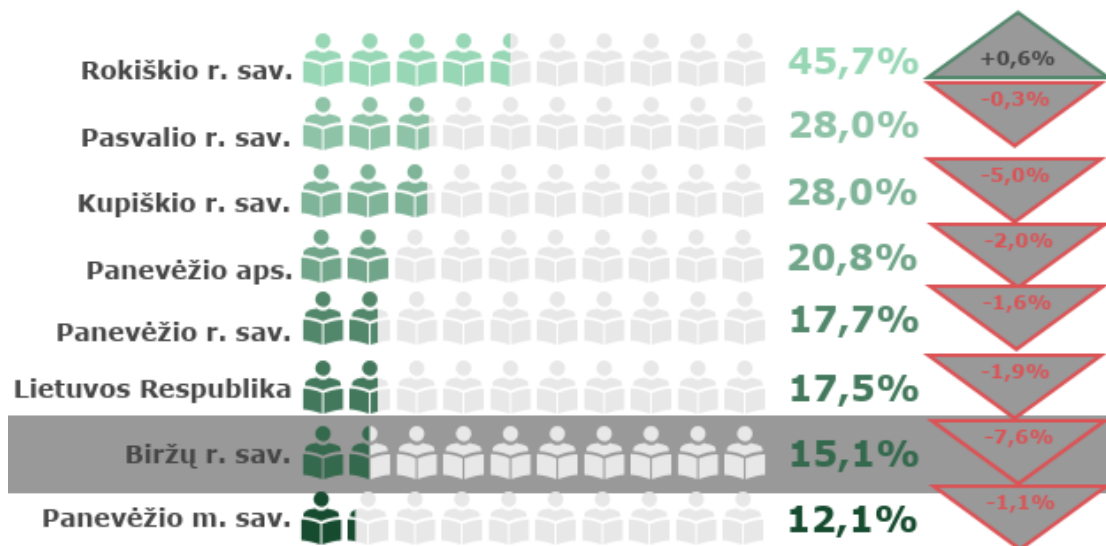
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

92 pav. Savivaldybių viešųjų bibliotekų dokumentų fondas, tenkantis 1 gyventojui (fiz. vnt.) 2020 m., ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR Kultūros ministerijos bendrąsias bibliotekų ataskaitas

LR Kultūros ministerijos duomenimis, Biržų SVB ir filialų paslaugomis 2020 m. naudojosi 3 440 *variantų*, t. y. 15,1 proc. rajono gyventojų. Tai buvo vienas mažiausių rodiklių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių, 2,4 proc. p. mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir 5,7 proc. p. mažesnis nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje.

93 pav. Savivaldybių VB vartotojų dalis (proc.) nuo bendro gyventojų skaičiaus 2020 m., ir pokytis (proc. p.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR Kultūros ministerijos bendrąsias bibliotekų ataskaitas

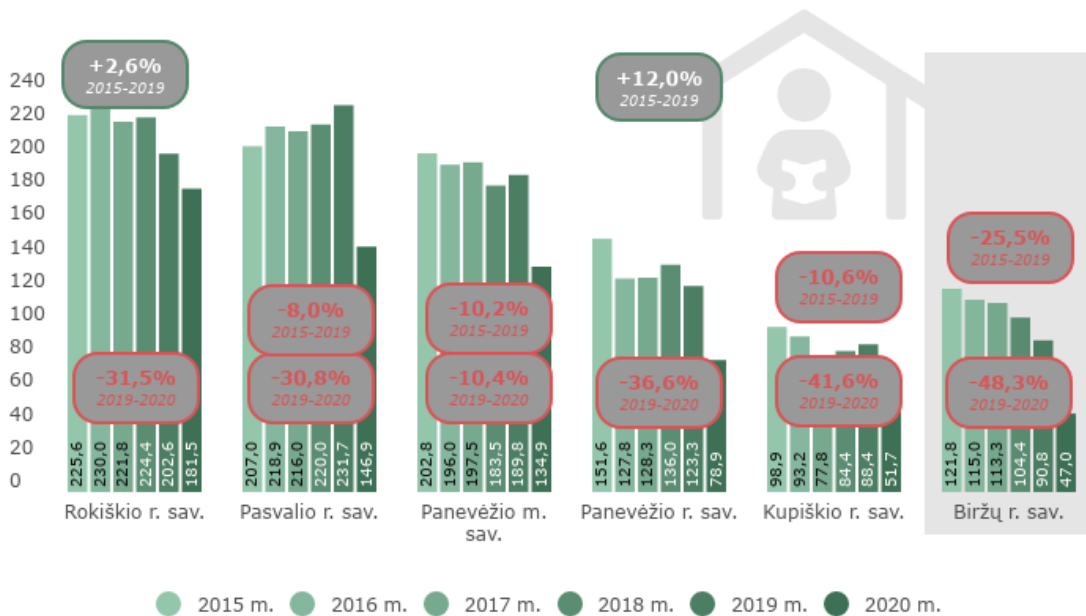
Gyventojų, besinaudojančių savivaldybės viešosios bibliotekos paslaugomis, dalis visose lygintose teritorijose, išskyrus Rokiškio r. sav., 2015–2020 m. mažėjo. Biržų r. sav. rodiklis sumažėjo sparčiausiai (7,6 proc. p.).

LR Kultūros ministerijos duomenimis, 2020 m. Biržų VB ir filialuose apsilankė beveik 47 tūkst. *lankytojų*. Tai mažiausias rodiklis tarp lygintų savivaldybių. Pastebėtina, kad dėl COVID-19 pandemijos ir paskelbto karantino, 2020 m. ženkliai sumažėjo apsilankymų skaičius savivaldybių VB. Ženkliausiai šis rodiklis 2019–2020 m. mažėjo Biržų r. sav. (48,3 proc.), nors ir 2015–2019 m. rodiklis mažėjo

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

didžiausiu tempu (25,5 proc.). Taigi, Biržų SVB lankytojų skaičius mažėjo ne vien dėl pandemijos. Tam įtakos turėjo ir gyventojų skaičiaus mažėjimas, ir gyventojų (ypač vaikų) nenoras skaityti ir kiti veiksniai.

94 pav. Lankytojų (apsilankymų) skaičius savivaldybių viešosiose bibliotekose (asm.) ir rodiklio dinamika (proc./k.), 2015-2021 m. ir 2015–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LR Kultūros ministerijos bendrąsias bibliotekų ataskaitas

Sumažėjus savivaldybių viešųjų bibliotekų lankytojų (apsilankymų) skaičiui, 2020 m. labai išaugo *virtualių apsilankymų skaičius*. Pagal BRSA duomenis, Biržų SVB virtualių apsilankymų skaičius 2020 m. siekė 26 proc. Palyginti su 2019 m., rodiklis išaugo 4 k. Biržų SVB 2020 m. buvo organizuojami virtualūs konkursai, edukacijos, viktorinos, rengiamos parodos, nuotoliniai skaitmeninio raštingumo mokymai, dalinamasi bibliotekų darbo akimirkomis bei jų teikiamomis paslaugomis. 2020 m. Biržų SVB surengti 397 renginiai, iš jų 32 – virtualūs. Šiuo metu Biržų SVB kuriamas rajono bibliotekų elektroninis katalogas, iš kurio nuotoliniu būdu bus galima užsisakyti spaudinius.

2018 m. Biržų r. sav. kartu su Nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka pasirašė bendradarbiavimo sutartį įgyvendinat iš ES lėšų finansuojamus projektus, skirtus viešų interneto prieigų savivaldybės bibliotekose įrengimui ar pagerinimui, bibliotekų darbuotojų ir gyventojų mokymui ir skatinimui naudotis internetu.

Biržų SVB organizuoja literatūrinės-kraštotyros keliones po Biržų rajoną, veda edukacijas vaikams ir suaugusiems ne tik rajone, bet ir už jos ribų, rengia profesionalius renginius. Biržų SVB Vaikų literatūros skyriuje įkurta kūrybos bei poilsio erdvė 5-6 metų vaikams su negalia ir juos lydintiems asmenims. Tokią erdvę turi tik Panevėžio apskrities viešoji biblioteka, o iš Panevėžio apskrities savivaldybių viešųjų bibliotekų tokia erdvė yra tik Biržų SVB. Biržų SVB taip pat veikia Jono ir Adolfo Mekų palikimo studijų centras, įkurtas J. Meko dovanoto archyvo pagrindu (vienintelis Lietuvoje tokio pobūdžio).

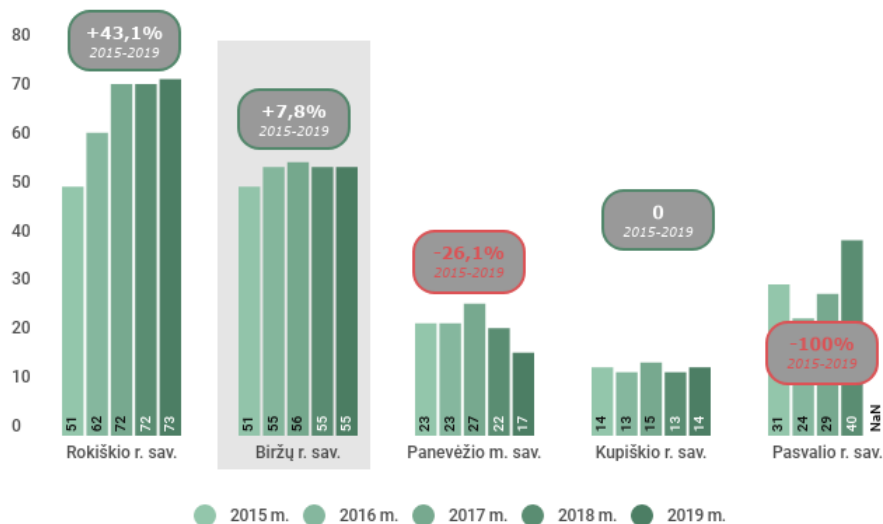
Muziejų veikla. Biržų r. sav. pavaldume yra vienas muziejus – Biržų krašto muziejus „Sėla“ (toliau – Muziejus) ir jo Vabalninko padalinys. Čia yra saugoma unikali Biržų krašto kultūros ir istorijos medžiaga. 2020 m. duomenimis, Muziejuje saugomi 166,8 tūkst. eksponatų (lyginant su 2019 m. eksponatų skaičius padidėjo 2,8 proc.). Muziejaus nuolatinių ekspozicijų plotas siekia 3132 kv. m.

Populiariausios yra arsenalo pastate įkurtos interaktyvios ekspozicijos. Arsenalo salėje nuolat vyksta įvairūs mokymai, seminarai, konferencijos, demonstruojami filmai. Muziejus organizuoja įvairius kultūrinius renginius: knygų pristatymus, koncertus, profesionalių dailininkų bei meno mėgėjų parodas, parodas iš muziejaus rinkinių, edukacines programas vaikams ir suaugusiems. Populiariausia edukacinė programa suaugusiems – „A biržiečė vaišin dainuodamūs“, kurios metu susipažįstama su senosios aludarystės reikmenimis ir aukštaičių vaišingumą menančiomis tradicijomis, smarkiai populiarėjanti – „Iš kunigaikštienės buduaro - tiesiai prie Jo Šviesybės stalo“.

2020 m. Muziejuje surengtos 22 profesionalių ir meno mėgėjų vaizduojamojo meno parodos, 34 temų edukacinės programos (2019 m. – 45), praversti 178 edukaciniai užsiėmimai (2019 m. – 479), kuriose dalyvavo 3 645 asmenys (2019 m. – 10 401 asmuo).

BRSA duomenimis, iš viso Muziejuje ir padaliniuose 2020 m. apsilankė 46 tūkst. lankytojų, tai buvo 9 tūkst. lankytojų arba 16,4 proc. mažiau nei 2019 m. – tam įtakos turėjo COVID-19 pandemija ir karantino apribojimai. Palyginti su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis, 2015–2019 m. laikotarpiu muziejų lankytojų skaičiumi Biržų r. sav. atsiliko tik nuo Rokiškio r. sav. (pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis). 2019 m. Muziejuje apsilankė 55 tūkst. lankytojų. Tai sudarė 27,6 proc. Panevėžio apskrities ir beveik 1 proc. šalies muziejuose apsilankančiųjų skaičiaus. 2015–2019 m., Biržų r. sav. Muziejaus lankytojų skaičius išaugo 7,8 proc. Tačiau šalyje ir Panevėžio apskrityje rodiklio augimas buvo didesnis – atitinkamai 43,5 proc. ir 17,1 proc.

95 pav. Muziejų lankytojų skaičius (asm.) ir rodiklio dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD ataskaitas

Vienas iš populiariausių Muziejaus renginių – tradicinė „Naktis muziejuje“. 2020 m. Muziejaus teritorijoje buvo suorganizuota Biržų miesto šventė, Europos paveldo dienos, Žydų kultūros diena, paskutiniojo Biržų krašto partizanų vado Stepono Giedriko–Giriečio 95-ąsias gimimo metinės, Šaulių organizacijos įsteigimo Biržuose 100-metis, kiti renginiai, parodos, ekspozicijos.

II.1.2.4. SOCIALINĖ APLINKA

II.1.2.4.1. Sveikatos priežiūra

Sveikata – unikali vertybė, gamtos dovana žmogui. Sveikata yra visos tautos, valstybės turtas, kurį tinkamai prižiūrėdamas ir naudodamas žmogus kaupia socialines, kultūrinės vertybes, kuria visuomenės gerovę. Sveiki ir darbingi žmonės – šalies ekonomikos augimo ir tvaraus vystymosi garantas.

Lietuvoje sveikatos politiką vykdo ir įgyvendina LR sveikatos apsaugos ministerija, kuri yra atsakinga už standartų ir reikalavimų nustatymą, licencijų paslaugų teikėjams ir sveikatos priežiūros specialistams išdavimą, ilgalaikių investicijų tvirtinimą ir kt.

Sveikatos priežiūros įstaigos. Viena iš savarankiškųjų Biržų rajono savivaldybės funkcijų yra *pirminė asmens⁵³ ir visuomenės sveikatos priežiūra⁵⁴*. Savivaldybių vykdomosios institucijos (tarp jų ir Biržų rajono savivaldybė) taip pat įgyvendina įstatymo deleguotą valstybės funkciją – organizuoja *antrinę asmens sveikatos priežiūrą⁵⁵*. Biržų r. sav. veikia 2 pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančios įstaigos – VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinika (toliau – Biržų poliklinika) su 13 padalinių (1 greitosios medicinos pagalbos skyriumi, 4 ambulatorijomis ir 8 medicinos punktais) ir UAB Biržų šeimos gydytojų centras; 1 pirminės ir antrinės stacionarines bei antrinės ambulatorines sveikatos priežiūros paslaugas teikianti įstaiga – VšĮ Biržų ligoninė su konsultacijų poliklinika; 1 visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdanči įstaiga – BĮ Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biržų VSB).

Biržų r. sav. taip pat veikia privačios sveikatos priežiūros įstaigos: 1 reabilitologo kabinetas (Danguolės Savukynienės įmonė); 1 ausų-nosies-gerklės ligų kabinetas (L. Jakubėnienės įmonė); 1 endokrinologo ir vidaus ligų gydytojo kabinetas (Lidos Duderienės įmonė); 2 odontologijos kabinetai (Liutauro Leskausko IĮ, R. Leskausko odontologijos klinika); 1 vaikų ligų kabinetas (MB Jurgitos klinika); 1 akių ligų kabinetas (UAB „Beržūna“ Biržų fil.).

PIRMINIO LYGIO ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGAS TEIKIANČIOS ĮSTAIGOS

1) VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinika ir 13 padalinių:

- Greitosios medicinos pagalbos skyrius
- Nemunėlio Radviliškio ambulatorija
- Papilio ambulatorija
- Pabiržės ambulatorija
- Vabalinko ambulatorija
- Germanišio medicinos punktas
- Kratiškių medicinos punktas
- Sodeliškio medicinos punktas
- L. Žemės medicinos punktas
- Medeikių medicinos punktas
- Meilūnų medicinos punktas
- Kuprelišio medicinos punktas
- Pareovėjos medicinos punktas

2) UAB Biržų šeimos gydytojų centras

PIRMINĖS IR ANTRINĖS STACIONARINĖS BEI ANTRINĖS AMBULATORINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGAS TEIKIANČIOS ĮSTAIGOS

1) VšĮ Biržų ligoninė su konsultacijų poliklinika

VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJAS VYKDANTI ĮSTAIGA

1) BĮ Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras

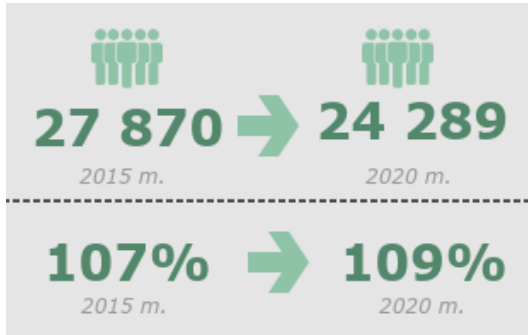
96 pav. Sveikatos priežiūros įstaigos Biržų r. sav., 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal www.birzai.lt

Lietuvos, kaip ir daugelio ES šalių, sveikatos politika formuojama vadovaujantis pagrindinėmis Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) ir EK politinių dokumentų nuostatomis.

2020 m. prie Biržų r. sav. pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros įstaigų buvo prisirašę 24 289 gyventojai. Tai sudarė beveik 109 proc. Biržų r. sav. gyventojų skaičiaus. Darytina išvada, kad dalis prisirašiusių yra ne iš Biržų r. sav. Palyginti su 2015 m., prisirašiusių gyventojų skaičius sumažėjo 3 581 asmeniu (12,9 proc.), o procentinė dalis – padidėjo (nuo 107 proc. 2015 m. iki beveik 109 proc. 2020 m.).

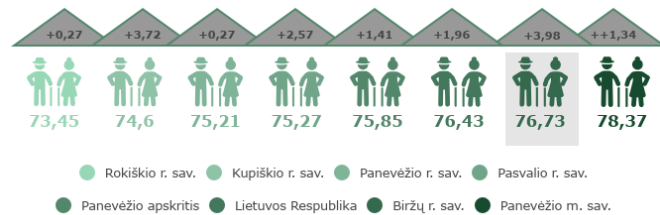

97 pav. Prisirašiusių prie pirminio lygio ASPĮ Biržų r. sav. statistika, 2015 m. ir 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis
Sveikatos būklė. EUROSTAT duomenimis, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė⁵⁶ – pagrindinis rodiklis, reprezentuojantis gyventojų gyvenimo gerovę. Vidutinė gyvenimo trukmė Lietuvoje 2019 m. siekė 76,43 metus ir, palyginti su 2015 m., pailgėjo 1,96 m.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. Biržų rajono savivaldybės gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė siekė 76,73 metus. Rodiklis buvo vienas didžiausių iš visų lyginamų savivaldybių, 0,4 proc. didesnis nei vidutiniškai šalyje ir 1,2 proc. didesnis nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje.

Rodiklio augimo pokytis taipogi buvo didžiausias – +3,98 m. Moterų ir vyrų gyvenimo trukmė Biržų r. sav. nebuvo nurodyta. Vadovaujantis bendromis tendencijomis, 2019 m. šalies moterų (79,63 m.) vidutinė gyvenimo trukmė buvo daugiau nei 10 metų ilgesnė nei vyrų (69,14 m.).

98 pav. Vidutinė gyvenimo trukmė (m.) 2019 m. ir pokytis (m.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis
Išvengiamo mirtingumo⁵⁷ rodiklis netiesiogiai parodo sveikatos priežiūros sistemos efektyvumą ir kokybę. Vadovaujantis duomenimis apie išvengiamą mirtingumą, galima spręsti apie sveikatos priežiūros ir sveikatos politikos įtaką gyventojų sveikatai bei numatyti naujas veiksmų kryptis.

Išvengiamo mirtingumo rodiklis savivaldybėse pradėtas analizuoti nuo 2015 m. 2019 m. Biržų rajono savivaldybėje (kaip ir Kupiškio rajono savivaldybėje) buvo galima išvengti 31,5 proc. visų mirčių. Tai geriausias rodiklis, palyginti su kitomis nagrinėjamomis teritorijomis (žr. 99 pav.). Rodiklis buvo 0,2 proc. p. geresnis nei vidutiniškai šalyje ir 1,5 proc. p. geresnis nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje. 2015–2019 m. Biržų rajono savivaldybėje, kaip ir visose kitose lygintose teritorijose, išvengiamo mirtingumo rodiklis gerėjo.

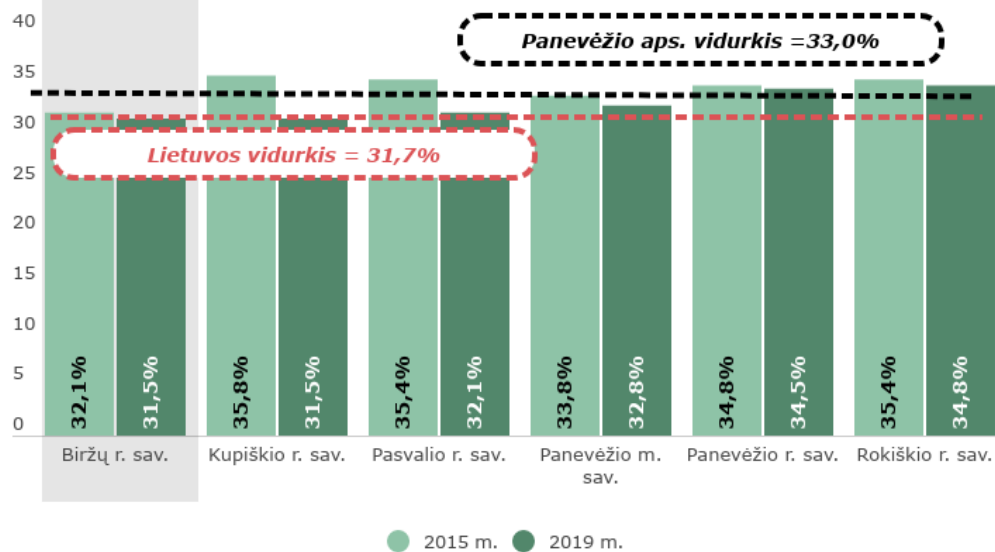
⁵³ Pagal Valstybinę ligonių kasą prie Sveikatos apsaugos ministerijos, pirminė ambulatorinė asmens sveikatos priežiūra apima šeimos gydytojo (arba vidaus ligų gydytojo, vaikų ligų gydytojo, akušerio ginekologo ir chirurgo kartu) komandos teikiamas paslaugas, pirminę ambulatorinę odontologinę asmens sveikatos priežiūrą ir pirminę ambulatorinę psichikos sveikatos priežiūrą.

⁵⁴ Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą, visuomenės sveikatos priežiūra – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma.

⁵⁵ Pagal Lietuvos Respublikos sveikatos ministro įsakymą „Dėl ambulatorinių specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimų patvirtinimo“, antrinė sveikatos priežiūra – tai paslaugos, suteiktos pagal gydytojo specialisto profesinę kvalifikaciją.

⁵⁶ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje nekis.

⁵⁷ Išvengiamas mirtingumas – mirusiųjų nuo ligų ar būklių, kurių galima išvengti taikant žinomas efektyvias prevencijas ir (ar) diagnostikos priemones ir (ar) gydymo priemones, dalis procentais nuo visų gyventojų mirčių (Higienos institutas).

99 pav. Išvengiamas mirtingumas (proc.), 2015 m. ir 2019 m.

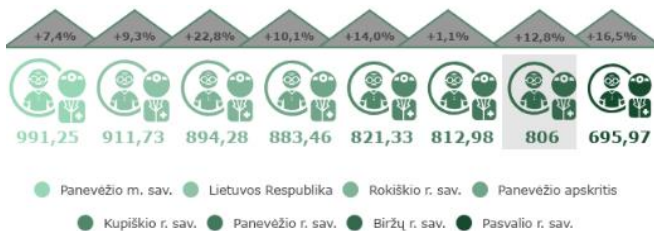
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Higienos instituto (toliau – HI) duomenis

2019 m. Biržų rajono savivaldybėje *apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 100 gyventojų*, skaičius siekė 806,0 (2015 m. šis skaičius buvo 12,8 proc. mažesnis ir siekė 714,5). Tai vienas mažiausių rodiklių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių. Mažesnę rodiklį turėjo tik Pasvalio rajono savivaldybė – 696 apsilankymai pas gydytojus/ 100 gyv. Rodiklis buvo 11,6 proc. mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir 8,8 proc. mažesnis nei vidutiniškiai apskrityje. Didžiausią rodiklį turėjo Panevėžio miesto savivaldybė – 2019 m. siekė 991,25 apsilankymus pas gydytojus/ 100 gyv. Iš vienos pusės, šis rodiklis gali rodyti mažesnę Biržų rajono savivaldybės gyventojų sergamumą, iš kitos – gydytojų (ypač, gydytojų specialistų) trūkumą kaimiškose teritorijose.

*Sergamumo*⁵⁸ rodiklis padeda įvertinti gyventojų sveikatą, leidžia prognozuoti ir inicijuoti pokyčius sveikatos apsaugos srityje. Vadovaujantis Higienos instituto (toliau – HI) duomenimis, 2019 m. didžiausias užregistruotų susirgimų skaičius (tenkantis 1000 gyv.) fiksuotas Panevėžio miesto savivaldybėje – 785,18. Biržų rajono savivaldybėje užregistruotų susirgimų skaičius 1000 gyv. siekė 817,24 asm. (žr. 101 paveikslą).

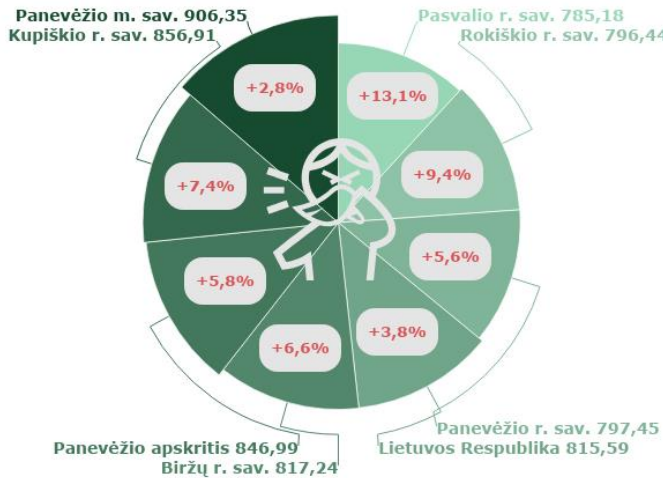
Rodiklis buvo panašus, kaip šalyje (815,59 asm.), tačiau didesnis nei Panevėžio apskrityje (846,99 asm.). Per penkerius metus sergančiųjų skaičius, tenkantis 1000 gyventojui, augo visose negarinėtose teritorijose, labiausiai išaugo Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis (13,1 proc.). Biržų rajono savivaldybės rodiklis augo 6,6 proc.

Vadovaujantis Higienos instituto duomenimis, Biržų rajono savivaldybėje 2019 m. *1000 gyventojų tenkantis stacionaro liginėse gydytų ligonių skaičius* siekė 279,2. Rodiklis 14,7 proc. viršijo šalies vidurkį (243,3 asm./1000 gyv.) ir 8,6 proc. – Panevėžio apskrities vidurkį (257,2 asm./1000 gyv.). Per penkerius metus rodiklis mažėjo visose lygintose teritorijose.

100 pav. Apsilankymai pas gydytojus, tenkantys 100 gyventojų (2019 m.) ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

101 pav. Sergančiųjų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų (asm.) 2019 m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

Gyventojų sveikatos būklę tiksliau atspindi mirtingumo pagal priežastis vertinimas. Šis rodiklis parodo, kokios sveikatos problemos vyrauja visuomenėje ir kaip jos kinta. 2019 m. Biržų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje bei Panevėžio apskrityje, vyravo mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų – rodiklio reikšmė siekė 1067,72 asmenis/100 tūkst. gyv. Rodiklis buvo 42,7 proc. didesnis nei vidutiniškai šalyje (748,03 asm./ 100 tūkst. gyv.) ir 22,0 proc. didesnis nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje (875,05 asm./ 100 tūkst. gyv.). Per penkerius metus mirtingumo nuo kraujotakos ligų rodiklis Biržų rajono savivaldybėje sumažėjo 11,6 proc., šalyje – 7,9 proc., apskrityje – 6,9 proc.

Antroje vietoje – mirtingumas nuo piktybinių navikų. Biržų r. sav. rodiklis 2019 m. siekė 387,87 asm./ 100 tūkst. gyv., palyginti su 2015 m., išaugo 9,4 proc. Šalyje bei Panevėžio apskrityje rodiklis atitinkamai siekė 287,82 asm./ 100 tūkst. gyv. ir 346,64 asm./ 100 tūkst. gyv. Analizuojamu laikotarpiu šalies ir apskrities rodikliai taip pat didėjo.

Mirtingumas nuo išorinių priežasčių – trečioji pagal eiliškumą gyventojų mirtingumą lemianti priežastis tiek Biržų rajono savivaldybėje, tiek šalyje, tiek Panevėžio apskrityje. 2019 m. Biržų r. sav. rodiklis (104,59 asm./ 100 tūkst. gyv.) buvo didesnis nei šalyje (85,72 asm./ 100 tūkst. gyv.) ir Panevėžio apskrityje (94,88 asm./ 100 tūkst. gyv.). Biržų r. sav. rodiklis 2015–2019 m. laikotarpiu mažėjo (4,1 proc.), bet ne taip sparčiai, kaip šalyje (22,4 proc.) ir apskrityje (21,3 proc.).

102 pav. Mirtingumas pagal priežastis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų (asm.) 2019 m. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

COVID-19 pandemijos situacija. 2019 m. gruodžio mėn. Kinijos Hubėjaus provincijos sostinėje Uhanė pradėjo plisti nauja kvėpavimo takų liga COVID-19, kurią sukelia virusas SARS-CoV-2. 2020 m. sausio mėn. Kinijoje kilo šios ligos epidemija ir infekcija ėmė plisti į kitas pasaulio šalis. 2020 m. kovo mėn. PSO COVID-19 ligą paskelbė pandemija. Siekiant apriboti ligos plitimą daugelis šalių (kaip ir Lietuva) ėmėsi plačių visuomeninio ir asmeninio piliečių gyvenimo apribojimų, riboja ar riboja asmenų judėjimą tarp šalių ar šalių viduje. COVID-19 pandemija palietė labai daug gyvenimo sričių, sektorių, bet didžiausias krūvis teko sveikatos sektoriui.

⁵⁸ Pagal Higienos institutą, *sergamumas* – per nustatytą laikotarpį užregistruotų visų ligos atvejų (naujų ir kartotinių), dėl kurių žmonės kreipėsi į sveikatos priežiūros įstaigas, ir tų metų vidutinio gyventojų skaičiaus santykis. Jis reiškia populiacijos suminį sergamumą visomis ligomis.

2021 m. gegužės 17 d. šalyje iš viso buvo nustatyti 266,1 tūkst. COVID-19 infekcijos atvejų, Biržų rajono savivaldybėje – 1274 atvejai. Šalies mastu mirtingumas nuo šios ligos siekia 1,8 proc., Biržų rajono savivaldybėje – 2,8 proc. (kurių pagrindine mirties priežastimi nurodyta COVID-19 liga).

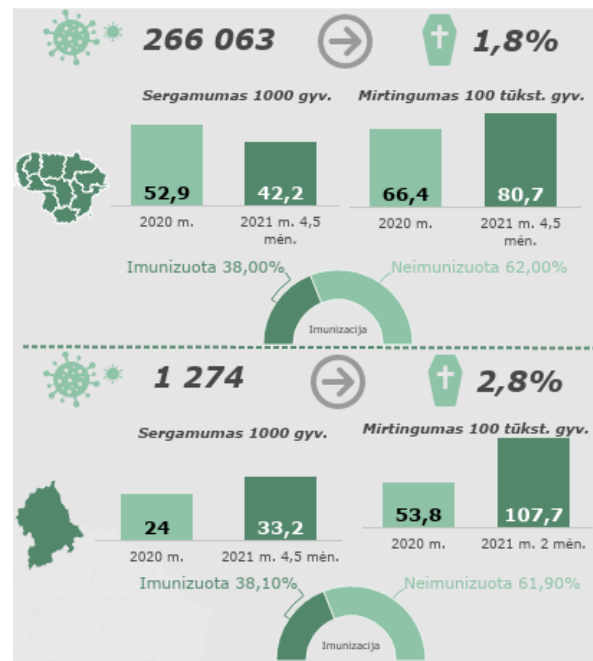
Vertinant sergamumą 1 000 gyv., 2020 m. jis buvo didesnis šalyje (52,9 atvejai), ir per pastaruosius keturis su puse 2021 m. mėnesius sumažėjo iki 42,2 atvejo. Savo ruožtu, Biržų rajono savivaldybėje stebima atvirkštinė situacija – sergamumas, nors ir buvo mažesnis nei šalyje, tačiau didėjo (2020 m. rodiklis – 24,0 atvejai, 2021 m. pirmų keturių su puse mėn. rodiklis – 33,2 atvejo). Palyginimui, 2019 m. sergamumas infekcinėmis ligomis 1000 gyventojų Lietuvoje siekė 74,31 atveją, Biržų r. sav. – 56,66 atvejus.

Mirtingumas, tenkantis 100 tūkst. gyv., nuo COVID-19 ligos šalyje 2020 m. siekė 66,4 atvejus, per pirmus du 2021 m. mėn. išaugo iki 80,7 atvejų. Biržų r. sav. rodiklis taip pat padidėjo. Per pirmus keturis su puse 2021 m. mėnesius Biržų r. sav. 100 tūkst. gyv. mirė 107,7 asmenys (dvigubai daugiau nei 2020 m. ir trečdaliu daugiau nei šalyje).

Palyginimui, 2019 m. mirtingumas nuo infekcinių ligų 100 tūkst. gyventojų Lietuvoje siekė 22,58 atvejo, Biržų r. sav. – 8,72 atvejus.

Iki 2021 m. gegužės 17 d., šalyje nuo COVID-19 ligos imunizuota 38 proc. šalies gyventojų, Biržų rajono savivaldybėje – 38,1 proc. gyventojų. Tam, kad pandemija būtų suvaldyta, reikia imunizuoti apie 60-70 proc. gyventojų.

Sveikatos priežiūros išteklių. Augantis apsilankymų pas gydytojus skaičius lemia augantį *aktyvių (praktikuojančių) gydytojų*⁵⁹ skaičių (tenkantį 10 tūkst. gyventojų), kuris didėjo visose lygintose savivaldybėse, išskyrus Rokiškio r. sav. ir Kupiškio r. sav.

103 pav. COVID-19 pandemijos situacija Biržų r. sav. ir Lietuvoje, iki 2021-05-17

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis
2019 m. Biržų rajono savivaldybėje *aktyvių gydytojų skaičius*, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, siekė 2,5. 2015–2019 m. rodiklis išaugo ženkliausiai – 14,2 proc. (žr. 104 pav.).

Rodiklis buvo 50,8 proc. mažesnis nei šalyje (45,7 gydytojai/10 tūkst. gyv.) ir 28,8 proc. – nei apskrityje (31,6 gydytojai/ 10 tūkst. gyv.). Tai rodo, kad kaimiškose savivaldybėse gydytojų pasirinkimo galimybės yra mažesnės, nei šalies didžiuosiuose miestuose, o rodiklio didėjimas labiau susijęs su gyventojų skaičiaus mažėjimu kaimiškose savivaldybėse, nei su pačiu gydytojų skaičiaus augimu.

⁵⁹ Pagal Higienos institutą, *aktyvūs gydytojai* – asmenys, turintys universitetinio lygio medicininį gydytojo išsilavinimą, galintys teikti sveikatos priežiūros paslaugas ir dirbantys sveikatos priežiūros, mokslo, mokymo, valdymo srityse. Į gydytojų skaičių įtraukiami gydytojai rezidentai. Neįtraukiami nedirbantys gydytojai (pvz., pensininkai, bedarbiai), dirbantieji už šalies ribų, dirbantieji pramonėje ir verslo įmonėse.

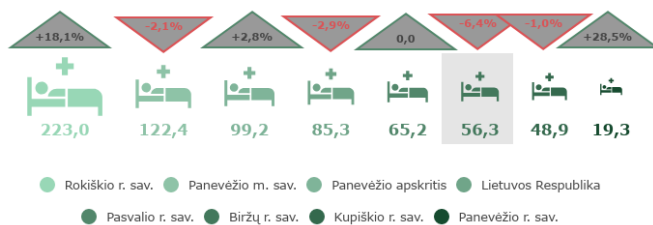
BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

104 pav. Aktyvių (praktikuojančių) gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų (2019 m.) ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

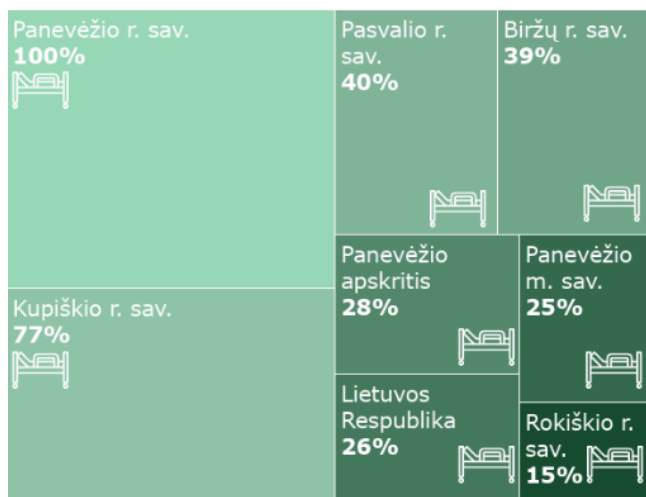
Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

2019 m. Biržų ligoninėje 10 tūkst. gyventojų teko 56,3 *stacionaro lovos* (žr. 105 pav.), iš kurių beveik 40 proc. – *slaugos lovos* (žr. 106 pav.).

105 pav. Stacionaro lovų skaičius (vnt.), tenkantis 10 tūkst. gyventojų (2019 m.) ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

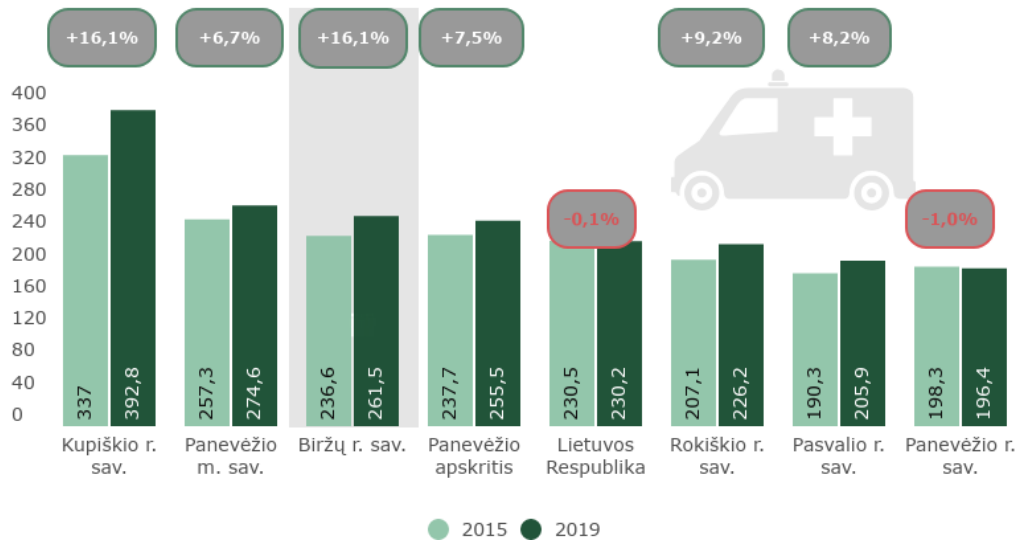
106 pav. Slaugos lovų dalis (proc.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

Stacionaro lovų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų Biržų r. sav. buvo trečdaliu mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir 43,2 proc. mažesnis nei Panevėžio apskrityje. Iš lygintų savivaldybių stacionaro lovų skaičiumi išsiskyrė Rokiškio r. sav., nes šioje savivaldybėje yra VšĮ Rokiškio psichiatrijos ligoninė. 2015–2019 m. laikotarpiu stacionaro lovų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų Biržų r. sav., kaip ir vidutiniškai šalyje, mažėjo, o Panevėžio apskrityje – išaugo. Slaugos lovų dalis didėja kaimiškose savivaldybėse, esančiose arčiau didžiųjų šalies miestų – Panevėžio rajone tokių lovų yra 100 proc., Panevėžio mieste – ketvirtadalis.

Ivykus nelaimingam atsitikimui ar ūmiai susirgus dažniausiai kviečiama *greitoji medicinos pagalba* (toliau – GMP). Esant kritinei sveikatos būklei labai svarbu, kad asmenims kuo anksčiau būtų pradėta teikti reikiama pagalba. Paciento gyvybės išgelbėjimas neretai priklauso nuo šios pagalbos operatyvumo, ją teikiančių specialistų kvalifikacijos ir aprūpinimo tinkamomis priemonėmis.

2019 m. 1000 Biržų rajono savivaldybės gyventojų teko 261,5 GMP iškvietai, kai šalyje – 230,2, Panevėžio apskrityje – 255,5. Per penkerius metus rodiklis Biržų rajone išaugo dešimtadaliu, šalyje – beveik išliko tame pačiame lygyje, o Panevėžio apskrityje augo 7,5 proc. (žr. 107 paveikslą).

107 pav. GMP iškvietimų, tenkančių 1000 gyventojų, skaičius (vnt.) ir rodiklio dinamika (proc.) 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Visuomenės sveikatos priežiūros⁶⁰ funkcijas Biržų rajone vykdo savivaldybės biudžetinė įstaiga *Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras*, kuris užtikrina mokinių visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas mokyklose ir mokymo įstaigose, visuomenės sveikatos stiprinimo stebėseną savivaldybėje. Stebėsenos funkcijos vykdymu siekiama sukurti Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos sistemą,

surinkti duomenis ir rodiklius, reikalingus Savivaldybės gyventojų sveikatai, jų gyvenimui, aplinkai bei sveikatos priežiūrai vertinti. Vadovaujantis stebėsenos duomenimis, planuojamos ir įgyvendinamos Savivaldybės visuomenės sveikatos stiprinimo priemonės.

II.1.2.4.2. Socialinė apsauga

Socialinė apsauga – tai socialinių, ekonominių, organizacinių priemonių sistema, teikianti gyvenimui reikalingas lėšas ir paslaugas gyventojams, kurie įstatymų nustatytais atvejais dėl senatvės, negalios, mirties, ligos, motinystės (tėvystės), nedarbo ir kitų aplinkybių praranda savarankiškumą, pajamas ir negali pakankamai savimi pasirūpinti.

Siekiant efektyvesnio socialinių paslaugų organizavimo ir teikimo, Biržų r. sav. kasmet sudaromas ir tvirtinamas socialinių paslaugų planas (analizės rengimo metu buvo parengtas Biržų rajono savivaldybės 2021 m. socialinių paslaugų plano projektas, toliau – BRS socialinių PP projektas).

Socialinių paslaugų infrastruktūra. Pagrindinė socialinių paslaugų⁶¹ organizatorė Lietuvoje yra valstybė, tačiau organizuojant socialines paslaugas vis daugiau funkcijų perduodama savivaldybėms, siekiant socialines paslaugas priartinti prie jų gavėjų gyvenamosios vietos. Socialinių paslaugų tinklą Biržų r. sav. sudaro *socialinės paslaugų įstaigos*⁶², kurios skirstomos į *stacionarias socialinių paslaugų įstaigas*⁶³ ir *nestacionarias socialinių paslaugų įstaigas*⁶⁴. Jos gali būti biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos bei nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) įsteigtos įstaigos (žr. 108 pav.).

SOCIALINĖS GLOBOS NAMAI (4)

Biudžetinės įstaigos (1)

- Biržų rajono Legailių globos namai

Viešosios įstaigos (3)

- VŠĮ Biržų parapijos Šv. Vincento Pauliečio globos namai
- VŠĮ Onos Milienės senelių globos namai
- VŠĮ "Vaiko užuovėja" bendruomeniniai vaikų globos namai

ŠEIMYNOS (2)

- Sigitos Švambarienės šeimyna
- Šeimyna "Po angelo sparnu"

SAVARANKIŠKO GYVENIMO NAMAI (1)

Viešosios įstaigos (1)

- VŠĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centro padalinys Savarankiško gyvenimo namai

VAIKŲ DIENOS CENTRAI (7)

Nevyriausybines organizacijos (6)

- Labdaros ir paramos fondo "Vilties šviesa" Biržų VDC
- Labdaros ir paramos fondo "Vilties šviesa" Biržų VDC su AJE
- Labdaros ir paramos fondo "Spindulys" VDC
- VŠĮ "Pagalbos centras" Biržų VDC (NVO)
- VŠĮ "Pagalbos centras" Papilio vaikų ir jaunimo DC (NVO)
- VŠĮ "Pagalbos centras" Pčeriaukštės seniūnijos VDC (NVO)

Viešosios įstaigos (1)

- VŠĮ "Vaiko užuovėja" VDC

KITOS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTAIGOS (3)

Viešosios įstaigos (3)

- VŠĮ Biržų socialinių paslaugų centras
- VŠĮ Biržų socialinių paslaugų centro padalinys Globos centras
- Biržų bendruomeniniai šeimos namai

108 pav. Socialines paslaugas teikiančios įstaigos Biržų r. sav., 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRS socialinių PP projektą duomenis

⁶⁰ Pagal Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą, visuomenės sveikatos priežiūra – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma (I skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶¹ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, socialinės paslaugos yra paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai) dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

⁶² Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, socialinių paslaugų įstaiga – tai socialines paslaugas teikianti įmonė (akcinė bendrovė, uždaroji akcinė bendrovė, individuali įmonė), įstaiga (viešoji įstaiga, biudžetinė įstaiga), organizacija (asociacija, labdaros ir paramos fondas, religinė bendruomenė ar bendrija (centras), šeimyna (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶³ Vadovaujantis www.estatistika.stat.gov.lt, stacionari socialinių paslaugų įstaiga – socialinės globos įstaiga.

⁶⁴ Vadovaujantis www.estatistika.stat.gov.lt, nestacionari socialinių paslaugų įstaiga – socialinės globos įstaiga (teikianti dienos ar trumpalaikės socialinės globos paslaugas) arba socialinės priežiūros įstaiga (teikianti pagalbą į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas, sociokultūrinės ar kitas bendrąsias socialines paslaugas dienos metu, laikiną apnakvindinimą (iki 3 parų), intensyvią krizių įveikimo pagalbą).

Nuo 2021 m. pavasario bus pradėtos teikti socialinės paslaugos asmenims, esantiems krizinėje situacijoje naujai atidarytame Biržų rajono savivaldybės Legailių globos namų laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo krizių centre.

Biržų rajono savivaldybėje nėra specialiųjų globos namų, taip pat nėra grupinio gyvenimo namų suaugusiems asmenims su negalia, neteikiamos laikino atokvėpio paslaugos tėvams, auginantems neįgalius vaikus.

Socialinių paslaugų gavėjai. Socialinių paslaugų poreikį turi įvairios Biržų rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių žmonių grupės: *senyvo amžiaus asmenys*⁶⁵; *suaugusieji asmenys, turintys negalią*⁶⁶; *asmenys (šeimoms), patiriantys socialinę riziką*⁶⁷, ir tokiose šeimose augantys vaikai; vaikai, likę be tėvų globos; kiti asmenys, turintys socialinių problemų.

Iš viso 2020 m. pabaigos duomenimis, 108 paveiksle nurodytose Biržų r. sav. socialinių paslaugų įstaigose socialines paslaugas gavo daugiau nei 2,4 tūkst. asmenų. Tai sudarė daugiau nei dešimtadalį Biržų rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus.

Per 2020 m. į Biržų r. sav. dėl įvairių socialinių paslaugų kreipėsi 260 asmenų. Daugiausiai socialinių paslaugų reikėjo socialinę riziką patiriantiems asmenims – 107 asmenims (arba 41,2 proc.), dėl socialinių paslaugų taip pat kreipėsi 77 senyvo amžiaus asmenys (beveik 30 proc.), 12 suaugusių asmenų su negalia (4,6 proc.), 4 be globos likę vaikai (1,5 proc.), socialinės paslaugos buvo teiktos ir 60 tėvų/globėjų (23,1 proc.). Nepatenkintas socialinių paslaugų poreikis siekė 3,1 proc. (arba 8 asmenims).

Panagrinėjus priežastis, galima teigti, kad rodiklis nebuvo labai blogas, nes 5 asmenys mirė/atsisakė paslaugų, 2 asmenims paslaugų nebereikėjo, 1 asmuo buvo nepatenkintas teiktomis paslaugomis.

	Poreikis	Nepatenkinta
 Senyvo amžiaus asm.	77	7,8%
 Suaugę asm. su negalia	12	16,7%
 Be tėvų globos likę vaikai	4	—
 Šeimos patiriančios soc. riziką	107	—
 Globėjai, įvaikintojai	60	—

109 pav. Socialinių paslaugų gavėjų tikslinės grupės Biržų r. sav., 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRS socialinių PP projektą duomenis

Pagal BRS socialinių PP projektą, 2020 m. savivaldybėje buvo teikiamos šios **socialinės paslaugos**:

1. Bendrosios socialinės paslaugos: informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, maitinimo organizavimas, transporto organizavimas, asmeninės higienos ir priežiūros paslaugos, sociokultūrinės paslaugos, lydėjimas, kitos bendrosios socialinės paslaugos, neįgaliųjų aprūpinimas techninėmis priemonėmis. Šias paslaugas teikia seniūnijos (12 darbuotojų),

⁶⁵ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *senyvo amžiaus asmuo* – sukakęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuris dėl amžiaus iš dalies ar visiškai yra netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimoms) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁶⁶ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *suaugęs asmuo su negalia* – darbingo amžiaus asmuo, kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimoms) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

⁶⁷ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinė rizika* – veiksniai ir aplinkybės, dėl kurių šeimos ar asmenys patiria ar yra pavojus jiems patirti socialinę atskirtį: suaugusių šeimos narių socialinių įgūdžių tinkamai prižiūrėti ir ugdyti nepilnamečius vaikus (įvaikius) stoka ar nebuvimas; nepilnamečių vaikų (įvaikių) visapusiško fizinio, protinio, dvasinio, dorovinio vystymosi ir saugumo sąlygų šeimoje neužtikrinimas; nuo nusikalstamos veikos nukentėjusių asmenų patirta žala; įsitraukimas ar polinkis įsitraukti į nusikalstamas veikas; piktnaudžiavimas alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis medžiagomis; priklausomybė nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių medžiagų, azartinių žaidimų; elgetavimas, valkatavimas, benamystė; motyvacijos dalyvauti darbo rinkoje stoka ar nebuvimas.

NVO, VšĮ Biržų socialinių paslaugų centro (toliau – Biržų SPC) padalinys Globos centras (toliau – GC), kuris teikia socialines, psichologines, konsultacines, teises ir kitokias paslaugas sunkumus patiriančioms šeimoms, globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, įtėviams, šeimynų dalyviams, jų prižiūrimiems vaikams (2 globos koordinatoriai) bei organizuoja GIMK mokymus būsimiems globėjams (2 atestuoti specialistai).

2. *Socialinės priežiūros paslaugos: pagalba į namus*⁶⁸ (Biržų SPC paslaugas teikia senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia), *socialinių įgūdžių ugdyimas, palaikymas ir (ar) atkūrimas*⁶⁹ (GC – šeimoms, patiriančioms socialinę riziką), *laikinas apnakvindinimas* (Biržų SPC bendradarbiaudamas su labdaros ir paramos fondu (toliau – LPF) „Vilties šviesa“) – asmenims ir šeimoms, atsidūrusiems krizinėje situacijoje), *kompleksinės paslaugos šeimoms* (Biržų bendruomeniniai šeimos namai, kuriuose paslaugas šeimoms teikia Biržų SPC (informavimo ir asmeninio asistento paslaugas), LPF „Vilties šviesa“ (psichologo, sociokultūrinės, vaikų priežiūros paslaugas), Lietuvos vaikų dienos centrų asociacija (mediacijos, pozityvios tėvystės mokymų paslaugas)), *apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose* (Biržų SPC padalinys Savarankiško gyvenimo namai (toliau – SGN) – senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia), *vaikų dienos socialinė priežiūra* (VšĮ „Vaiko užuovėja“ vaikų dienos centras (toliau – VDC) ir 6 NVO).

3. *Socialinės globos (toliau – SG) paslaugos: dienos socialinė globa asmens namuose*⁷⁰ (su integralia pagalba) (Biržų SPC – senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia), *dienos socialinė globa institucijoje* (Biržų SPC – senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia), *trumpalaikė*⁷¹/*ilgalaikė socialinė globa*⁷² (VšĮ Biržų parapijos Šv. Vincento Pauliečio globos namai ir Biržų rajono Legailių globos namai – senyvo amžiaus asmenims; VšĮ Onos Milienės senelių globos namai – senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia), *socialinės globos paslaugos be tėvų likusiems vaikams* (2 šeimos, VšĮ „Vaikų užuovėja“ bendruomeniniai namai).

Apibendrinant, Biržų rajono savivaldybėje plačiausias socialinių paslaugų spektras yra teikiamas senyvo amžiaus asmenims (žr. 110 pav.).

Kaip ir kitų savivaldybių, Biržų r. sav. gyventojų **socialinių paslaugų poreikį** lemia šie veiksniai:

- ✓ socialinių įgūdžių stoka, priklausomybės, nedarbas (skurdas);
- ✓ vaikų, paauglių, suaugusiųjų negalia ir/ar specialieji poreikiai;
- ✓ krizės šeimose;
- ✓ senatvė, ligos, vienišumas, kt.

⁶⁸ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *pagalba į namus* – asmens namuose teikiamos paslaugos, padedančios asmeniui (šeimai) tvarkytis buityje bei dalyvauti visuomenės gyvenime.

⁶⁹ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *socialinių įgūdžių ugdyimas ir palaikymas* – paslaugos, teikiamos asmenims (šeimoms) dienos metu, siekiant palaikyti ir atstatyti savarankiškumą atliekant įvairias visuomeniniame ar asmeniniame (šeimos) gyvenime reikalingas funkcijas.

⁷⁰ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *dienos socialinė globa* – visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinė specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba dienos metu.

⁷¹ Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *trumpalaikė socialinė globa* – visuma paslaugų, kuriomis asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinė specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba vaikams, laikinai netekusiems tėvų globos, nepilnametėms motinoms, šeimos nariams, globėjams, rūpintojams, dėl tam tikrų priežasčių (ligos, komandiruotės, atostogų, šeimos ar darbo įsipareigojimų ir kt.) laikinai ar darbo savaitę negalintiems prižiūrėti asmenų, kuriems reikalinga nuolatinė priežiūra.

⁷² Vadovaujantis socialinių paslaugų katalogu (patvirtinta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1–93), *ilgalaikė socialinė globa* – visuma paslaugų, kuriomis visiškai nesavarankiškam asmeniui teikiama kompleksinė, nuolatinė specialistų priežiūros reikalaujanti pagalba.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

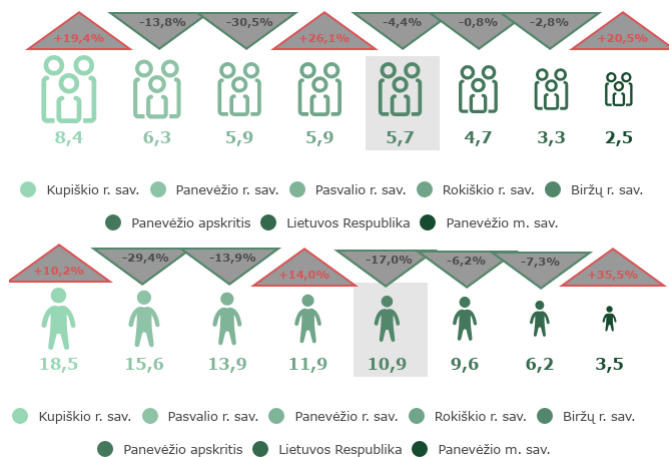
	Bendrosios SP	Pagalba į namus	Apgyvendinimas SGN	Dienos SG namuose	Dienos SG institucijoje	Ilgalaikė/trumpalaikė globa	VDC socialinė priežiūra	Socialinių igūdžių ir pan.	Kompleksinės paslaugos šeimai
Senyvo amžiaus asm.	2 990	132	14	38	—	74			
Suaugę asm. su negalia		12	3	9	23	12			
Be tėvų globos likę vaikai		—	—	—	—	21			
Šeimos ir jų vakai patiriantys soc. riziką		—	—	—	—	—	210 (vaiku)	180 (asm.) 234 (vaikai)	
Kiti asmenys ir šeimos		—	—	—	—	—		60 (asm.) 99 (vaikai)	1300 (asm.)

110 pav. Teiktų socialinių paslaugų pasiskirstymas pagal gavėjus Biržų r. sav., 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRS socialinių PP projektą duomenis

Biržų rajono savivaldybėje 2019 m. pradžioje gyveno 129 *socialinę riziką patiriančios šeimos* (16,2 proc. mažiau nei 2015 m. pradžioje), kuriose augo 248 vaikai (27,3 proc. mažiau nei 2015 m. pradžioje).

2019 m. pradžioje Biržų r. sav. rodiklis (5,7 šeimos / 1000 gyv.) buvo didesnis nei vidutiniškai šalyje (3,3) ir Panevėžio apskrityje (4,7), bet mažiausias iš kaimiškųjų Panevėžio apskrities savivaldybių. Analogiška situacija stebima ir su vaikų, augančių socialinę riziką patiriančiose šeimose, tenkančių 1000 gyv., rodikliu.

111 pav. Socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose augančių vaikų, tenkančių 1000 gyv., skaičius (asm.) 2019 m. pr. ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Tikslesnis ir labiau reprezentatyvus rodiklis – *socialinę riziką patiriančių šeimų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų.*

Kupiškio r. sav. 25	Rokiškio r. sav. 13	Biržų r. sav. 10
Pasvalio r. sav. 20	Panevėžio apskritis 9	Panevėžio m. sav. 4
	Lietuvos Respublika 7	Panevėžio r. sav. 3

112 pav. Socialinių paslaugų asmens namuose (integralios pagalbos) gavėjų skaičius, tenkantis 1000 gyv. (asm.), 2019 m.

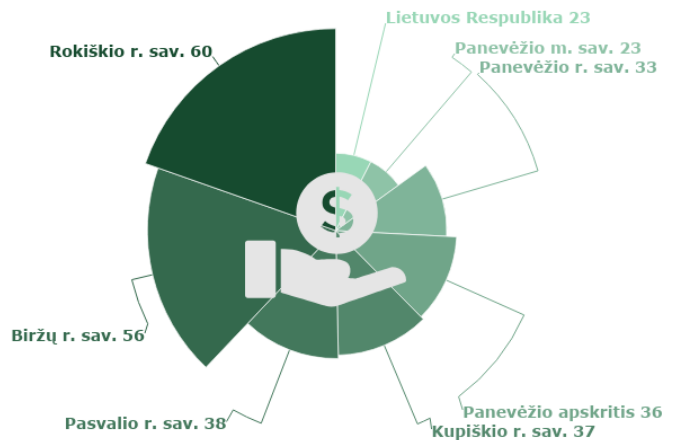
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2019 m. Biržų r. sav. 232 asmenys gavo *socialines paslaugas asmens namuose (integrali pagalba)*, kai 2015 m. tokių asmenų buvo 319. 2019 m. tai sudarė 12,2 proc.

Panevėžio apskrities ir 1,1 proc. šalies socialines paslaugas namuose gavusių asmenų skaičiaus. 1000-iui gyventojų 2019 m. Biržų rajone teko 10 asmenų, kuriems teikiamos paslaugos namuose (integrali pagalba) (žr. 112 pav.). Palyginti su 2015 m., šis rodiklis sumažėjo 17,0 proc., kai šalyje rodiklis augo 18,9 proc., Panevėžio apskrityje – taip pat augo 78,8 proc.

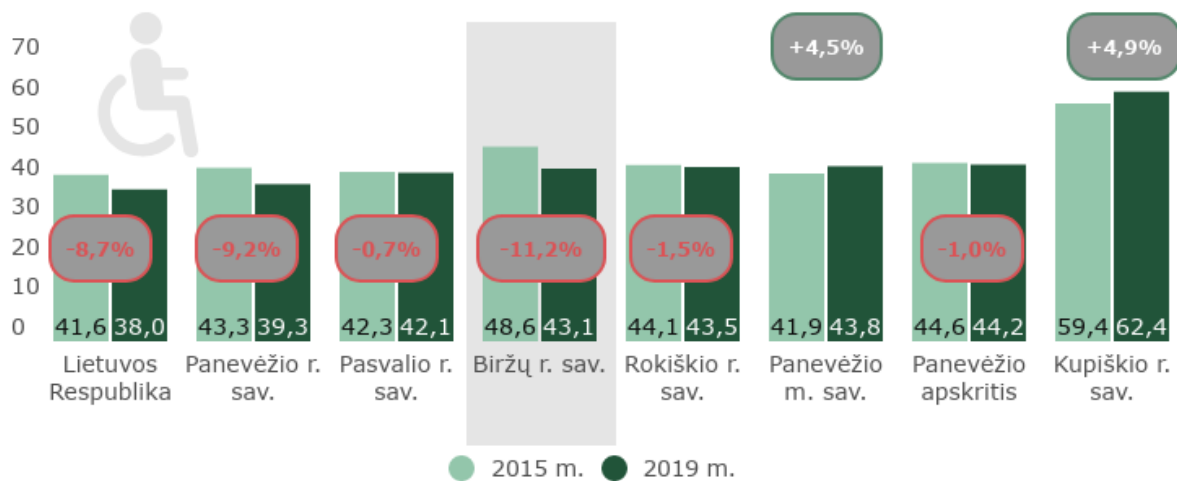
2019 m. Biržų r. sav. 1000 gyventojų teko 56 *socialinės pašalpos gavėjai*⁷³. Vertinant lyginamas savivaldybes, rodiklis buvo vienas blogiausių. Didesnį rodiklį turėjo tik Rokiškio r. sav. (60 asm./ 1000 gyventojų). Biržų r. sav. rodiklis 2,4 karto viršijo šalies ir 55,6 proc. – Panevėžio apskrities vidurkius.

113 pav. Socialinių pašalpų gavėjų skaičius, tenkantis 1000 gyv. (asm.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2019 m., vertinant lyginamas savivaldybes, *darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas*, tenkančių 10 tūkst. gyventojų, skaičius didžiausias buvo Kupiškio r. sav. (62,4 asm.). Biržų rajono savivaldybės rodiklis (43,1 asm./10 tūkst. gyv.) buvo vidutinis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių, tačiau 13,4 proc. didesnis nei šalyje (38,0 asm./ 10 tūkst. gyv.). Per pastaruosius penkerius metus, rodiklis Biržų rajono savivaldybėje mažėjo sparčiausiu tempu (11,2 proc.).

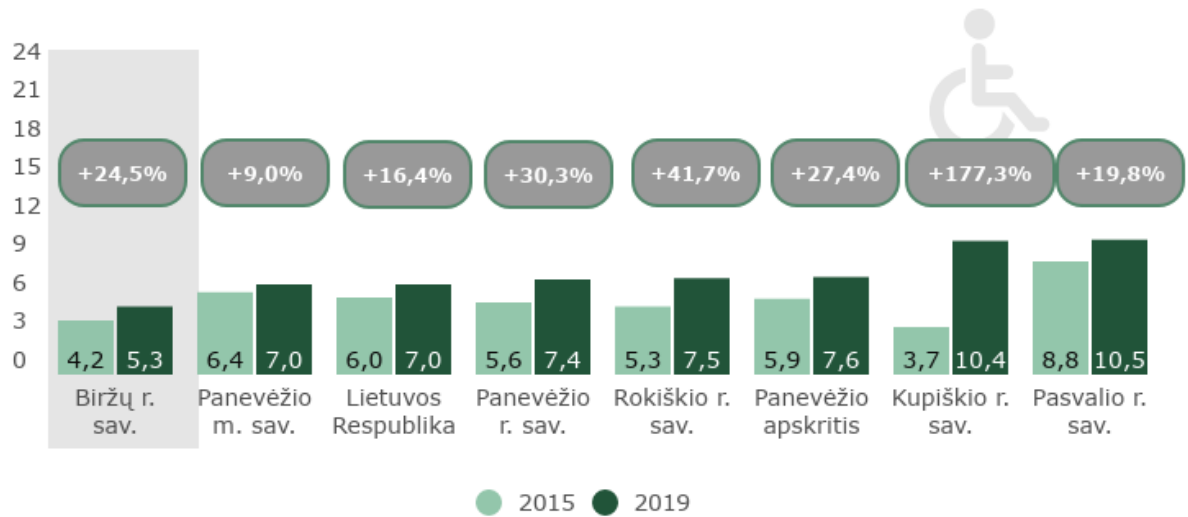

114 pav. Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumas, skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. (asm.) ir rodiklio dinamika (proc.), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, tendencijos kitokios. 2019 m., palyginti su 2015 m., visose nagrinėtose teritorijose gyvenančių vaikų, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv., augo. Biržų r. sav. rodiklis 2019 m. buvo mažiausias iš lygintų teritorijų, mažesnis nei Lietuvoje ir Panevėžio apskrityje. Rodiklis per penkerius metus Biržų r. sav. padidėjo beveik ketvirtadaliu.

⁷³ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *socialinės pašalpos gavėjai* yra asmenys, gaunantys socialinės apsaugos išmokas pinigais.

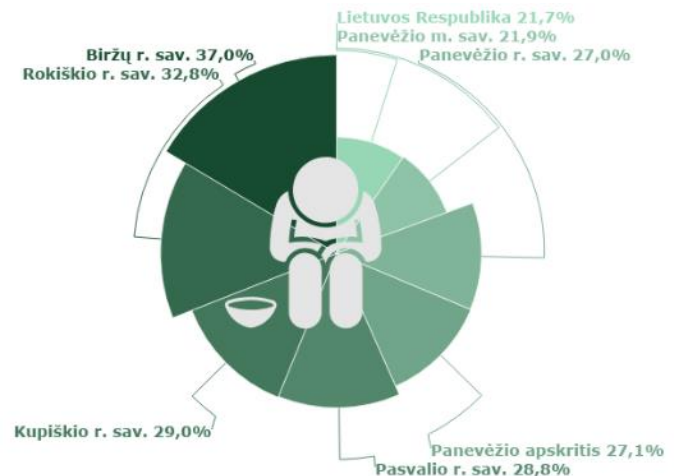

115 pav. Vaikų, kuriems pirmą kartą nustatyta negalia, skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. (asm.) ir rodiklio dinamika (proc.), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Prie socialinių paslaugų poreikio didėjimo prisideda dar viena problema – *skurdo lygis*⁷⁴. Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Biržų r. sav. skurdo lygis 2020 m. buvo didžiausias (37 proc.) tarp lygintų savivaldybių, ir nuo 2015 m. padidėjo.

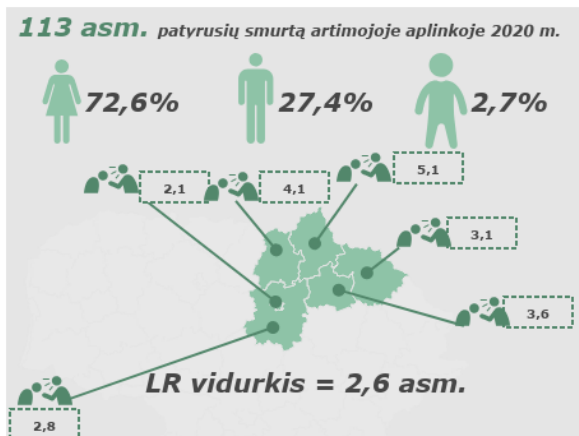
Viena iš aktualiausių moderniosios visuomenės problemų – *smurtas artimoje aplinkoje*. 2020 m. Biržų rajono savivaldybėje nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo 113 asmenų, iš kurių didžioji dauguma (72,6 proc.) buvo moterys. Iš tų 113 asmenų buvo 3 vaikai (0–17 metų) (2,7 proc.). Vertinant išvestinį rodiklį 100 tūkst. gyventojų matome, kad Biržų r. sav. rodiklis buvo blogiausias tarp lygintų teritorijų (5,1 asm./ 100 tūkst. gyv.) (žr. 117 pav.).

116 pav. Skurdo lygis (proc.), 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

⁷⁴ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, *skurdo rizikos lygis* – asmenų, kurių ekvivalentinės pinigines disponuojamosios pajamos mažesnės už skurdo rizikos ribą, dalis. *Skurdo rizikos riba* – sąlyginis pajamų dydis, už kurį mažesnes disponuojamąsias pajamas gaunantys namų ūkiai priskiriami prie skurstančiųjų. Skurdo rizikos rodikliai apskaičiuoti naudojant skurdo rizikos ribą, lygią 60 proc. ekvivalentinių disponuojamųjų pajamų medianos. (2019 m. vienam gyvenančiam – 445 EUR; namų ūkiui (2 suaugę + 2 vaikai iki 14 metų) – 934 EUR).

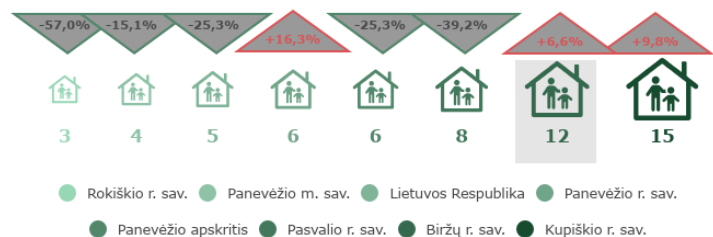
117 pav. Smurto artimojoje aplinkoje tendencijos, 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Vaiko ir šeimos gerovė. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje apibrėžta, kad šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. Neabejotina, norint užtikrinti vaiko bei šeimos gerovę, valstybė turi turėti efektyvią šeimos politiką, metodus, priemones bei išteklius šiai gerovei sukurti. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 4 straipsnis nurodo, kad valstybė pirmiausia skiria visus turimus išteklius, kad užtikrintų šalyje augančių vaikų gerovę, jų laimingą ir sveiką vaikystę vaikams palankioje aplinkoje.

2018 m. liepos 1 d. įsigaliojo nauja, vaikų interesus labiau apsauganti *vaiko teisių apsaugos sistema*, kuri užtikrintų vienodos praktikos, apsaugant ir ginant vaiko teises ir teisėtus interesus, formavimąsi ir taikymą valstybėje, savalaikį reagavimą į vaiko teisių pažeidimus ir operatyvų sprendimų priėmimą.

2019 m. Biržų r. sav. 28 *vaikams buvo nustatyta globa (rūpyba)*, kai 2015 m. tokių vaikų buvo 30. Tai sudarė penktadalį Panevėžio apskrities ir 2,1 proc. šalies vaikų, kuriems nustatyta globa, skaičiaus. 2019 m. 10 tūkst. gyventojų Biržų rajone teko 12 vaikų, kuriems nustatyta globa. Šis rodiklis buvo 2,4 karto didesnis nei šalyje (5 vaikai/ 10 tūkst. gyv.) ir 2 kartus didesnis nei apskrityje (6 vaikai/ 0 tūkst. gyv.). Per penkerius metus Biržų r. sav. rodiklis išaugo 6,6 proc., kai visose kitose vertintose teritorijose, išskyrus Kupiškio r. sav. ir Panevėžio r. sav., – mažėjo.

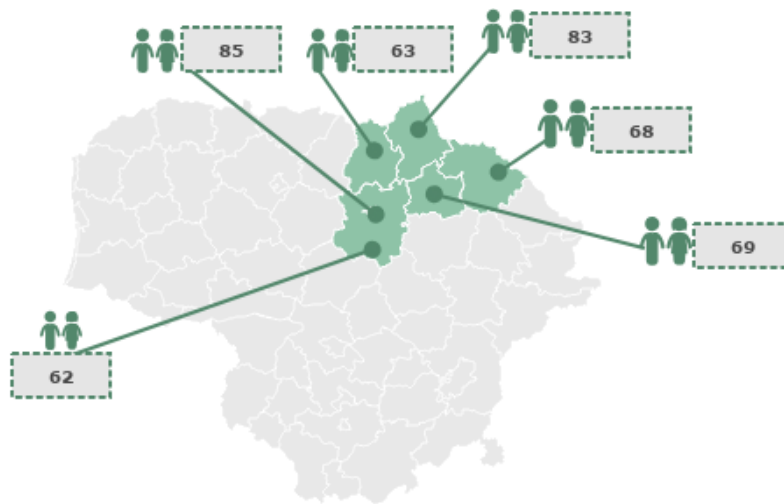
118 pav. Vaikų, kuriems nustatyta globa skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų (asm.) 2019 m., ir rodiklio dinamika (proc.) 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2019 m. pabaigoje Biržų r. sav. gyveno 41 *šeima, globojanti (rūpinanti) vaikus*. Tai vidutinis rodiklis apskrityje. Daugiausiai tokių šeimų gyveno Panevėžio mieste – 73, mažiausiai – Pasvalio r. sav. (32 šeimos). Palyginti su 2015 m. pabaiga, Biržų r. sav. rodiklis padidėjo 2 šeimomis, kai visose kitose savivaldybėse – mažėjo.

Atsižvelgiant į tai, kad vaiko teisių apsaugos pertvarka įsigaliojo nuo 2018 m. liepos 1 d., *vaikų (0–17 m.), kurie buvo paimti iš jiems nesaugios aplinkos*, skaičius bus vertinamas tik 2019 m. Biržų r. sav.

2019 m. iš nesaugios aplinkos buvo paimti 83 vaikai. Tai didžiausias rodiklis tarp kaimiškų Panevėžio apskrities savivaldybių.

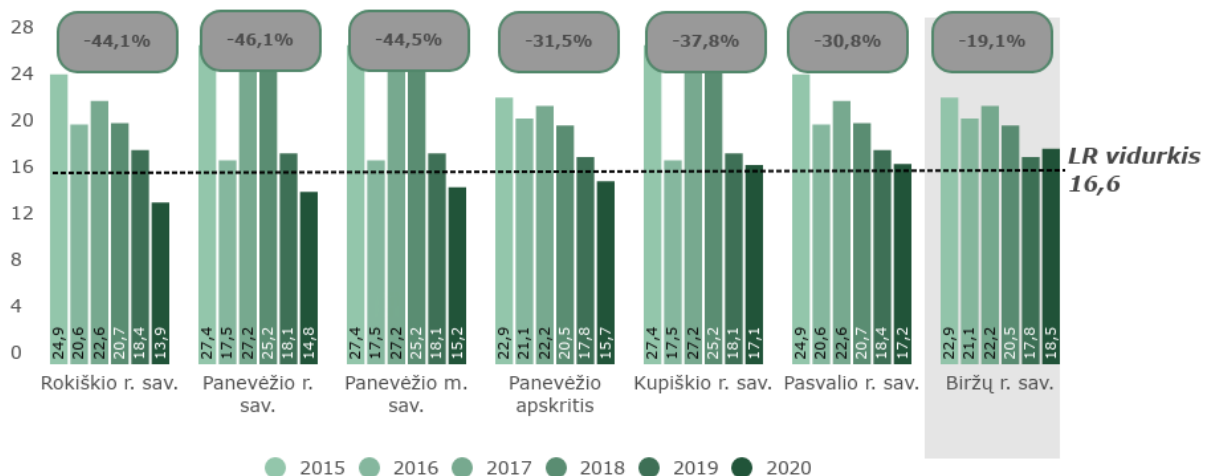

119 pav. Vaikų (0–17 metų), paimtų iš galimai nesaugos aplinkos skaičius (asm.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal SPIS duomenų vitrinės modulio ataskaitų duomenis

II.1.2.4.3. Viešasis saugumas

Viešasis saugumas – tai asmens ir visuomenės interesų apsauga nuo nusikalstamų kėsinių ir gaisrų, technologinių avarijų ar gaivalinių nelaimių⁷⁵.

120 pav. Nusikalstamų veikų, tenkančių 1000 gyv., skaičius (vnt.) ir rodiklio dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2019 m. Biržų r. sav. užregistruota 19,3 *nusikalstamos veikų*⁷⁶, tenkančių 1000 gyventojų. Tai prasčiausias rodiklis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių, blogesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. Per penkerius metus rodiklis visose nagrinėtose teritorijose gerėjo (žr. 120 pav.).

⁷⁵ Vadovaujantis www.vrm.lrv.lt

⁷⁶ Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą, *nusikalstama veika* – *teisės pažeidimas; veika*, už kurią *baudžiamasis įstatymas* numato *sankciją* (pvz., *bausmę, baudžiamojo* ar auklėjamojo poveikio, priverčiamąsias medicinos priemones) (II ir III skyrius).

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

*Ištirtų nusikalstamų veikų dalis*⁷⁷ Biržų rajono savivaldybėje, kaip ir visose kitose lygintose teritorijose, 2015–2020 m. didėjo. Bendras rodiklio pokytis siekė 1,4 proc. 2020 m. Biržų r. sav. nusikalstamos veikos ištiriamos 74,3 proc. atvejų – dažniau, nei vidutiniškai šalyje (63,8 proc. atvejų) ir dažniau, nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje (73,2 proc. atvejų).

121 pav. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis (proc.) 2020 m. ir pokytis (proc. p.), palyginti su 2015 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Nusikaltimų išaiškinamumas neatsiejamas nuo *policijos pareigūnų*⁷⁸ darbo. 2019 m. pabaigoje Biržų r. sav. dirbo 50 policijos pareigūnų (5 policijos pareigūnais mažiau, nei 2015 m. pabaigoje). Tai sudarė 0,6 proc. šalies bei 8,6 Panevėžio apskrities policijos pareigūnų skaičiaus. Policijos pareigūnų skaičius mažėjo visoje Lietuvoje.

Informatyvesnis rodiklis – *policijos pareigūnų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų*. 2019 m. pabaigoje Biržų rajono savivaldybėje 100 tūkst. gyventojų teko 218 policijos pareigūnų, kai šalies rodiklis – 286 policijos pareigūnai, apskrities – 274 policijos pareigūnai. Tai buvo vidutinis rodiklis Panevėžio apskrityje, mažiau policijos pareigūnų, tenkančių 100 tūkst. gyv., fiksuota Pasvalio r. sav. (203 asmenys) ir Rokiškio r. sav. (194 asmenys) (žr. 122 pav.).

Policijos ir kitų institucijų kompleksiskai bei aktyviai vykdomos prevencinės akcijos bei veiklos, nuolat griežtinamos sankcijos už kelių eismo taisyklių pažeidimus ir taikomos kitos prevencinio pobūdžio priemonės davė rezultatų – *kelių eismo įvykių*⁷⁹ skaičius Biržų rajono savivaldybėje 2015–2019 m. laikotarpiu sumažėjo 15 proc. (žr. 123 pav.) Savo ruožtu, šalyje ir Panevėžio apskrityje rodiklis augo. Įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius Biržų rajono savivaldybėje 2019 m. buvo mažiausiai iš lygintų teritorijų (17 įvykių).

⁷⁷ Pagal Lietuvos statistikos departamento leidinį „Nusikalstamumas“, *ištirtų nusikalstamų veikų dalis* – tai ištirtų ir ataskaitiniu laikotarpiu užregistruotų nusikalstamų veikų santykis, išreikštas procentais.

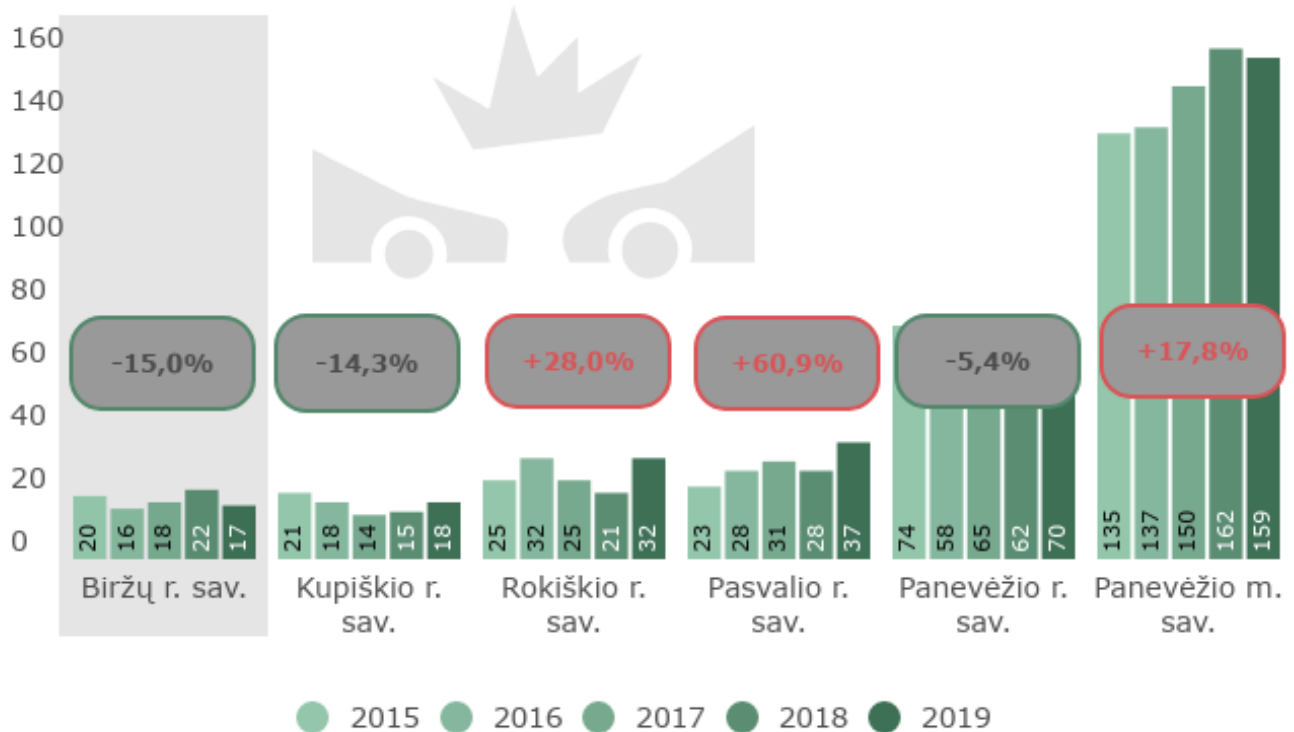
⁷⁸ Pagal Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymą, *policijos pareigūnas* – Lietuvos Respublikos pilietis, priimtas statutiniu valstybės tarnautoju į policijos įstaigą ir turintis viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁷⁹ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *kelių eismo įvykis* – įvykis kelyje, viešoje arba privačioje teritorijoje, kai judant transporto priemonei žūsta ar sužeidžiami žmonės, sugadinama ar apgadinama bent viena transporto priemonė, kroviny, kelias, jo statiniai ar bet koks kitas įvykio vietoje esantis turtas (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

122 pav. Policijos pareigūnų, tenkančių 100 tūkst. gyv., skaičius (asm.) 2019 m. pabaigoje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

123 pav. Įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius (vnt.) ir rodiklio dinamika (proc.) 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2019 m. Biržų rajono savivaldybės teritorijoje įvykusiuose įskaitiniuose kelių eismo įvykiuose žuvo 1 asmuo, sužeista 19 asmenų (mažiausiai iš lygintų savivaldybių).

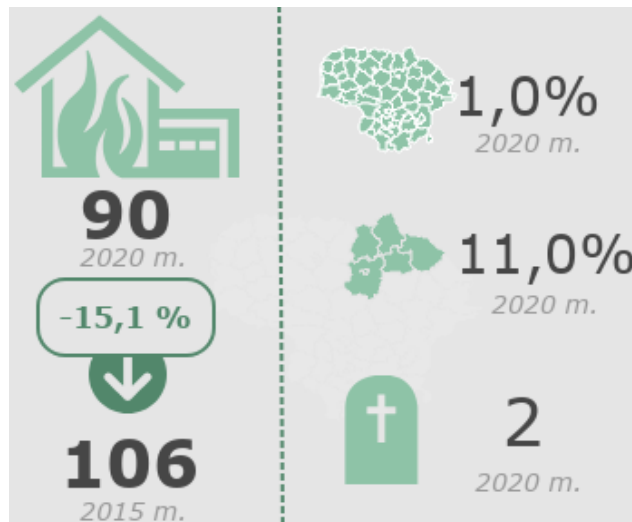
Saugumą keliuose padeda užtikrinti vaizdo kameros, greičio matuokliai ir bendrai vykdomos prevencinės priemonės. BRSA duomenimis, Biržų r. sav. 2021 m. pradžioje veikė 1 greičio matuoklis (Biržų mieste), 4 vaizdo kameros (3 – Dauguviečio parke Biržų m., 1 – Germanišio k.).

Priešgaisrinė ir civilinė sauga. Biržų rajono savivaldybė aktyviai vykdo prevencijos priemones ir programas *civilinės saugos*⁸⁰ ir *priešgaisrinės saugos*⁸¹ srityse.

Biržų rajone veikia Panevėžio apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos Biržų priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba bei BRS pavaldi Biržų r. savivaldybės priešgaisrinės apsaugos tarnyba (toliau – BRS PAT), turinti 8 ugniagesių komandas.

2020 m. Biržų rajono savivaldybėje užregistruota 90 *gaisrų*⁸². Tai vienas mažiausių rodiklių, palyginti su kitomis savivaldybėmis – mažiau gaisrų užregistruota tik Kupiškio r. sav. (78 gaisrai). 2020 m. Biržų r. sav. teritorijoje vykusiuose gaisruose žuvo 2 žmonės. Palyginti su 2015 m., gaisrų skaičius Biržų r. sav. sumažėjo 15,1 proc. (žr. 124 pav.).

124 pav. Gaisrų situacija Biržų r. sav., 2015 m. ir 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Biržų rajono savivaldybėje nevykdoma ugniagesių savanorių veikla.

BRSA duomenimis, 2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje veikė 9 pavojaus perspėjimo sirenos. Teritorijos padengimo dalis – 20 proc. Kita gyventojų perspėjimo ir informavimo sistema – trumpieji pranešimai į mobiliuosius telefonus.

BRSA duomenimis, 2019 m. Biržų rajono savivaldybėje veikė 19 kolektyvinių apsaugos statinių (toliau – KAS), kurių bendras plotas – 15 689 kv. m. Minimalus apsaugomų savivaldybės gyventojų skaičius nustatomas pagal gyventojų skaičių – vidutiniškai kiekviena savivaldybė turi numatyti apsaugoti KAS apie 20,0 proc. savivaldybės gyventojų. Biržų savivaldybės atveju, turėtų būti apsaugota apie 4,5 tūkst. gyventojų. Šiuo metu KAS apsaugomų savivaldybės gyventojų skaičius siekia apie 8,3 tūkst. asmenų arba 36,5 proc. visų rajono gyventojų.

Biržų rajono savivaldybės administracijoje veikia Ekstremalių situacijų komisija (toliau – BRSA ESK) ir Ekstremalių situacijų operacijų centras (toliau – BRSA ESOC). BRSA ESK vadovauja BRSA direktorius, dalyvauja 9 atstovai iš savivaldybės administracijos, kitų ūkio subjektų ir kitų įmonių. BRSA ESOC vadovauja BRSA Architektūros ir urbanistikos skyriaus vyriausias specialistas, joje yra 25 nariai. Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. A-75 yra pasitvirtintas Biržų rajono savivaldybės 2021–2023 metų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas. Pažymėtina, kad 2020 m. visoje Lietuvoje paskelbta COVID-19 pandemijos ekstremali situacija.

⁸⁰ Pagal Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymą, *civilinė sauga* – veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų ūkio subjektų ir gyventojų pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms, veiksmus joms gresiant ar susidarius, ekstremaliųjų situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą.

⁸¹ Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, *priešgaisrinė sauga* – veikla, kuria įgyvendinama gaisrų prevencija ir jų gesinimas, žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

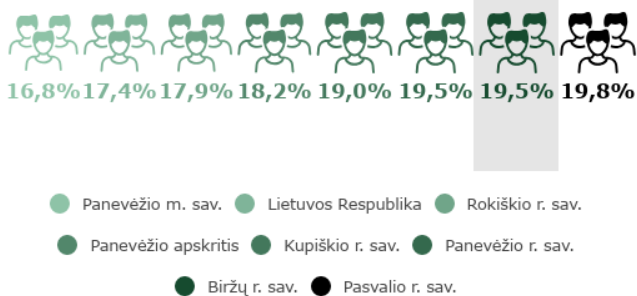
⁸² Pagal Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymą, *gaisras* – tai nekontroliuojamas, vykstantis ne tam skirtoje vietoje degimas, keliantis pavojų žmogui, turtui ar aplinkai (pirmasis skyrius, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

II.1.2.4.4. Jaunimas, bendruomenės ir nevyriausybinių organizacijos

Jaunimas – tai žmonių grupė, kuri išgyvena pereinamąjį laikotarpį tarp vaikystės ir suaugusio žmogaus gyvenimo. Jei reikėtų apibrėžti konkrečiu amžiumi, įvairūs šaltiniai nurodo skirtingai. Pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja jaunimą priskiria prie 15–24 metų amžiaus grupės, Jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo agentūra, įgyvendinanti programą „Veiklus jaunimas“ nurodo, kad programa skirta 13–30 metų žmonėms, Lietuvos statistikos departamente jaunimo amžius apibrėžiamas 14–29 metai.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. pradžioje šalyje *jaunimo (14 – 29 metų amžiaus) skaičius* siekė 486 897 asmenis. 2015 m. pradžioje šis skaičius buvo didesnis – 602 923 asmenys. Biržų rajono savivaldybės jaunimo skaičius siekė 4 350 asmenų. Palyginti su 2015 m., rodiklio pokytis siekė -16,3 proc. Jaunimas 2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje sudarė 19,5 proc. visų savivaldybės gyventojų (2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybės gyventojų skaičius siekė 22 292). Šis rodiklis buvo didesnis nei šalyje (17,4 proc.), Panevėžio apskrityje (18,2 proc.), viršijo daugumos Panevėžio apskrities savivaldybių (Kupiškio r. sav., Panevėžio m. sav., Rokiškio r. sav.) rodiklius, buvo toks pat kaip ir Panevėžio r. sav. rodiklis. Palyginti su 2015 m. pradžia, visų lygintų teritorijų jaunimo skaičius mažėjo.

125 pav. Jaunimo (14–29 m. amžiaus) dalis nuo visų gyventojų skaičiaus, 2021 m. pr.

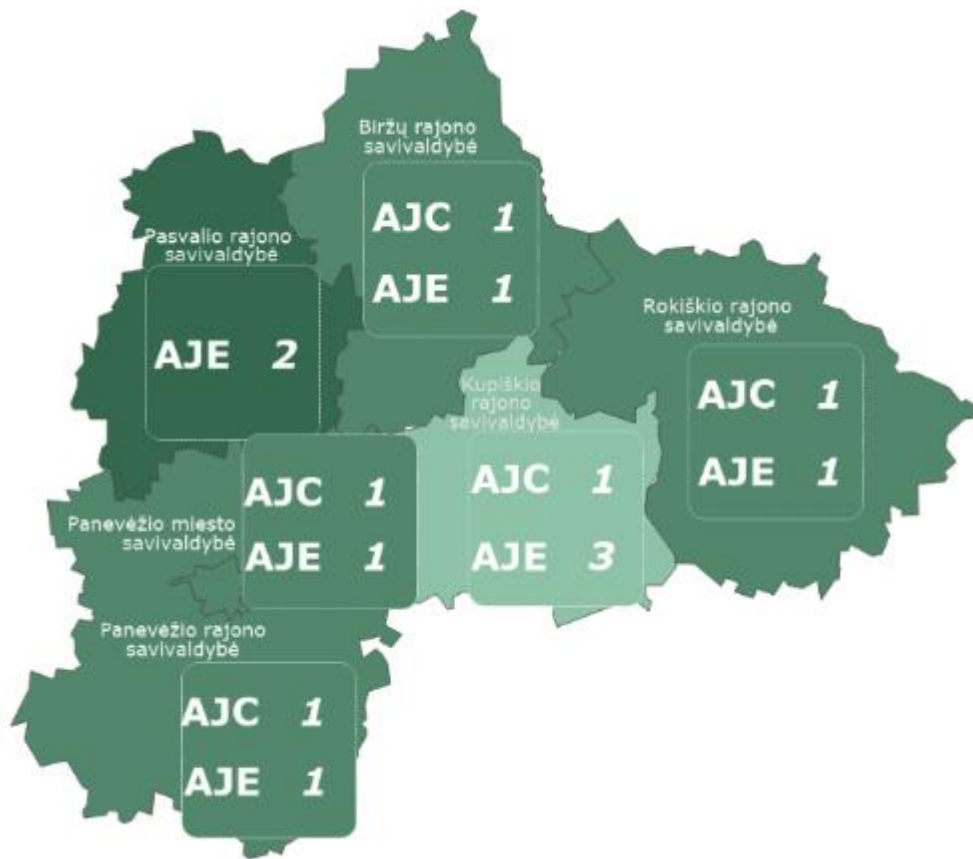
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Jaunimo reikalų departamento ir BRSA duomenimis, Biržų rajono savivaldybėje veikia 1 *atviras jaunimo centras*⁸³ (Biržų švietimo pagalbos tarnybos Atviras jaunimo centras (toliau – AJC)) ir 1 *atvira jaunimo erdvė*⁸⁴ (Biržų atvira jaunimo erdvė „Vilties šviesa“ (toliau – AJE)) (žr. 126 pav.). Tiek pat AJC ir AJE turi Rokiškio r. sav., Panevėžio r. sav., Panevėžio m. sav. Atviro jaunimo centro neturi Pasvalio r. sav., bet turi 2 atviras jaunimo erdves. Kupiškio r. sav. turi 1 AJC ir 3 AJE. 2020 m. Biržų r. sav. veikiantis AJC teikė neformaliojo ugdymo, informavimo ir konsultavimo, psichologinę, socialinę ir kitą, jaunuolio palydėjimui reikalingą, pagalbą Biržų miesto ir rajono jaunimui. AJC 2020 metais apsilankė 440 jaunuolių, suorganizuota 60 veiklų, į kurių organizavimą įsitraukė 73 savanoriai.

BRSA yra įsteigta *jaunimo reikalų koordinatoriaus* pareigybė, Koordinatorius planuoja ir įgyvendina savivaldybės jaunimo politikos programas ir priemones, analizuoja jaunimo, jaunimo organizacijų padėtį, koordinuoja institucijų bei įstaigų veiklą jaunimo politikos srityje. BRSA veikia *Jaunimo reikalų taryba*, kurios ilgalaikis tikslas yra užtikrinti jaunų žmonių dalyvavimą sprendžiant svarbius jaunimo klausimus.

2021 m. pradžioje Biržų rajone veikė 9 *jaunimo organizacijos* (toliau – JO) ir 3 *su jaunimu dirbančios organizacijos* (tai Biržų ŠPT Atviras jaunimo centras, LPF „Vilties šviesa“ atvira jaunimo erdvė, VšĮ Socialinė iniciatyva iš Pasvalio, vykdomas mobilų darbą su jaunimu 3 Biržų r. sav. seniūnijose).

2020 m. Biržų r. sav. jaunimo bei su jaunimu dirbančios organizacijos parengė 6 projektus, kuriems pagal *Biržų rajono savivaldybės jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų 2019-2022 m. veiklos rėmimo programą* buvo skirta 5 000 Eur iš Savivaldybės biudžeto. Palyginti su 2015 m., finansavimas išaugo beveik 2,6 karto, padidėjo ir parengtų projektų skaičius.

126 pav. AJC ir AJE skaičius (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jaunimo reikalų departamento ir BRSA duomenis

Bendruomenė – žmonių grupė, kurią sieja emociniai ryšiai ir bendrumo jausmas. Organizuotos bendruomenės yra vienas iš pagrindinių atviros visuomenės veiksmių.

2021 m. pradžioje Biržų r. sav. veikė 48 bendruomenės (46 kaimo ir 2 miesto bendruomenės). Daugiau bendruomenių veikė Panevėžio r. sav. (70) ir Pasvalio r. sav. (50). 45-ios Biržų r. sav. kaimo bendruomenės yra susijungusios į *Biržų rajono kaimo bendruomenių sąjungą*, 1 kaimo bendruomenė nėra sąjungos narė, bet dalyvauja sąjungos veikloje ir yra potencialus kandidatas į sąjungos narius. Biržų r. sav. taip pat veikia religinės bendruomenės, kurių veikla finansuojama iš saviavldybės biudžeto.

● Panevėžio m. sav. ● Kupiškio r. sav. ● Rokiškio r. sav. ● Biržų r. sav.
● Pasvalio r. sav. ● Panevėžio r. sav.

127 pav. Biržų rajono savivaldybėje veikiančių bendruomenių skaičius (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal savivaldybių duomenis

Biržų rajono savivaldybėje veikia *Biržų miesto vietos veiklos grupė* (toliau – Biržų miesto VVG), kuri įsteigta 2014 m. horizontalios partnerystės principu.

⁸³ Pagal Jaunimo reikalų departamentą, *jaunimo centras* – tai įstaiga ar jos padalinys, vykdamas atvirąjį darbą su jaunimu, teikiantis socialines, pedagogines ir psichologines paslaugas, kurio savininko ar dalininko teises ir pareigas įgyvendina savivaldybės, nevyriausybinės organizacijos, vietos ar religinės bendruomenės.

⁸⁴ Pagal Jaunimo reikalų departamentą, *atvira jaunimo erdvė* – kultūros, švietimo, kūno kultūros ir sporto ar socialines paslaugas teikiančio juridinio asmens nuosavybės, patikėjimo teise ar nuomos, panaudos sutarčių pagrindais valdoma patalpa, kurioje atliekamas darbas su jaunimu, grindžiamas savanorišku jaunų žmonių apsisprendimu dalyvauti šioje veikloje ir užtikrinantis jų įsitraukimą į šią veiklą.

Biržų miesto VVG teritorija – Biržų miestas. Biržų miesto VVG apjungia Biržų miesto gyventojus, valdžios, verslo ir nevyriausybinių sektorių atstovus. Šiuo metu Biržų miesto VVG įgyvendina Biržų miesto plėtros strategiją 2016–2020 m., kurios veiksmai skirti Biržų m. gyventojų socialinės atskirties ir skurdo mažinimui.

Biržų rajono savivaldybėje veikia ir *Biržų rajono vietos veiklos grupė* (toliau – Biržų rajono VVG), kuri įsteigta 2004 m. horizontalios partnerystės principu. Biržų rajono VVG teritorija – Biržų rajono savivaldybė be Biržų miesto. Biržų rajono VVG apjungia Biržų r. sav. gyventojus, valdžios, verslo ir nevyriausybinių sektorių atstovus. Šiuo metu Biržų rajono VVG įgyvendina Biržų rajono kaimo vietovių vietos plėtros strategiją 2015–2023 m., kuri skirta Biržų rajono savivaldybės kaimiškiosios teritorijos ekonominės veiklos įvairinimui, darbo vietų kūrimui, inovacijų diegimui, socialinės įtraukties skatinimui ir užimtumo didinimui bei kaimo atnaujinimui, krašto savitumo puoselėjimui.

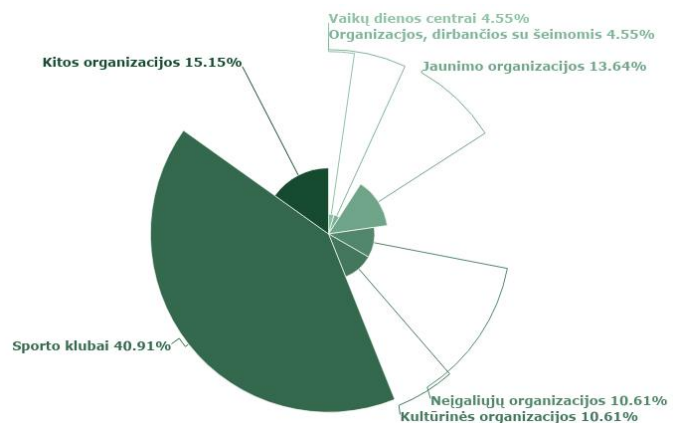
Per 2015–2020 m. laikotarpį Biržų miesto VVG įgyvendino (pradėjo įgyvendinti) 36 projektus (viešus bei verslo srities) už 921,7 tūkst. EUR lėšų. Per tą patį laikotarpį Biržų rajono VVG įgyvendinama vietos plėtros strategija parėmė 29 vietos projektus už 1106,6 tūkst. EUR lėšų. Iki 2020 m. pabaigos sukurtos (arba planuojamos sukurti patvirtintuose projektuose) 18,1 darbo vietų (etatų) iš numatytų strategijoje 23.

Nevyriausybinių organizacija – tai nepriklausomi nuo valstybės ar savivaldybės institucijų ir pelno savo dalyviams neskirstantys privatūs juridiniai asmenys, kurie savo tikslų siekia pagal iš esmės nustatytą vidaus tvarką ir kurių nariais arba dalyviais tampama ne dėl įstatymų reikalavimų arba kitų esminių objektyvių aplinkybių⁸⁵.

Nevyriausybinių organizacijų sektorius šiuolaikinėje visuomenėje yra plačiai paplitęs. Šios organizacijos yra tarpinės tarp valstybinių institucijų bei privataus sektoriaus ir dažniausiai yra laikomos trečiojo sektoriaus atstovėmis. Būtent trečiasis sektorius aktyviai dalyvauja pilietinės visuomenės plėtroje, prisideda prie demokratijos stiprinimo valstybėje teikdamas viešąsias paslaugas, užtikrindamas socialinę gerovę šalyje. NVO veikla svarbi tokiose srityse, kaip švietimas, sveikatos apsauga, kultūra, aplinkosauga, socialinės paslaugos.

Tikslus NVO skaičius Lietuvoje nėra žinomas. NVO informacijos ir paramos centro duomenų bazėje prisiregistravusių NVO skaičius siekia 1 669, tačiau ne visos veikiančios NVO registruojasi duomenų bazėje.

Biržų r. sav. 2021 m. pradžioje veikė 66 nevyriausybinių organizacijos, iš kurių 10 – viešųjų įstaigų. Vertinant NVO pagal veiklos sritis, daugiausiai buvo sporto organizacijų ir sporto klubų (27 organizacijos arba 40,9 proc.). Jaunimo organizacijos sudarė beveik 13,6 proc., neįgaliųjų organizacijos bei kultūros organizacijos – po 10,6 proc., po 4,5 proc. – vaikų dienos centrai bei organizacijos dirbančios su šeimomis, kitos organizacijos – apie 15 proc.

128 pav. Biržų rajono savivaldybėje veikiančių NVO skaičius (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

⁸⁵ Pagal Nevyriausybinių organizacijų teisės institutą

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

BRSA duomenis, nevyriausybinės organizacijos iš viso per 2020 m. įgyvendino 75 projektus, kuriems iš Biržų rajono savivaldybės biudžeto, valstybės biudžeto pagal įvairias vykdomas programas buvo skirtas finansavimas. Bendrai 2020 m. NVO projektams Biržų r. sav. skirta virš 200 tūkst. EUR. Apskaičiuotas vieno finansuoto projekto dydis – 2 673 EUR. Su 2015 m. nelabai galima palyginti, nes ne visos programos buvo vykdomos 2015 m., kitos pradėtos vykdyti nuo 2017 m. NVO projektai remiami įvairiose srityse – didžiausią finansavimą gauna socialinės apsaugos sritis (2020 m. – 26 projektai ir apie 70,8 tūkst. EUR), socialinės apsaugos ir kultūros sritis (2020 m. – 30 projektų ir 23,3 tūkst. EUR), švietimo sritis (2020 m. – 4 projektai ir apie 83 tūkst. EUR).

3 lentelė. NVO įgyvendinami projektai

Eil. Nr.	Sritis	Programa	Lėšų šaltiniai	2015 metai		2020 metai	
				Suma, Eur	Projektų	Suma, Eur	Projektų
1	Sportas	Sporto klubų ir visuomeninių sportinių organizacijų rėmimo programa	SB	7 800	13	20 000	15
2	Socialinė apsauga, kultūra	NVO veiklos rėmimo programa 2015-2018; 2019-2022	SB	2 896	28	6 000	18
3		NVO ir bendruomeninės veiklos stiprinimo priemonės įgyvendinimas	VB (SAD M)	21 334*	11	17 287	12
4	Socialinė apsauga	Jaunimo ir su jaunu dirbančių organizacijų 2019-2022 m. veiklos rėmimo programa	SB	990	1	5 000	6
5		Vaikų dienos centrų veiklos programų finansavimas	SB	4 345	3	7 000	3 NVO arba 7 proj.
6		Religinių bendruomenių ir bendrijų veiklos rėmimo programa 2015, 2019-2022	SB	7 241	1	7 000	7
7		Socialinės rehabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje priemonės įgyvendinimas, projektų atranka	VB (SAD M)	41 812**	4	48 327***	5
8		Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą priemonės įgyvendinimas, projektų atranka,	VB (SAD M)	3 325*	2	3 455****	1
9	Švietimas	NVO vaikų vasaros stovyklos projektai	SB	450*	2	500	1
10		Neformalaus vaikų švietimo programa	VB (ŠSMS M)	24 496 (lėšos už 4 mėn.)	13	82 504 (lėšos už visus metus)	3
VISO:				X	X	200 528	75

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

SB-savivaldybės biudžeto lėšos, VB – valstybės biudžeto lėšos
 * duomenys už 2017 m. (programa pradėti vykdyti nuo 2017 m.)
 ** iš jų 4 344 Eur – SB lėšos;
 *** iš jų 8 055 Eur – SB lėšos;
 **** iš jų 691 Eur – SB lėšos.

NVO suvokiamos kaip visuomenės iniciatyvumo katalizatorius, kuris užima tarpinę grandį tarp valdžios ir žmonių, gali daryti įtaką valdžios priimamiems sprendimams bei kartu su valstybės pagalba užtikrinti gyventojų gerovę.

II.1.2.5. APLINKOS APSAUGA IR GAMTINĖ APLINKA

Aplinkos oro tarša. Aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) duomenimis, 2019 m. Biržų rajono savivaldybės teritorijoje veikė 10 taršių įmonių, kurios sudarė 14,5 proc. Panevėžio apskrities ir 1,6 proc. šalies taršių įmonių skaičiaus.

Daugiausiai taršių įmonių 2019 m. buvo Panevėžio rajono savivaldybėje (16), o mažiausiai – Kupiškio rajono savivaldybėje (6). 2015–2019 m. taršių įmonių skaičius Biržų r. sav. išaugo 4 įmonėmis.

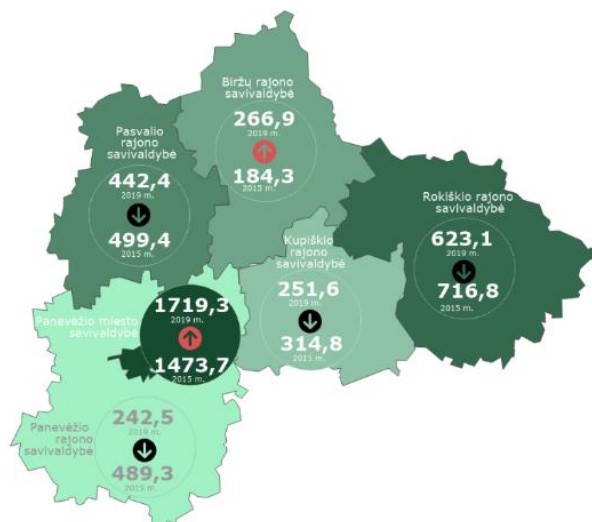

129 pav. Taršių įmonių skaičius (vnt.), 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

Biržų r. sav. teritorijoje pagrindiniai *stacionarūs taršos šaltiniai*⁸⁶ yra įmonės, kurioms išduotas taršos integruotos prevencijos kontrolės (toliau – TIPK) leidimas (su aplinkos oro taršos valdymu).

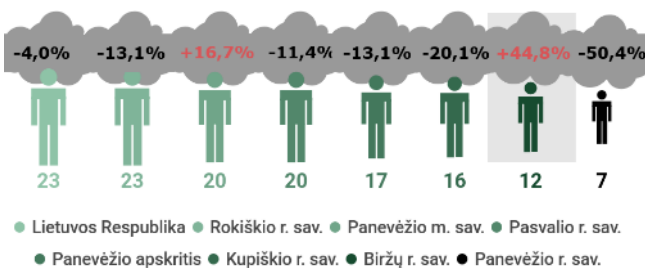
2019 m. *teršalų*⁸⁷, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis Biržų rajono savivaldybėje (266,9 t) buvo pakankamai nedidelis, vertinant Panevėžio apskrities savivaldybes, tačiau analizuojamu laikotarpiu augo. Daugiausiai teršalų per 2019 m. išmetė Panevėžio miesto savivaldybės stacionarūs taršos šaltiniai (1 719,3 t), mažiausiai – Panevėžio rajono savivaldybės stacionarūs taršos šaltiniai (242,5 t). Šalyje iš stacionarių taršos šaltinių išmetamų teršalų kiekis per penkerius metus padidėjo beveik 4 proc. Teršalų augimas fiksuojamas ir Panevėžio m. sav., visose kitose nagrinėjamosiose teritorijose – mažėjo.

130 pav. Išmestų teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių (t), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

Informatyvesnis rodiklis yra *stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 gyventojui*, kuris Biržų rajono savivaldybėje 2019 m. buvo vienas mažiausių (12 kg/ gyventojui), tačiau 2015–2019 m. laikotarpiu augo sparčiausiu tempu (44,8 proc.). Biržų r. sav. rodiklis 2019 m. buvo beveik 2 kartus mažesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. Todėl galima teigti, kad Biržų rajone fiksuojami vieni mažiausių taršos iš stacionarių šaltinių rodikliai apskrities kontekste.

131 pav. Išmestų teršalų iš stacionarių taršos šaltinių kiekis, tenkantis 1 gyv. (kg) ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m.

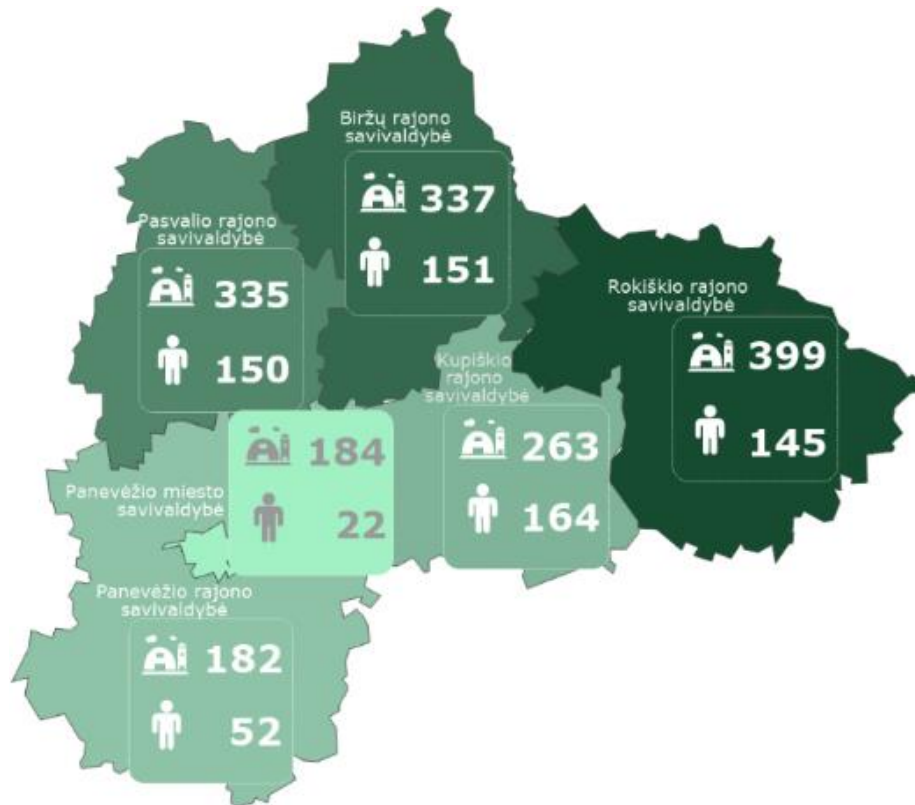
Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, 2019 m. Biržų rajono savivaldybėje buvo 337 *potencialūs taršos židiniai*. Šis rodiklis buvo vienas didžiausių tarp lygintų savivaldybių. Daugiau potencialių taršos židinių buvo tik Rokiškio rajono savivaldybėje (399). Iš minėtų 337 potencialių taršos židinių Biržų rajono savivaldybėje 130 (arba 38,6 proc.) buvo neveikiantys, 126 (arba 37,4 proc.) – veikiantys, 79 (arba 23,4 proc.) – sugriauti ir po 1 (arba 0,3 proc.) – rekonstruotas/ pakeistos paskirties.

Didžiausias 10 tūkst. gyventojų tenkantis potencialių taršos židinių skaičius 2021 m. pradžioje fiksuotas Kupiškio r. sav. (164 vnt./ 10 tūkst. gyv.), antroje vietoje – Biržų r. sav. rodiklis (151 vnt./10 tūkst. gyv.). Mažiausias rodiklis fiksuojamas Panevėžio m. sav. (22 vnt./ 10 tūkst. gyv.).

132 pav. Potencialūs taršos židiniai ir tenkantis 10 tūkst. gyv. (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos geologijos tarnybos duomenis

Aplinkos monitoringas. Pagal LR aplinkos monitoringo įstatymą⁸⁶, savivaldybės turi vykdyti aplinkos monitoringą, siekdamas gauti išsamią informaciją apie savivaldybių teritorijų gamtinės aplinkos būklę, planuoti ir įgyvendinti vietines aplinkosaugos priemones ir užtikrinti tinkamą gamtinės aplinkos kokybę. Įstatymu numatyta, kad savivaldybės aplinkos monitoringą vykdo pagal savo parengtą, su LR aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija suderintą bei Savivaldybės tarybos patvirtintą Savivaldybės aplinkos monitoringo programą.

⁸⁶ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, *stacionarus taršos šaltinis* – taršos šaltinis, esantis nekintamoje buvimo vietoje. *Taršos šaltinis* – įrenginys, iš kurio teršalai patenka į aplinkos orą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁷ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, *teršalai* – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą ir, veikdamas atskirai ar su atmosferos komponentais, gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai arba turtui (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁸ Priimtas 1997 m. lapkričio 20 d. Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu Nr. VIII-529 (suvestinė redakcija nuo 2021-01-01).

Šiuo metu Biržų rajono savivaldybė vadovaujasi Biržų savivaldybės aplinkos monitoringo 2017–2022 m. programa (toliau – BRS AMP 2017–2022) ⁸⁹. Pagal ją Biržų r. sav. vykdomas oro, vandens (paviršinio ir požeminio) bei triukšmo monitoringas.

Apibendrinant per 2020 metus atlikto Biržų rajono savivaldybės aplinkos monitoringo 2017–2022 m. programos įgyvendinimo rezultatus nustatyta, kad:

- ✓ Biržų r. sav. aplinkos oro kokybę 2020 metais buvo palyginus gera, nes ribinių verčių viršijimų neužfiksuota;
- ✓ Biržų r. sav. paviršinių vandens telkinių kokybę yra vidutiniškai gera, tirtuose vandens telkiniuose pH reikšmės nebuvo nukritusios žemiau ribinės reikšmės;
- ✓ Biržų r. sav. požeminio vandens pH tyrimai parodė, kad tirtų medžiagų ribinių verčių viršijimo nenustatyta; padidinta geriamo vandens (šachtinių šulinių) tarša nitratais, kai buvo viršyta nustatyta ribinė vertė, buvo nustatyta 8 šachtiniuose šuliniuose nuo bendro tirtų šulinių skaičiaus;
- ✓ Triukšmo tyrimų metu nustatyta, kad maksimalaus triukšmo lygiai Biržų r. sav. viršyti dienos ir vakaro metu, dažniausiai jiems įtaką darė pravažiuojančios transporto priemonės.

Vadovaujantis rengiamo Biržų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano duomenimis, pagrindinės paviršinio vandens kokybės problemos rajone kyla dėl intensyvios žemės ūkio veiklos, pernelyg didelio nuotekų į mažesnius upelius kiekio, taršos iš gyvenamųjų namų ar kitų pastatų, neprijungtų prie centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos.

Gamtos paveldo objektai (gamtos vertybės⁹⁰). Saugomos teritorijos Biržų r. sav. užima 31,8 tūkst. ha arba 21,5 proc. teritorijos ploto (šalyje –15,3 proc.). Saugomų teritorijų sistemą Biržų r. sav. formuoja valstybiniai draustiniai, valstybiniai parkai ir biosferos poligonai. Biržų r. sav. yra 7 lokalizuotos valstybinės saugomos teritorijos (žr. 133 pav.).

VALSTYBINIAI PARKAI (1)	VALSTYBINIAI DRAUSTINIAI (4)	BIOSFEROS POLIGONAI (2)
Biržų regioninis parkas (dalis)	Guodžių geomorfologinis	Biržų girios
	Biržų girios botaninis	Žaliosios girios
	Latvelių botaninis	
	Nemunėlio - Apasčios geologinis	

133 pav. Lokalizuotos valstybinės saugomos teritorijos Biržų r. sav.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSTBP duomenis

GEOLOGINIAI (8)	HIDROGEOLOGINIAI (3)	BOTANINIAI (11)
4 duobės/olos	3 šaltiniai	5 ažuolai
2 akmenys/uolos		2 maumedžiai
2 atodangos		1 liepa
		1 eglė
		1 pušis
		1 uosis

134 pav. Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Biržų r. sav.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSTBP duomenis

⁸⁹ Patvirtinta 2016 m. lapkričio 24 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-227

⁹⁰ Pagal Saugomų teritorijų įstatymą (priimtas Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. lapkričio 11 d., suvestinė redakcija nuo 2019-05-01), gamtos vertybės – mokslinę, ekologinę, kultūrinę, pažinimo ir kitokią vertę turintys atskiri gamtos objektai ar jų teritoriniai kompleksai, svarbūs kraštovaizdžio ir biologinei įvairovei išsaugoti ir pažinti, taip pat su konkrečia teritorija siejami joje nuolat ar periodiškai pasireiškiantys gyvūnų rūšių migracijos, karsto, kiti gyvosios ar negyvosios gamtos reiškiniai ir procesai, kuriantys teritorijos išskirtinę vertę.

Biržų r. sav. randami 22 *gamtos paveldo objektai*, iš kurių 8 – geologiniai, 3 – hidrogeologiniai, 11 – botaninių. Visi jie saugomi valstybės. Savivaldybės saugomų gamtos paveldo objektų Biržų r. sav. nėra (žr. 134 pav.).

Europos ekologinis tinklas „Natura 2000“ — Europos bendrijos svarbos saugomų teritorijų bendras tinklas, kurį sudaro teritorijos, įtrauktos į LRV patvirtintus buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų sąrašus, taip pat teritorijų, įtrauktų į LRV įgalios institucijos tvirtinamą vietovių, atitinkančių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašą, ir skirtas išsaugoti, palaikyti ir, prireikus, atkurti iki tinkamos apsaugos būklės natūralius buveinių tipus ir gyvūnų bei augalų rūšis jų natūraliame paplitimo areale. Biržų r. sav. paukščių bei buveinių apsaugai svarbios teritorijos sudaro 14 proc. rajono ploto. Į Biržų rajono savivaldybės teritorijos ribas patenka ir ribojasi šios „Natura 2000“ teritorijos:

- ✓ paukščių apsaugai svarbios teritorijos (3): Biržų giria, Nemunėlio upės slėnis, Žalioji giria;
- ✓ buveinių apsaugai svarbios teritorijos (9): Biržų giria, Daudžgirių miškas, Gipso karsto ežerai ir apyežerės, Nemunėlio ir Apaščios upių slėniai, Žalioji giria, Karvės ola, Ažuolynės miškas, Padaičių miškas, Drąseikių kaimo apylinkės.

Pagal LR atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas, pagrindinę **atliekų tvarkymo**⁹¹ sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Biržų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo sistema yra Panevėžio regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis. Ji apima komunalinių atliekų surinkimo, išvežimo, rūšiavimo, naudojimo ir šalinimo paslaugas visiems Savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams (fiziniams ir juridiniams asmenims).

Komunalinių atliekų tvarkytojas nuo 2016 m. rugpjūčio mėn. Biržų rajono teritorijoje yra *UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“ (toliau – PRATC)*, kurios pagrindinė funkcija – įdiegti ir eksploatuoti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, apimančią atliekų surinkimą, vežimą, perdirbimą ir šalinimą visoje savivaldybių administruojamoje teritorijoje.

Biržų rajono savivaldybėje komunalines atliekas, antrines žaliavas (stiklą, plastmasę, popierių/kartoną), buityje susidarancias pavojingas ir didžiąsias atliekas renka ir tvarko UAB „Ecoservice projektai“.

AAA duomenimis, Biržų r. sav. veikia šios *papildančios atliekų surinkimo sistemos*:

- ✓ pavojingų atliekų – įdiegė Gamintojų ir importuotojų asociacija, eksploatuoja Gamintojų ir importuotojų asociacija;
- ✓ pakuočių atliekų – įdiegė Gamintojų ir importuotojų asociacija, eksploatuoja Gamintojų ir importuotojų asociacija bei VšĮ „Gamtos ateitis“;
- ✓ elektros ir elektroninės įrangos atliekų – įdiegė asociacija „EEPA“, eksploatuoja UAB „EMP recycling“, UAB „Žalvaris“, UAB „Kaunakiemis“, UAB „Karavano LT“;
- ✓ apmokestinamųjų gaminių (nešiojamų baterijų) atliekų – įdiegė asociacija „EEPA“, eksploatuoja UAB „EMP recycling“, UAB „Žalvaris“, UAB „Karavano LT“.

UAB „Biržų butų ūkis“ vykdo šeimininkų padangų atliekų surinkimą Biržų rajone.

Biržų r. sav. veikia 1 *žaliųjų atliekų surinkimo aikštelė* (Biržų kaime), 1 *didžiųjų ir pavojingų atliekų aikštelė* (Vabalninko m., eksploatuoja PRATC), 2 *didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės* (Biržų kaime ir Vabalninko m.). Rajone yra uždaryti ir rekultivuoti visi neatitinkantys gamtosauginių reikalavimų sąvartynai.

⁹¹ Pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, *atliekų tvarkymas* – atliekų prevencijos, apskaitos, deklaravimo, surinkimo, rūšiavimo, ženklinimo, gabenimo, saugojimo, naudojimo bei šalinimo veikla (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

Biržų rajone antrinems žaliavoms surinkti naudojami 1,1–1,8 m³ talpos konteineriai. 2021 m. pradžioje antrinems žaliavoms surinkti iš gyventojų įrengtos 89 antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelės, naudojami 89 vnt. antrinių žaliavų konteineriai stiklui, 92 – plastikui, 91 – popieriui.

Biržų rajono savivaldybės teritorijoje mišrioms komunalinėms atliekoms surinkti naudojami 230 mišrių komunalinių atliekų bendrosios paskirties konteinerių (be individualių privačių namų).

Visose Panevėžio apskrities savivaldybėse (taip pat ir Biržų r. sav.) 100 proc. gyventojų ir 100 proc. ūkio subjektų turi galimybę gauti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą.

AAA duomenimis, 2018 m. (2019 m. duomenų AAA analizės rengimo metu dar neteikė) šalyje buvo surinkta 1 142 173,4 t komunalinių atliekų. Šis kiekis buvo 1,7 proc. didesnis nei 2015 m. Biržų rajono savivaldybėje 2018 m. surinktos atliekos sudarė 6 247, t. Tai vienas mažiausių rodiklių apskrityje. Mažiau komunalinių atliekų surinkta tik Kupiškio r. sav. Palyginti su 2015 m., atliekų surinkimo kiekis Biržų r. sav. sumenko 23,5 proc.

Kitokią ir tikslesnę tendenciją reprezentuoja surenkamas komunalinių atliekų kiekis, tenkantis 1 gyventojui. 2018 m. daugiausiai buitinių atliekų vienam gyventojui teko Panevėžio mieste (492 kg). Biržų rajono savivaldybė neišsiskyrė dideliu vartojimu bei dėl jo sukauptų atliekų kiekiu, nes čia vienam gyventojui teko vienas mažiausių surinktų buitinių atliekų kiekis – 270 kg. Rodiklis buvo trečdaliu mažesnis nei vidutiniškai šalyje (409 kg) ir 27,2 proc. mažesnis nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje (371 kg) (žr. 135 pav.).

2020 m. Biržų r. sav. surinkta ir išvežta 3,8 tūkst. t mišrių komunalinių atliekų⁹², o vienam gyventojui teko 154 kg atliekų.

135 pav. Bendras (tūkst. t) ir 1 gyventojui tenkantis surinktų komunalinių atliekų kiekis (kg), 2018 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

Palyginti su 2018 m., mišrių komunalinių atliekų kiekis, tenkantis 1 Biržų r. sav. gyventojui, sumažėjo 9,4 proc. (2018 m. rodiklis siekė 170 kg/gyv.). Tam įtakos turėjo ir didesnis antrinių atliekų surinkimas⁹³, kuris 2020 m. 1 gyventojui siekė 174 kg (palyginti su 2018 m. išaugo beveik 40 proc.). Palyginti su Panevėžio r., Pasvalio r. bei Rokiškio r. savivaldybių rodikliais, 2020 m. Biržų r. sav. mišrių komunalinių atliekų kiekis, tenkantis 1 gyventojui, buvo mažiausias, o antrinių atliekų surinkimas, tenkantis 1 gyventojui, buvo vienas didžiausių.

2015 m. gruodžio 2 d. Europos Komisija priėmė žiedinės ekonomikos dokumentų rinkinį, kuriuo siekiama paskatinti ES formuoti žiedinę ekonomiką. 2017 m. sausio 26 d. EK komunikate „Energijos iš atliekų vaidmuo žiedinėje ekonomikoje“ nurodoma, kad siekiant išnaudoti ekonominį potencialą, skatinti inovacijas ir išvengti galimų ekonominių nuostolių dėl turto nuvertėjimo, į naujus atliekų tvarkymo pajėgumus turi būti investuojama atsižvelgiant į ilgalaikę žiedinės ekonomikos perspektyvą bei vadovaujantis ES atliekų tvarkymo hierarchija.

Žiedinės ekonomikos tema Lietuvoje yra gana nauja ir apie ją iki šiol kalbama mažai.

⁹² Mišrios komunalinės atliekos – po rūšiavimo likusios nepavojingos buitinės atliekos, kurios nebetinka perdirbti ar pakartotinai naudoti.

⁹³ Antrinės žaliavos (atliekos) – buityje ar komercinėje veikloje panaudoto popieriaus, stiklo, plastmasės ir metalo likučiai, kuriuos perdirbus gaminami nauji produktai.

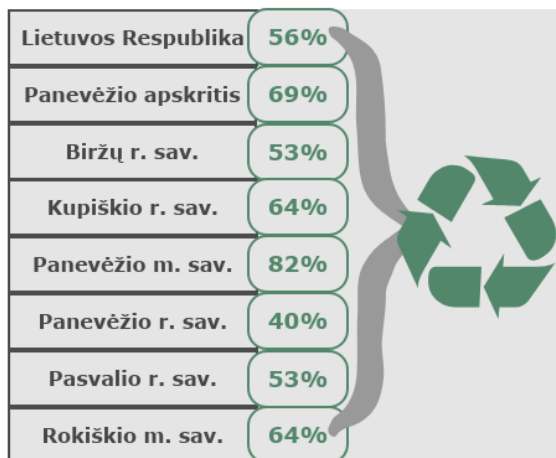

Iš esmės žiedinės ekonomikos sąvoka aprėpia ne tik produktus (plačiąja prasme), bet ir visą jų gyvavimo laikotarpį bei vadovavimąsi šiais pagrindiniais principais: 1) atliekų kiekio mažinimas (resursų tausojimas); 2) vertės išlaikymas (daiktų gyvenimo ilginimas); 3) ekonominės aplinkos įvertinimas (perteklinės produkcijos kiekio mažinimas plačiąja prasme).

Žiedinė ekonomika siekia išlaikyti vertę. Kuo ilgiau naudojamas produktas, tuo didesnė vertė išlaikoma.

Teritorijų planavime pagrindiniai žiedinės ekonomikos principai šiuo metu bendrai aprašomi LRBP koncepcijoje, kur perėjimas prie žiedinės ekonomikos modelio laikomas svarbiu žingsniu geresnės gyvenimo kokybės, didesnio aplinkos tvarumo link. LRBP koncepcijoje numatoma, kad žiedinės ekonomikos įgyvendinimo užduotys turėtų būti formuojamos regioniniu lygmeniu, o iš to kylančios partnerystės leistų efektyviau išnaudoti turimus išteklius.

Pagrindiniai žiedinės ekonomikos taikymo principai savivaldybėse apima komunalinių atliekų pakartotiną naudojimą ar perdirbimą, tekstilės atliekų ir augalinės kilmės maisto atliekų surinkimą pakartotiniam perdirbimui.

136 pav. Pakartotinai naudojamos ar perdirbamos komunalinės atliekos (proc.), 2018 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSTBP duomenis

AAA duomenimis, 2018 m. Biržų rajono savivaldybėje buvo *pakartotinai naudojama ar perdirbta* 53 proc. surinktų komunalinių atliekų (žr. 136 pav.). Tai yra 3 proc. p. mažiau nei vidutiniškai šalyje ir 16 proc. p. mažiau nei vidutiniškai Panevėžio apskrityje. Dar mažiau atliekų perdirbta Panevėžio rajono savivaldybėje (40 proc.). Tuo tarpu lyderis – Panevėžio miestas, kur 2018 m. perdirbta net 82 proc. atliekų.

Pagal EK 2018 m. nustatytas atliekų pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo taisyklės, ES valstybės narės iki 2030 m. turės perdirbti mažiausiai 60,0 proc. surenkamų komunalinių atliekų. Šio reikalavimo 2018 m. Biržų r. sav. dar netenkino.

Viena opiausių atliekų problemų, glaudžiai susijusi su galimybe taikyti žiedinės ekonomikos principus, yra *tekstilės atliekų tvarkymas*. Tekstilės atliekos statistiškai sudaro apie 8–9 proc. visų atliekų. Jos nepriskiriamos pavojingoms, tačiau yra labai lėtai irstančios, o sintetinės – ir visai nesuyra. LR atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad už tekstilės atliekų surinkimą yra atsakingos savivaldybės.

Augalinės kilmės maisto atliekų surinkimas – taip pat vienas iš žiedinės ekonomikos įgyvendinimo principų. Maisto atliekas rūšiuoti reikia siekiant mažinti jų kiekį. Augalinės kilmės maisto atliekos, surenkamos atskirai, gali būti panaudojamos kaip žaliavos produktų (kompostas, antrinės žaliavos, pakartotinis naudojimas) gamybai ar pakartotiniam naudojimui.

PRATC duomenimis, 2020 m. Biržų rajono savivaldybėje pastatyti 25 tekstilės atliekoms skirti konteineriai. Per paskutinius du 2020 m. mėnesius buvo surinkta 7,5 t įvairios tekstilės atliekų. Biržų rajono savivaldybėje veikia 19 augalinės kilmės maisto produktų surinkimo konteinerių.

Augalinės kilmės maisto atliekas ir tekstilės atliekas renka AB „Panevėžio specialusis autotransportas“ ir UAB „Ecoservice projektai“.

II.1.2.6. INFRASTRUKTŪRA

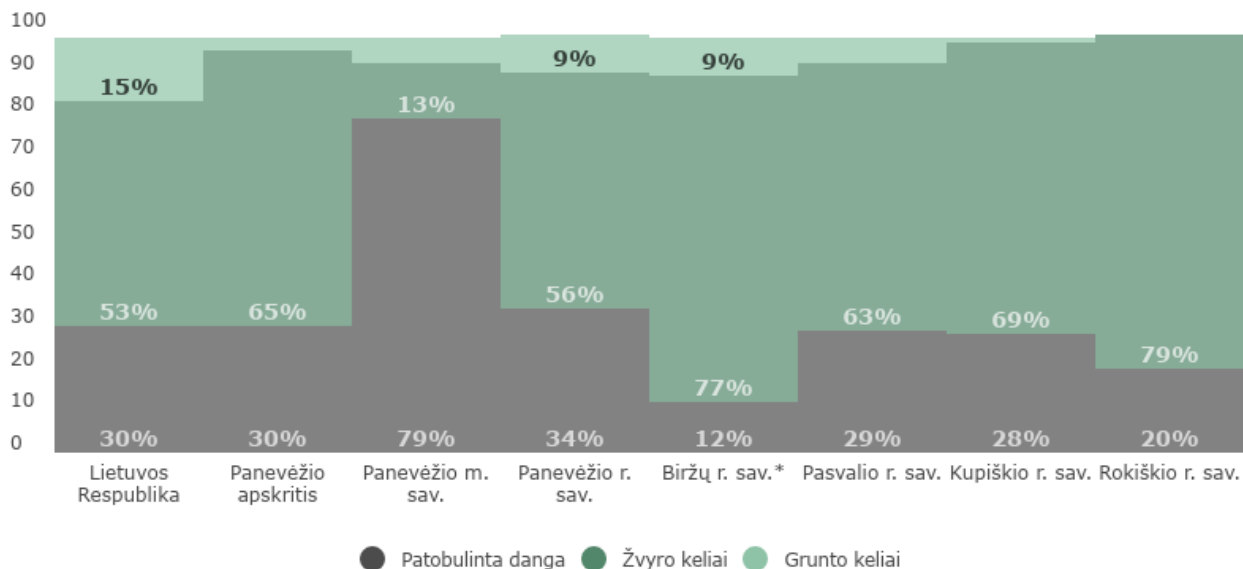
II.1.2.6.1. Transporto infrastruktūra

Vienas reikšmingiausių **transporto ir susisiekimo infrastruktūros** būklės vertinimo rodiklių – esamas kelių ir gatvių tinklas bei jo kokybė.

Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, 2019 m. keliai Biržų r. sav. sudarė 2,2 proc. ploto, kai šalies rodiklis – dvigubai didesnis (4,1 proc.), o Panevėžio apskrities rodiklis siekia 2,5 proc. 2019 m. Biržų r. sav. kelių ploto rodiklis sudaro 18 proc. Panevėžio apskrities ir 1,9 proc. šalies kelių ploto.

Biržų rajono savivaldybėje yra 36 *valstybinės reikšmės keliai*, iš kurių 5 – krašto keliai ir 31 – rajoninis kelias. Šių kelių bendras ilgis – 451 km. Visi rajone esantys valstybiniai krašto keliai turi patobulintą dangą, tačiau valstybinių rajoninių kelių tinklas su patobulinta danga (asfaltuotų) sudaro tik 32,8 proc., t. y. 9,5 proc. mažiau nei Lietuvos vidurkis. Likę valstybiniai rajoniniai keliai yra žvyro. Tokią situaciją nulėmė nedidelis eismo intensyvumas Biržų r. sav. rajoniniuose keliuose.

Vadovaujantis Biržų rajono savivaldybės mero, tarybos ir savivaldybės 2019 m. veiklos ataskaita (toliau – BRS Mero ataskaita 2019) Biržų rajono savivaldybėje esančių *vietinės reikšmės viešųjų kelių ir gatvių ilgis* siekia 907,6 km. Iš jų Biržų miesto vietinės reikšmės kelių ir gatvių ilgis – 81,5 km (beveik 9 proc.).

137 pav. Vietinės reikšmės kelių ir gatvių pasiskirstymas pagal dangas (proc.), 2019 m.

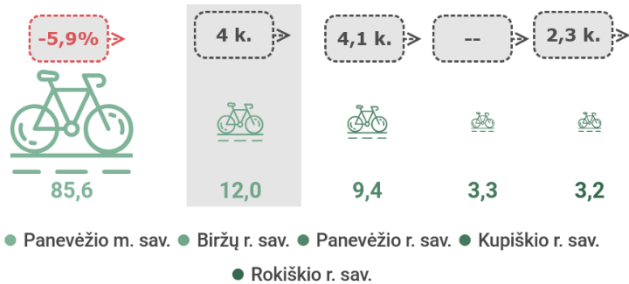
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD ir BRSA duomenis

Biržų rajono savivaldybės administracijos duomenimis, apie 77,8 proc. (arba 706 km) vietinės reikšmės kelių ir gatvių sudaro žvyrkeliai, apie 9,6 proc. (88 km) – grunto keliai, apie 12,6 proc. (arba 114 km) – asfaltuoti keliai. Procentine išraiška Biržų r. sav. žvyrkelių dalis buvo viena didžiausių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių (didesnę žvyro kelių dalį turėjo Rokiškio r. sav.), o asfaltuotų kelių dalis – mažiausia tarp lygintų savivaldybių (žr. 137 pav.). Todėl galima teigti, kad Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių ir gatvių būklė, palyginti su kitomis savivaldybėmis, yra vidutiniška. Analizė rodo, kad vietinės reikšmės kelių dangai tobulinti būtinos didesnės investicijos.

Vienas svarbiausių darnios miesto plėtros ir darnaus judumo aspektų – *bemotorio transporto vystymas*.

BRSA duomenimis, 2019 m. pabaigoje bendras dviračių takų ilgis Biržų r. sav. siekė 12 km. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, didžiausią dviračių takų ilgį apskrityje turėjo Panevėžio miestas (čia dviračių takų ilgis 2019 m. pabaigoje siekė 85,6 km). 2015–2019 m. laikotarpiu (vertinant metų pabaigos duomenis) didžiausia dviračių takų plėtra pasižymėjo Panevėžio r. sav. (dviračių takų ilgis čia padidėjo nuo 2,3 km iki 9,4 km) ir Biržų r. sav. (nuo 3 km iki 12 km). 2020 m. pabaigoje dviračių takų ilgis Biržų r. sav. išliko nepakitęs.

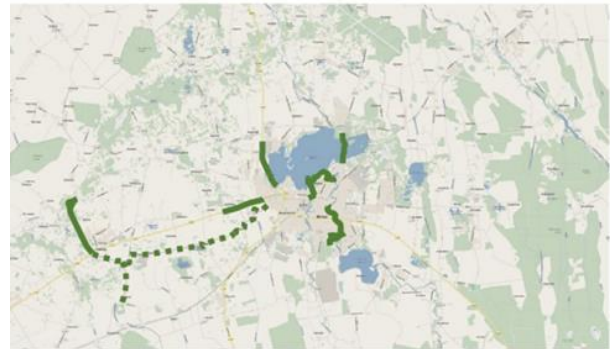

138 pav. Dviračių takų ilgis (km) 2019 m. pabaigoje ir pokytis (proc.), palyginti su 2015 m. pabaiga

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD ir BRSA duomenis

Pagal BRSTBP, dviračių tinklas Biržų rajone nėra stipriai išplėtotas (žr. 139 paveikslą). Esami dviračių takai Biržų mieste įrengti labiau rekreacinėms reikmėms, o rajono teritorijoje kol kas pasižymi fragmentinėmis savybėmis.

Biržų rajono savivaldybėje 2020 m. pradžioje nebuvo nei vienos elektromobilių įkrovimo stotelės, dviračių ar kitų bevariklio transporto priemonių (el. paspirtukų, riedžių ir pan.) dalijimosi punktų, yra tik nuomos punktai.

139 pav. Bevariklio transporto susisiekimo tinklas Biržų rajone

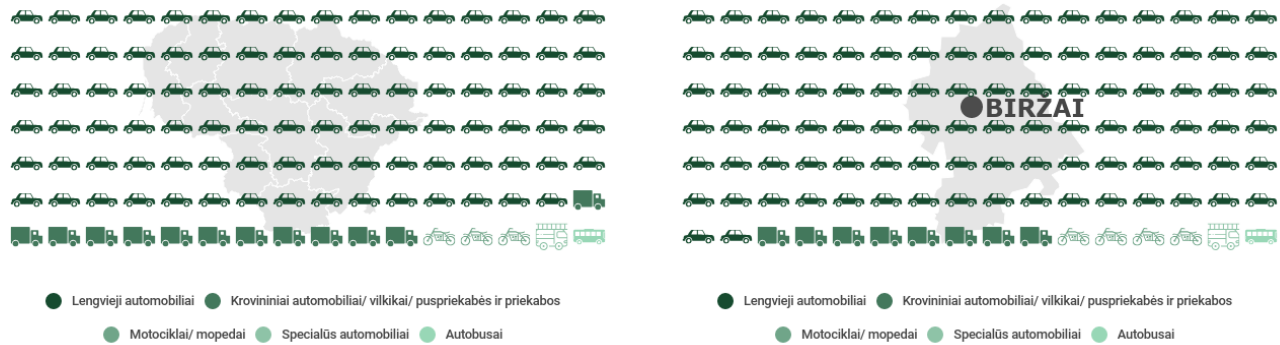
Šaltinis: ištrauka iš BRSTBP

Biržų rajono savivaldybėje įregistruotų transporto priemonių⁹⁴ skaičius 2019 m. pabaigoje siekė 14 383 vnt. Tai sudarė 0,8 proc. šalies ir 10,7 proc. Panevėžio apskrities rodiklio. Per penkerius metus transporto priemonių skaičius padidėjo 11,9 proc., kai šalyje rodiklio augimas siekė 22,2 proc., Panevėžio apskrityje – 16,5 proc. Biržų r. sav. rodiklio augimas buvo mažiausias tarp analizuojamų savivaldybių.

Daugiausiai tarp įregistruotų transporto priemonių 2019 m. pabaigoje Biržų r. sav. buvo lengvųjų automobilių (sudaro 87,6 proc.), kai šalies rodiklis – 85,0 proc. (žr. 140 pav.). Krovinių automobilių, vilkikų, priekabų ir puspriekabių dalis Biržų r. sav. siekė 8,0 proc. (šalyje – 11 proc.), mopedų ir motociklų dalis – 3,6 proc. (šalyje – 3,0 proc.), autobusų ir spec. transporto dalis – po 0,4 proc. (šalyje – po 0,5 proc.).

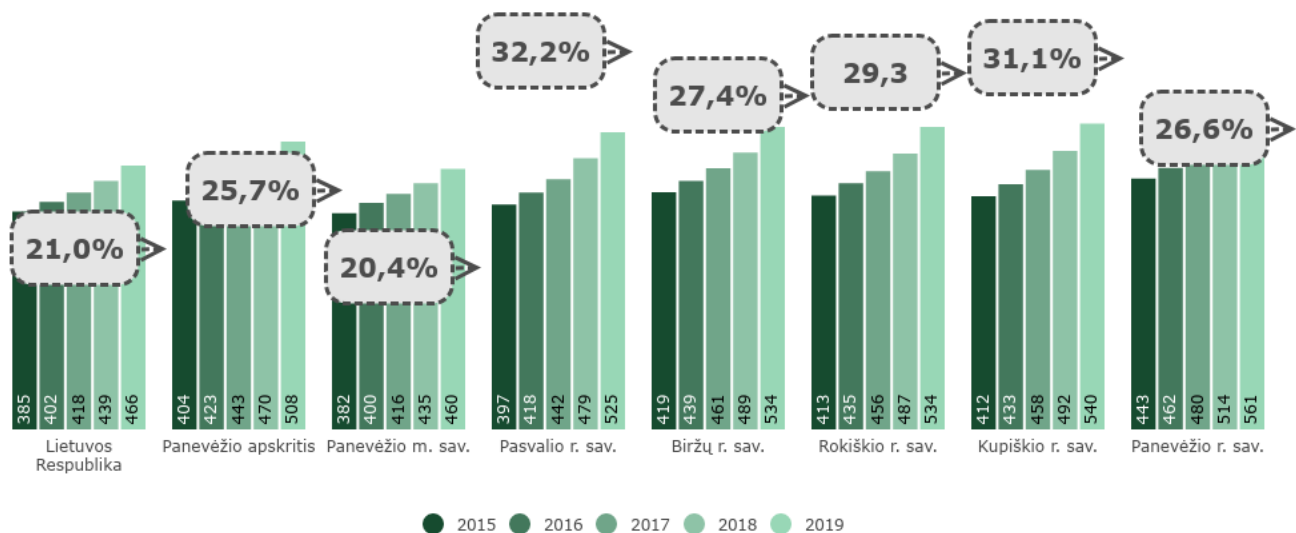
2019 m. Biržų r. sav. 1 000 gyv. teko 534 lengvieji automobiliai (žr. 141 pav.). Rodiklis buvo 14,6 proc. didesnis nei šalyje (466 lengvieji automobiliai/ 1 000 gyv.) ir 5,1 proc. didesnis nei Panevėžio apskrityje (508 lengvieji automobiliai/ 1 000 gyv.), tačiau mažesnis nei Kupiškio r. sav., Panevėžio r. sav. ir lygus Rokiškio r. sav. rodikliui.

⁹⁴ Pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą, *transporto priemonė* – priemonė žmonėms ir (arba) kroviniams, taip pat ant jos sumontuotai stacionariai įrangai vežti. Ši sąvoka taip pat apima traktorius, savaeigės mašinos ir eismui ne keliais skirtas transporto priemones (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

140 pav. Transporto priemonių pasiskirstymas pagal rūšis šalyje ir Biržų rajone, 2019 m. pabaigoje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

141 pav. Lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1 000 gyv. (vnt.), ir dinamika (proc.) 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Nepaisant darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimo, palyginti su 2015 m., visose nagrinėjamose teritorijose 1 000 gyventojų tenkantis lengvųjų automobilių skaičius didėjo. Biržų rajono savivaldybės rodiklis išaugo 31,1 proc. – vienu sparčiausių augimo tempu tarp apskrities savivaldybių. Sparčiau augo tik Pasvalio rajono savivaldybės rodiklis – 32,2 proc.

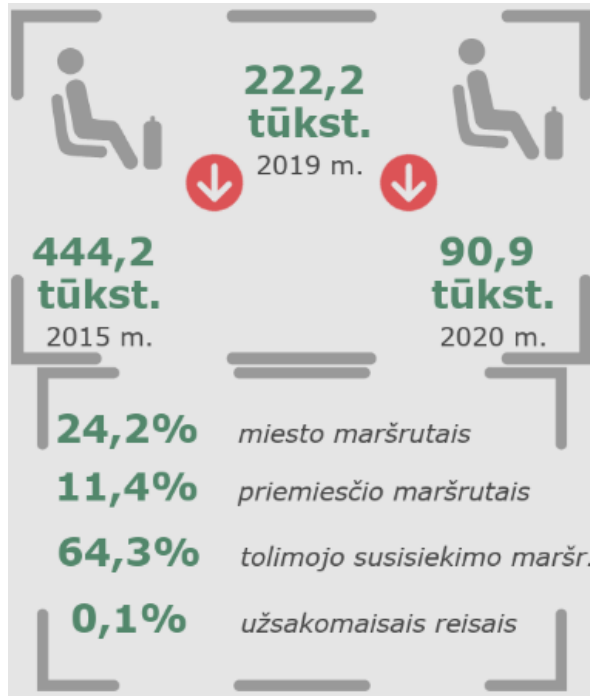
Augantis lengvųjų automobilių skaičius gali būti sietinas su gerėjančia gyventojų socialine ir ekonomine padėtimi. Tačiau yra ir kita, neigiama šio reiškinio pusė – auganti gyventojų automobilizacija rodo, kad gyventojai nėra linkę rinktis kitas, alternatyvias transporto priemones bei judėjimo būdus, ko pasekoje nėra sudaromos sąlygos tvariam judėjimui.

Šalyje *autobusų skaičius* per 2015–2019 metus sumažėjo 11,5 proc., Biržų rajone – 7,9 proc. 2019 m. Biržų r. sav. buvo įregistruota 70 autobusų.

UAB „Biržų autobusų parkas“ yra savivaldybės valdoma įmonė, kurios pagrindinė veikla yra keleivių vežimas kelių transportu vietinio, tolimojo susisiekimo bei tarptautiniais *maršrutais* pagal sutartis bei užsakymus. Tai vienintelis vežėjas, teikiantis keleivinio transporto paslaugas Biržų rajono savivaldybėje. Vadovaujantis BRSA duomenimis, 2021 m. pradžioje UAB „Biržų rajono autobusų parkas“ aptarnauja 5 tolimojo susisiekimo, 1 miesto ir 30 priemiesčio reguliaraus susisiekimo maršrutų.

Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis, per 2019 m. autobusais šalyje buvo pervežta 290 mln. *keleivių*, kai 2015 m. – virš 300 mln.

142 pav. Keleivių pervežimo situacija Biržų r. sav.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

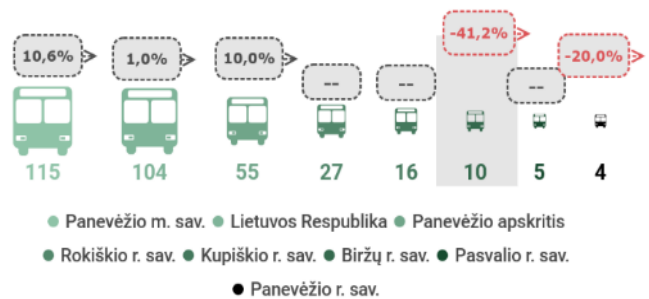
BRSA duomenimis, Biržų rajone autobusais per 2019 m. pervežta apie 222,2 tūkst. keleivių. Palyginti su 2015 m., autobusais pervežtų keleivių skaičius sumažėjo dvigubai (2015 m. pervežta 444,2 keleivių). Tuo tarpu 2020 m. autobusais pervežta tik 90,9 tūkst. keleivių (2,4 karto mažiau nei 2019 m. ir beveik 5 kartus mažiau nei 2015 m.). 2020 m. sumažėjusiam autobusais pervežtų keleivių skaičiui įtaką darė ir šalyje vyraujanti pandemija.

II.1.2.6.2. Vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas

Geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo organizavimas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija. Šią veiklą Biržų rajono savivaldybėje reglamentuoja LR geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas⁹⁵, kiti geriamojo vandens tiekimą bei nuotekų tvarkymą reglamentuojantys teisiniai dokumentai.

Autobusais pervežamų keleivių skaičius mažėjo ir visose Panevėžio apskrities savivaldybėse (lyginant 2015 ir 2019 metus), išskyrus Panevėžio miesto savivaldybę. Čia rodiklis išaugo 1,2 proc. Šalyje rodiklio mažėjimas siekė 3,5 proc., apskrityje – 1,1 proc.

Vidutiniškai 1 Biržų r. sav. gyventojui 2019 m. teko 10 kelionių autobusu. Šis rodiklis buvo vidutinis tarp lygintų rajoninių savivaldybių (neskaitant Panevėžio miesto), tačiau mažesnis nei šalyje ir Panevėžio apskrityje. 2015–2019 m. 1 Biržų r. sav. gyventojui tenkantis kelionių autobusais skaičius sumažėjo ryškiausiai (41,2 proc.), kai šalyje, Panevėžio apskrityje bei Panevėžio mieste – rodiklis augo (atitinkamai 1,0 proc., 10,0 proc. ir 10,6 proc.).

143 pav. 1-am gyv. tenkančių kelionių autobusais skaičius (vnt.), dinamika (proc.), 2015–2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD ir BRSA duomenis

Tai rodo didelius skirtumus tarp miesto ir rajoninių savivaldybių – miestuose gyventojų judėjimas autobusais yra didesnis. Dėl šios priežasties pastaraisiais metais mažėjo ir rajoninių savivaldybių maršrutų skaičius, ir kelionių dažnis, ir keliaujančiųjų skaičius.

⁹⁵ Priimtas 2006 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu Nr. X-764 (suvestinė redakcija nuo 2019-05-02).

Biržų r. sav. *geriamojo vandens tiekimą* ir (arba) *nuotekų tvarkymą* vykdo bei vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą eksploatuoja UAB „Biržų vandenys“, turinti Valstybinės energetikos reguliavimo tarnybos (toliau – VERT) išduotą licenciją. Biržų r. sav. vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas nedidelėmis apimtimis teikia ir kiti ūkio subjektai, tačiau neturintys licenciją.

UAB „Biržų vandenys“ pagal VERT skelbiamus duomenis, kartu su kitų 16 ūkio subjektų priklauso V geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų grupei, kurios vandens pardavimai yra mažiausi (siekia nuo 201 iki 500 tūkst. kub. m per metus).

UAB „Biržų vandenys“ eksploatuojama vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra Biržų rajono savivaldybėje nurodyta 4 lentelėje.

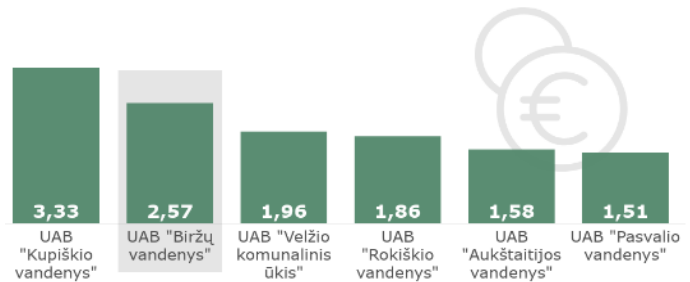
4 lentelė. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra Biržų r. sav., 2020 m.

Infrastruktūra	UAB „Biržų vandenys“
Vandenvietės 	19 vnt.
Vandentiekio tinklai 	77 km
Nuotekų valyklos 	19 vnt.
Nuotekų tinklai 	110,7 km

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

Biržų r. sav. geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vieno kub. m vidutinė kaina 2021 m. pradžioje yra viena didžiausių tarp lygintų savivaldybių.

VERT duomenimis, UAB „Biržų vandenys“ teikiamų paslaugų kaina siekia 2,57 EUR/ kub. m (be PVM), didesnė kaina fiksuojama tik už UAB „Kupiškio vandenys“ teikiamas paslaugas (3,33 EUR/ kub. m (be PVM)) (žr. 144 pav.).

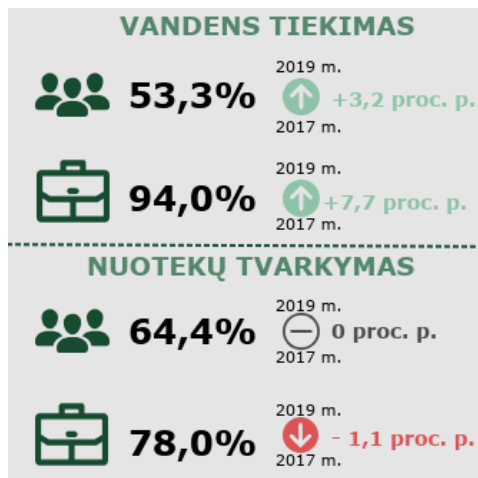

144 pav. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kaina (EUR/ kub. m), 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal VERT duomenis

Vadovaujantis UAB „Biržų vandenys“ duomenimis, teiktais VERT, 2019 m. centralizuotomis vandens tiekimo paslaugomis naudojosi apie 53,3 proc. gyventojų ir apie 94 proc. veikiančių ūkio subjektų; buitinių nuotekų tvarkymo paslaugomis – apie 64,4 proc. gyventojų (iš jų 3,5 proc. – nuotekos buvo surenkamos asenizacijos transporto priemonėmis) ir apie 78 proc. veikiančių ūkio subjektų. Likę gyventojai naudojami individualiais gręžiniais arba kastiniais šuliniais geriamojo vandens gavybai bei nuotekas kaupia išsėmimo duobėse, iš kur jos išgabenamos į nuotekų valyklas.

2019 m., palyginti su 2017 m., vandens tiekimo paslauga besinaudojančių gyventojų skaičius išaugo 3,2 proc. p., o ūkio subjektų – 7,7 proc. p. Nuotekų tvarkymo paslauga besinaudojančių gyventojų skaičius nepasikeitė, o ūkio subjektų skaičius – sumažėjo 1,1 proc. (žr. 145 pav.).

145 pav. Prisijungusių prie VT ir NT Biržų r. sav. abonentų sk., 2017 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal UAB „Biržų vandenys“ duomenis, teiktais VERT

Vadovaujantis UAB „Biržų vandenys“ duomenimis, 2019 m. išgauta 502,5 tūkst. kub. m vandens (tai yra 78,2 tūkst. kub. m arba 13,5 proc. mažiau nei 2017 m.), realizuota – 312,9 tūkst. kub. m vandens (6,0 tūkst. kub. m arba 2 proc. daugiau nei 2017 m.). Vandens netektys 2017 m. siekė apie 274 tūkst. kub. m arba 47 proc., o 2019 m. sumažėjo – siekė apie 190 tūkst. kub. m arba 38 proc. (sumažėjimas – beveik dešimtadaliu).

II.1.2.6.3. Energetinė infrastruktūra

LR Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 buvo patvirtinta Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija⁹⁶ (toliau – NENS), kuria siekiama mažinti energetikos sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro, vykdyti rinkų integraciją, skaitmenizavimą, urbanizaciją, sparčiai didinti energijos vartojimo efektyvumą, energijos iš atsinaujinančių šaltinių išteklių gamybą ir energijos paskirstytojo generavimo technologijų plėtrą.

Centralizuotas šilumos tiekimas. VERT duomenimis, centralizuotas šilumos gamybos ir tiekimo paslaugas Biržų rajono savivaldybėje teikė 3 šilumos tiekėjai: UAB „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“, Biržų technologijų ir verslo mokymo centro (toliau – Biržų TVMC) Vabalninko skyrius ir UAB „Lenauda“. Didžioji šilumos energijos dalis yra pagaminama dviejose Biržų m. katilinėse (Rotušės ir Kaštonų).

Buitinių nuotekų surinkimo kiekis, 2019 m. palyginti su 2017 m. sumažėjo 155,2 tūkst. kub. m arba 12,6 proc. (2017 m. surinkta 1 233,3 tūkst. kub. m nuotekų, 2019 m. – 1078,1 tūkst. kub. m nuotekų), o realizacija – išaugo 21,9 tūkst. kub. m arba 6,3 proc. (2017 m. realizuota 347,5 tūkst. kub. m nuotekų, 2019 m. – 369,4 tūkst. kub. m nuotekų). Dėl šios priežasties 2019 m. palyginti su 2017 m., sumažėjo nuotekų infiltracija (2017 m. ji siekė beveik 72 proc., 2019 m. – jau nepilnai 66 proc.).

UAB „Biržų vandenys“ kartu su Biržų rajono savivaldybės administracija pastaruosius metus investavo į vandens tiekimo ir nuotekų tinklų infrastruktūrą, siekdamas užtikrinti aukštą paslaugų kokybę vartotojams, didinti vietos gyventojų pasitenkinimą gyvenamąja aplinka. Investicijų projektų įgyvendinimo vykdymas planuojamas ir artimiausiais metais.

2021 m. pradžioje *paviršinių (lietaus) nuotekų* surinkimo infrastruktūra Biržų mieste siekė apie 22 km. Biržų mieste paviršinių (lietaus) nuotekų infrastruktūrą prižiūri UAB „Biržų vandenys“. Vertinant kaimišką Biržų rajono savivaldybės seniūnijas, paviršinių nuotekų infrastruktūra yra tik mažoje jų dalyje (šiuo metu vyksta inventorizacijos procesas).

⁹⁶ Aktuali redakcija Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. XIII-1288 nuo 2018-06-30.

ŠILUMOS GAMINTOJAS	KATILINIŲ SKAIČIUS (VNT.)	NAUDOJAMAS KURAS
LITESKO	9	
BTVMC	1	
LENAUDA	19	

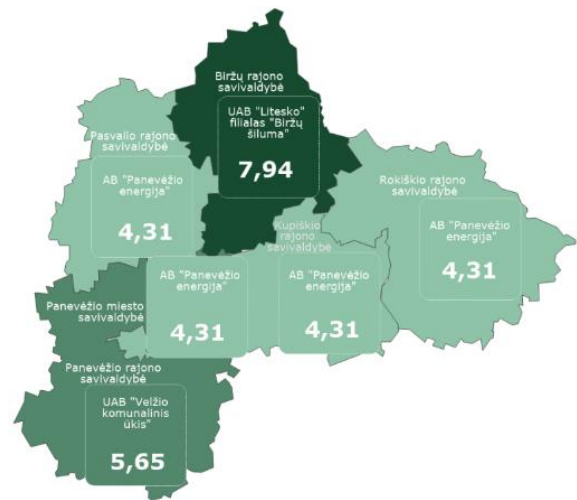
146 pav. Biržų r. sav. veikiantys šilumos gamintojai, jų eksploatuojamos katilinės (vnt.) ir naudojamo kuro rūšys, 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal VERT duomenis

Šilumos tiekėjai Biržų r. sav. iš viso eksploatuoja 29 katilines, kurių bendra instaliuota galia siekia 58,16 MW. Šilumos gamybai naudojamas biokuras, gamtinės dujos bei kitas kuras. Teigiamas faktas, kad 2 iš 3 šilumos gamintojų naudoja biokurą (žr. 146 pav.). Taip pat UAB „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“ Biržų rajono savivaldybės teritorijoje eksploatuoja 14,2 km centralizuoto šilumos teikimo vamzdynų.

Pagal VERT pateiktus duomenis, 2021 m. pradžioje Panevėžio apskrities savivaldybių tarpe brangiausiai šiluma buvo tiekama Biržų r. sav. (UAB „Litesko“ filialo „Biržų šiluma“ tiekiamos šilumos kaina siekia 7,94 ct/kWh be PVM), pigiausiai – Pasvalio r. sav., Kupiškio r. sav., Rokiškio r. sav. ir Panevėžio r. sav., kurias aptarnavo AB „Panevėžio energija“ (čia šilumos kaina siekia 4,31 ct/kWh be PVM, t. y. beveik 46 proc. pigiau). Panevėžio r. sav. (kurią aptarnauja UAB „Velžio komunalinis ūkis“) šilumos kaina siekia 5,65 ct/kWh be PVM (beveik 29 proc. pigiau) (žr. 147 pav.).

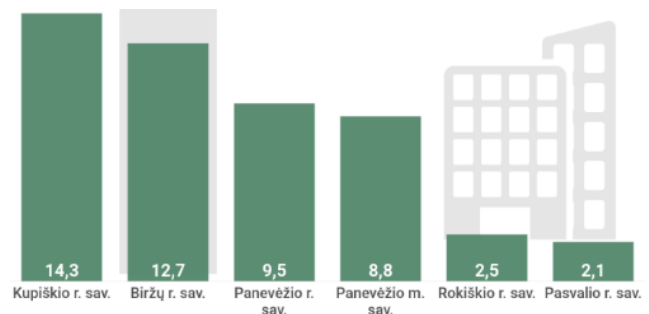
Pastatų energinio efektyvumo didinimas. Didžioji dalis gyvenamųjų daugiabučių namų Lietuvoje yra senos statybos, fiziškai susidėvėję, neekonomiški, neekologiški, suvartojantys daug energijos. Siekiant energetinės pažangos, seni daugiabučiai yra atnaujinami (modernizuojami) įgyvendinant Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą.

147 pav. Pagrindinių šilumos tiekėjų šilumos kainos Panevėžio apskrities savivaldybėse (ct/kwh), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal VERT duomenis

Vadovaujantis 2020 m. pradžioje VšĮ Lietuvos energetikos agentūros parengtu (toliau – LEA) *Savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimu*, Biržų r. sav. pagal renovuotų daugiabučių gyvenamųjų namų skaičių per 2013–2019 m. laikotarpį buvo 10-ta šalyje (pirmoje vietoje – Druskininkų m. sav., kurios rodiklis – 42,0 proc.). Biržų r. sav. iš viso minėtu laikotarpiu buvo renovuota 12,7 proc. daugiabučių gyvenamųjų namų (žr. 148 pav.).

148 pav. Renovuotų daugiabučių gyvenamųjų namų dalis (proc.), 2019 m. pabaigoje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LEA duomenis

Pagal VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros (toliau – BETA) pateikiamus duomenis, 2020 m. pabaigoje Biržų rajono savivaldybėje buvo atnaujinti 46 gyvenamieji daugiabučiai namai, kurie sudarė 1,8 proc. visų šalyje atnaujintų daugiabučių. Tai didžiausias rodiklis tarp rajoninių Panevėžio apskrities savivaldybių.

Panaši tendencija pastebima analizuojant atnaujintų namų skaičių, tenkantį 10 tūkst. gyventojų. Biržų r. sav. rodiklis yra antras tarp Panevėžio apskrities savivaldybių (21 daugiabutis/ 10 tūkst. gyv.), pirmoje vietoje – Kupiškio r. sav. rodiklis (siekia 26 daugiabučiai/ 10 tūkst. gyv.).

149 pav. Renovuotų daugiabučių gyvenamųjų namų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BETA duomenis

Biržų r. sav. tik 1 daugiabutis gyvenamasis namas buvo atnaujintas gyventojų iniciatyva.

Biržų r. sav. **elektros energijos ir dujų** tiekimą užtikrina AB „Energijos skirstymo operatorius“. Biržų r. sav. elektros energijos perdavimo tinklą, kuris priklauso AB LITGRID, sudaro 74 km (110 kV) oro linijų, o dujos savivaldybę pasiekia dujotiekio Panevėžys-Ryga atšaka. Biržų r. sav. dujofikuoti tik Biržų miestas, Pabiržės mstl. ir Rinkuškių, Likėnų, Medeikių km.

Biržų mieste 2020 m. gatvėms *apšviesti* buvo naudoti 1513 šviestuvų, iš jų 301 (apie penktadalį) – energiją taupantys (LED). Palyginti su 2015 m., šviestuvų skaičius Biržų mieste išaugo 325 šviestuvais arba 27,4 proc., LED šviestuvų 2015 m. Biržų mieste nebuvo.

Biržų rajono kaimiškose seniūnijose 2020 m. naudoti 3 151 šviestuvai, iš jų 722 (22,9 proc.) – energiją taupantys (LED). Palyginti su 2015 m., šviestuvų skaičius Biržų rajono kaimiškose seniūnijose išaugo 996 šviestuvais arba 46,3 proc. LED šviestuvų 2015 m. Biržų mieste nebuvo.

Iš viso Biržų r. sav. 2020 m. pabaigoje tik šiek tiek daugiau nei penktadalį šviestuvų yra taupantys energiją, o apšviesta iš viso 23 perėjos, iš kurių 17 – Biržų mieste.

150 pav. Šviestuvų, LED šviestuvų ir apšviestų perėjų skaičius (vnt.) Biržų r. sav., 2020 m. pabaigoje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BETA duomenis

Atsinaujinančių išteklių energetika (toliau – AEI). LR atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme⁹⁷ nurodytos šios su AEI naudojimo skatinimu susijusios savivaldybių funkcijos:

- ✓ rengti, tvirtinti ir įgyvendinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksmų planus;
- ✓ organizuojant aprūpinimą šilumos energija savivaldybės teritorijoje, siekti, kad šilumos energijos gamybai būtų naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai;
- ✓ siekti, kad viešajame transporte būtų naudojamos transporto priemonės, naudojančios atsinaujinančių išteklių energiją, elektromobiliai ir hibridinės transporto priemonės;
- ✓ kurti infrastruktūrą, kuri reikalinga atsinaujinančių išteklių energiją ir elektros energiją naudojančių transporto priemonių naudojimui plėtrai;

⁹⁷ Priimtas 2011 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos Seimo sprendimu Nr. XI-1375 (suvestinė redakcija nuo 2019-10-01 iki 2019-12-31).

- ✓ rengti ir įgyvendinti visuomenės informavimo ir sąmoningumo ugdymo priemonės, teikti konsultacijas ir rengti mokymo programas apie atsinaujinančių energijos išteklių plėtojimo ir naudojimo praktines galimybes ir naudą.

Biržų r. sav. buvo 1 iš 27 savivaldybių šalyje, kuri 2015 m. pasirengė *Atsinaujinančių energijos šaltinių (išteklių) naudojimo plėtros Biržų rajono savivaldybėje studija*.

II.1.2.6.4. Technologinė aplinka

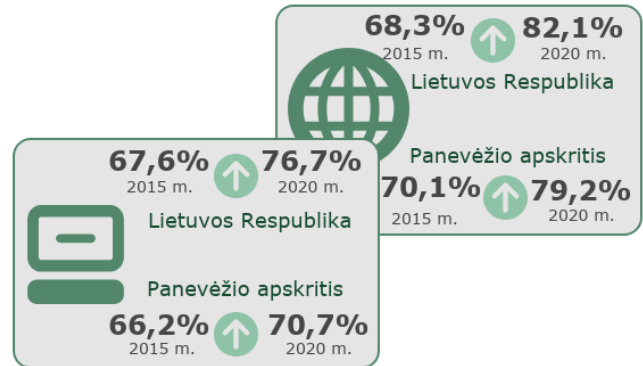
Sparti **informacinių technologijų** (toliau – IT) plėtra ir interneto naudojimo pažanga įgalina viešąsias paslaugas teikiančias įstaigas, taip pat ir savivaldybių administracijas greičiau pritaikyti inovatyvius sprendimus savo veikloje bei didinti elektroninėje erdvėje teikiamų paslaugų apimtį.

Namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, duomenis Lietuvos statistikos departamentas pateikia apskričių lygiu. 2020 m. 70,7 proc. Panevėžio apskrities namų ūkių turėjo asmeninį kompiuterį ir pagal šį rodiklį 6,0 proc. p. atsiliko nuo šalies vidurkio (76,7 proc.). Palyginti su 2015 m., Panevėžio apskrities namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį, dalis padidėjo 4,5 proc. p., kai šalyje rodiklio augimas siekė 9,1 proc. p. (žr. 151 pav.)

Interneto prieigą šalyje 2020 m. turėjo net 82,1 proc. namų ūkių, Panevėžio apskrityje – 79,2 proc. namų ūkių. Per šešerius metus interneto prieigą turinčių namų ūkių dalis šalyje išaugo 13,8 proc. p., Panevėžio apskrityje – 9,1 proc. p. Tam įtakos turėjo ir COVID-19 pandemija, dėl kurios didžioji dalis viešųjų paslaugų, o taip pat ir žmonių darbas, persikėlė į elektroninę erdvę.

Reaguodama į augantį naudojamą internetu, BRSA sistemingai atnauja kompiuterinę bazę, programinę įrangą, kitus informacinius išteklius. 2021 m. pradžioje BRSA kartu su seniūnijomis buvo naudojami 190 *kompiuterių* (2019 m. – 188 kompiuteriai), 5 serveriai, iš kurių 4 – virtualūs (2019 m. – tiek pat serverių), apie 100 spausdinimo ir kopijavimo aparatų, apie 20 daugiafunkcinių įrenginių.

LEA duomenimis, 2020 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje 1 000 gyventojų teko 1,131 *elektromobilio*, tačiau nebuvo nei vienos elektromobilių įkrovimo stotelės.

151 pav. Namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, dalis ir dinamika (proc.), 2015-2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

BRSA atsisakė telefonų stoties, fiksuoto ryšio telefono numerius perkėlė į mobilaus ryšio SIM korteles. 2020 m. BRSA vietiniame kompiuterių tinkle buvo įdiegta tinklo katalogų tarnyba, prie jos prijungti darbo vietų kompiuteriai.

BRSA ir seniūnijų vietiniai kompiuterių tinklai yra prijungti prie Saugaus valstybės duomenų perdavimo tinklo (toliau – SVDPT), kuris yra sujungtas su Europos administracijų duomenų perdavimo tinklu TESTA (*Trans-European Services for Telematics between Administrations*).

2020 m. prasidėjusi COVID-19 pandemija perkėlė ir BRSA darbuotojų darbą iš namų. Tam tikslui naudojama VPN (*Virtual Private Network*) technologija. Yra sukurta 50 šifruotų kanalų duomenų perdavimui prisijungus iš nutolusio kompiuterio prie savo darbo vietos kompiuterio, VPN prisijungimus turi 43 darbuotojai

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

2020 metais buvo sukurta nauja Savivaldybės interneto svetainė www.birzai.lt, kuri yra moderni, saugesnė, daug patogesnė talpinti informaciją. Ši svetainė yra pirminė Biržų rajono savivaldybės administracijos komunikacijos priemonė su visuomene. Vidutiniškai 2019 m. Savivaldybės interneto tinklapyje buvo paskelbti 76 pranešimai/ mėn. Tinklapijo aktyvių seansų skaičius 2019 m. siekė 235 tūkst., kai 2018 m. – 107 tūkst., t. y. išaugo 2,2 karto.

Biržų rajono savivaldybė, kaip ir kitos Panevėžio apskrities savivaldybės, su gyventojais tiesiogiai bendrauja ir *socialiniuose tinkluose*. Biržų rajono savivaldybė ir visos kitos nagrinėjamos savivaldybės turi *Facebook* paskyras, o Panevėžio miesto savivaldybė turi savo paskyrą ir *LinkedIn* socialiniame tinkle. Biržų r. sav., kaip ir kitos Panevėžio apskrities savivaldybės, transliuoja ir skelbia vaizdo įrašus socialiniame tinkle *Youtube*.

2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybė savo *Facebook* socialiniame tinkle turėjo 2,8 tūkst. sekėjų (iš rajoninių Panevėžio apskrities savivaldybių daugiau sekėjų turėjo tik Rokiškio rajono savivaldybė – 3,9 tūkst.), o *Youtube* socialiniame tinkle buvo paskelbta 219 vaizdo įrašų (daugiausiai iš visų Panevėžio apskrities savivaldybių, daugiau nei Panevėžio miesto savivaldybė) (žr. 152 pav.).

Galima sakyti, kad Biržų rajono savivaldybė, vertinant rajonines Panevėžio apskrities savivaldybes, yra pakankamai aktyvi socialinių tinklų vartotoja.

152 pav. Savivaldybių Facebook paskyrų sekėjų skaičius (tūkst. vnt.) ir vaizdo įrašų skaičius Youtube kanaluose (vnt.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Facebook paskyrų ir Youtube kanalų duomenis

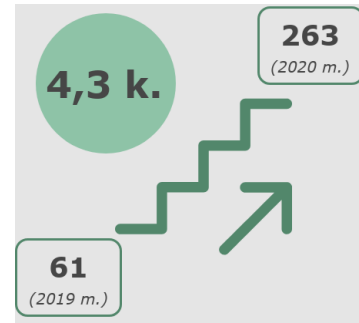
Plečiantis interneto ir kitų elektroninių paslaugų tinklų prieinamumui ir naudojimui, BRSA daugelį paslaugų perkelia į elektroninę erdvę, diegia *e. demokratijos*⁹⁸ plėtrą skatinančius įrankius. E. demokratija leido Biržų r. sav. gyventojams pareikšti savo nuomonę apie rengiamus teisės aktus, stebėti internetu Tarybos posėdžius, matyti balsavimo rezultatus, registruoti elektronines peticijas.

⁹⁸ Lietuvoje vieningo *e. demokratijos* apibrėžimo nėra. E. demokratija apibrėžiama platesniu terminu *e. valdžia*. Anot Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, *e. valdžia* yra valstybės ir savivaldos institucijų reguliuojamas visuomenės santykių plėtros būdas, kurio tikslas – didinti vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą, kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, naudoti tam tikras informacinių technologijų teikiamas galimybes.

BRSA naudojamos šios informacinės sistemos: elektroninė dokumentų valdymo sistema „Avilyš“, socialinės paramos informacinės sistemos „Parama“ ir SPIS, valstybinės žemės nuomos mokesčio informacinė sistema MASIS, buhalterinės apskaitos informacinė sistema LABBIS, viešųjų pirkimų informacinė sistema EcoCost ir kitos.

BRSA paslaugų diegimas jas teikti elektroniniu būdu pradėtas 2015 m. 2019 m. tokių paslaugų elektroniniu būdu suteikta 61 kartą, 2020 m. – 263 kartus (padidėjimas – 4,3 karto). Tam įtakos turėjo ir šalyje prasidėjęs karantinas.

153 pav. E. paslaugų (vnt.) kitimo dinamika (k.) 2019–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

II.1.2.7. VIEŠASIS VALDYMAS

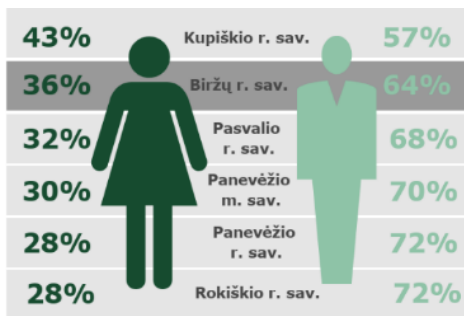
Savivaldybės funkcijos pagal veiklos pobūdį skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės vykdomoji institucija (vykdomosios institucijos), kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktai ar savivaldybės tarybos sprendimai suteikia viešojo administravimo teises savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba pagal sudarytas sutartis kiti viešai pasirenkami fiziniai ar juridiniai asmenys.

Biržų rajono savivaldybė savo veiklą organizuoja vadovaudamasi LR įstatymais ir vidaus dokumentais: Biržų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatais, kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

Biržų rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija yra Taryba, turinti vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas, o vykdomoji institucija – administracijos direktorius, turintis viešojo administravimo teises ir pareigas. Šios Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teises įgyvendinimą.

Biržų rajono savivaldybės tarybą (toliau – Taryba) sudaro įstatymų nustatyta tvarka demokratiškai išrinkti Savivaldybės bendruomenės atstovai – 25 Biržų rajono savivaldybės nariai. Dabartinės kadencijos Taryboje Biržų r. sav. dirba 9 moterys (iš 25), kas sudaro 36 proc. visų Tarybos narių, ir 16 (arba 64 proc.) vyrų.

Biržų r. sav. Taryboje dirbančių moterų ir vyrų santykis yra pakankamai geras, vertinant Panevėžio apskrities savivaldybes. Geresnį rodiklį turi Kupiškio r. sav., kur moterys sudaro 43 proc. Tarybos narių, vyrai – 57 proc. Nei vienoje Panevėžio apskrities savivaldybės Taryboje moterų nėra daugiau nei vyrų.

154 pav. Vyrų ir moterų santykis savivaldybių Tarybose (proc.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal savivaldybių duomenis

Siekiant užtikrinti vietos politikų priimamų sprendimų įvairiapusiškumą, platesnį problemų matymą, abiejų lyčių žmonių interesų tenkinimą, būtina užtikrinti vyrų ir moterų pusiausvyrą valdančiosiose institucijose. Lyčių lygybės didinimas yra ir viena iš pagrindinių ES veiklos sričių: moterų ir vyrų lygybė yra viena svarbiausių ES vertybių ir vienas iš ES tikslų, taip pat ekonomikos augimo varomoji jėga. ES siekia visose veiklos srityse didinti vyrų ir moterų lygybę, todėl turi būti ieškoma priemonių dar labiau didinti moterų įtrauktį į Biržų rajono savivaldybės valdymą.

Biržų rajono savivaldybėje yra sudaryti 4 Tarybos *komitetai*:

- ✓ Ekonomikos ir finansų komitetas;
- ✓ Socialinio vystymo komitetas;
- ✓ Teritorijų vystymo, aplinkos apsaugos, miesto ūkio ir kaimo reikalų komitetas;
- ✓ Kontrolės komitetas.

Meras yra politikas, atliekantis realias arba simbolines vykdomosios valdžios vadovo funkcijas savivaldos objekte. Iki 2014 m. Lietuvoje vietos savivaldos merą slaptu balsavimu rinko Savivaldybės taryba, ji galėjo merą ir atleisti iš pareigų. Nuo 2015 m. Lietuvoje savivaldybių merai pradėti rinkti tiesiogiai. Strateginio plėtros plano rengimo metu Biržų rajono savivaldybės mero pareigas eina Vytas Jareckas.

BRSA veikia 11 komisijų (Antikorupcijos, Etikos, Garbės piliečio vardo suteikimo, Savivaldybės tarybos veiklos reglamento pataisoms rengti, Peticijų, Savivaldybės nevyriausybinų organizacijų 2019–2022 m. veiklos rėmimo programos valdymo, Kaimo rėmimo programos valdymo, Narkotikų kontrolės, Savivaldybės patikėjimo teise valdomo valstybės turto pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti ir jo tolesnio panaudojimo galimybių nustatymo, nurašymo procedūrų įforminimo ir liekamų medžiagų kainų nustatymo, Finansavimo teikimo atvykstantiems dirbti į Biržų rajono savivaldybės įstaigas trūkstamos specialybės specialistams) bei 9 tarybos (Visuomeninė kultūros, Visuomeninė sporto, Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo, Nevyriausybinų organizacijų, Jaunimo reikalų, Bendruomeninių organizacijų, Bendruomenės sveikatos, VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinikos stebėtojų, VšĮ Biržų ligoninės stebėtojų). BRSA veikia Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba.

BRSA organizacinė struktūra. SPP rengimo metu BRSA veikia 14 administracijos struktūrinių padalinių (skyrių), 8 administracijos struktūriniai-teritoriniai padaliniai (seniūnijos) bei 3 pareigybės, neįeinančios į struktūrinių padalinių sudėtį ir tiesiogiai pavaldžios administracijos direktoriui (tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriui, vyriausias specialistas civilinei ir priešgaisrinei saugai bei jaunimo reikalų koordinatoriui) (žr. 154). 2019 m. buvo pakeista BRSA struktūra. Esminis pakeitimas – sujungti Civilinės metrikacijos ir Teisės skyriai.

Žmogiškieji ištekliai. 2007 m. lapkričio 29 d. Biržų rajono savivaldybės taryba sprendimu Nr. T-252 buvo nustačiusi didžiausią leistiną valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių užmokestį iš Savivaldybės biudžeto skaičių – 253 (pareigybių).

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

2015 m. rugsėjo 29 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-232 šis skaičius sumažintas iki 220 (pareigybių).

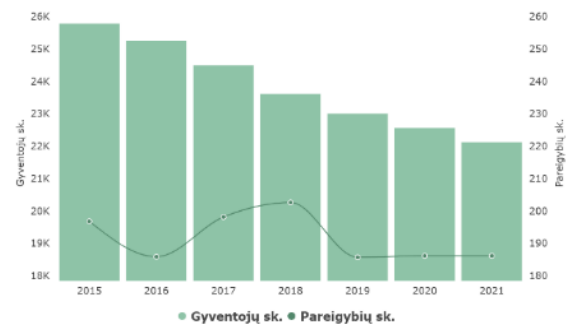

155 pav. BRSa organizacinė struktūra

Šaltinis: www.birzai.lt

2020-01-01 dienai BRSa bendras *pareigybių* skaičius siekė 187,8 (2015 m. pradžios duomenimis, - 198,5 pareigybės), iš kurių 94 – valstybės tarnautojai, 91,8 – darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, ir 2 politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojai.

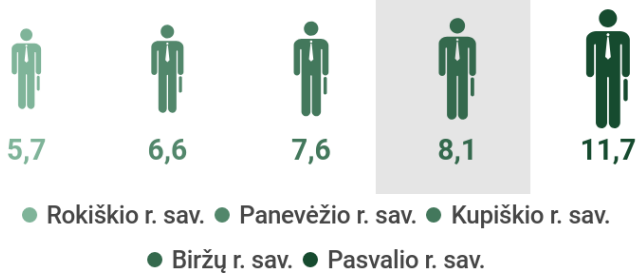
Palyginti 2021 m. su 2015 m. (vertinant metų pradžios duomenis), BRSa darbuotojų (pareigybių) skaičius sumažėjo 5,4 proc., o Biržų r. sav. gyventojų skaičius sumažėjo 14,1 proc. (gyventojų skaičius mažėjo 2,6 k. sparčiau, nei BRSa pareigybių skaičius). Be to, 2017-2018 m. pareigybių skaičius BRSa augo, kai gyventojų skaičius – nuolat mažėjo. Mažėjant gyventojų skaičiui savivaldybėje, BRSa turėtų prisitaikyti prie kintančios populiacijos siekdama efektyvesnio valstybės resursų bei mokesčių mokėtojų lėšų panaudojimo.

156 pav. Biržų rajono savivaldybės gyventojų (asm.) ir BRSa užimtų pareigybių skaičiaus kitimo dinamika, 2015-2021 m. (metų pradžioje)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSa pateiktus duomenis

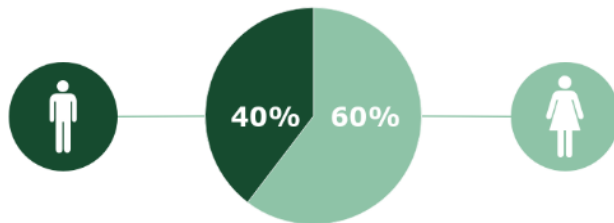
Pagal LLRI atliktą analizę, 2019 m. pradžioje 1 000-ii gyventojų tenkantis Biržų r. sav. administracijos *užimtų pareigybių skaičius* siekė 8,1. Tai buvo vienas didžiausių rodiklių tarp lygintų rajoninių savivaldybių (be Panevėžio miesto). Didesnį rodiklį turėjo tik Pasvalio r. sav. (11,7 pareigybės/ 1 000 gyv.). 2020 m. pradžioje BRSa rodiklis išaugo 2,5 proc. iki 8,3 užimtų pareigybių/ 1 000 gyv.

157 pav. Savivaldybių administracijose užimtų pareigybių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyv., 2019 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LLRI duomenis

BRSA duomenimis, 2021 m. pradžioje BRSA dirbo 202 darbuotojai, iš kurių buvo 60 proc. moterų (122 asm.) ir 40 proc. vyrų (80 asm.). Vidutinis dirbančiųjų amžius – 50 metų. 2020 m. 71 BRSA darbuotojas (unikalūs asmenys) dalyvavo mokymuose / kvalifikacijos kėlimo kursuose / stažuotėse. Tai sudarė šiek tiek daugiau nei trečdalį visų darbuotojų. 2019 m. mokymuose / kvalifikacijos kėlimo kursuose / stažuotėse dalyvavo 75 darbuotojai (unikalūs asmenys). Mažėjantis mokymuose dalyvavusių darbuotojų skaičius yra nulemtas pasirenkamų temų ir turinio: investuojama į kokybiškesnius, tačiau neretai ir brangesnius mokymus.

158 pav. BRSA darbuotojų pasiskirstymas pagal lytį (proc.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

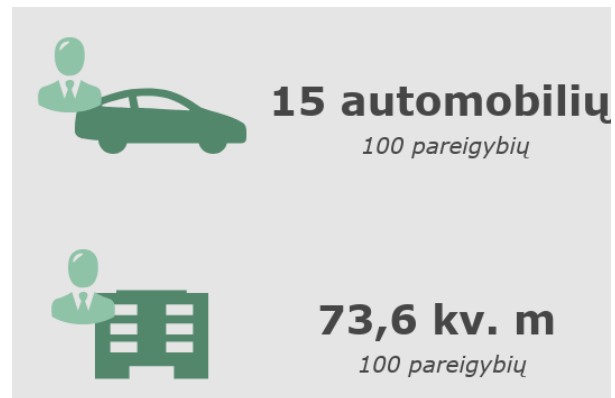
2015 m. BRSA įdiegta kokybės vadybos sistema, atitinkanti LST EN ISO 9001 standartą.

Turtas. Neefektyvus turto valdymas yra papildoma našta mokesčių mokėtojams, todėl BRSA turi būti suinteresuota taupiai valdyti savo turtą

2021 m. pradžioje BRSA valdomo turto bendras plotas siekė 136,1 tūkst. kv./m. Lyginant su 2015 m. pradžia (140,5 tūkst. kv./m), BRSA valdomo turto plotas sumažėjo 3,1 proc.

Kai Savivaldybė turto nepanaudoja savo reikmėms, neišnuomoja, neperduoda panaudos pagrindais, jis lieka nenaudojamas. Pagal BRSA duomenis, Savivaldybės valdomo, bet nenaudojamo turto 2021 m. pradžioje buvo 16,4 tūkst. kv. m arba 12 proc. nuo viso valdomo turto. Tai buvo 3 proc. p. mažiau nei 2015 m.

2021 m. Biržų r. sav. valdomo, bet nenaudojamo turto, tenkančio 100 gyv., rodiklis siekė 73,6 kv. m. LLRI duomenimis, rodiklis buvo vienas didžiausių tarp lygintų savivaldybių, todėl BRSA nepakankamai efektyviai valdo savo turtą. Efektyviausiai tarp Panevėžio apskrities savivaldybių turtą valdo Rokiškio r. sav., nes ji tokio turto neturi.

159 pav. BRSA turimų lengvųjų automobilių ir Savivaldybės valdomo ir nenaudojamo turto kiekis, tenkantis 100 pareigybių (vnt./ kv. m.), 2021 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių pagal BRSA duomenis

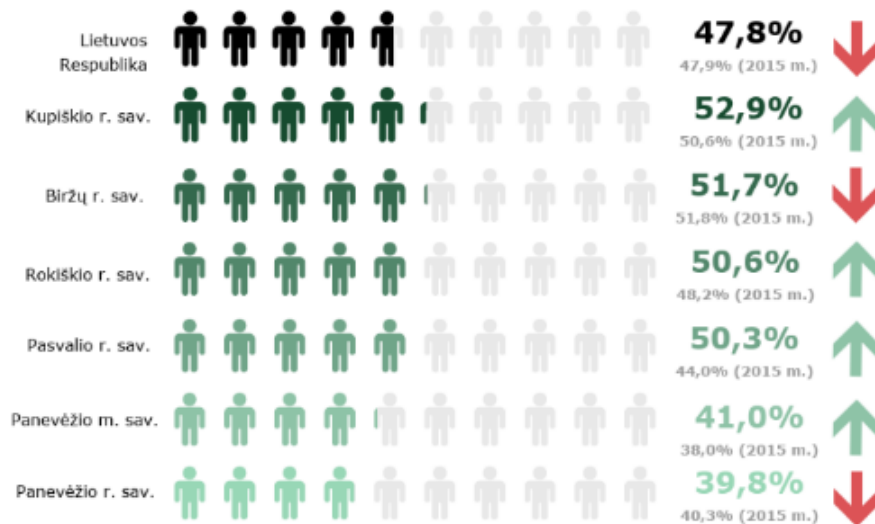
2021 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybės administracijoje (kartu su seniūnijomis) naudojo 29 lengvuosius automobilius (1 iš jų nuomojo) Tai sudarė 15 automobilių 100 pareigybių. LLRI duomenis, Biržų r. sav. rodiklis, palyginti su kitomis savivaldybėmis, buvo vidutinis, mažesnius rodiklius turėjo Kupiškio r. sav., Pasvalio r. sav.

Gyventojų įtraukimas į viešojo valdymo procesus. Visuomenės narių tiesioginis įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus yra siekiamybė, norint užtikrinti operatyvų valdžios reagavimą į Biržų rajono savivaldybėje vykstančius ekonominius, socialinius pokyčius ir atitinkamą sprendimų priėmimą, kas sudarytų sąlygas darniai ekonominei ir socialinei rajono plėtrai.

Vienas iš pagrindinių piliečių įtraukimo į viešąjį valdymą mechanizmų yra rinkimų teisė – t. y., teisė rinkti atstovus į savivaldybių tarybą ir teisė rinkti merą.

2019 m. vykusiuose savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose balso teisę turinčių Biržų r. sav. *rinkėjų aktyvumas* siekė 51,7 proc. Rodiklis viršijo šalies vidurkį beveik 4 proc. p. (47,9 proc.) bei buvo vienas didžiausių tarp lyginamų savivaldybių. Aktyvesni rinkėjai 2019 m. vykusiuose rinkimuose buvo Kupiškio r. sav. (52,9 proc. aktyvumas). Tačiau palyginti su 2015 m. vykusiais savivaldos rinkimais, pilietinę pareigą atlikusių gyventojų dalis Biržų r. sav. sumenko 0,1 proc., priešingai nei daugelių kitų Panevėžio apskrities savivaldybių.

160 pav. Rinkėjų aktyvumas savivaldos ir merų rinkimuose (proc.), 2015 m. ir 2019 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LLRI duomenis

Siekiant didinti Biržų rajono savivaldybės gyventojų pasitikėjimą valdžios institucijomis bei įgalinti juos aktyviai dalyvauti savivaldybės politiniame, socialiniame, kultūriniame bei visuomeniniame gyvenime, būtina imtis iniciatyvų tiek „iš viršaus“, tiek ir „iš apačios“.

II.1.2.8. PAGRINDINĖS BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PROBLEMOS IR ESMINĖS JŲ PRIEŽASTYS

Biržų rajono savivaldybės problemų formavimo pagrindas – susistemintos ir darbo grupių metu suderintos SSGG analizės išvados, gyventojų nuomonės tyrimo rezultatai. Dvylika esminių Biržų rajono savivaldybės problemų (žr. 5 lentelę) buvo suformuluotos pagal priežasčių ir pasekmių diagramas (žr. priedus). Jų formuluotės aptartos ir tikslintos darbo grupių susitikimų metu.

5 lentelė. Esminės Biržų rajono savivaldybės problemos ir jų priežastys

PROBLEMA	PROBLEMOS PAGRINDIMAS (PRIEŽASTIS, PASIREIŠKIMO ASPEKTAI)
<p>1 PROBLEMA. NEPATRAUKLI INVESTICINĖ APLINKA, ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIAUS ORIENTACIJA Į MAŽĄ PRIDĖTINĘ VERTEJĘ KURIANČIUS PRODUKTUS</p>	<p>Tradicinių sektorių gausa ir per mažas verslo subjektų, valdžios, gyventojų dėmesys aukštosioms technologijoms. Žemės ūkio sektorius orientuotas į augalininkystės produktų gamybą, trūksta įgūdžių ir kompetencijos prisitaikyti prie besikeičiančios rinkos. Mažas darbingo amžiaus gyventojų skaičius, žemas gyventojų verslumas. Aukštesni nei aplinkinių savivaldybių mokesčiai verslui.</p> <p>2021 m. atlikta Aplinkos ir išteklių analizė (toliau – Analizė) parodė, kad Biržų rajono savivaldybės ekonomikos pagrindas – žemės ūkis ir tradiciniai sektoriai (prekyba, aptarnavimo veikla, logistika, apdirbamoji gamyba), ilgalaikėje perspektyvoje pasižymintys mažu augimo potencialu, nepakankamai našūs ir nekuriantys aukštesnės kvalifikacijos, aukštesnį atlygį garantuojančių darbo vietų. Žemės ūkio sektorius orientuotas į mažesnę pridėtinę vertę generuojančią augalininkystės ūkio šaką (sudaro net 68 proc. bendros žemės ūkio produkcijos), nepakankamai išvystytas tolimesnis užraugintos/ sukurtos biomasės panaudojimas (žemės ūkio produktų perdirbimas, realizacija ir pan.), nes stokojama žemės ūkio produkcijos gamintojų įgūdžių ir kompetencijos prisitaikyti prie besikeičiančios rinkos sąlygų, aštrėja konkurencija, nuolat keičiasi nacionalinė žemės ūkio politika, problemas sukelia ir klimato kaitos tendencijos. Apskritai, aukštos pridėtinės vertės sektorius Biržų rajono savivaldybėje išvystytas nepakankamai, darbo rinka nepasižymi didele darbingo amžiaus gyventojų dalimi – rodiklis 2020 m. pradžioje siekė 59 proc. (kai šalyje – 62 proc., Panevėžio apskrityje – 60 proc.). Verslumo lygio rodiklis (15 įmonių/1000 gyv.) 2020 m. pradžioje 51,6 proc. atsiliko nuo šalies rodiklio (31 įmonė/ 1000 gyv.) ir 34,8 proc. – nuo Panevėžio apskrities rodiklio (23 įmonės/ 1000 gyv.).</p> <p>Šie aspektai lėmė, kad tiesioginių užsienio investicijų dydis, tenkantis 1 gyv., 2019 m. buvo vienas mažiausių apskrityje ir mažėjantis (321 EUR/ gyv.), materialinių investicijų dydis, tenkantis 1 gyv., tuo pačiu laikotarpiu – mažiausias apskrityje (596 EUR/ gyv.) ir nežymiai didėjantis. Tam įtakos turi ir aukštesni nei aplinkinėse savivaldybėse nekilnojamojo turto ir žemės mokesčiai.</p>
<p>2 PROBLEMA. VIENADIENIS TURIZMAS, NEPATRAUKLU UŽSIENIO TURISTAMS</p>	<p>Nepakankamai išvystyta vandens ir kita turizmo infrastruktūra, lėtai įveiklinamas paveldas. Turizmo srityje per mažai dėmesio skiriama jaunimui, kitoms socialinėms grupėms. Trūksta aukšto lygio maitinimo ir apgyvendinimo įstaigų. Turizmo sektorius apskritai orientuotas į vietinę rinką.</p> <p>2021 m. atlikto Gyventojų nuomonės tyrimo (toliau – Tyrimas) rezultatai parodė, kad Biržų rajono savivaldybėje gyvenantys jauni asmenys pasigenda jiems skirtos turizmo infrastruktūros ir pramogų, ypač susijusių su vandens ištekliais (pvz. baseino, Wakeboard parko, prieplaukų ir kt.), ilgiau dirbančių maitinimo įstaigų, naktinių klubų, jaunimo/ vaikų laisvalaikio centrų ir pan. (sąsajos su 4, 5 ir 9 problemomis). Buvo išskirtos ir kitos socialinės grupės – asmenys su negalia, mamos ir šeimos su mažais vaikais. Ne visa turizmo infrastruktūra pritaikyta tokiems asmenims (infrastruktūros prieinamumas vertintas 3 balais iš 5 galimų). Biržų rajono savivaldybėje veikia tik 17 proc. Panevėžio apskrities apgyvendinimo (turinčių 3 ir mažiau žvaigždučių) ir apie 10 proc. – maitinimo įstaigų.</p> <p>Visa tai suponuoja situaciją, kad net 83 proc. apgyvendintų turistų – iš Lietuvos (kai šalies rodiklis – 61 proc.), o apgyvendinimo įstaigose apsigyvena maždaug 10 kartų mažiau turistų, nei jų apsilanko Biržų rajono savivaldybėje esančiuose turizmo objektuose.</p>

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

<p>3 PROBLEMA. RINKOS POREIKIUS ATITINKANČIŲ KVALIFIKUOTŲ SPECIALISTŲ STOKA</p>	<p>Trūksta profesinio orientavimo, persikvalifikavimo paslaugų, gyventojų (ypač jaunuolių) sąmoningumo renkantis profesiją. Neišplėtotas inovatyvių metodų taikymas švietimo ir mokymo įstaigose. Teritoriniu požiūriu savivaldybėje teikiamos formalaus ir neformalaus švietimo paslaugos pasižymi netolygumu, ribotu prieinamumu kai kuriose kaimo vietovėse. Labai daug jungtinių klasių, didelis pedagogų amžiaus vidurkis.</p> <p><i>Tyrimo rezultatai rodo, kad Biržų rajono savivaldybės gyventojai yra patenkinti švietimo paslaugų kokybe (švietimo paslaugos įvertintos 7,2 balo iš 10-ties). Vis dėlto išlieka kai kurių atskirų paslaugų prieinamumo trūkumas: siūloma gerinti mokinių pavėžėjimą, neformalaus ugdymo prieinamumą ir pan. Kitas problemos aspektas – ribotas suaugusiems asmenims skirtų mokymosi, persikvalifikavimo paslaugų prieinamumas bei gyventojų sąmoningumo šioje srityje stoka. Savivaldybėje veikia profesinio mokymo įstaiga bei jos skyrius, tačiau ne visos siūlomos mokymo programos atliepia šiuolaikinės darbo rinkos poreikius. Didžiuosiuose miestuose, užsienio šalyse kvalifikaciją įgiję Biržų rajono savivaldybės gyventojai dažnai nebegrįžta dirbti ir gyventi į Biržų kraštą (vidinė neto migracija – neigiama ir didėjanti). Šiek tiek prasčiau vertintas inovatyvių metodų taikymas mokyklose (3,6 balo iš 5 galimų). Jungtinių klasių skaičius – vienas didžiausių apskrityje (28,4 proc.), pensinio amžiaus pedagoginiai darbuotojai sudaro 8,5 proc. (kai šalyje – 4,5 proc.).</i></p> <p><i>Šie aspektai sąlygoja rinkos poreikius atitinkančių kvalifikuotų specialistų trūkumą. Tai vienas svarbiausių investuotojų apsisprendimui investuoti teritorijoje įtakančių veiksnių (sąsajos su 1 problema).</i></p>
<p>4 PROBLEMA. NEPAKANKAMA KULTŪROS PASLAUGŲ ĮVAIROVĖ</p>	<p>Trūksta įvairesnių kultūros renginių, pramogų, ypač skirtų jaunimui, kitoms socialinėms grupėms. Šių gyventojų grupių atstovai jaučiasi neįtraukti į kultūros vartojimą bei kūrimą. Stokojama atskiros kultūros infrastruktūros arba ji yra nepritaikyta, neįveiklinta, kvalifikuotos darbo jėgos.</p> <p><i>Analizė ir Tyrimo rezultatai rodo, kad Biržų rajono savivaldybės gyventojai, ypač jaunimas, pasigenda įvairesnių, jiems skirtų, įdomių ir jų laikmetį/ požiūrį/ pasaulėžiūrą atitinkančių kultūros renginių, pramogų, ilgiau dirbančių maitinimo įstaigų, naktinių klubų ar kitokių pasilinksminimo vietų (sąsajos su 2 ir 9 problemomis). Pastebima, kad ne visa kultūros infrastruktūra pritaikyta neįgaliems asmenims (infrastruktūros prieinamumas vertintas 3 balais iš 5 galimų). Trūksta šių asmenų ar kitų socialinių grupių atstovų integracijos į kultūros vartojimą, kūrimą. Nors kultūros infrastruktūros būklė Biržų rajono savivaldybėje vertinama gerai (3,6-4,1 balais iš 5 galimų), tačiau COVID-19 pandemija išryškino kitą problemos aspektą. Kultūros įstaigose trūksta IT įrankių bei įgūdžių šiais įrankiais naudotis. Per karantiną vykusių nuotolinių renginių dalis siekė tik 4 proc., kai apskrities vidurkis – 46,1 proc. (sąsajos su 8 problema).</i></p> <p><i>Biržų rajono savivaldybės kultūrinis gyvenimas yra aktyvus, tačiau kultūros paslaugų įvairovė visoms socialinėms grupėms nėra pakankama – trūksta dėmesio jaunimui, neįgaliesiems, šeimoms su vaikais, kt.</i></p>
<p>5 PROBLEMA. MAŽAS GYVENTOJŲ FIZINIS AKTYVUMAS</p>	<p>Gyventojams (ypač vaikams) trūksta tinkamai pateiktos, adaptuotos informacijos apie fizinio aktyvumo naudą. Stokojama aukštos kvalifikacijos trenerių ir sporto specialistų. Nepakankama, netolygiai išsidėsčiusi ir/ arba nusidėvėjusi sporto infrastruktūra.</p> <p><i>Analizės metu nustatyta, kad sportuojančiųjų skaičius 2015-2019 m. laikotarpiu Biržų rajono savivaldybėje sumažėjo 7,1 proc., o sporto organizacijų skaičius – 16,7 proc. Mažėjo ir sporto renginių bei jų dalyvių skaičius (atitinkamai 58 proc. ir 9,2 proc.). Biržų kūno kultūros ir sporto centre vykdomos tik 7 sporto šakų programos, kasmet sportuojančių vaikų skaičius mažėja. Analizė ir Tyrimo rezultatai parodė, kad gyventojai nėra patenkinti sporto infrastruktūra: savivaldybės teritorijoje nėra galimybės gyventojus mokyti plaukti (nėra baseino), pasigendama takelių bėgiojimui ir lauko treniruoklių arba nurodoma prasta jų būklė kai kuriose kaimiškose seniūnijose, jaunimui trūksta vandens sporto infrastruktūros ir pan. (sąsajos su 2 ir 9 problemomis). Stokojama ir aukštos kvalifikacijos trenerių, sporto specialistų, nes parengtų profesionalių sportininkų skaičius buvo vienas mažiausių tarp apskrities savivaldybių (2019 m. – 14 asmenų) ir mažėjantis (palyginti su 2015 m., sumažėjo 53,3 proc.).</i></p>

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

	<p><i>Todėl Biržų rajono savivaldybės gyventojų fizinis aktyvumas yra mažesnis nei šalyje ir apskrityje – nuolat sportuojančių gyventojų dalis 2019 m. siekė 4,3 proc. (kai šalyje – 4,6 proc., Panevėžio apskrityje – 4,7 proc.).</i></p>
<p>6 PROBLEMA. PRASTĖJANTI GYVENTOJŲ SVEIKATA</p>	<p>Stokojama sveikatos priežiūros specialistų. Nekokybiška, pasenusi ir nepakankama medicininės įranga. Nepakankamas sveikatos priežiūros įstaigose teikiamų paslaugų efektyvumas bei operatyvumas. Visuomenės senėjimo tendencijos ir dažnėjančios epidemijų ar pandemijų grėsmės įtakoja didesnę apkrovą sveikatos įstaigoms.</p> <p><i>Analizė parodė, kad Biržų rajono savivaldybės 2019 m. sergamumo rodiklis (817,2 asm./1000 gyv.) buvo aukštesnis nei apskrities vidurkis (847,0 asm./ 1000 gyv.) bei šalies vidurkis (815,6 asm./ 1000 gyv.). Higienos instituto duomenimis, 2019 m. Biržų rajono savivaldybės gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė siekė 76,73 metus, t. y. viena didžiausių iš lygintų Panevėžio apskrities savivaldybių ir didesnė nei Lietuvos vidurkis (76,43 metų). Beveik 40 proc. savivaldybėje esančios veikiančios lovų – slaugos (sąsajos su 7 problema). Praktikuojančių gydytojų skaičiaus rodiklis (22,5 gyd./10 tūkst. gyv.) 2019 m. buvo mažesnis nei šalyje (45,7 gyd./10 tūkst. gyv.) ir apskrityje (31,6 gyd./10 tūkst. gyv.). Tyrimo rezultatai parodė, kad ne visi gyventojai gauna medicininės paslaugas (9 proc. tokių paslaugų negavo, kai kreipėsi). Gyventojai nurodo, kad reikia atnaujinti/ plėsti medicinos įrangą, plėsti gydytojų specialistų spektrą ir (arba) kelti jų kvalifikaciją, mažinti laukimo eiles pas gydytojus ir pan.</i></p> <p><i>Prastėjančiai gyventojų sveikatai įtakos turėjo ne tik aukščiau išvardinti aspektai, bet ir 2019 m. pasaulyje ir šalyje prasidėjusi COVID-19 pandemija.</i></p>
<p>7 PROBLEMA. MAŽĖJANTIS SOCIALINIS IR VIEŠASIS SAUGUMAS</p>	<p>Nėra pilnai patenkinamas socialinių paslaugų poreikis, trūksta tam tikrų socialinių paslaugų. Visuomenės senėjimo tendencijos įtakoja didesnę socialinių paslaugų poreikį. Aukštas nusikalstamumo ir skurdo lygis. Mažėja policijos paslaugų efektyvumas. Neefektyvus visuomenės švietimas saugumo ir prevencijos klausimais.</p> <p><i>Analizės ir Tyrimo metu surinkti duomenys parodė, kad 2020 m. Biržų rajono savivaldybėje nebuvo užtikrintas visų socialinių paslaugų prieinamumas (nebuvo patenkinti maždaug 3 proc. asmenų, galinčių gauti socialines paslaugas Biržų rajono savivaldybėje, poreikiai, nėra teikiamos atokvėpio paslaugos, trūksta įvairesnių paslaugų neįgaliesiems ir kt.). Savivaldybėje fiksuojamas didesnis nei vidutiniškai šalyje (3,3 šeimos ir 6,2 vaikai, tenkantys 1000 gyv.) ir apskrityje (4,7 šeimos ir 9,6 vaikai, tenkantys 1000 gyv.) socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose augančių vaikų, tenkančių 1000 gyv., skaičius (5,7 šeimos ir 10,9 vaikai). Skurdo lygio (37 proc.) bei nukentėjusių nuo smurto artimoje aplinkoje asmenų, tenkančių 1000 gyv., skaičiaus (5,1) rodikliai – didžiausi tarp Panevėžio apskrities savivaldybių. Policijos pareigūnų, tenkančių 100 tūkst. gyv., skaičius (218) – mažėjantis ir mažesnis nei vidutiniškai šalyje (274 policijos pareigūnai/100 tūkst. gyv.), o užregistruojamų nusikalstamų veikų, tenkančių 1000 gyv., skaičius (18,5) – didžiausias apskrityje.</i></p> <p><i>Socialinę atskirtį patiriančios šeimos, asmenys stokoja kompleksinio požiūrio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo bendrųjų ir specialiųjų socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros, mokymosi ir švietimo pagalbos paslaugų srityje. 2019 m. prasidėjus COVID-19 pandemijai, socialinę riziką patiriančios šeimos ir vaikai, kiti asmenys patyrė dar didesnę socialinę atskirtį. Todėl Biržų rajono savivaldybėje socialinis saugumas pastaruoju metu mažėjo.</i></p>
<p>8 PROBLEMA. NEPAKANKAMAS VIETOS SAVIVALDOS EFEKTYVUMAS</p>	<p>Neefektyviai valdomi išteklių savivaldybės administracijoje. Stokojama komunikacijos bei tarpinstitucinio bendradarbiavimo. Nepakankamas IT įrankių naudojimas ir lėtas skaitmenizacijos procesas. Mažėjantis viešojo sektoriaus institucijų patrauklumas apskritai.</p> <p><i>Analizės metu surinkti duomenys parodė, kad 2019 m. metais užimtų pareigybių skaičius Biržų rajono savivaldybės administracijoje, tenkantis 1000 gyv., buvo vienas didžiausių tarp kaimiškų Panevėžio apskrities savivaldybių (8,1 pareigybės), taip pat ir Savivaldybės valdomo, bet nenaudojamo turto, tenkančio 100 gyv., rodiklis – vienas didžiausių (73,6 kv. m). Tyrimo metu surinkti duomenys liudija, kad gyventojai blogai vertina gyventojų priėmimo trukmę administracijoje, teikiant administracines paslaugas (35 proc. apklaustųjų) bei informacijos trūkumą (daugiau nei trečdalis apklaustųjų). Stokojama ir IT įrankių, technologijų, skirtų</i></p>

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

	<p>nuotoliniam darbui, bei žmogiškųjų išteklių įgūdžių dirbant su šiais įrankiais tiek Savivaldybės administracijoje, tiek pavaldžiose įstaigose (sąsajos su 4 problema). Apskritai, dėl mažesnių viešajame sektoriuje mokamų atlyginimų mažėja šio sektoriaus patrauklumas, palyginti su privačiu sektoriumi. Todėl jaučiasi ir kvalifikuotų specialistų stygius.</p> <p>Nepakankamai efektyviai naudojami ištekliai, žemesnis kompiuterinis raštingumas ir viešojo sektoriaus patrauklumo mažėjimas suponuoja problemą, kad vietos savivalda dirba (veikia) nepakankamai efektyviai.</p>
<p>9 PROBLEMA. MAŽĖJANTIS JAUNŲ ASMENŲ SKAIČIUS, NEPAKANKAMA BENDRUOMENĖS ĮTRAUKTIS</p>	<p>Trūksta patrauklių darbo vietų, jaunimo centrų ar susibūrimo vietų, kitokio pobūdžio užimtumo jaunimui. Nepakankamas bendruomenių, jaunų asmenų įtraukimas ir įsitraukimas į sprendimų priėmimą.</p> <p>Analizės metu nustatyta, kad Biržų rajono savivaldybėje veikia pakankamai nedaug jaunimo organizacijų (2021 m. – 9), su jaunimu dirbančių organizacijų (2021 m. – 3). Mobilus darbas su jaunimu vykdomas tik 3-jose seniūnijose (vykdoma socialinė iniciatyva iš Pasvalio). Pasak Savivaldybės ekspertų, labiausiai darbe su jaunimu trūksta žmogiškųjų išteklių – kvalifikuotų specialistų. Didelė dalis dirbančių specialistų – vyresnio amžiaus, todėl dažnai kyla ir kartų nesuderinamumo problemos. Kitas problemos aspektas – užimtumo bei laisvalaikio praleidimo formų, kurios būtų aktualios, įdomios jauniems asmenims, stoka. Tyrimo rezultatai parodė, kad jauni asmenys pasigenda jiems skirtos sporto infrastruktūros, ypač susijusios su vandens ištekliais (pvz. baseino, Wakeboard parko, prieklaukų ir kt.); ilgiau dirbančių maitinimo įstaigų, naktinių klubų, jaunimo/ vaikų laisvalaikio centrų (veikia 1 atviras jaunimo centras ir 1 atvira jaunimo erdvė Biržų mieste); įvairesnių, jiems skirtų, įdomių ir jų laikmetį/ požiūrį/ pasaulėžiūrą atitinkančių kultūros renginių bei pramogų ir pan. (sąsajos su 2, 4 ir 5 problemomis). Biržų rajono savivaldybėje veikia 47 kaimo bendruomenės, 2 miesto bendruomenės ir 2 vietos veiklos grupės. Dėl nepakankamo finansavimo vietos veiklos grupėse trūksta specialistų. Stokojama bendruomenės įtrauktis į sprendimų priėmimą. Savivaldybės biudžetas nėra sudaromas dalyvaujamoju principu, kai gyventojai kartu su savivalda sprendžia dėl lėšų panaudojimo, patys siūlo ir balsuojant išrenka geriausias idėjas. Tyrimo rezultatai parodė, kad tokiai iniciatyvai pritarė net 85 proc. gyventojų.</p> <p>Dėl šių ir kitų priežasčių jaunimo skaičius Biržų rajono savivaldybėje mažėja (per penkerius metus sumažėjo 16,3 proc.), nes jauni asmenys išvažiuoja į kitus Lietuvos miestus, užsienį, o bendruomenės įtrauktis – nepakankama.</p>
<p>10 PROBLEMA. PRASTA SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪROS SITUACIJA BEI NEPAKANKAMAI UŽTIKRINAMOS VIEŠOJO TRANSPORTO PASLAUGOS</p>	<p>Didelė žvyro kelių dalis (tiek vietinės reikšmės kelių bei gatvių, tiek valstybinių kelių). Prastėjanti dviračių takų būklė, jų trūkumas, jungčių su šalies/ regiono dviračių takais stoka. Žemas bemotorio transporto naudojimo lygis, stokojama susijusios infrastruktūros. Prastai vertinamos keleivių pervežimo paslaugos (tiek vietinio, tiek tarp miestinio). Tai kelia grėsmę keleivių/klientų saugumui, savivaldybės patrauklumui.</p> <p>Analizė parodė, kad Biržų rajono savivaldybės žvyro kelių dalis (77,8 proc.) – viena didžiausių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių (sąsajos su 11 problema), o asfaltuotų kelių dalis (12,6 proc.) – mažiausia. Tyrimo rezultatai parodė, kad gyventojai yra labai nepatinkinti kelių ir gatvių būkle (įvertinta 5,8 balais iš 10-ties galimų). Vadovaujantis Biržų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu, dviračių takų tinklas nėra išplėtotas, esami dviračių takai labiau įrengti rekreacinėmis reikmėmis, trūksta jų junglumo, o seniau įrengtų dviračių ir pėsčiųjų takų būklė – prastėja. Tokios pat išvados pastebimo ir vertinant Tyrimo rezultatus. Savivaldybėje didėja 1000 gyv. tekančių lengvųjų automobilių skaičiaus rodiklis (2019 m., palyginti su 2015 m., - 29,3 proc.). Bet elektromobiliais naudojasi tik labai nedidelė gyventojų dalis (2020 m pradžioje 1000 gyv., teko 1,131 elektromobilio). 2020 m. pradžioje Biržų rajono savivaldybėje nebuvo nei vienos elektromobilių įkrovimo stotelės bei dviračių dalijimosi punkto. Minėta infrastruktūra ir paslaugos gyventojams neaktuali – elektrinių transporto priemonių įkrovimo stotelė, kaip svarbi ir aktuali susisiekimo infrastruktūros dedamoji, Tyrimo metu įvardinta paskutinėje vietoje, t. y. neaktuali, bemotorių transporto priemonių dalijimosi punktas – trečias nuo galo (sąsajos su 11 problema). Šią infrastruktūrą šiek tiek svarbesniais susisiekimo paskirties objektais laiko jaunimas. Gyventojai yra ypatingai nepatenkinti teikiamomis viešojo transporto paslaugomis –</p>

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

	<p>vietinio keleivių pervežimo paslaugos įvertintos 2,5 balo iš 5 galimų, tarp miestinio pervežimo – 2,9 balo iš 5 galimų.</p> <p>Prasta susisiekimo infrastruktūros situacija sąlygoja gyventojų nepasitenkinimą dėl didelio dulketumo (sąsajos su 11 problema), turistinių objektų patrauklumo mažėjimą (sąsajos su 2 problema), gali įtakoti kelių eismo įvykių gausėjimą (sąsajos su 5 problema).</p>
<p>11 PROBLEMA. ŽALIOS, TAČIAU NEPAKANKAMAI APLINKĄ TAUSOJANČIOS SAVIVALDYBĖS ĮVAIZDIS</p>	<p>Nepakankamai išvystyta geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo tinklų infrastruktūra. Prasta geriamojo vandens kokybė, įtakojama Biržų rajono savivaldybės geografinės teritorijos ypatumų. Urbanizuotose vietovėse, gyventojų ir turistų poilsio vietose nepakankamai užtikrinama vandens telkinių priežiūra, nepilnai išvystyta susijusi infrastruktūra. Savivaldybės teritorijoje pasitaiko potencialių taršos židinių, užterštų teritorijų. Intensyvi žemės ūkio veikla bei dulketumas dėl didelės žvyro kelių dalies. Per mažas dėmesys žiedinei ekonomikai, atliekų rūšiavimui, pakartotiniam panaudojimui ir pan.</p> <p><i>Analizė parodė, kad Biržų rajono savivaldybėje yra atokiausiose Biržų rajono savivaldybės vietovėse trūksta geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo infrastruktūros, dėl savivaldybės teritorijos geografinių ypatumų (karstinis regionas ir pan.) prastesnė vandens kokybė. Prie vandens tiekimo paslaugų 2019 m. buvo prisijungę 53,3 proc. gyventojų ir 94,0 proc. ūkio subjektų, prie nuotekų tvarkymo – 64,4 proc. gyventojų ir 78,0 proc. ūkio subjektų. Savivaldybės ekspertai nurodo, kad kaimiškose vietovėse esančių nuotekų valymo įrenginių būklė – prasta, seniau įrengtai infrastruktūrai reikalingas atnaujinimas. Paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūros būtinybė atsiranda dėl besikeičiančių hidrometeorologinių sąlygų. Savivaldybėje fiksuojamos didelės vandens netektys (2019 m. – 38 proc.), nuotekų infiltracija (2019 m. – 66 proc.). Pagal Tyrimo rezultatus, gyventojai urbanizuotose teritorijose ar turistų bei gyventojų poilsio vietose pastebi neprižiūrėtus vandens telkinius, bešeimininkius statinius, kurie gadina kraštovaizdį, susijusios infrastruktūros trūkumą. Potencialių taršos židinių skaičius (337 vnt. arba 151 vnt./100 gyv.) – vienas didžiausių tarp apskrities savivaldybių. Didelė žvyro kelių dalis įtakojama didelį dulketumą sausuoju laikotarpiu (sąsajos su 10 problema), intensyvi žemės ūkio veikla sąlygoja aplinkos taršą (sąsajos su 1 problema). Pakartotinai naudotų ar perdirbtų komunalinių atliekų dalis (2018 m. – 53 proc.) nesiekia privalomos 60,0 proc. ribos, nustatytos Europos komisijos.</i></p> <p><i>Šie aspektai sudaro žalios, tačiau per mažai aplinką tausojančios ir puoselėjančios savivaldybės įvaizdį, lėtai diegiančios žiedinės ekonomikos principus, nepakankamai dėmesio skiriančios gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimui, ypatingai atokiausiose vietovėse.</i></p>
<p>12 PROBLEMA. NEPAKANKAMAI EEFEKTYVUS ENERGIJOS NAUDOJIMAS IR DIDELĖ NAŠTA VARTOTOJUI</p>	<p>Augantys energetikos sektoriaus kaštai. Maža energiją taupančių šviestuvų dalis, žemas naudojamų elektromobilių skaičius ir susijusios infrastruktūros lygis. Nepakankamai plačiai naudojami atsinaujinantys/ alternatyvūs energijos šaltiniai.</p> <p><i>2021 m. pabaigoje ženkliai išaugo energetikos išteklių karštai. Analizės metu nustatyta, kad šilumos kaina (2021 m. pradžioje) Biržų rajono savivaldybėje buvo didžiausia (7,94 ct/ kWh) iš apskrities savivaldybių. Tik šiek tiek daugiau nei penktadalis šviestuvų – tapantys energiją (2020 m. duomenys). Tai suponuoja poreikį pertvarkyti šilumos ūkį. Elektromobiliais naudojasi labai nedidelė gyventojų dalis (2020 m. pradžioje 1000 gyv., teko 1,131 elektromobilio). 2020 m. pradžioje savivaldybėje nebuvo nei vienos elektromobilių įkrovimo stotelės bei dviračių dalijimosi punktų (sąsajos su 10 ir 11 problemomis). Nors pagal atnaujinamų daugiabučių gyvenamųjų namų dalį savivaldybė yra 10-toje vietoje šalyje, tačiau gyventojų iniciatyva atnaujintas tik 1 daugiabutis.</i></p> <p><i>Kylančios energetikos išteklių kainos ir neefektyviai naudojama energija tampa labai didele našta vartotojams.</i></p>

Šaltinis: sudaryta autorių

II.3. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ

EKONOMIKA IR VERSLAS (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Rajonas išsidėstęs šalia Latvijos, netoli nuo šios šalies sostinės
- ✓ Augantis veikiančių ūkio subjektų, tenkančių 1000 gyventojų, skaičius
- ✓ Dominuoja smulkus ir vidutinis verslas – vienas svarbiausių ekonomikos augimo ir konkurencingumo veiksnių
- ✓ Šalyje garsios pramonės sektoriaus įmonės – Biržų AB „Siūlas“, UAB „Biržų duona“, UAB „Biržų alus“, Čygo-Kalkio TŪB „Rinkuškiei“, UAB „Tyla“, UAB „Agaras“
- ✓ Veikia Biržų rajono ir miesto VVG, kurių strategijos prisideda prie ekonomikos skatinimo (projektai, skirti verslumo skatinimui, jauno verslo stiprinimui ir verslo plėtrai)
- ✓ Vykdomos investicijos į verslo infrastruktūros gerinimą bei plėtrą

SILPNYBĖS

- ✓ Mažiausios apskrityje bei mažėjančios materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui
- ✓ Vienos mažiausių apskrityje ir mažėjančios tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui
- ✓ Nuo šalies ir apskrities vidurkių atsiliekantis verslumo lygio rodiklis
- ✓ Rajono teritorijoje nėra labai stambių įmonių
- ✓ Aukštesni nekilnojamojo turto ir žemės mokesčių tarifai, palyginti su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis
- ✓ Tradicinių sektorių (žemės ūkis, aptarnavimas, transportas ir logistika) įmonių gausa
- ✓ Pasyvus ir nesubalansuotas BRS vadovaujančių institucijų požiūris į naujų verslų kūrimą(-si), vystymą(-si) ir investicijų pritraukimą rajone
- ✓ Rajono, kaip ir visos apskrities, išsivystymo lygį stabdo mažas verslo įmonių ir verslininkų dėmesys inovacijoms, aukštosioms technologijoms

EKONOMIKA IR VERSLAS (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Lietuvos ir ES regioninės politikos orientacija į mažesnių gyvenamųjų vietovių plėtros skatinimą
- ✓ Aktyvesnis informacijos, rinkodaros priemonių taikymas, infrastruktūros pritaikymas, siekiant pritraukti vietas bei užsienio investuotojus
- ✓ Intensyvesnė ir tikslingesnė parama SVV plėtrai, aktyvesnis įvairių lengvatų teikimas bei skatinimas jomis pasinaudoti
- ✓ Nacionalinio lygmens urbanistinio centro *Panevėžys–Biržai–Rokiškis* plėtojimas, prioritetą teikiant mobilumo, paslaugų teikimo, pramonės ir logistikos vystymo partnerystėms (pagal LR teritorijos BP)
- ✓ Panevėžio regiono specializacijos krypčių plėtojimas (*robotika ir automatizavimas; transportas, pramonė ir logistika; biotechnologijos; baldai ir tekstilė; maistas ir gėrimai; žemės ūkis ir gamtos ištekliai*)
- ✓ Skatinimas versle aktyviau taikyti socialinės atsakomybės, žaliosios, žiedinės ekonomikos principus
- ✓ Biržų rajono VVG teikiamos galimybės pasinaudoti parama verslui kurti ar plėtoti, steigti darbo vietas ir pan.
- ✓ Sistemingas darbas, siekiant motyvuoti grįžti/atvykti gyventi į Biržų rajoną (informavimas, konsultavimas, tarpininkavimas, reemigrantų palaikymas ir sąlygų sudarymas) galėtų prisidėti prie verslų kūrimosi ir ekonominės plėtros Biržų rajone
- ✓ Verslo aptarnavimo kokybės gerinimas
- ✓ Sąlygų gyventojams gerinimas ir plėtojimas užsiimti prekybos veikla
- ✓ Bendradarbiavimo su kaimyninėmis savivaldybėmis, užsienio šalimis aktyvinimas, siekiant ekonominės plėtros

GRĖSMĖS

- ✓ Ekonominiai rodikliai, atsiliekantys nuo šalies ir apskrities rodiklių, ateityje gali lemti didėjančius rajono bei šalies ekonominius skirtumus
- ✓ Darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas turi neigiamą įtaką investicijų pritraukimui, verslų kūrimuisi bei plėtrai Biržų rajone
- ✓ COVID-19 pandemija bei nuo 2020 m. paskelbtas karantinas sustabdė tam tikrų sektorių (turizmas, aptarnavimo paslaugos, kita) veiklą, kas daro neigiamą įtaką ekonominiams rodikliams
- ✓ Auganti šalies didžiųjų miestų bei aplinkinių savivaldybių ir užsienio šalių ekonominė konkurencija pritraukiant žmogiškuosius išteklius bei inovatyvias verslo įmones, investuotojus
- ✓ Mažas ir mažėjantis ES fondų finansavimo intensyvumas verslui (tradiciniams sektoriams)

DARBO RINKA

STIPRYBĖS

- ✓ Teigiamas tarptautinės neto migracijos rodiklis (2020 m.)
- ✓ Biržų rajone veikia profesinio mokymo įstaiga (Biržų TVMC), suaugusiųjų švietimo koordinavimo įstaiga
- ✓ Aukštesni nei vidutiniai Panevėžio apskrities savivaldybių VBE rodikliai duoda teigiamą impulsą darbo rinkos tendencijoms

SILPNYBĖS

- ✓ Didesnis nei šalyje ir apskrityje nedarbo lygis
- ✓ Mažiausias užimtumo lygis iš Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Mažiausias darbo užmokestis apskrityje, moterų darbo užmokestis mažesnis nei vyrų (atitinka bendrąsias šalies tendencijas)
- ✓ Biržų rajono savivaldybės teritorija nepasižymi patrauklumu dirbti ir gyventi, nes vidinės neto migracijos rodiklis – neigiamas (daugiau žmonių išvyksta, nei atvyksta)

GALIMYBĖS

- ✓ Sąlygų mokyti, dirbti ir gyventi Biržų rajone gerinimas
- ✓ Jaunų, kvalifikuotų specialistų pritraukimas į rajoną, siūlant lengvatas, didesnę darbo užmokestį ir pan.
- ✓ Užsieniečių pritraukimas dirbti ir gyventi į rajoną, sudarant tam sąlygas
- ✓ Nuotolinio darbo populiarinimas
- ✓ Patogi vieta gyventi dirbantiems Panevėžio mieste (iki Panevėžio m. – 70 km)
- ✓ Tarptautiškumo didėjimas ekonominių, kultūrinių, socialinių ir švietimo ryšių srityje
- ✓ Besikeičianti valstybės politika jaunų talentų susigrąžinimo, sąlygų vidinei migracijai sudarymo bei imigracijos iš kitų užsienio valstybių srityse
- ✓ Bendradarbiavimo tarp verslo atstovų, darbdavių, Biržų TVMC, bendrojo ugdymo mokyklų atstovų, mokinių ir jų tėvų skatinimas
- ✓ Gyventojų sąmoningumo ir motyvacijos didinimas (skatinimas) pasinaudoti rajone teikiamomis mokymosi/ persikvalifikavimo galimybėmis

GRĖSMĖS

- ✓ Mažesnė nei šalies ir apskrities vidurkis darbingo amžiaus gyventojų dalis ir aukštas demografinės senatvės koeficientas daro įtaką darbo rinkos disbalansui
- ✓ Nuo šalies ir apskrities vidurkių atsiliekantis darbo užmokestis gali daryti įtaką jaunų, perspektyvių, kvalifikuotų specialistų išsikėlimui iš Savivaldybės (jaunų talentų „nutekėjimui“ į sostinę, didžiuosius šalies miestus, užsienį)
- ✓ Augantis jaunimo mobilumas ir poreikis įgyti kokybišką išsilavinimą, kelti kvalifikaciją prisideda prie jaunų asmenų dalies mažėjimo bendroje gyventojų struktūroje
- ✓ Besitęsianti COVID-19 pandemija bei karantino apribojimai daro neigiamą įtaką darbo rinkos tendencijoms

ŽEMĖS ŪKIS IR MIŠKININKYSTĖ

STIPRYBĖS

- ✓ Didesnė nei šalyje ir apskrityje žemės ūkio naudmenų dalis
- ✓ Biržų rajone vyrauja vidutiniškai našių žemių dirvožemiai
- ✓ Dominuoja didesni ūkininkų ūkiai, nei vidutiniškai šalyje (vidutinio ūkininko ūkis 2020-10-01 Biržų rajone buvo vienas didžiausių apskrityje)
- ✓ Didžiausias bendrosios žemės ūkio produkcijos didėjimo tempas tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Pagal ekologinių ūkių skaičių Biržų rajonas – pirmas Lietuvoje

SILPNYBĖS

- ✓ Mažesnis nei šalyje miškingumas bei medynų produktyvumas
- ✓ Mažą dalį (tik nepilną trečdalį) bendrosios žemės ūkio produkcijos sudaro pelningesnė, aukštesnę pridėtinę vertę generuojanti gyvulininkystės produkcija

GALIMYBĖS

- ✓ Biržų rajonas - žemės ūkio kraštas, kuriame vyrauja vidutinio našumo dirvožemiai
- ✓ Žemės ūkio produktų (tame tarpe ir ekologinių) perdirbimas ir realizacija, maisto pramonės plėtra
- ✓ Žemės ūkio šakų įvairovės didinimas/skatinimas
- ✓ Žemės ūkių modernizacija
- ✓ Alternatyvių žemės ūkiui veiklų plėtojimas

GRĖSMĖS

- ✓ Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema
- ✓ Žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencingumo mažėjimas, nesugebant prisitaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų
- ✓ Neaiški bendroji žemės ūkio politika 2021–2027 metams ir mažėjančios ES išmokos
- ✓ Nacionaliniu mastu neskiriamas dėmesys valstybinės paskirties melioracijos statinių priežiūrai ir atnaujinimui

STATYBA IR GYVENAMASIS BŪSTŲ FONDAS

STIPRYBĖS

- ✓ Sparčiausiai apskrityje (vertinant kaimiškas savivaldybes) auganti Biržų rajono savivaldybės teritorijoje veikiančių statybos įmonių apyvarta
- ✓ Augantis gyvenamasis būstų fondas ir vienas didžiausių apskrityje naudingas gyvenamasis plotas, tenkantis 1 gyventojui

SILPNYBĖS

- ✓ Mažėjantys pastatytų gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų rodikliai

GALIMYBĖS

- ✓ Augantis dėmesys mažai energijos naudojančių pastatų statybai
- ✓ Statybos sektoriaus plėtra didėjant viešųjų investicijų projektų, finansuojamų iš ES ir kitų finansavimo šaltinių, įgyvendinimo apimtims
- ✓ Valstybės parama jaunoms šeimoms pirmą kartą įsigyjant būstą regionuose (Biržų rajonas – pakliūva)

GRĖSMĖS

- ✓ Statybų sektoriaus netvarumas
- ✓ Netolygios statybos darbų apimtys, ypatingai negyvenamųjų pastatų statybos srityje, priklausančios nuo ES finansavimo periodų
- ✓ Mažėjantis gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų poreikis ateityje dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo

TURIZMAS IR REKREACINĖ APLINKA (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Patraukli geografinė padėtis (netoli magistralės *Via Baltica*, 30 km nuo Latvijos)
- ✓ Unikali gamtinė aplinka (karstinė teritorija, buvusi Likėnų kurortinė teritorija, seniausias šalies dirbtinis vandens telkinys – Širvėnos ežeras)
- ✓ Istorinis paveldas (Biržų pilis, senamiestis, Astravo dvaro sodyba)
- ✓ Pagal BRSTBP, rekreacinės teritorijos sudaro apie 30 proc. BRS teritorijos, o rekreaciniai išteklių susiję su agrarinės-karstinės zonos kraštovaizdžiu, vandens plotais
- ✓ Biržų miestas – vienas iš 5 didelių rekreacinį potencialą turinčių miestų Lietuvoje (pagal LR teritorijos BP)
- ✓ Biržų kraštas pasižymi lankytinų vietų ir objektų gausa
- ✓ Augantis Biržų TVIC apsilankiusių turistų skaičius iki pandemijos pradžios
- ✓ Populiarėjanti Biržų TVIC internetinė svetainė (www.visitbirzai.lt)
- ✓ Augantis apgyvendinimo įstaigose apsistojuusių turistų skaičius
- ✓ Veikia Biržų turizmo klasteris
- ✓ Labiausiai išaugęs maitinimo ir apgyvendinimo įstaigų skaičius iš visų kaimiškų Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Biržų rajono turizmo sektorius pasižymi ekskursijų, edukacijų tiek suaugusiems asmenims, tiek vaikams, gausa
- ✓ Pakankamai daug kultūros vertybių turintis rajonas (apskrities kontekste)
- ✓ Biržų krašto sutartinės ir jų atlikimas –nematerialaus kultūros paveldo vertybė
- ✓ Gerai vertinama rajono gyventojų ir svečių lankytinose turizmo vietose, objektuose teikiamų paslaugų kokybė
- ✓ Biržų rajono ir miesto VVG strategijose remiamos su turizmu susijusios priemonės bei veiklos
- ✓ Veikiantis Biržų regioninio parko direkcijos lankytojų centras
- ✓ Biržų krašto muziejus „Sėla“ – vienas iš turizmo traukos objektų Biržų rajone

SILPNYBĖS

- ✓ Labai maža užsienio turistų dalis
- ✓ Biržų rajonas nepopuliarus ilgalaikiam turizmui
- ✓ Turistinių paslaugų, laisvalaikio praleidimo formų ir pramogų trūkumas jauniems, netradicinio mąstymo asmenims, įvairioms socialinėms grupėms
- ✓ Neišvystyta vandens turizmo infrastruktūra (trūksta vandens transportui pritaikytų pakrančių infrastruktūros, pačio vandens transporto, Wakeboard parko ar kitokių vandens pramogų, kokybiškų paplūdimių ar pan.)
- ✓ Prastėjanti seniau įrengtų dviračių takų būklė, jų trūkumas, jungčių, bendro tinklo su gretimais rajonais, trūkumas
- ✓ Aukšto lygio apgyvendinimo ir maitinimo įstaigų bei žmogiškųjų išteklių jose stoka
- ✓ Įvairesnės turizmo infrastruktūros ir paslaugų (laisvalaikio inventoriaus nuomos punktų, sanatorijos/SPA, kt.) stoka
- ✓ Viešų tualetų trūkumas, ypatingai prie lankytinų objektų, Biržų mieste
- ✓ Susijusios infrastruktūros bėmutorio transporto priemonėms trūkumas
- ✓ Didelė žvyro kelių dalis mažina turistinių objektų patrauklumą ir plėtrą
- ✓ Lėtas skaitmenizacijos procesas turizmo srityje

TURIZMAS IR REKREACINĖ APLINKA (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Aktyvaus poilsio, pažintinio bei kultūrinio turizmo plėtros galimybės. Religinių turizmo maršrutų kūrimas.
- ✓ Viešinimo apie teikiamas turistines paslaugas, pramogas ir laisvalaikio praleidimo formas didinimas, didesnė sklaida užsienyje
- ✓ Užsienio turistams įdomių traukos vietų ir objektų plėtra rajone (renginių, paslaugų, objektų, kurie būtų priežastis atvykti, plėtra)
- ✓ Galimybė vystyti vandens turizmo paslaugas ir pramogas
- ✓ Likėnų kurortinės teritorijos vystymas
- ✓ Didėjantis naujų turizmo produktų ir paslaugų (pvz., ėjimo, bėgimo maratonai, vandens sportas ir pramogos bei kt.) poreikis
- ✓ Turizmo inovacijų plėtra (technologijų vystymas, turizmo startuolių kūrimasis ir pan.)
- ✓ Bendradarbiavimo su kaimyninėmis savivaldybėmis bei šalimis palaikymas ir vystymas, teikiant turizmo paslaugas
- ✓ Skatinimas naudoti dviračius, kitas bemotorio transporto priemones ne tik rekreacijos (turizmo), bet ir susisiekimo tikslais
- ✓ Aktyvesnis miesto ir rajono istorinio, kultūrinio, architektūrinio paveldo įveiklinimas, pritaikant turizmo reikmėms
- ✓ Pasinaudojimas ES ir kitų išorinių finansavimo šaltinių parama turizmui per rajono ir miesto VVG įgyvendinamų strategijų priemones
- ✓ Turizmo ir rekreacijos objektų, infrastruktūros pritaikymas neįgaliesiems
- ✓ Tvaraus turizmo skatinimas ir plėtotė
- ✓ Sporto infrastruktūros palaikymas ir vystymas, sporto paslaugų plėtojimas prisidėtų prie turizmo plėtros rajone

GRĖSMĖS

- ✓ Turizmo sektoriaus sezoniškumo problematika
- ✓ Labiausiai nuo COVID-19 pandemijos ir karantino apribojimų nukentėjęs ekonominis sektorius
- ✓ Augantys turizmo sektoriaus kaštai dėl apsaugos priemonių nuo COVID-19 pandemijos taikymo, teikiant turizmo paslaugas
- ✓ Gyventojų mobilumo apribojimai trumpuoju laikotarpiu šalies teritorijoje dėl įvesto karantino
- ✓ Statiškas ir sudėtingas kultūros paveldo apsaugos reglamentavimas ir apribojimai, regioninio parko apribojimai dažnai „atgraso“ dalį potencialių investuotojų, kelia grėsmę paveldo objektams sunykti
- ✓ Kultūros paveldo išlaikymas ir aktualizavimas dažnai reikalauja daugiau resursų nei nauja statyba
- ✓ Kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas turizmo sektoriuje

ŠVIETIMAS (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Augantis ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius ir didėjanti jų dalis nuo 0-5 metų vaikų skaičiaus
- ✓ Mažiausias ir mažėjantis mokinių, turinčių spec. poreikių, tenkančių 1000 gyv., rodiklis tarp apskrities savivaldybių
- ✓ Biržų rajono BUM mokosi visi mokiniai, gyvenantys Savivaldybės teritorijoje, išskyrus išvykstančius
- ✓ Visi mokiniai, gyvenantys daugiau nei 3 km atstumu nuo BUM, pavežami į mokymo įstaigas
- ✓ Aukštesni nei vidutiniai Panevėžio apskrities savivaldybių VBE rodikliai
- ✓ Didėjantis vaikų dalyvavimo vaikų neformaliajame švietime, BUM būreliuose ir formalųjį švietimą papildančiame ugdyme lygis
- ✓ Veikia profesinė mokykla (Biržų technologijų ir verslo mokymo centras (Biržų TVMC)), kurioje mokinių skaičius iš kaimiškose Panevėžio apskrities savivaldybėse veikiančių profesinių mokyklų, buvo didžiausias
- ✓ Gerai vertinamas švietimo paslaugų prieinamumas, ikimokyklinio, priešmokyklinio bei bendrojo ugdymo kokybė

SILPNYBĖS

- ✓ Mažėjantis mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose
- ✓ Augantys švietimo sistemos kaštai dėl vienam mokiniui tenkančio mokymosi patalpų ploto ir mažesnio nei vidutiniškai šalyje vienam pedagogui tenkančio mokinių skaičiaus
- ✓ Prastesnė mokymo kokybė dėl didelio jungtinių klasių skaičiaus
- ✓ Švietimo įstaigų pastatų ir aplinkos infrastruktūra nuolat reikalaujanti atnaujinimo
- ✓ Mažiausias tarp apskrities savivaldybių švietimo pagalbos specialistų, tekančių 100 mokinių, skaičius
- ✓ Nepakankamas neformalaus ugdymo prieinamumas kaimiškose vietovėse dėl pavėžėjimo problemų (susiję su gyventojų skaičiaus mažėjimu, visuomenės senėjimu)

ŠVIETIMAS (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Valstybės mastu skatinamas švietimo įstaigų tinklo optimizavimas, įstaigų stambinimas
- ✓ Nebenaudojamų švietimo įstaigų pastatų ar jų dalių konversija
- ✓ Didėjantis valstybinių, savivaldybės institucijų dėmesys STEAM, kitų IT projektų įgyvendinimui
- ✓ Jaunų, kvalifikuotų pedagogų pritraukimas į rajono švietimo įstaigas, jų motyvacijos dirbti didinimas
- ✓ Aukštesnes pridėtines vertes generuojančių specialybių populiarinimas jau mokykloje
- ✓ Tešiamas ir aktyvinamas dalyvavimas projektinėje veikloje
- ✓ Pedagogų skatinimas kvalifikacijos kėlimo, kompetencijų stiprinimo programose ir veiklose
- ✓ Ugdymo įstaigų infrastruktūros, aplinkos ir ugdymo priemonių atnaujinimas, inovacijų plėtra
- ✓ Švietimo pagalbos paslaugų plėtojimas
- ✓ Neformalaus ugdymo prieinamumo didinimas kaimo vietovėse gyvenantiems mokiniams, gerinant pavėžėjimą
- ✓ Prevencinių priemonių ir programų dėl patyčių, alkoholio, narkotikų ar kitų psichotropinių medžiagų vartojimo vykdymas BUM
- ✓ Neformalaus suaugusiųjų švietimo plėtra

GRĖSMĖS

- ✓ Nepakankamai sparčiai augantys mokytojų atlyginimai, neaiški, daug diskusijų kelianti mokytojų apmokėjimo sistema
- ✓ Mokinių skaičiaus mažėjimas susijęs su gimstamumo mažėjimu, neigiamu migracijos saldo, jaunų asmenų „nutekėjimu“ į sostinę, kitus didžiuosius šalies miestus
- ✓ Pagalbos specialistų poreikio augimas
- ✓ Dėl COVID-19 pandemijos ir švietimo paslaugų teikimo nuotoliniu būdu prastėjanti mokymo kokybė, blogėjanti vaikų bei darbuotojų psichinė ir fizinė sveikata
- ✓ Pedagogų lyčių disbalansas švietimo įstaigose, atitinkantis bendrąją šalies tendenciją (moterų pedagogių gausa)
- ✓ Jaunų pedagogų trūkumas, didesnė nei šalyje pensinio amžiaus pedagogų dalis
- ✓ Mažėjantis mokinių skaičius profesinėje mokykloje

SPORTAS IR FIZINIS AKTYVUMAS (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Didžiausia sportuojančiųjų moterų dalis iš Panevėžio apskrities savivaldybių, didesnė nei šalies vidurkis
- ✓ Didžiausias dalyvių skaičius sporto renginiuose iš Panevėžio apskrities kaimiškų savivaldybių
- ✓ Auganti sporto renginių kokybė (mažėjant sporto renginių skaičiui auga dalyvių skaičius juose)
- ✓ Veikia Biržų kūno kultūros ir sporto centras, kuriame vykdomos 7 sporto šakų programos
- ✓ BKKSC sudarytos galimybės mankštintis pagyvenusio amžiaus žmonėms, asmenims su negalia
- ✓ Tarptautinių sporto ryšių palaikymas ir plėtra
- ✓ Galimybių socialinę riziką patiriantiems vaikams ir jaunimui sportuoti nemokamai sudarymas
- ✓ Pastaraisiais metais padidėjęs sporto organizacijų ir sporto klubų skaičius
- ✓ Aktyvi sporto organizatorių veikla kaimiškose seniūnijose

SILPNYBĖS

- ✓ Mažesnė nuolat sportuojančiųjų asmenų dalis, nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje
- ✓ Nėra galimybės mokytis gyventojus plaukti, nes rajone nėra baseino. Baseino trūkumą, kaip pagrindinę problemą, įvardijo dauguma gyventojų nuomonės tyrime dalyvavusių respondentų.
- ✓ Vienas mažiausių profesionalių sportininkų skaičius tarp apskrities savivaldybių
- ✓ Per maža vaikų įtrauktis į sporto būrelius, veiklas (neformalųjį ugdymą) bei pavėžėjimo kaimo vietovėse neužtikrinimas
- ✓ Nepakankamas vaikų švietimas apie sporto ir fizinio aktyvumo naudą
- ✓ Esamos sporto infrastruktūros, sporto inventoriaus nusidėvėjimas, prasta būklė
- ✓ Neišvystyta vandens sporto infrastruktūra
- ✓ Prastėjanti seniau įrengtų dviračių takų būklė, jų trūkumas, jungčių, bendro tinklo su gretimais rajonais, trūkumas
- ✓ Bendruomeninės fizinės aktyvumo infrastruktūros stoka (takelių bėgiojimui, inventoriaus mankštinimuisi lauke ir viduje)
- ✓ Ribotas sporto infrastruktūros prieinamumas neįgaliems ar socialinę riziką patiriantiems asmenims
- ✓ Trūksta vaikų žaidimų aikštelių, prasta šios infrastruktūros būklė
- ✓ Nevienodas geografinis sporto infrastruktūros pasiskirstymas tarp BRS seniūnijų

SPORTAS IR FIZINIS AKTYVUMAS (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Sporto infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, pasinaudojant įvairiomis finansavimo programomis, projektine veikla. Prioritetas būtų teikiamas sporto kompleksui su baseinu.
- ✓ Pagalba gabiems sportui vaikams, skatinimas neišvykti į kitus miestus (pvz., gabių vaikų sportui atrankos veiksmų programos parengimas)
- ✓ Jaunų, kvalifikuotų trenerių, sporto mokytojų pritraukimas į Savivaldybę, jų motyvacijos dirbti didinimas
- ✓ Sporto infrastruktūros prieinamumo didinimas masiniam sportui. Didesnė Visuomenės sveikatos biuro įtrauktis į šias veiklas.
- ✓ Vandens sporto šakų vystymas ir plėtra bei infrastruktūros atnaujinimas / kūrimas
- ✓ Specializuotų sporto klasių steigimas
- ✓ Galimybė pritraukti privataus kapitalo investicijas į sporto sektorių
- ✓ Skatinimas naudoti dviračius, kitas bemotorio transporto priemones ne tik rekreacijos (sporto), bet ir susisiekimo tikslais
- ✓ Geografinės padėties išnaudojimas sporto stovyklų rengimui bei vaikų užimtumui vasaros metu (šalia Latvija, didelė dalis rekreacijos ir laisvalaikio praleidimo objektų)
- ✓ Aktyvesnis sporto infrastruktūros pritaikymas neįgaliesiems
- ✓ Galimybė vystyti įvairias sporto šakas, pritaikant ir pagerinant turimą sporto infrastruktūrą (aerodromas, stadionas, šaudykla, BMX dviračių trasa, automobilių kroso, motokroso trasos ir pan.)
- ✓ Sąlygų sudarymas profesionaliam sportui. Aukšto meistriškumo sportininkų rengimo stiprinimas.
- ✓ Vaikų ir jaunimo skatinimas, jų motyvacijos didinimas užsiimti fizine veikla, sportu

GRĖSMĖS

- ✓ Gyventojų skaičiaus mažėjimas, lemiantis sportuojančiųjų skaičiaus mažėjimą
- ✓ Perspektyvių sportininkų „nutekėjimas“ į sostinę, kitus šalies didžiuosius miestus, užsienio šalis
- ✓ Maži atlyginimai, prasta sporto infrastruktūra neskatina jaunų profesionalių trenerių ar kūno kultūros specialistų dirbti rajone
- ✓ Gyventojų, ypač vaikų, motyvacijos sportuoti, įtraukties į sporto veiklas mažėjimas
- ✓ Motyvacijos sportuoti, sportininkų fizinės formos praradimas dėl COVID-19 pandemijos sukeltų pasekmių (dauguma sporto užsiėmimų, treniruočių persikėlė į nuotolinius užsiėmimus)

KULTŪRA (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Pakankamai didelė ir auganti profesionalių meno renginių dalis (antras didžiausias rodiklis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių)
- ✓ Didesnis nei šalies ir apskrities mėgėjų meno kolektyvų ir dalyvių, tenkančių 1000 gyv., skaičius.
- ✓ Didesnis nei šalies ir apskrities Biržų SVB dokumentų fondas, tenkantis 1000 gyv.
- ✓ Ženkliai išaugęs Biržų SVB virtualių apsilankymų skaičius
- ✓ Biržų SVB Vaikų literatūros skyriuje įkurta kūrybos ir poilsio erdvė vaikams su negalia (pirmi apskrityje), veikia Jono ir Adolfo Mekų palikimo studijų centras (vienintelis Lietuvoje tokio pobūdžio)
- ✓ Biržų SVB organizuojamos ekskursijos, edukacijos, profesionalūs renginiai prisideda prie Biržų rajono populiarinimo
- ✓ Stipriausias muziejus Lietuvos Šiaurės Rytų regione – Biržų krašto muziejus „Sėla“, įsikūręs Biržų pilies rūmuose
- ✓ Biržų pilies rūmai ir jų aplinka – vieta, kur vyksta pagrindiniai rajono kultūriniai renginiai
- ✓ Vienas didžiausių Biržų muziejaus lankytojų skaičius tarp kaimiškų Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Biržų muziejus garsėja savo ekspozicijomis, edukacinėmis programomis tiek vaikams, tiek suaugusiems, profesionaliais renginiais (populiariausias renginys – „Naktis muziejuje“)
- ✓ Kultūros paslaugų kokybė bei infrastruktūros būklė Biržų rajone vertinama gerai. Geriausiai įvertinta Muziejaus ir padalinių infrastruktūros bei ekspozicijų būklė.
- ✓ Reikšmingas NVO, bendruomenių indėlis į kultūros puoselėjimą, sklaidą, prieinamumo didinimą, teikiamų paslaugų įvairovę bei kokybę
- ✓ Biržų krašto sutartinės ir jų atlikimas – nematerialaus kultūros paveldo vertybė

SILPNYBĖS

- ✓ Vienas mažiausių Biržų kultūros centro organizuojamų renginių ir dalyvių skaičius tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Labai maža organizuojamų Biržų kultūros centro nuotolinių renginių ir juose dalyvavusių dalyvių skaičiaus dalis, palyginti su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis (susiję su COVID-19 pandemija)
- ✓ Viena mažiausių ir mažėjanti bibliotekų paslaugomis besinaudojančių gyventojų dalis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Kultūros paslaugų prieinamumas Biržų rajone vertinamas vidutiniškai
- ✓ Koncertų, švenčių/festivalių stoka, trūksta estrados – vietos, kuriame šios šventės vyktų. Tam daro įtaką ir COVID-19 pandemijos bei karantino apribojimai
- ✓ Ne visų kultūros įstaigų infrastruktūra pritaikyta neįgaliems asmenims
- ✓ Įvairesnių renginių, kurie sudomintų jaunimą, stoka
- ✓ Nėra parengtos BRS kultūros politikos/ strategijos

KULTŪRA (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Didesnė orientacija į virtualias kultūros paslaugas bei augantį šių paslaugų vartotojų skaičių. Skaitmeninio turinio kultūros paslaugų prieinamumo didinimas.
- ✓ Aktyvesnis Biržų rajono viešųjų erdvių bei infrastruktūros sutvarkymas, pritaikant jas kultūros renginių organizavimui, kultūros paslaugų teikimui
- ✓ Aktyvesnis miesto ir rajono istorinio, kultūrinio, architektūrinio paveldo įveiklinimas, pritaikant kultūros reikmėms
- ✓ Komunikacijos, kultūros paslaugų ir produktų reklamos, populiarinimo stiprinimas šalyje ir užsienyje
- ✓ Aktyvesnis dalyvavimas projektinė veikloje
- ✓ Didesnė vaikų ir jaunimo įtrauktis į kultūros veiklas, jiems skirtų renginių pasiūlos didinimas
- ✓ Profesionalių kūrėjų ugdymo ir telkimo galimybės, aktyvesnė profesionaliojo meno sklaida ir populiarinimas bei visuomenės skatinimas domėtis profesionaliąja kūryba
- ✓ Naujų meno formų ir iniciatyvų atsiradimas ir plėtra (pvz., performansai, pop-up, provokacijos, eksperimentai ir pan.)
- ✓ Kultūrinio turizmo vystymas ir plėtra
- ✓ Vietos bendruomenių, vykdančių kultūrinę veiklą, kūrimosi skatinimas ir galimybių vykdyti veiklą sudarymas
- ✓ Aktyvesnis kultūros infrastruktūros pritaikymas neįgaliems asmenims, senjorams ir pan.
- ✓ Etnokultūros puoselėjimas, gaivinimas ir palaikymas
- ✓ Sveikata per meno terapiją
- ✓ Kūrybinių industrijų kūrimas ir plėtra
- ✓ Tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo palaikymas ir plėtra

GRĖSMĖS

- ✓ COVID-19 pandemija ir karantino apribojimai trumpuoju laikotarpiu mažina kultūros paslaugų vartojimą, gyventojų domėjimąsi kultūra apskritai
- ✓ Augantys kultūros sektoriaus kaštai dėl apsaugos priemonių nuo COVID-19 pandemijos taikymo, teikiant kultūros paslaugas
- ✓ Gyventojų mobilumo apribojimai dėl įvesto karantino
- ✓ Mažėjantis noras ir motyvacija skaityti vaikų ir jaunimo tarpe
- ✓ Gyventojų pasyvumas dalyvaujant kultūrinėje veikloje, nesidomėjimas profesionaliu menu
- ✓ Neaiški, besikeičianti nacionalinė kultūros politika. Per mažas valstybės dėmesys kultūros sektoriui apskritai (mažas finansavimas, nėra ruošiami kvalifikuoti specialistai ir pan.).
- ✓ Kvalifikuotų kultūros specialistų ir meno darbuotojų trūkumas

SVEIKATOS PRIEŽIŪRA (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Prie Biržų rajono sveikatos priežiūros įstaigų yra prisirašę daugiau gyventojų, nei gyvena Biržų r. sav.
- ✓ Rajono teritorijoje veikia Biržų ligoninė ir konsultacinė poliklinika
- ✓ Vienas didžiausių vidutinės gyvenimo trukmės rodiklių tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Geriausias išvengiamo mirtingumo rodiklis, palyginti su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis
- ✓ Sergamumas COVID-19 infekcija – mažesnis nei vidutiniškai šalyje (vertinant nuo pandemijos pradžios iki 2021 m. gegužės mėn. vidurio)
- ✓ Rajono teritorijoje veikia Visuomenės sveikatos biuras
- ✓ Operatyviai veikianti GMP
- ✓ Biržų r. sav. teritorijoje veikianti Likėnų reabilitacinė ligoninė

SILPNYBĖS

- ✓ Augantis sergančiųjų, tenkančių 1000 gyv., rodiklis
- ✓ Didesnis nei šalyje ir apskrityje stacionare gydytų ligonių, tenkančių 1000 gyv., skaičius
- ✓ Vyrauja mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, kaip ir šalyje bei apskrityje. Išvestinis rodiklis viršija šalies ir apskrities rodiklius.
- ✓ Augantis mirtingumas nuo piktybinių navikų (atitinka bendrąsias šalies tendencijas)
- ✓ Mirtingumas nuo COVID-19 infekcijos – aukštesnis nei vidutiniškai šalyje (vertinant nuo pandemijos pradžios iki 2021 m. gegužės mėn. vidurio)
- ✓ Sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas Biržų rajone vertintas vidutiniškai. Prasčiau šias paslaugas vertina jaunimas.
- ✓ Naujų, darbingo amžiaus sveikatos priežiūros specialistų, platesnio spektro gydytojų specialistų stoka
- ✓ Ilgos laukiančiųjų eilės pas sveikatos priežiūros specialistus
- ✓ Pasenusi, nekokybiška medicinos įranga, jos trūkumas
- ✓ Efektyvumo, operatyvumo stoka ligoninės priimamajame
- ✓ Teikiamų paslaugų spektro mažėjimas Likėnų reabilitacijos ligoninėje

SVEIKATOS PRIEŽIŪRA (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo bei kokybės gerinimo projektų įgyvendinimas, gerosios praktikos sklaida
- ✓ Didesnis ES, kitų išorinių šaltinių finansavimas sveikatos sektoriui dėl COVID-19 pandemijos
- ✓ Gyventojų fizinio aktyvumo bei sveikos gyvensenos iniciatyvų skatinimas, sąlygų tam sudarymas
- ✓ Naujų, darbingo amžiaus gydytojų specialistų pritraukimas
- ✓ Dėl visuomenės senėjimo procesų ateityje didėsiantis slaugos paslaugų poreikis
- ✓ Intensyvesnis įvairių amžiaus grupių gyventojų dalyvavimo sveikatos prevencinėse programose skatinimas
- ✓ Informacinių ir elektroninių sveikatos valdymo sistemų bei priemonių diegimas, sklaida, palaikymas
- ✓ Likėnų reabilitacijos ligoninės teikiamų sveikatinimo, reabilitacijos paslaugų plėtojimas
- ✓ Ambulatorinių slaugos paslaugų plėtra

GRĖSMĖS

- ✓ COVID-19 pandemija yra sveikatos krizė, prasidėjusi 2019 m. Kinijoje ir apėmusi visas pasaulio valstybes, bei sukėlusį didelę apkrovą sveikatos priežiūros sektoriui
- ✓ Neaiški ir dažnai besikeičianti sveikatos priežiūros nacionalinė politika
- ✓ Sveikatos priežiūros ir slaugos poreikio bei išlaidų šioms paslaugoms augimas dėl visuomenės senėjimo
- ✓ Sveikatos priežiūros specialistų trūkumas, jų amžiaus vidurkio augimas (aktualu kaimiškose vietovėse)
- ✓ Blogėjanti gyventojų sveikata dėl mažo fizinio aktyvumo, žalingų įpročių ir kitų priežasčių
- ✓ Blogėjanti gyventojų psichinė sveikata dėl COVID-19 pandemijos ir karantino apribojimų
- ✓ Dažnai sveikatos priežiūros paslaugos arba jų teikimo pobūdis neatitinka gyventojų lūkesčių dėl COVID-19 pandemijos ir karantino apribojimų (trumpuoju laikotarpiu)

SOCIALINĖ APSAUGA (I)

STIPRYBĖS

- ✓ 2021 m. Biržų rajone pradėtos teikti socialinės paslaugos asmenims, esantiems krizinėje situacijoje (laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo paslaugos krizių centre)
- ✓ Plačiausias socialinių paslaugų spektras yra teikiamas senyvo amžiaus asmenims bei suaugusiems asmenims su negalia
- ✓ Vidutinis suaugusių neįgalių asmenų bei mažiausias neįgalių vaikų, tenkančių 10 tūkst. gyv., skaičius, palyginti su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis
- ✓ Augantis šeimų, globojančių (rūpinančių) vaikų, skaičius
- ✓ Mažėjantis laukiančiųjų socialinio būsto nuomos skaičius bei trumpėjanti laukimo trukmė socialiniam būstui gauti
- ✓ Nuo 2018 m. sėkmingai teikiamos kompleksinės paslaugos šeimai (projekto apimtyje)
- ✓ Lankomosios priežiūros į namus socialinių paslaugų teikimas
- ✓ Sėkmingai įgyvendinama institucinės globos pertvarka

SILPNYBĖS

- ✓ Nėra patenkinami visų asmenų, besikreipiančių dėl socialinių paslaugų, poreikiai
- ✓ Didesnis nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose augančių vaikų, tenkančių 1000 gyv., skaičius
- ✓ Didžiausias skurdo lygis tarp apskrities savivaldybių
- ✓ Didžiausias nukentėjusių nuo smurto artimoje aplinkoje asmenų, tenkančių 100 tūkst. gyv., skaičius (tarp apskrities savivaldybių). Didžioji dalis nukentėjusių asmenų – moterys (atitinka bendrąsias šalies tendencijas).
- ✓ Vienas didžiausias vaikų, atsiduriančių nesaugioje aplinkoje, skaičius tarp apskrities savivaldybių
- ✓ Socialinių paslaugų prieinamumo mažėjimas Biržų rajone dėl informacijos sklaidos trūkumo apie rajone teikiamas socialines paslaugas, asmenų, kuriems būtų reikalingos tokios paslaugos, negebėjimo susirasti, gauti informaciją
- ✓ Kai kurių socialinių paslaugų trūkumas (atokvėpio paslaugos neįgalius asmenis prižiūrintiems asmenims, įvairesnių paslaugų neįgaliesiems ir pan.)
- ✓ Gyventojų nepasitenkinimas lėtais socialinio būsto nuomos ar jo sąlygų pagerinimo paslaugos teikimo terminais

SOCIALINĖ APSAUGA (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Informacijos apie Biržų rajono savivaldybės teikiamas socialines paslaugas sklaidos didinimas, visuomenės švietimas
- ✓ Galimybė teikti savalaikes, efektyvias socialines paslaugas krizę patiriančioms šeimoms ir asmenims, atokvėpio paslaugas neįgalius asmenis prižiūrintiems asmenims ir t. t.
- ✓ Intensyvesnis darbas su ilgalaikiais socialiniais pašalpų gavėjais
- ✓ Galimybė gauti įvairiapuses socialines paslaugas kuo arčiau gyvenamosios vietos
- ✓ Intensyvesnė NVO, BO įtrauktis į socialinių paslaugų teikimą
- ✓ Socialinių paslaugų savanorystės stiprinimas (ypač aktualu pandemijos ir karantino laikotarpiu)
- ✓ Galimybė gerinti socialinę infrastruktūrą, pasinaudojant išoriniais finansavimo šaltiniais (ES ir kitais)
- ✓ Tarpinstitucinio bendradarbiavimo stiprinimas
- ✓ Socialinės atskirties mažinimas per savivaldybės įstaigų, bendruomenių ir NVO įgyvendinamas veiklas, skirtas socialinę atskirtį patiriančioms ir nepatiriančioms gyventojams

GRĖSMĖS

- ✓ Socialiai pažeidžiamų grupių atstovų baimė kreiptis pagalbos
- ✓ COVID-19 pandemija dar labiau padidino atskirtį socialinę riziką patiriančioms, vienišioms, neįgaliesiems asmenims bei jų šeimoms
- ✓ Didėjantis socialinių pašalpų gavėjų skaičius ir finansinė apkrova biudžetui, įtakojama COVID-19 pandemijos

VIEŠASIS SAUGUMAS

STIPRYBĖS

- ✓ Didėjantis, geresnis nei šalyje ir apskrityje nusikalstamų veikų ištyrimo lygis
- ✓ Mažiausias įskaitinių kelių eismo įvykių skaičius apskrityje
- ✓ Gaisrų skaičius – vienas mažiausių tarp lygintų savivaldybių
- ✓ Išplėtotą kolektyvinių apsaugos statinių (KAS) infrastruktūrą
- ✓ Veikia Ekstremalių situacijų komisija, Ekstremalių situacijų operacijų centras
- ✓ Didžioji dalis gyventojų savo gyvenamojoje vietovėje jaučiasi saugiai

SILPNYBĖS

- ✓ Daugiausiai apskrityje užregistruojamų nusikalstamų veikų, tenkančių 1000 gyv.
- ✓ Mažėjantis ir mažesnis nei vidutiniškai šalyje policijos pareigūnų, tenkančių 100 tūkst. gyv. skaičius
- ✓ Nusikaltimų elektroninėje erdvėje skaičiaus augimas
- ✓ Mažas Biržų r. sav. teritorijos padengimo pavojaus perspėjimo sirenomis lygis

GALIMYBĖS

- ✓ BRSA bendradarbiavimas / finansavimo teikimas, įgyvendinant saugios kaimynystės programas, formuojant saugią aplinką, prevencinį stebėjimą rajono teritorijoje
- ✓ Intensyvesnis prevencinių nusikaltimų ir administracinių nusižengimų mažinimo, viešojo saugumo ir priešgaisrinės saugos didinimo programų vykdymas
- ✓ Jaunimo organizacijų, bendruomeninių ir nevyriausybinų organizacijų, švietimo įstaigų įtraukties didinimas viešojo saugumo srityje, bendruomenės savitarpio saugos ir bendradarbiavimo iniciatyvų skatinimas
- ✓ Informacijos sklaidos didinimas civilinės saugos, priešgaisrinės saugos, turto ir gyvybės apsaugos klausimais, gyventojų švietimas

GRĖSMĖS

- ✓ Policijos paslaugų efektyvumo mažėjimas, policija dėl pertvarkos „nutolinta“ nuo gyventojų
- ✓ Neefektyvus visuomenės švietimas visuomenės saugumo klausimais
- ✓ Dėl COVID-19 pandemijos šalyje paskelbta ekstremali padėtis

JAUNIMAS, BENDRUOMENĖS, NVO

STIPRYBĖS

- ✓ Viena didžiausių jaunų asmenų dalis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Veikiantis AJC ir AJE, vykdomas mobilus darbas su jaunimu
- ✓ Aktyviai veikiančios bendruomenės ir nevyriausybinės organizacijos
- ✓ Veikia Biržų miesto ir rajono VVG, kurių strategijos prisideda prie NVO stiprinimo ir gyventojams reikalingų paslaugų teikimo
- ✓ Augantis finansavimas įgyvendinamiems jaunimo, bendruomeninių, nevyriausybinių organizacijų projektams
- ✓ Jaunimo savanoriškos tarnybos įgyvendinimas

SILPNYBĖS

- ✓ Mažėjantis jaunimo skaičius
- ✓ Pakankamai nedaug jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų
- ✓ Jaunų asmenų išvažiavimas į didžiuosius šalies miestus, užsienį
- ✓ Nepilnamečių, jaunų asmenų užimtumo stoka, sąlygų nesudarymas

GALIMYBĖS

- ✓ Atviro ir mobilaus darbo su jaunimu plėtra
- ✓ Galimybė plėtoti vaikų ir/ar jaunimo laisvalaikio centrus (poreikis tam tikrose seniūnijose)
- ✓ Bendruomenės traukos centrų, susibūrimo vietų plėtra (poreikis tam tikrose seniūnijose)
- ✓ Jaunimo skatinimas atvykti dirbti ir gyventi į Biržų rajoną (skatinimas sugrįžti, pabaigus studijas, grįžti iš užsienio ir pan.)
- ✓ Vietos veiklos grupių veiklos skatinimas, stiprinimas ir plėtra
- ✓ Informacijos sklaidos apie mieste ir rajone veikiančias bendruomenes, nevyriausybinės bei jaunimo organizacijas didinimas
- ✓ Bendradarbiavimo tarp BRSA ir nevyriausybinių sektoriaus skatinimas
- ✓ Savanoriškos veiklos plėtra
- ✓ Jaunimo verslumo ir užimtumo skatinimas
- ✓ NVO, BO gali pasinaudoti ES ir kitų išorinių finansavimo šaltinių parama pagal rajone įgyvendinamas vietos veiklos grupių strategijas veiklos (užimtumo), infrastruktūros pagerinimo projektams
- ✓ NVO, BO, JO gali pasinaudoti ES ir kitų išorinių finansavimo šaltinių parama pagal rajone įgyvendinamas vietos veiklos grupių strategijas verslų įkūrimo projektams

GRĖSMĖS

- ✓ Bendruomeniškumo, gyventojų aktyvumo stoka
- ✓ Kvalifikuotų žmoniškųjų išteklių stoka darbe su jaunimu, bendruomenėmis, kitomis NVO
- ✓ Kartų interesų nesuderinamumas
- ✓ Žmoniškųjų išteklių vietos veiklos grupėse trūkumas

APLINKOS APSAUGA (I)

STIPRYBĖS

- ✓ Pakankamai nedidelių taršių įmonių skaičius bei išmetamų teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių
- ✓ Biržų rajone vykdomas oro, paviršinio ir požeminio vandens bei triukšmo monitoringas
- ✓ Unikali gamtinė aplinka (karstinė teritorija, Likėnų buvusi kurortinė teritorija, seniausias šalies dirbtinis vandens telkinys – Širvėnos ežeras ir kt.)
- ✓ Pagal BRSTBP, rekreacinės teritorijos sudaro apie 30 proc. BRS teritorijos, o rekreaciniai išteklių susiję su agrarinės-karstinės zonos kraštovaizdžiu, vandens plotais
- ✓ Penktadalis rajono teritorijos – saugomos (valstybiniai draustiniai, parkai ir biosferos poligonai)
- ✓ Gausu gamtos saugomų objektų
- ✓ Mineralinio vandens išteklių
- ✓ Biržai – ekologinis kraštas (didžiausias ekologinių ūkių skaičius Lietuvoje)
- ✓ Veikia žaliųjų atliekų, didžiųjų ir pavojingų atliekų, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės
- ✓ Visi Biržų r. sav. gyventojai ir ūkio subjektai turi galimybę naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis
- ✓ Vienas mažiausių apskrityje ir mažėjantis surenkamų mišrių komunalinių atliekų kiekis
- ✓ Intensyvėjantis įvairių rūšiavimo kryptį vykdytas (auga antrinių žaliavų surinkimas, vykdomas maisto, tekstilės atliekų surinkimas)
- ✓ Gražėjanti rajono aplinka (parkai, skverai, gėlynai)

SILPNYBĖS

- ✓ Vienas didžiausių potencialių taršos židinių skaičius tarp apskrities savivaldybių
- ✓ Pagrindinės paviršinio vandens kokybės problemos rajone kyla dėl intensyvios žemės ūkio veiklos pernelyg didelio nuotekų į mažesnius upelius kiekio, taršos iš gyvenamųjų namų ar kitų pastatų, neprijungtų prie centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos
- ✓ Mažesnė nei vidutiniškai šalyje pakartotinai naudojamų ar perdirtų atliekų dalis (nepasiekia EK normatyvo)
- ✓ Mažesnė nei vidutiniškai šalyje miškų dalis
- ✓ Prasta kai kurių vandens telkinių būklė
- ✓ Širvėnos ežeras - eutrifikuojančios būklės ežeras
- ✓ Didelė tarša kietosiomis dalelėmis šildymo sezono laikotarpiu Biržų mieste
- ✓ Didelis dulketumas sausuoju metų laikotarpiu dėl didelės žvyro kelių dalies
- ✓ Didėjanti aplinkos tarša dėl nepakankamai išvystytos paviršinių ir buitinių nuotekų sistemos
- ✓ Dėl aktyvių karstinių procesų išaugę infrastruktūros kūrimo bei modernizavimo kaštai (privalomi geologiniai tyrimai ir pan.)

APLINKOS APSAUGA (II)

GALIMYBĖS

- ✓ Augantis gyventojų (ypač jaunimo) domėjimasis ekologija, ekologiniu švietimu, gyvenimo būdu, aplinkosauga apskritai. Biržai, kaip ekologija garsėjantis kraštas, turi didelį potencialą šioje srityje.
- ✓ Intensyvesnis prevencijos ir kontrolės taikymas prieš aplinkos teršimą, nelegalią medžioklę, žvejybą ir pan.
- ✓ Gamtos paveldo ir kraštovaizdžio elementų prieinamumo didinimas per aktualizavimą ir įtraukimą į aktyvų rajono gyvenimą
- ✓ Augantis gyventojų (ypač jaunimo) susidomėjimas žiedinės, dalijimosi ekonomikos principais. Žiedinės ekonomikos principų diegimas ir skatinimas visose gyvenimo srityse
- ✓ Įvairių iniciatyvų atliekų tvarkymo, jų kiekio mažinimo bei rūšiavimo srityje palaikymas ir skatinimas
- ✓ Gyventojų ir vaikų aplinkosauginio švietimo vykdymas ir skatinimas
- ✓ Glaudesnis ir aktyvesnis tarimasis su bendruomene įgyvendinant įvairius projektus (pvz., kuriuose reikalinga pakeisti žaliuosius plotus, medžius ir pan.)
- ✓ Beglobių, neprižiūrėtų gyvūnų skaičiaus mažėjimas dėl savanoriškos veiklos (priešlaudų, pan.), privalomo „čipavimo“
- ✓ Didėjantis ES, Lietuvos dėmesys ir finansinė parama „žaliajam kursui“, žiedinei ekonomikai
- ✓ Rekreacinio potencialo ir saugomų teritorijų panaudojimas vandens, pažintiniam turizmui ir pan.

GRĖSMĖS

- ✓ Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema
- ✓ Invazinių augalų ir gyvūnų daromos žalos stiprėjimas
- ✓ Gyventojų abejingumas, sąmoningumo stoka tausojant gamtinę aplinką
- ✓ Ekonomikos augimo veikiama gamybos ir logistikos verslų plėtra, kelianti riziką didinti oro taršą, triukšmo lygį, mažinti gyvenamųjų vietų patrauklumą bei gyventojų sveikatos būklę (tiek Biržų r. sav., tiek kaimyninių savivaldybių, šalių)
- ✓ Auganti gyventojų vartotojiška kultūra
- ✓ Intensyvaus ūkininkavimo tendencijos, dėl to ne mažėjanti aplinkos tarša
- ✓ Lėšų trūkumas paviršinių ir buitinių nuotekų sistemų plėtrai bei atnaujinimui didina aplinkos taršos tikimybę

TRANSPORTAS IR SUSISIEKIMAS

STIPRYBĖS

- ✓ Gerai vertinamos pavėžėjimo paslaugos Biržų rajone
- ✓ Augantis dviračių takų ilgis
- ✓ Atnaujinama autobusų parko infrastruktūra

SILPNYBĖS

- ✓ Mažesnė nei vidutiniškai Lietuvoje vietinių kelių ir gatvių su patobulinta danga dalis
- ✓ Valstybinių rajoninių kelių bei vietinių kelių ir gatvių struktūroje vyrauja žvyrkeliai
- ✓ Prastėjanti seniau įrengtų dviračių takų būklė, jų trūkumas, jungčių, bendro tinklo su gretimais rajonais, trūkumas
- ✓ Trūksta elektromobilių įkrovimo stotelių, bėmatorio transporto priemonių dalijimosi punktų
- ✓ Vidutinis ir augantis lengvųjų automobilių, tenkančių 1 gyventojui rodiklis (kai darbingo amžiaus gyventojų skaičius mažėja)
- ✓ Mažėjantis autobusais pervežamų keleivių skaičius (susiję su COVID-19 pandemija ir gyventojų skaičiaus mažėjimu)
- ✓ Nepakankamai išvystyta autobusų parko infrastruktūra
- ✓ Patenkinimai vertinamas viešojo susisiekimo prieinamumas Biržų rajone
- ✓ Blogai vertinama žvyrkelių ir privažiavimo kelių bei kiemų dangos būklė

GALIMYBĖS

- ✓ Intensyvesnis vietinės reikšmės kelių ir gatvių asfaltavimas, ypač labiau apgyvendintose teritorijose
- ✓ Pėsčiųjų, dviračių takų, šaligatvių atnaujinimas ir plėtra. Dviračių takų, tinkamų susisiekimui, plėtra, jų jungčių, rišlumo gerinimas.
- ✓ Bėmatorio transporto naudojimo skatinimas (susisiekimui, pramogoms, laisvalaikio praleidimui), infrastruktūros bėmatoriam transportui plėtra
- ✓ Energiją taupančių transporto priemonių plėtra ir skatinimas jas naudoti
- ✓ Eismo saugumo priemonių, intelektinių transporto sistemų diegimas (pvz., e-bilietas)
- ✓ Viešojo susisiekimo gerinimas, bendradarbiaujant su kaimyninėmis savivaldybėmis, apskrities centru
- ✓ Vandens transporto vystymas susisiekimui

GRĖSMĖS

- ✓ Grėsmė keleivių, klientų saugumui dėl greitai nusidėvinčio transporto parko
- ✓ Viešojo susisiekimo paslaugas teikiančių įmonių nuostolių generavimas dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo, jų mobilumo sumažėjimo trumpuoju periodu (dėl karantino)
- ✓ Regioninio parko apribojimai siekiant vystyti vandens transportą
- ✓ Kelių dangos konstrukcijos pažeidimai dėl didesnių nei leistinos transporto priemonių apkrovų, kuriems įtaką daro intensyvios žemės ir miškų ūkio veiklos vykdymas
- ✓ Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema prisideda prie kelių infrastruktūros blogėjimo

VANDENS TIEKIMAS IR NUOTEKŲ TVARKYMAS

STIPRYBĖS

- ✓ Vykdomas vandens tiekimo, vandens kokybės gerinimo, buitinių ir paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros modernizavimas ir plėtra
- ✓ Geriamas vanduo atitinka higienos normos reikalavimus
- ✓ Pakankamai didelė centralizuotomis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis besinaudojančių ūkio subjektų dalis, kurie turi galimybę prisijungti
- ✓ BRS priimta skatinimo programa gyventojams jungtis prie centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų (BRS kompensuoja dalį patirtų išlaidų)

SILPNYBĖS

- ✓ Viena didžiausių apskrityje geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo kaina
- ✓ Maža centralizuotomis geriamojo vandens tiekimo ir nepakankama nuotekų tvarkymo paslaugomis besinaudojančių gyventojų dalis dėl centralizuotų vandentiekio ir nuotekų tinklų bei sistemų trūkumo (ypatingai kaimiškose vietovėse)
- ✓ Didelės, bet mažėjančios vandens netektys
- ✓ Didelė, bet mažėjanti nuotekų infiltracija
- ✓ Neišvystyta paviršinio vandens surinkimo infrastruktūra kaimiškose seniūnijose
- ✓ Didelė neinventorizuotų vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų dalis kaimiškose vietovėse
- ✓ Licencijų neturinčių vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikėjų veikla
- ✓ Prasta kaimiškų vietovių nuotekų valymo įrenginių infrastruktūros būklė

GALIMYBĖS

- ✓ Didėjantis poreikis racionaliau naudoti vandens išteklius
- ✓ Paviršinių nuotekų infrastruktūros vystymas atliepiant klimato kaitos iššūkius
- ✓ Gyventojų skatinimas jungtis prie centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų
- ✓ Pasinaudojimas ES ir kitų išorinių šaltinių parama, modernizuojant, atnaujinant ir plečiant vandens tiekimo, vandens kokybės gerinimo, buitinių ir paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūrą
- ✓ Galimybė reglamentuoti nelegaliai prisijungusių prie centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų tinklų subjektų kontrolę

GRĖSMĖS

- ✓ Nepalankios hidrometeorologinės sąlygos ir stiprėjančių bei gausėjančių liūčių, didėjanti klimato kaitos tikimybė
- ✓ Mažas gyventojų suinteresuotumas, atsakomybės stoka jungiantis prie centralizuotų vandentiekio ir nuotekų tinklų
- ✓ Augantys nuotekų ir vandens tiekimo tinklų eksploatacijos kaštai bei jų atnaujinimo poreikis dėl infrastruktūros nusidėvėjimo
- ✓ Lėtai vykstantis vandens kokybės gerinimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, finansavimo trūkumas
- ✓ Artėjanti Biržų m. nuotekų valymo įrenginių eksploatacijos laiko pabaiga

ENERGETINĖ INFRASTRUKTŪRA

STIPRYBĖS

- ✓ Du iš trijų šilumos tiekėjų Biržų rajone šilumos gamybai naudoja biokurą
- ✓ Pakankami sparčiai vykdoma daugiabučių gyvenamųjų namų renovacija (Biržų r. sav. – 10-ta šalyje)
- ✓ Vykdomas šviestuvų keitimas ir plėtra energiją taupančiais

SILPNYBĖS

- ✓ Didžiausia šilumos kaina tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Mažai daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinama gyventojų iniciatyva
- ✓ Maža energiją taupančių šviestuvų dalis gatvių apšvietimui
- ✓ Dėl susidėvėjusios, neefektyvios infrastruktūros auga energijos išteklių kaštai, nėra taupoma energija
- ✓ Trūksta elektromobilių įkrovimo stotelių, bemotorio transporto priemonių dalijimosi punktų
- ✓ Trūksta (nėra parengta) Biržų r. sav. šilumos ūkio strategijos

GALIMYBĖS

- ✓ ES mastu siekiama, kad visi viešieji pastatai būtų visai energijos nevarojantys arba mažai varojantys
- ✓ Alternatyvių ir atsinaujinančių energijos šaltinių populiarumo šilumos gamybos ir tiekimo sektoriuje didėjimas bei populiarinimas
- ✓ Valstybės politika yra skatinanti didinti atsinaujinančių ir alternatyvių energijos išteklių naudojimą energijos gamybos srityje. Didėjantis ES, Lietuvos dėmesys ir finansinė parama „žaliajam kursui“ apskritai.
- ✓ Ekologiškų viešojo ir privataus transporto priemonių naudojimo skatinimas, susijusios infrastruktūros plėtra
- ✓ Valstybės mastu didėjantis dėmesys kvartaliniam atnaujinimui (modernizavimui)
- ✓ Apšvietimo infrastruktūros atnaujinimas prisidės prie energijos taupymo
- ✓ Šilumos ūkio pertvarkos poreikis (nacionaliniu mastu)

GRĖSMĖS

- ✓ Nepatogus daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimo / kompensavimo modelis, ydingas dalinio atnaujinimo (modernizavimo) finansavimas, mažinantis gyventojų susidomėjimą pastatų atnaujinimu (modernizavimu)
- ✓ Augantys energetikos sektoriaus kaštai

TECHNOLOGINĖ APLINKA

STIPRYBĖS

- ✓ Sistemingai atnaujinama BRSA kompiuterinė bazė, programinė įranga bei kiti informaciniai ištekliai (100 proc. kompiuterizuotų darbo vietų)
- ✓ Atnaujinta BRSA interneto svetainė, aktuali informacija čia pateikiama patogiau, aiškiau, suprantamiau
- ✓ Gyventojai apie BRSA naujienas informuojami įvairiais komunikacijos kanalais (Savivaldybės interneto svetainė, paskyra *Facebook*, transliacijos *Youtube* kanalu)
- ✓ Biržų rajono savivaldybė, palyginti su kitomis rajoninėmis Panevėžio apskrities savivaldybėmis, yra pakankamai aktyvi socialinių tinklų vartotoja
- ✓ E. paslaugų plėtra BRSA
- ✓ Ženklaus administracinių paslaugų teikimo elektroniniu būdu padidėjimas (susijęs ir su COVID-19 pandemija)

SILPNYBĖS

- ✓ Namų ūkių, turinčių asmeninį kompiuterį ir interneto prieigą, dalis Panevėžio apskrityje yra mažesnė nei vidutiniškai Lietuvoje
- ✓ IT įrankių, technologijų, skirtų nuotoliniam darbui, trūkumas BRSA ir BRS pavaldžiose įstaigose
- ✓ Panaikinus stacionarius viešosios bibliotekos skyrius, gyventojams sumažėjo galimybė pasinaudoti interneto prieigomis (aktualu kaimiškose vietovėse)

GALIMYBĖS

- ✓ Įvairių komunikacijos su gyventojais, verslo atstovais, investuotojais formų, panaudojant šiuolaikines technologijas, vystymasis ir įvairovės didinimas (pvz., mobiliosios programėlės, biržiečio kortelė, konferencinio ryšio naudojimas ir kt.)
- ✓ Prieinamumo naudotis e. paslaugomis nuolatinis gerinimas (ypatingai aktualu karantino laikotarpiu)
- ✓ Gyventojų skatinimas naudotis įdiegtomis e. paslaugomis
- ✓ Savivaldybės ir jos įstaigų bei institucijų valdomos IT infrastruktūros bei sistemų konsolidavimo, jos valdymo optimizavimo plėtra
- ✓ Kitų socialinių tinklų (pvz., *Instagram*, *Twitter*) panaudojimas BRSA veikloje, komunikuojant su gyventojais
- ✓ Viešų interneto prieigos taškų plėtra (ypatingai kaimiškose vietovėse)

GRĖSMĖS

- ✓ Kintantys tam tikros auditorijos (jaunimo, užsienyje gyvenančių asmenų ir kt.) informacijos gavimo poreikiai, didėjantis poreikis gauti informaciją internete, socialiniuose tinkluose

VIEŠASIS VALDYMAS

STIPRYBĖS

- ✓ Optimizuojama BRSA organizacinė struktūra
- ✓ Skiriamas dėmesys BRSA darbuotojų kompetencijų tobulinimui
- ✓ Vienas mažesnių Savivaldybės transporto priemonių skaičius, tekantis 100 užimtų pareigybių, palyginti su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis
- ✓ Didėnis nei šalies vidurkis ir vienas didžiausių tarp lygintų savivaldybių rinkėjų aktyvumas
- ✓ Bendrai gyventojų aptarnavimo kokybė BRSA yra vertinama kaip gera. Geriausiai įvertinta darbuotojų bendravimo kultūra.

SILPNYBĖS

- ✓ Vienas didžiausių tarp kaimiškų Panevėžio apskrities savivaldybių užimtų pareigybių skaičius, tenkantis 1000 gyv.
- ✓ Vienas didžiausių Savivaldybės valdomo, bet nenaudojamo turto, tenkančio 100 gyv., rodiklis tarp Panevėžio apskrities savivaldybių
- ✓ Blogai vertinama gyventojų priėmimo trukmė, teikiant administracines paslaugas, ir informacijos stoka
- ✓ IT įrankių, technologijų, skirtų nuotoliniam darbui, trūkumas BRSA ir BRS pavaldžiose įstaigose

GALIMYBĖS

- ✓ Augantis BRSA darbuotojų profesionalumas, dėl konkurencijos darbo rinkoje didėjantis poreikis motyvuoti ir išlaikyti profesionalius darbuotojus, pritraukti naujus, jaunos specialistus
- ✓ Populiarėjančios šiuolaikinės darbo formos ir kūrybiškumo svarbos augimas (mobilios darbo vietos, *team building*, kiti mokymai)
- ✓ Nuolatinis BRSA darbuotojų ir politikų kvalifikacijos kėlimas
- ✓ Dalyvaujamojo biudžeto modelio diegimas BRSA
- ✓ Savivaldybei priklausančio, bet nenaudojamo turto pardavimas ar nuoma
- ✓ BRSA ir BRS įstaigų darbuotojų funkcijų peržiūra, grupavimas, optimizavimas

GRĖSMĖS

- ✓ Mažesnis viešojo sektoriaus patrauklumas (apmokėjimo atžvilgiu), palyginti su galimybėmis privačiame sektoriuje
- ✓ Grėsmė, kad nukentės teikiamų administracinių paslaugų kokybė, apimtis dėl jų teikimo nuotoliniu būdu (susiję su COVID-19 pandemija ir karantino apribojimais)
- ✓ Vyrų ir moterų disbalansas Savivaldybės Taryboje ir Savivaldybės administracijoje (atitinkantis bendrąsias šalies tendencijas)

II.4. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS NUSTATYTOS PAGRINDINĖS PROBLEMOS, KURIŲ SPRENDIMAS BŪTŲ EFEKTYVESNIS KELIŲ SAVIVALDYBIŲ/REGIONO MASTU

Įvertinus esmines Biržų rajono savivaldybės problemas, reikia išskirti tas, kurių sprendimui reikalingi arba rekomenduotini bendri kelių savivaldybių (arba susijusių integruotais, funkciniais ryšiais) veiksmai. Analizės rengimo metu nustatyta, kad Panevėžio apskritis yra pakankamai „sena“ ir „senstanti“ šalies kontekste, o Biržų r. sav. gyvena ženkliai vyresni žmonės, nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje (demografinės senatvės koeficientas 2020 m. Panevėžio apskrityje buvo 31,1 proc. prastesnis nei vidutiniškai Lietuvoje ir nei vienoje Panevėžio apskrities savivaldybėje demografinės senatvės koeficientas nebuvo geresnis nei šalies vidurkis). Darytina išvada, kad rizikas, susijusias su spartesnėmis nei šalyje visuomenės senėjimo tendencijomis, Panevėžio regiono savivaldybėse reikėtų mažinti užtikrinant viešųjų paslaugų tvarumą, t. y. teikiant kompleksines viešąsias paslaugas keliose savivaldybėse vienu metu (pvz., dviejose geografiškai besiribojančiose savivaldybėse teikti tam tikras vienodas viešąsias paslaugas) arba teikiant kartu kelių rūšių (pvz. sveikatos ir socialines) viešąsias paslaugas, taip patenkinant tokių paslaugų augimo poreikį nedidėjant arba mažai didėjant savivaldybių biudžeto pajamoms. Įvertinus Analizės duomenis, nustatytos pagrindinės Biržų rajono savivaldybės problemos, kurias reikėtų spręsti kartu su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis:

1. Nepakankamai patraukli teritorija užsienio turistams bei vyrauja vienadienis turizmas beveik visoje Panevėžio regiono teritorijoje (atitinka 3 problemą iš 5 lentelės), nes užsienio turisto dalis, priklausomai nuo apskrities savivaldybės, maksimaliai tesiekia 14 proc., kai šalyje – 25 proc. Nors Biržų r. sav. apgyvendinimo įstaigų numerių užimtumas – artimas šalies vidurkiui, tačiau kitų Panevėžio apskrities savivaldybių svyruoja 10-18 proc. lygyje, kai vidutiniškai šalyje – 29 proc. Nors Biržų rajono savivaldybė save pozicionuoja kaip turizmo kraštas, tačiau siekiant pritraukti didesnius turistų srautus, prailginti turisto buvimo trukmę bei padidinti užsienio turistų dalį, Biržų r. sav. reikėtų bendradarbiauti su geografiškai besiribojančiomis regiono savivaldybėmis (Pasvalio r. sav., Kupiškio r. sav., Rokiškio r. sav.) bei kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis ir kartu kurti bei kompleksiskai plėtoti daugiadienius turistinius maršrutus, bei bendras turizmo rinkodaros priemones, modernizuoti bendrą turizmo informacinę infrastruktūrą, skaitmeninant bendrus turistinius objektus ir pan.

2. Nepakankamai patraukli investicinė aplinka visoje Panevėžio regiono teritorijoje (dalina atitinka 1 problemą iš 5 lentelės), nes tiesioginių užsienio investicijų bei materialinių investicijų 1 gyventojui rodikliai nei vienoje Panevėžio apskrities savivaldybėje neviršijo šalies vidurkio, o verslumo lygis visose Panevėžio apskrities savivaldybėse – mažesnis nei šalies vidurkis. Siekiant pritraukti daugiau vietinių bei užsienio investicijų, pagerinti gyventojų verslumą ir sąlygas verslui įsikurti bei plėtoti, Biržų r. sav. rekomenduotina bendradarbiauti su geografiškai besiribojančiomis savivaldybėmis (Pasvalio r. sav., Kupiškio r. sav., Rokiškio r. sav.) bei kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis ir kartu kurti bendrą strategiją investuotojų pritraukimui į Panevėžio regioną, kartu arba atskirai vystyti pramonei bei verslui reikalingą infrastruktūrą savivaldybių teritorijose. Ypatingai akcentuojamas bendradarbiavimas su Panevėžio miestu, kuriame kuriasi didžioji dalis regiono verslų bei pritraukiama daugiausiai investicijų.

3. Nepakankamai patrauklios viešojo transporto paslaugos, įtakojančios prastesnį darbo ir viešųjų paslaugų teikimo vietų pasiekiamumą gyventojams, žemas Panevėžio regiono teritorijų junglumas (dalina atitinka 10 problemą iš 5 lentelės), nes fiksuojamas žemesnis viešojo transporto naudojimo lygis visose Panevėžio regiono savivaldybėse, palyginti nei vidutiniškai šalyje, trūksta susijusios infrastruktūros netaršiam, alternatyviam transportui ir pan. Siekiant sukurti bendrą regioninę viešojo transporto sistemą bei tuo pačiu pagerinti gyventojų mobilumą, atnaujinti viešąją transporto infrastruktūrą, pagerinti Panevėžio regiono teritorijų junglumą, Biržų r. sav. reikėtų bendradarbiauti su

geografiškai besiribojančiomis savivaldybėmis (Pasvalio r. sav., Kupiškio r. sav., Rokiškio r. sav.) bei kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis ir kartu kurti bei kompleksškai plėtoti viešojo transporto paslaugų teikimą regioniniu lygmeniu (e-bilieto įdiegimas, maršrutų planavimas ir kt.), atnaujinti nusidėvėjusią, taršią ir nesaugią viešojo transporto infrastruktūrą, sukurti susijusią infrastruktūrą netaršiam ir/ ar alternatyviam transportui ir pan. Ypatingai akcentuojamas bendradarbiavimas su Panevėžio miestu, kuriame viešojo transporto paslaugos yra geriau išplėtos.

Vienas iš sprendimų, padėsiančių išspręsti problemas, kurios liečia ir kitas Panevėžio apskrities savivaldybes, - funkcinės zonos steigimas. Tai ekonominius ir/ ar socialiniais ryšiais pasižyminti ir/ ar bendrai naudojamą infrastruktūrą ir / ar paslaugų tinklą turinti teritorija, kuri būtų susijusi ir geografiškai. Įsteigus funkcinę zoną, 1-3 punktuose nurodytos problemos, būtų sprendžiamos efektyviau. Biržų SPP 2030 šių problemų sprendimas bus integruotas į atskirus priemonių plano tikslus ir/ ar uždavinius.

III SKYRIUS. SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA

III.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS VIZIJA IKI 2035 METŲ

Savivaldybės plėtros vizija – tai idealus ateities paveikslas arba įsivaizduojama būklė, kuri gali būti pasiekta esant palankiausioms sąlygoms. Nustatant savivaldybės viziją, reikėtų atsakyti į klausimą, kokia savivaldybė turėtų būti po 10–15 m. Biržų rajono savivaldybės vizija apibrėžiama 15 m. laikotarpiui (iki 2035 m.), o prioritetai, tikslai ir juos detalizuojantys aspektai – iki 2030 m. Pagrindiniai vizijos bruožai yra šie:

- ✓ vizijoje turi būti užfiksuotas siekis, siekiamybė: savivaldybės bendruomenės ir savivaldos lūkesčiai, kurie galėtų būti patenkinti strategijos įgyvendinimo laikotarpiu;
- ✓ vizija turi būti reali: formuojant viziją, reikia įvertinti ir užfiksuoti tuos siekius, kurie yra realūs ir gali būti pasiekti strategijos įgyvendinimo laikotarpiu, atsižvelgiant į nustatytas savivaldybės stiprybes ir galimybes;
- ✓ vizija turi parodyti, kas skiria dabartinę situaciją nuo siekiamybės.

Biržų rajono savivaldybės vizija formuojama SSGG pagrindu, atsižvelgiant į savivaldybės bendruomenės poreikius bei lūkesčius. Formuojant viziją: vertintos identifikuotos savivaldybės problemos; atsižvelgiama į pabrėžtas stiprybes; išlaikytas vizijos aspektų tęstinumas (naujai kuriamos Biržų rajono savivaldybės vizijos iki 2035 m. aspektai neturi nutolti nuo esamos vizijos). Kartu stengiasi išlaikyti vizijos formuluotės tikslumą, atitiktį gyventojų lūkesčiams. Norima pabrėžti Biržų krašto išskirtinumą ir siekius, kartu išlaikant dėstymo lakoniškumą, kad kiekvienam savivaldybės gyventojui vizija taptų *artima ir atpažįstama*.

Pagrindiniai Biržų rajono savivaldybės aspektai ir jų sąveika nurodyta 161 paveiksle:

161 pav. Biržų rajono savivaldybės vizijos aspektų sąveika

Šaltinis: sudaryta autorių

Atsižvelgiant į šiuos aspektus, suformuluota Biržų rajono savivaldybės vizija:

Biržų rajono savivaldybė 2035 – rekreacijos, relaksacijos, rehabilitacijos paslaugų lyderis Šiaurės Lietuvoje. Tvarus, atviras ir žalias galimybių kraštas.

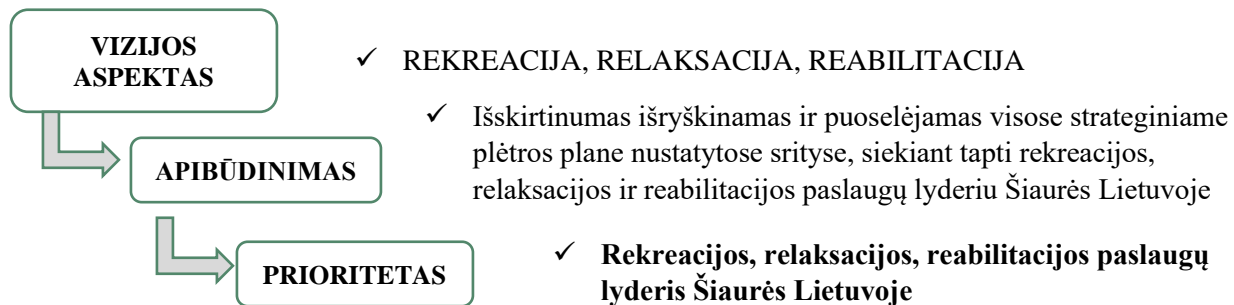
Biržų rajono savivaldybė – **tvarus** kraštas, kuris 2035 metais siekia tapti rekreacijos, relaksacijos ir reabilitacijos paslaugų lyderiu Šiaurės Lietuvoje. Efektyviai naudodama gamtos, turizmo, kultūros, Likėnų vietovės ir kitas **galimybes**, sieks konkuruoti su šalies kurortais. Įgyvendinant pokyčius, užtikrinami rinkos poreikius atitinkantys žmogiškieji išteklių, kuriems sudarytos **galimybės** tapti aktyviais, inovatyviais, kūrybiškais. Ekonominės veiklos pagrindas – tvariai vystomas žemės ūkis ir inovatyvūs bioekonomikos sektoriai.

Biržų rajono savivalda – **atvira**, sudaranti **galimybes** visapusei gyvenimo gerovei čia gyvenantiems ir atvykstantiems. Palaikomas ir nuolat didinamas socialinis saugumas. Vietos bendruomenė – įtrauki, kartu su savivaldybe gerinanti viešųjų paslaugų kokybę, plėtojanti jų pakankamumą ir pasiekiamumą, jaučianti atsakomybę už savo kraštą ir jo žmones. Stiprinamas tarptautiškumas, ryšiai su kaimynais.

Biržų rajono savivaldybė – **žalias** kraštas, kuriame kuriama patraukli gyvenamoji aplinka. Darniai vystant klimatui draugišką infrastruktūrą, sudaromos **galimybės** savivaldybės gyventojams ir svečiams saugiai, patogiai ir tvariai pasiekti darbo, paslaugų teikimo vietas, lankytinus objektus, užtikrinamas energetinių išteklių taupymas, mažinama aplinkos tarša.

Vizijos aspektai įgyvendinami, jų pagrindu išskyrus 3 sektorinius prioritetus ir vieną horizontalųjį prioritetą

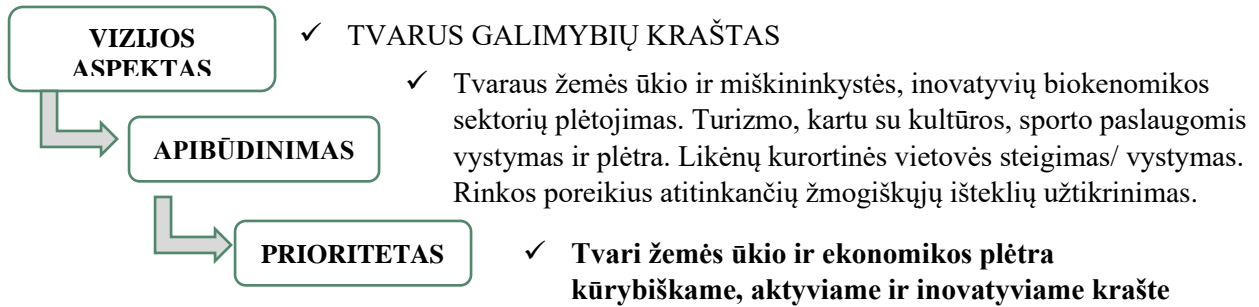
Horizontalusis prioritetas įgyvendinamas, „*rekreacijos, relaksacijos, reabilitacijos*“ aspektą įtraukiant į Strateginiame plėtros plane nustatytus prioritetus. Kuriant prioritetų tikslus, jų įgyvendinimo uždavinius ir priemones bus vertinama, kaip jie prisidės prie horizontaliojo prioriteto įgyvendinimo. Taip siekiama išryškinti ir puoselėti šį Biržų rajono savivaldybės specifiškumą ir išskirtinumą. Aspektas bus integruojamas į visas strateginio plėtros plano sritis: plėtojant verslą, turizmą, viešąjį valdymą, švietimą, kultūrą, sportą, sveikatą ir socialinę apsaugą, teritorijų planavimą, infrastruktūrą, siekiant tapti rekreacijos, relaksacijos, reabilitacijos paslaugų lyderiu Šiaurės Lietuvoje. Atskiri šio prioriteto tikslai, uždaviniai, jų įgyvendinimo priemonės yra nenustatomi. Horizontaliojo prioriteto įgyvendinimo pažanga bus vertinama pagal nustatytus vertinimo kriterijus (svarbiausius veiklos rodiklius).

162 pav. Horizontalus prioritetas

Šaltinis: sudaryta autorių

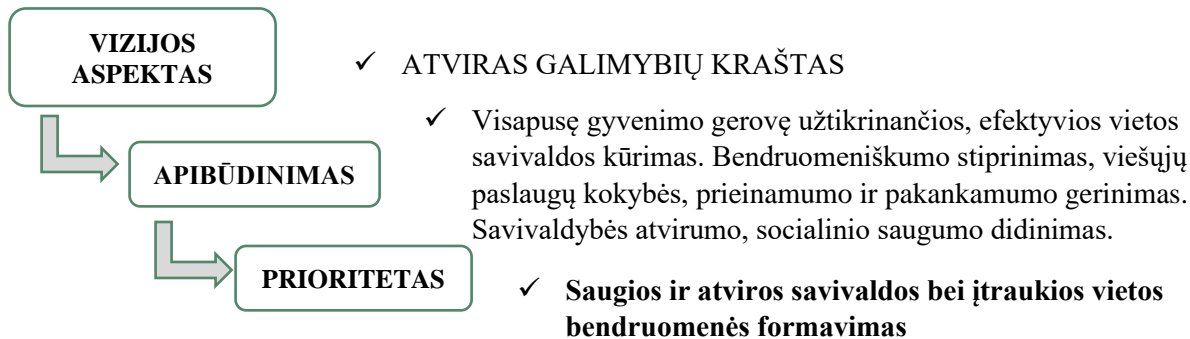
I prioritetą įgyvendinamas, gerinant investicinį klimatą ir vystant susijusią infrastruktūrą tvaraus žemės ūkio ir miškininkystės, inovatyvių bioekonomikos sektorių plėtrai. Savivaldybė sieks tapti turizmo rinkos lyderiu Šiaurės Lietuvoje. Efektyviai naudodamas gamtos, rekreacinius, kultūrinius, Likėnų vietovės ir kitus išteklius, sieks konkuruoti su kitais šalies kurortais. Įgyvendinant pokyčius, bus užtikrinami rinkos poreikius atitinkantys žmogiškieji išteklių, kuriems sudarytos sąlygos būti aktyviais, inovatyviais, kūrybiškais.

163 pav. I prioritetas

Šaltinis: sudaryta autorių

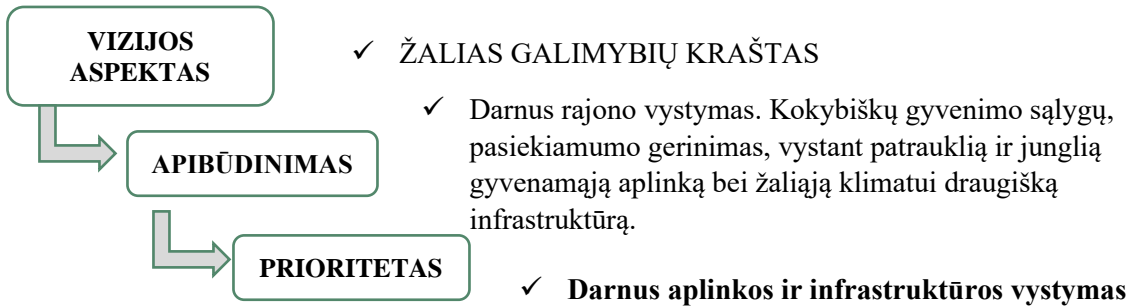
Įgyvendinant **II prioriteta**, siekiama sukurti ir palaikyti aukštą gyvenimo kokybę, kuri priklauso nuo teikiamų viešųjų paslaugų kokybės, prieinamumo ir pakankamumo. Biržų rajono savivaldybė taps atvira jauniems asmenims, šeimoms, visų socialinių grupių atstovams, kurie čia atvyks gyventi, dirbti, leisti laisvalaikį. Gyventojų pilietinio sąmoningumo įgalinimui ir bendruomeniškumo stiprinimui didelę įtaką turi efektyvi vietos savivalda. Stiprinant Biržų rajono savivaldybės administracijos, įstaigų ir įmonių gebėjimus suburti bendruomenę, paskatinti jos lyderius veikti, bus padidintas vietos bendruomenės įtraukimas ir išitraukimas į sprendimų priėmimą. Skatinama gyventojų atsakomybė už savo kraštą, jo saugumą, reputaciją, patrauklumą. Pagerinus vidinę bei išorinę komunikaciją, bus pagerintas ir savivaldybės įvaizdis.

164 pav. II prioritetas

Šaltinis: sudaryta autorių

Įgyvendinant **III prioriteta**, savivaldybėje siekiama sukurti patrauklią gyvenamąją aplinką. Mažinant gyvenamųjų vietų atokumą, pritraukiant naujus gyventojus ir gerinant gyvenimo sąlygas visiems, kuriama patraukli ir jungli gyvenamoji aplinka bei žaliaji klimatui draugiška infrastruktūra. Taip bus užtikrinama darni aplinkos ir infrastruktūros vystymo sąveika.

165 pav. III prioritetas

Šaltinis: sudaryta autorių

Biržų rajono savivaldybės vizijos iki 2035 m. įgyvendinimo pažanga vertintina pagal iš anksto nustatytus reikšmingus vertinimo kriterijus arba vizijos pažangos vertinimo kriterijus. Tai pagrindiniai vertinimo rodikliai, strateginio planavimo metu naudojami procesų efektyvumui ir tikslingumui matuoti bei jų pasikeitimo tendencijoms sekti. Svarbu ir tai, kad vizijos pažangos vertinimo rodiklių neturėtų būti daug, kad informacijos surinkimas rodiklių reikšmėms nustatyti netaptų administracine našta. Biržų rajono savivaldybės vizijos iki 2035 m. aspektams matuoti taikomi šie vizijos pažangos vertinimo rodikliai:

6 lentelė. Vizijos pažangos vertinimo rodikliai

Rodiklis	Rodiklio apibūdinimas	Rodiklio reikšmė	Užimama vieta	Siekiamybė
Lietuvos savivaldybių gyvenimo kokybės indeksas (GKI) <i>Lietuvos finansai</i>	<i>Gyvenimo kokybės indeksas reprezentuoja gyvenimo kokybę, socialinę ir ekonominę situaciją Lietuvos savivaldybėse. Tai kompleksinis 6 skirtingų sričių (materialinės gyvenimo sąlygos, verslo konkurencingumas, viešųjų paslaugų ir gyvenamosios aplinkos kokybė, švietimo bei sveikatos paslaugos, saugumas, demografinė situacija bei pilietinis aktyvumas konkrečioje teritorijoje) indeksas. Vertinama tarp 38 kaimiškų Lietuvos savivaldybių (kaimiškų savivaldybių klasteris).</i> https://lietuvosfinansai.lt/gki/gki-savivaldybese/	2018 m. BRS indekso reikšmė – 0,409.	17-18 vietos iš 38 LT 1-oje vietoje - Kėdainių RS, kurios rodiklis – 0,562 3 vieta iš 5 Panevėžio apskrityje 1-a vieta - Rokiškio RS, 2-a vieta – Kupiškio RS	Patekti į 15-tuką LT 1-2 vieta Panevėžio apskrityje
Lietuvos savivaldybių gerovės indeksas <i>Vilniaus politikos analizės institutas</i>	<i>Apibendrinantis 5 komponentų (socialinio saugumo, fizinio saugumo, gyvybingos ekonomikos, kokybiško švietimo, demografijos) indeksas, kurio tikslas – vykdyti ilgalaikį stebėjimą, siekiant nuomonių formuotojams bei sprendimų priėmėjams suteikti objektyvios kontekstinės informacijos, didinti visuomenės informuotumą apie padėtį skirtinguose Lietuvos regionuose ir skatinti</i>	2019 m. BRS indekso reikšmė – 1,6.	30-33 vieta iš 34 LT <i>(kartu su Rokiškio r. sav.)</i> 1-oje vietoje - Šalčininkų RS, kurios rodiklis – 5,6 balo	Patekti į 20-tuką LT 1-2 vieta Panevėžio apskrityje

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

	<p>gyventojų pilietinį įsitraukimą į gerovės kūrimą savo gyvenamoje aplinkoje. Vertinama tarp 34 didžiųjų kaimiškų Lietuvos savivaldybių (kaimiškų savivaldybių klasteris).</p> <p>https://vilniusinstitute.lt/savivaldybiu-geroves-indeksas-2019/</p>		<p>2-3 vieta iš 4 Panevėžio apskrityje 1-a vieta - Pasvalio RS</p>	
<p>Lietuvos savivaldybių indeksas Lietuvos laisvosios rinkos institutas</p>	<p>Parodo, kiek ir kaip savivaldybėse yra užtikrinama žmogaus ekonominė laisvė. Tai apibendrinantis trijų rodiklių grupių (savivaldybė gyventojui, savivaldybė investuotojui, savivaldybės valdymas) rodiklis. Vertinama tarp 54 mažųjų Lietuvos savivaldybių (be 6 didžiųjų miestų).</p> <p>https://www.llri.lt/lietuvos-savivaldybiu-indeksas-2019</p>	<p>2019 m. BRS Lietuvos mažųjų savivaldybių indekso reikšmė – 49 balai iš 100.</p>	<p>46-47 vieta iš 54 LT (kartu su Skuodo r. sav.)</p> <p>4 vieta iš 5 Panevėžio apskrityje 1 vieta – Panevėžio RS (63) 2 vieta – Pasvalio RS (55) 3 vieta - Rokiškio RS (53)</p>	<p>Patekti į 30-tuką LT</p> <p>2 vieta Panevėžio apskrityje</p>
<p>Turistinių objektų patrauklumo vertinimas Nacionalinė turizmo skatinimo agentūra „Keliauk Lietuvoje“</p>	<p>Vertinami tokie aspektai – turistinių objektų pasiekiamumas, orientavimasis, objektų būklė, tvarka, darbo laikas, pritaikymas asmenims su negalia, WC paslaugos, parkavimas, elektromobilių infrastruktūra, teikiamos paslaugos, poilsis, vanduo ir maistas, darbuotojai, atsiskaitymo galimybės, draugiškumas šeimoms su vaikais, draugiškumas turistams su naminiiais gyvūnais, papildoma vertė. Vertinama tarp visų Lietuvos savivaldybių.</p> <p>https://www.lithuania.travel/lt/news/lietuvos-turistiniu-vietoviu-patrauklumo-vertinimo-tyrimas</p>	<p>2021 m. bendras objektų patrauklumo vidurkis – 2,64.</p>	<p>47-49 vieta iš 60 LT (kartu su Šakių r. sav. ir Vilniaus r. sav.)</p> <p>3 vieta iš 6 Panevėžio apskrityje 1 vieta – Kupiškio RS 2 vieta – Rokiškio RS</p>	<p>Patekti į 20-tuką LT</p> <p>1 vieta Panevėžio apskrityje</p>

Biržų rajono savivaldybė 2035 – rekreacijos, relaksacijos, reabilitacijos paslaugų lyderis Šiaurės Lietuvoje. Tvarus, atviras ir žalias galimybių kraštas.

HORIZONTALUSIS PRIORITETAS: REKREACIJA, RELAKSACIJA, REABILITACIJA

TVARUS GALIMYBIŲ KRAŠTAS

- ✓ Tvarus žemės ūkis ir miškininkystė.
- ✓ Inovatyvūs bioekonomikos sektoriai.
- ✓ Turizmo, kartu su kultūros, sporto paslaugomis vystymas ir plėtra.
- ✓ Likėnų kurortinės vietovės steigimas/ vystymas.
- ✓ Rinkos poreikius atitinkančių žmogiškųjų išteklių užtikrinimas.

I PRIORITETAS. TVARI ŽEMĖS ŪKIO IR EKONOMIKOS PLĖTRA KŪRYBIŠKAME, ATKYVAME IR INOVATYVIAME KRAŠTE

ATVIRAS GALIMYBIŲ KRAŠTAS

- ✓ Visapusę gyvenimo gerovę užtikrinančios, efektyvios vietos savivaldos kūrimas.
- ✓ Bendruomeniškumo stiprinimas, viešųjų paslaugų kokybės, prieinamumo ir pakankamumo gerinimas.
- ✓ Savivaldybės atvirumo, socialinio saugumo didinimas.

II PRIORITETAS. SAUGIOS IR ATVIROS SAVIVALDOS BEI ĮTRAUKIOS VIETOS BENDRUOMENĖS FORMAVIMAS

ŽALIAS GALIMYBIŲ KRAŠTAS

- ✓ Darnus rajono vystymas.
- ✓ Kokybiškų gyvenimo sąlygų, pasiekiamumo gerinimas, vystant patrauklią ir junglią gyvenamąją aplinką bei žaliąją klimatui draugišką infrastruktūrą.

III PRIORITETAS. DARNUS APLINKOS IR INFRASTRUKTŪROS VYSTYMAS

IV SKYRIUS. SAVIVALDYBĖS PLĖTROS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

IV.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PLĖTROS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Biržų rajono savivaldybės plėtros tikslai formuluojami, kaip išspręsta savivaldybės esminė problema, o kiekvienam tikslui – formuluojami uždaviniai, kurie yra pašalintos problemos priežastys. Tikslams yra nustatomi poveikio rodikliai, o uždaviniams – rezultato rodikliai (rodikliai surašyti V skyriuje). Iš viso suformuluota 12 Biržų SPP 2030 tikslų.

1 PROBLEMA. NEPATRAUKLI INVESTICINĖ APLINKA, ŽEMĖS ŪKIO SEKTORIAUS ORIENTACIJA Į MAŽĄ PRIDĖTINĘ VERTE KURIANČIUS PRODUKTUS	1 Tikslas. Sudaryti sąlygas investicijas skatinančiai ekonominei aplinkai bei konkurencingam žemės ūkiui
	<i>1.1. Uždavinys. Pagerinti investicijų pritraukimo ir verslo plėtros sąlygas</i>
	<i>1.2. Uždavinys. Paskatinti gyventojų verslumą ir ekonominį mobilumą, viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą</i>
2 PROBLEMA. VIENADIENIS TURIZMAS, NEPATRAUKLU UŽSIENIO TURISTAMS	2 Tikslas. Vystyti inovatyvias, rinkos poreikius atliepiančias turizmo paslaugas
	<i>2.1. Uždavinys. Padidinti turistinių objektų patrauklumą</i>
	<i>2.2. Uždavinys. Išvystyti turistinių ir rekreacinių paslaugų įvairovę bei pagerinti jų kokybę</i>
3 PROBLEMA. RINKOS POREIKIUS ATITINKANČIŲ KVALIFIKUOTŲ SPECIALISTŲ STOKA	3 Tikslas. Ugdyti tobulėjančius, rinkos poreikius atitinkančius žmogiškuosius išteklius
	<i>3.1. Uždavinys. Pagerinti ugdymo(si) aplinką, įdiegti inovacijas</i>
	<i>3.2. Uždavinys. Išplėsti švietimo paslaugų įvairovę, pagerinti ugdymo kokybę ir padidinti prieinamumą</i>
4 PROBLEMA. NEPAKANKAMA KULTŪROS PASLAUGŲ ĮVAIROVĖ	4 Tikslas. Plėsti kultūros paslaugų įvairovę
	<i>4.1. Uždavinys. Išvystyti trūkstamą ir pagerinti esamą kultūros infrastruktūrą</i>
	<i>4.2. Uždavinys. Padidinti kultūros paslaugų kokybę bei prieinamumą, išplėtoti kultūrinę partnerystę</i>
5 PROBLEMA. MAŽAS GYVENTOJŲ FIZINIS AKTYVUMAS	5 Tikslas. Ugdyti fiziškai aktyvią ir sportuojančią vietos bendruomenę
	<i>5.1. Uždavinys. Išvystyti gyventojų poreikius atitinkančią sporto ir fizinio aktyvumo infrastruktūrą, pagerinti prieinamumą</i>
	<i>5.2. Uždavinys. Paskatinti fizinį aktyvumą rajone, pagerinti sąlygas gabiems sportininkams siekti aukštų sporto rezultatų</i>
6 PROBLEMA. PRASTĖJANTI GYVENTOJŲ SVEIKATA	6 Tikslas. Stiprinti ir saugoti gyventojų sveikatą
	<i>6.1. Uždavinys. Pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</i>
	<i>6.2. Uždavinys. Išplėtoti su visuomenės sveikatos stiprinimu susijusias paslaugas</i>

7 PROBLEMA. MAŽĖJANTIS SOCIALINIS IR VIEŠASIS SAUGUMAS	7 Tikslas. Užtikrinti socialinį saugumą bei saugią aplinką savivaldybės gyventojams ir svečiams
	7.1. Uždavinys. Pagerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, padidinti jų aprėptį
	7.2. Uždavinys. Paskatinti socialinę integraciją
	7.3. Uždavinys. Padidinti viešąjį saugumą ir pagerinti viešosios tvarkos situaciją rajone
8 PROBLEMA. NEPAKANKAMAS VIETOS SAVIVALDOS EFEKTYVUMAS	8 Tikslas. Užtikrinti efektyviai veikiančią savivaldą
	8.1. Uždavinys. Padidinti savivaldybės teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumą bei pagerinti žmoniškųjų išteklių kompetencijas
	8.2. Uždavinys. Pagerinti savivaldybės veiklos valdymą
	8.3. Uždavinys. Sustiprinti Biržų rajono savivaldybės įvaizdį bei komunikaciją
9 PROBLEMA. MAŽĖJANTIS JAUNŲ ASMENŲ SKAIČIUS, NEPAKANKAMA BENDRUOMENĖS ĮTRAUKTIS	9 Tikslas. Skatinti gyventojų bendruomeniškumą, atverti galimybes jaunimui dirbti ir gyventi Biržų rajone
	9.1. Uždavinys. Sudaryti sąlygas jaunimo savirealizacijai, pritaikyti viešąją infrastruktūrą ir viešąsias erdves jaunimo poreikiams
	9.2. Uždavinys. Paskatinti gyventojų bendruomeniškumą ir įtraukti
10 PROBLEMA. PRASTA SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪROS SITUACIJA BEI NEPAKANKAMAI UŽTIKRINAMOS BEI VIEŠOJO TRANSPORTO PASLAUGOS	10 Tikslas. Gerinti rajono pasiekiamumą ir junglumą
	10.1. Uždavinys. Pagerinti susisieikimo infrastruktūros būklę, padidinti eismo saugumą
	10.2. Uždavinys. Padidinti viešojo transporto paslaugų prieinamumą, teikiant kompleksines viešojo transporto paslaugas
	10.3. Uždavinys. Paskatinti gyventojus rinktis alternatyvius, įvairiarūšių judumo būdus
11 PROBLEMA. ŽALIOS, TAČIAU NEPAKANKAMAI APLINKĄ TAUSOJANČIOS SAVIVALDYBĖS ĮVAIZDIS	11 Tikslas. Tapti aplinką tausojančia, švaria ir žaliausia Savivaldybe
	11.1. Uždavinys. Išsaugoti ekosistemas ir kraštovaizdį
	11.2. Uždavinys. Pagerinti rajono gyvenamųjų vietovių bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą, viešąsias erdves
	11.3. Uždavinys. Modernizuoti ir išplėsti rajono inžinerinę infrastruktūrą, laikantis ekologiškumo ir inovatyvumo principų
	11.4. Uždavinys. Įdiegti žiedinės ekonomikos procesus
12 PROBLEMA. NEPAKANKAMAI EFEKTYVUS ENERGIJOS NAUDOJIMAS IR DIDELĖ NAŠTA VARTOTOJUI	12 Tikslas. Skatinti efektyvų ir patikimą energijos naudojimą
	12.1. Uždavinys. Išvystyti mažai energijos naudojančią viešąją infrastruktūrą
	12.2. Uždavinys. Paskatinti gyventojus ir verslo subjektus naudoti atsinaujinančius ir alternatyvius energijos šaltinius

V SKYRIUS. PRIEMONIŲ PLANAS

7 lentelė. Biržų rajono savivaldybės tikslai, uždaviniai, priemonės ir jų stebėsenos rodikliai

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
1	Sudaryti sąlygas investicijas skatinančiai ekonominei aplinkai bei konkurencingam žemės ūkiui	Biržų rajono savivaldybės administracijos (BRSA) Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Gyventojų užimtumo lygis (15-64 metų) (proc.) ir santykis su šalies vidurkiu (proc.)	72,9 (2021 m.)	71,0 (2030 m.)
					Vidutinio mėnesinio (bruto) darbo užmokesčio santykis su šalies idurkiu (proc.)	76,7 (2021 m. III ketv.)	75,0 (2030 m. IV ketv.)
					Moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis (proc.)	4,0 (2020 m.)	3,5 (2030 m.)
1.1.	Pagerinti investicijų pritraukimo ir verslo plėtros sąlygas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Materialinių investicijų (MI), tenkančių 1-am gyventojui, santykis su šalies vidurkiu (proc.)	17,4 (2019 m.)	25,0 (2030 m.)
					Tiesioginių užsienio investicijų (TUI), tenkančių 1-am gyv., santykis su šalies vidurkiu (proc.)	4,8 (2019 m.)	20,0 (2030 m.)
1.1.1.	Komercinės, pramoninės paskirties žemės sklypų suformavimas	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai suformuotų žemės sklypų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	5 (2030 m.)
1.1.2.	Strategijos investuotojų pritraukimui Panevėžio regione parengimas, bendradarbiaujant su Panevėžio regiono savivaldybėmis (Funkcinės zonos savivaldybėmis)	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Parengta ir įgyvendinta strategija	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
1.1.3.	Verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui svarbių teritorijų išvystymas, reikalingos infrastruktūros sukūrimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai išvystytų teritorijų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
1.1.4.	Investicinės ir verslo aplinkos populiarinimas siekiant pritraukti investuotojus	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai sukurtų/ atnaujintų duomenų bazių apie verslo ir investavimo galimybes savivaldybėje skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (TVIC) (2026 m.)
					Paremtų verslo subjektų, dalyvavusių parodose/ verslo misijose/ verslo mugėse/ kituose renginiuose, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	16 (2030 m.)
1.1.5.	Vietos ir užsienio institucijų bendradarbiavimo skatinimas verslo plėtros ar investicijų pritraukimo klausimais	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų susitikimų su užsienio partneriais verslo plėtros ar investicijų pritraukimo klausimais skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (1 rajono VVG, 3 BRSA) (2030 m.)
					Įgyvendintų bendrų projektų/ priemonių su užsienio partneriais skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (rajono VVG, TVIC) (2030 m.)
1.1.6.	Administracinės naštos verslui mažinimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Priimtų naujų sprendimų, sumažinant administracinę naštą verslui, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (terminų trumpinimo, greitesnio dokumentų surinkimo iš valstybės institucijų ir kitos priemonės) (2030 m.)
1.2.	Paskatinti gyventojų verslumą ir ekonominį mobilumą, viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Verslumo lygio (veikiančių SVV įmonių skaičiaus, tenkančio 1000 gyv.) santykis su šalies vidurkiu (proc.)	51,6 (2021 m. pr.)	60,0 (2030 m.)
					Veikiančių ūkio subjektų skaičiaus metinis pokytis (proc.)	0 (2021 m. palyginti su 2020 m.)	5,0 (2030 m. palyginti su 2029 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
1.2.1.	Verslumą, gerą verslo patirtį skatinančių renginių organizavimas, dalyvavimas bei skatinimas dalyvauti juose	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	10/ 458 (rajono VVG, BRSA) (2030 m.)
1.2.2.	Verslo ir viešojo sektoriaus partnerystės stiprinimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešosios privačiosios partnerystės projektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (baseinas ir viešbutis, dengtas teniso kortai) (2030 m.)
1.2.3.	Vietinių įsidarbinimo galimybių gerinimas, socialinių verslų skatinimas ir plėtra, įgyvendinant vietos plėtros strategijas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų projektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	9 (rajono ir miesto VVG) (2030 m.)
1.2.4.	Bendrų socialinių, kūrybinių ekonomikos ir bendro infrastruktūros naudojimo iniciatyvų (pvz., verslo bendradarbiystės erdvių, kultūros ir kūrybinių industrijų ir kt.) plėtojimas ir veiklos skatinimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Įkurtų naujų verslo bendradarbiystės erdvių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2026 m.)
					Įgyvendintų bendrų socialinių, kūrybinių ekonomikos ir bendro infrastruktūros naudojimo iniciatyvų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
1.2.5.	Verslo skaitmenizavimo procesų skatinimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Suskaitmenintų verslo procesų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)
1.2.6	Inovatyvių įmonių ir startuolių atsiradimo skatinimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	5 (2030 m.)
					Įsteigtų naujų inovatyvių įmonių ir (arba) startuolių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
1.3.	Išvystyti tvarų ir konkurencingą žemės ūkį bei alternatyvius veiklas kaimo vietovėse	BRSA Žemės ūkio skyrius	2023 m.	2030 m.	Deklaruojamų ekologinių žemės ūkio naudmenų dalis nuo bendrų žemės ūkio naudmenų (proc.)	19,19 (2021 m.)	21,0 (2030 m.)
					Jaunųjų ūkininkų skaičius (asm.)	287 (2021 m.)	293 (2030m.)
					Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau, kaip 50 proc. produkcijos, sk. (vnt.)	5 (2021 m.)	10 (2030 m.)
1.3.1.	Melioracinių statinių ir sistemų tvarkymas ir rekonstrukcija, prioritetą teikiant išmaniajai/ inovatyviai melioracijai	BRSA Žemės ūkio skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai sutvarkytų/ rekonstruotų melioracijos statinių ir sistemų plotas (ha)	0 (2023 m.)	780 (2030 m.)
					Naujai sutvarkytų/ rekonstruotų melioracijos griovių ilgis (km)	0 (2023 m.)	950 (2030 m.)
					Naujai sutvarkytų/ rekonstruotų hidrotechninių statinių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	145 (2030 m.)
1.3.2.	Ekologinių, netradicinių žemės ūkio šakų stiprinimas ir plėtra	BRSA Žemės ūkio skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų renginių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)
					Ekologinio ūkininkavimo plotas (tūkst. ha)	16 (2023 m.)	18 (2030 m.)
1.3.3.	Sąlygų ir paskatų sudarymas kurtis ir plėtotis trumposioms maisto tiekimo grandinėms rajone	BRSA Žemės ūkio skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujų ūkio subjektų, kurie pradėjo dalyvauti trumposiose maisto tiekimo grandinėse, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)
1.3.4.	Kooperacijos skatinimas žemės ūkio veikloje	BRSA Žemės ūkio skyrius	2023 m.	2030 m.	Įkurtų naujų kooperacijos formų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekтина stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
2	Vystyti inovatyvius, rinkos poreikius atliepiančias turizmo paslaugas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Užsienio (atvykstamojo) turistų dalis (proc.)- Apgyvendinimo įstaigose- Biržų TVIC, Biržų krašto muziejuje „Sėla“, kitose įstaigose	4,9 (apgyvendinimo įstaigose) n.d. (kitose įstaigose) (2020 m.)	25,0 (bendras) (2030 m.)
2.1.	<i>Padidinti turistinių objektų patrauklumą</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Suformuotų naujų/ pagerintų turistinių objektų skaičius (vnt.)</i>	-	6 (2030 m.)
2.1.1.	Turizmo informacinės infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų/ atnaujintų turizmo informacinės infrastruktūros objektų skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	9 (2 ASTD, 7 BRSA su TVIC) (2030 m.)
2.1.2.	Turizmo/ rekreacijos/ lankytinų objektų skaitmenizavimas, bendros turizmo sistemos kūrimas bendradarbiaujant su Panevėžio regiono savivaldybėmis (Funkcinės zonos savivaldybėmis)	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Sukurta bendra turizmo informacinė sistema kartu su FZ savivaldybėmis	0 (2023 m.)	1 (2029 m.)
					Naujai sukurtų/ įdiegtų turizmo objektų skaitmenizavimo priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	4 (QR kodai, appsai, programėlės, kita) (2030 m.)
2.1.3.	Turizmo, rekreacijos ir lankytinų objektų prieinamumo ir pasiekiamumo gerinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Turizmo/ rekreacijos objektų, naujai pritaikytų lankymui, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	9 (8 BRSA; 1 ASTD) (2030 m.)
2.1.4.	Viešosios turizmo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtos/ atnaujintos viešosios turizmo infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (6 BRSA; 2 ASTD) (2030 m.)
2.1.5.	Pažintinio turizmo infrastruktūros, įskaitant ir bendrus turizmo maršrutus kartu su kitomis Panevėžio regiono savivaldybėmis (FZ savivaldybėmis), atnaujinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Sukurtų turizmo maršrutų skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	2 (1 TVIC, 1 BRSA) (2029 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
2.1.6.	Vandens turizmo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtos/ atnaujintos vandens turizmo infrastruktūros skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
2.1.7.	Poilsiaviečių, stovyklaviečių, kempingų plėtra ir infrastruktūros pritaikymas	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų ir (arba) pritaikytų poilsiaviečių, stovyklaviečių, kempingų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
2.2.	<i>Išvystyti turistinių ir rekreacinių paslaugų įvairovę bei pagerinti jų kokybę</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Turistų, apsilankusių spalio-balandžio mėn.: - Biržų TVIC, dalis (proc.) - Biržų RS turizmo objektuose ir įstaigose dalis (proc.)</i>	22,0 (Biržų TVIC) n.d. (kitos įstaigos) (2021 m.)	33,0 (bendras) (2030 m.)
2.2.1.	Panevėžio regiono turistų poreikių turizmo produktams ir paslaugoms galimybių studijos ir turizmo rinkodaros strategijos (įskaitant pramoninį turizmą) parengimas, bendradarbiaujant su Panevėžio regiono savivaldybėmis (Funkcinės zonos savivaldybėmis)	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Parengta ir įgyvendinta strategija	0 (2023 m.)	1 (2029 m.)
2.2.2.	Rajone teikiamų turizmo ir rekreacijos paslaugų bei produktų populiarinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	16 (8 renginiai ir 8 infoturai) (2030 m.)
					Paremtų turizmo verslo subjektų, dalyvavusių parodose/ verslo misijose/ verslo mugėse/ kituose renginiuose, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	96 (16 išvykų į muges, 80 paremtų verslo subjektų) (2030 m.)
2.2.3.	Priemonių, kuriomis siekiama gauti Likėnų kurortinės teritorijos statuso, įgyvendinimo tęstinumas	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Gautas kurortinės teritorijos statusas	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
2.2.4.	Tarptautinio turizmo paslaugų plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų/dalyvautų tarptautinių turizmo projektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (1 TVIC LAT LIT, 2 BRSA) (2030 m.)
2.2.5.	Turizmo klasterio plėtojimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Narių skaičius (vnt.)	18 (2023 m.)	20 (2030 m.)
2.2.6.	Turizmo kokybės vadybos stiprinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Sukurta ir veikianti teikiamų paslaugų turistams kokybės vertinimo sistema	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
2.2.7.	Biržų turizmo ir verslo informacijos centro veiklos plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (patalpų įrengimas, padalinio Likėnuose steigimas papildomi verslo konsultantų etatai, mokamų paslaugų plėtra) (2030 m.)
3	Ugdyti tobulėjančius, rinkos poreikius atitinkančius žmogiškuosius išteklius	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Nedarbo lygio santykis su šalies vidurkiu (proc.)	122,2 (2020 m.)	110,0 (2030 m.)
		BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius			Bendrojo ugdymo mokyklų 1-8 klasių komplektų, kurie yra jungtiniai, dalis (proc.)	13,3 (2021 m.)	5,0 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
3.1.	Pagerinti ugdymo(si) aplinką, įdiegti inovacijas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Švietimo įstaigų pastatų, kurie yra geros būklės, dalis (proc.)	8 (2022 m. pr.)	60,0 (2030 m.)
					Aprūpinimas informacinių ir komunikacinių technologijų įranga: - Mokymui skirtų kompiuterių skaičius/ 100 mokinių (vnt.) - Kompiuterizuotų darbo vietų skaičius/ 100 mokytojų (vnt.) - Savivaldybės mokytojų ir pagalbos specialistų, tobulinusių kvalifikaciją inovatyvių skaitmeninių išteklių naudojimo mokymuose, dalis (proc.)	29 69 15,0 (2021 m.)	60 95 25,0 (2030 m.)
					Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse) (proc.)	85,0 (2021 m.)	98,0 (2030 m.)
					Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis (proc.)	91,3 (2022 m.)	95,0 (2030 m.)
3.1.1.	Bendrojo ugdymo mokyklų (BUM) atnaujinimas, prioritetą teikiant universalus dizaino bei kitų inžinerinių priemonių įrengimui	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	BUM, kuriose atnaujinta ir pritaikyta pagal universalus dizaino principus infrastruktūra, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 ("Saulės" gimnazija, "Aušros", Kaštonų PM) (2030 m.)
3.1.2.	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas teikiančių švietimo įstaigų atnaujinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas teikiančių švietimo įstaigų, kuriose naujai įrengta/ atnaujinta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (1/d "Drugelis, kita) (2030 m.)
3.1.3.	Neformaliojo vaikų švietimo įstaigų infrastruktūros atnaujinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Neformaliojo ugdymo įstaigų, kuriose atnaujinta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
3.1.4.	"Tūkstantmečio mokyklų" programos įgyvendinimas Biržų rajono savivaldybėje	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2026 m.	Įgyvendinta programa	0 (2023 m.)	1 (2026 m.)
3.1.5.	Modernios, inovatyvios ir saugios ugdymo aplinkos kūrimas švietimo įstaigose	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įdiegtų/ atnaujintų informacinių technologijų bazių/ sistemų/ elektroninių paslaugų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (Biržų Kaštonų PM el. mokinio pažymėjimas) (2030 m.)
3.1.6.	Universalių daugiaviečių centrų steigimas ir atnaujinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2024 m.	2030 m.	Naujai įsteigtų/ atnaujintų UDC skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (1 įsteigtas, 1 atnaujintas) (2030 m.)
3.2.	Išplėsti švietimo paslaugų įvairovę, pagerinti ugdymo kokybę ir padidinti prieinamumą	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Vaikų, dalyvaujančių gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, matematikos mokslų ir kūrybiškumo ugdymo (STEAM) kryptių neformaliojo vaikų švietimo programose, dalis (proc.)	10 (2023 m.)	20 (2030 m.)
					Valstybinių brandos egzaminų (VBE) vieta šalies didesnių savivaldybių kontekste	8 iš 32 (2021 m.)	7 iš 32 (2030 m.)
					Neformaliojo švietimo galimybės mokykloje ir kitur besinaudojančių mokinių dalis (proc.)	66,0 (2021 m.)	76,0 (2030 m.)
					Gabių vaikų, dalyvaujančių konkursuose, olimpiadose, dalis (proc.)	29,0 (2021 m.)	35,0 (2030 m.)
3.2.1.	Priemonių įtraukiam ugdymui ir švietimo pagalbai švietimo įstaigose užtikrinti sukūrimas ir diegimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įsteigtų naujų švietimo pagalbos specialistų etatų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	10 (2030 m.)
					Įdiegtų naujų priemonių įtraukiam ugdymui bei švietimo pagalbai skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	3 (multisensoriniai kambariai iš TŪM programos) (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
3.2.2.	Vaikų ir jaunimo neformaliojo švietimo paslaugų aukštesnės kokybės, prieinamumo, atitikties šiuolaikiniams poreikiams didinimas, įskaitant ir visos dienos mokyklos modelio sukūrimą bei plėtrą	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Pavežamų mokinių į neformalias vaikų švietimo veiklas dalis (proc.)	50 (2023 m.)	60 (2030 m.)
					Suteiktų išvažiuojamųjų (mobilių) neformaliojo švietimo paslaugų skaičius (vnt.)/ dalis (proc.)	1 (2023 m.)	2 (2030 m.)
					Švietimo įstaigų, taikančių visos dienos mokyklos modelį, sk.(vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
3.2.3.	Transporto priemonių vaikų ir mokinių pavėžėjimui įsigijimas, įskaitant ir transporto priemonių, tinkančių negalią turinčių mokinių pavėžėjimui, įsigijimą	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įsigytų naujų/ atnaujintų transporto priemonių vaikų ir mokinių pavėžėjimui skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	7 (2030 m.)
3.2.4.	Vietinių ir tarptautinių švietimo įstaigų bendradarbiavimo skatinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų bendrų projektų/ veiklų/ programų su kitomis savivaldybės, regiono, šalies švietimo įstaigomis skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	95 (2030 m.)
					Įgyvendintų bendrų tarptautinių projektų / veiklų/ programų sk. (vnt.)	0 (2023 m.)	28 (2030 m.)
3.2.5.	Kompleksinių skatinimo priemonių vykdymas talentingiems mokiniams	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Kompleksinėse skatinimo priemonėse dalyvavusių mokinių skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	1200 (2030 m.)
3.2.6.	Vaikų domėjimosi inovacijomis, techninės krypties dalykais skatinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įsigytos įrangos STEAM krypties ugdymui skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	5 (kiekvienai mokyklai) (2030 m.)
					Suorganizuotų/ dalyvautų renginių STEAM tematika skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (TŪM, tinklaveikos bendri renginiai) (2030 m.)
3.2.7.	Profesijos pasirinkimui ir darbui svarbių kompetencijų ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, BUM	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų renginių ir projektų skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	102/ 4270 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
3.2.8.	Pedagogų ir kitų švietimo darbuotojų pritraukimo į rajoną gerinimas ir kvalifikacijos bei kompetencijų tobulinimas, persikvalifikavimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo/ persikvalifikavimo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	160/ 1400 (2030 m.)
					Į savivaldybės įstaigas pritrauktų pedagogų ir kitų švietimo darbuotojų skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
3.3.	<i>Paskatinti nuolat besimokančios bendruomenės formavimą</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Neformaliojo (seminarai, kursai, mokymai, paskaitos) ir formaliojo suaugusiųjų švietimo galimybės (savivaldybėje besinaudojančių gyventojų dalis (proc.))</i>	<i>n.d.</i> (2021 m.)	<i>10,0</i> (2030 m.)
					<i>Pameistrystės būdu besimokiusių profesinių mokyklų mokinių dalis nuo visų besimokančių mokinių skaičiaus (proc.)</i>	<i>2,7</i> (2021 m.)	<i>8,0</i> (2030 m.)
3.3.1.	Suaugusių asmenų bendrojo, profesinio ir neformaliojo švietimo paslaugų bei kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo, persikvalifikavimo įgyvendinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai teikiamų suaugusiųjų švietimo programų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)
3.3.2.	Informacijos sklaida apie mokymosi visą gyvenimą galimybes Biržų rajone	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	50 (2030 m.)
3.3.3.	Žmogiškųjų išteklių/ specialistų/ kvalifikuotų darbuotojų pritraukimo į rajoną ir jų motyvavimo, išlaikymo modelio/ programos sukūrimas	BRSA Strateginis skyrius	2023 m.	2025 m.	Sukurtas modelis/ programa	0 (2023 m.)	1 (2025 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
4	Plėsti kultūros paslaugų įvairovę	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Gyventojų, kurie dalyvauja kultūrinėse veiklose (užsiėmimas kūryba ar menine raiška, pvz. dainavimu, tapymu, lipdymu, filmo kūrimu ir pan.), dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus (proc.)	2,5 (2021 m.)	4,0 (2030 m.)
					Gyventojų, kurie lankėsi renginiuose ir naudojami kultūros paslaugomis gyvai (tai gyventojų lankymasis renginiuose, naudojimas kultūros paslaugomis, kultūros produktų vartojimas), skaičius (tūkst. asm.)	118,7 (2021 m.)	125,0 (2030 m.)
4.1.	Išvystyti trūkstantį ir pagerinti esamą kultūros infrastruktūrą	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įveikintų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (urbanistinių, architektūrinių, sakralinių, istorinių, archeologinių, kraštovaizdžio, želdynų), dalis (proc.)	9,6 (2021 m.)	10,5 (2030 m.)
		BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius			Kultūros paveldo objektų, į kurių išsaugojimą ir įveiklinimą aktyviai įsitraukė bendruomenės ir NVO (įskaitant religines), dalis (proc.)	n.d. (2021 m.)	10,0 (2030 m.)
4.1.1.	Kultūros paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūros atnaujinimas ir optimizavimas, įskaitant pritaikymą įvairių socialinių grupių poreikiams	BRS Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Kultūros įstaigų, kuriose naujai įsigyta/ modernizuota įranga ir materialinė bazė, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (kultūros centre, muziejuje, bibliotekoje) (2030 m.)
					Perkeltų kultūros įstaigų į kitų Savivaldybės įstaigų patalpas, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
4.1.2.	Kultūrinių erdvių, skirtų kultūros paslaugų teikimui, kultūros renginių organizavimui, meno ekspozicijoms, kitiems kultūros poreikiams, atnaujinimas ir plėtra	BRS Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai sukurtų/ atnaujintų kultūrinių erdvių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (<i>stiklinis statinys ekspozicijoms</i>) (2030 m.)
4.1.3.	Rajono teritorijoje esančio kultūros paveldo objektų aktualizavimas ir įveiklinimas	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Aktualizuotų/ įveiklintų kultūros paveldo objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (<i>paštas, baltoji vaistinė</i>) (2030 m.)
					NVO, prisidėjusių prie nekilnojamojo kultūros paveldo objektų įveiklinimo, skaičius (vnt.)	3 (2023 m.)	5 (2030 m.)
4.2.	<i>Padidinti kultūros paslaugų kokybę bei prieinamumą, išplėtoti kultūrinę partnerystę</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Kultūros įstaigų lankytojų skaičius (tūkst. asm.):</i>		
					- <i>KC lankytojų sk.</i>	26,5	28,0
				- <i>bibliotekų lankytojų (apsilankymų) sk.</i>	50,0	60,0	
				- <i>bibliotekų vartotojų sk.</i>	3,2	3,3	
				- <i>muziejų lankytojų sk.</i>	55,0 (2020 m.)	65,0 (2030 m.)	
				<i>Partnerių kultūros srityje skaičius (užsienio/ Lietuvos) (vnt.)</i>	10/ 28 (2022 m. pr.)	13/ 34 (2030 m.)	
4.2.1.	Mobilių kultūros paslaugų kūrimas ir plėtra, siekiant didesnio paslaugų prieinamumo	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Teikiamų mobilių kultūros paslaugų skaičius (vnt.)	4 (2023 m.)	6 (2030 m.)
4.2.2.	Kultūros paslaugų ir produktų skirtingoms socialinėms grupėms plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų renginių skirtingoms socialinėms grupėms skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	85/ 8500 (2030 m.)
					Įstaigų, kurios dalyvauja programoje "Socialinis receptas", skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	5 (<i>kultūros įstaigos, ŠPT, TAU</i>) (2030 m.)
4.2.3.	Kultūros paslaugų skaitmeninimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suskaitmenintų kultūros paslaugų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (<i>virtualios ekskursijos</i>) (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
4.2.4.	Kultūros paslaugų bei produktų populiarinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	9 (biblioteka, muziejus, TVIC, KC) (2030 m.)
4.2.5.	Kultūros renginių organizavimas ir organizavimo skatinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (tūkst. asm.)	0 (2023 m.)	18/ 210 (2/20 - rajono VVG; 16/190 - biblioteka) (2030 m.)
4.2.6.	Kultūros įstaigų bei kitų kultūros dalyvių veiklos tarptautiškumo ir partnerystės skatinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų tarptautinių renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	28/ 1850 (2030 m.)
					Įgyvendintų tarptautinių kultūros projektų/ programų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
4.2.7.	Kultūros ir meno darbuotojų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	24/ 470 (2030 m.)
5	Ugdyti fiziškai aktyvią ir sportuojančią vietos bendruomenę	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Aktyviai sportuojančių gyventojų dalies santykis su šalies vidurkiu (proc.)	122,4 (2020 m.)	125,0 (2030 m.)
5.1.	<i>Išvystyti gyventojų poreikius atitinkančią sporto ir fizinio aktyvumo infrastruktūrą, pagerinti prieinamumą</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Naujai sutvarkytų, atnaujintų, pritaikytų sporto infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)</i>	<i>n.d.</i> (2021 m.)	3 (2030 m.)
5.1.1.	Profesionaliam sportui ir aktyviam laisvalaikiui skirtos infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, sudarant sąlygas ir privačiam verslui investuoti į viešosios sporto infrastruktūros kūrimą	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtos/ atnaujintos sporto ir aktyvaus laisvalaikio infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
5.1.2.	Bendruomeninės fizinio aktyvumo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtos/ atnaujintos bendruomeninės fizinio aktyvumo infrastruktūros (pvz., vaikų žaidimo aikštelių, lauko treniruoklių), skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (1 prie stadiono, 2 kitur) (2030 m.)
5.1.3.	Sporto infrastruktūros švietimo įstaigų atnaujinimas ir plėtra	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Švietimo įstaigų, prie kurių atnaujintos lauko žaidimų aikštelės/ sporto aikštynai/ stadionai/ sporto salės, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	5 (Aušros PM, Atžalynas, Vabalninko gimnazija iš VDM, Saulės gimnazija) (2030 m.)
5.2.	<i>Paskatinti fizinį aktyvumą rajone, pagerinti sąlygas gabiems sportininkams siekti aukštų sporto rezultatų</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Paruoštų olimpinės bei nacionalinių rinktinių narių/ kandidatų skaičius (asm.)</i>	14 (2020 m.)	17 (2030 m.)
					<i>Sportuojančių moterų dalies santykis su šalies vidurkiu (proc.)</i>	145,1 (2020 m.)	150,0 (2030 m.)
					<i>Įgyvendintų projektų ir (ar) programų, skatinančių atskirų socialinių grupių (spec. poreikius turintys (neįgalieji), senjorai (vyresnio amžiaus), socialinę riziką patiriantys asmenys) fizinį aktyvumą, skaičius (vnt.)</i>	n.d. (2021 m.)	13 (2030 m.)
5.2.1.	Sportinės, fizinio aktyvumo veiklos plėtra ir skatinimas, įtraukiant įvairių socialinių grupių atstovus	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujų sportinių veiklų / šakų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (badmintonas, lėkščiasvydis, smiginis) (2030 m.)
					Suorganizuotų/ dalyvautų sporto/ fizinio aktyvumo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (tūkst. asm.)	0 (2023 m.)	1 120/ 40 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
5.2.2.	Sporto veiklų, sporto NVO (klubų), atskirų sportininkų sportinės rėmimas ir iniciatyvų skatinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Paskatintų sporto NVO (klubų) (vnt.), sportininkų skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	48/ 480 (2030 m.)
					NVO (klubų), teikiančių sporto paslaugas, skaičius (vnt.)	24 (2023 m.)	28 (2030 m.)
5.2.3.	Kūno kultūros ir sporto specialistų pritraukimo į rajoną gerinimas ir kvalifikacijos bei kompetencijų tobulinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/ dalyvautų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	16/ 288 (2030 m.)
					Pritrauktų kūno kultūros ir sporto specialistų skaičius į savivaldybės įstaigas (asm.)	0 (2023 m.)	5 (2030 m.)
5.2.4.	Informacijos sklaida apie fizinio aktyvumo naudą ir galimybes	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	6 (2030 m.)
6	Stiprinti ir saugoti gyventojų sveikatą	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės santykis su šalies rodikliu (proc.)	97,4 (2020 m.)	100,0 (2030 m.)
					Skirtumas tarp vyrų ir moterų gyvenimo trukmės (metais)	12,64 (2020 m.)	5,2 (2030 m.)
6.1.	Pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Išvengiamo mirtingumo santykis su šalies vidurkiu (proc.)</i>	99,37 (2019 m.)	100,0 (2030 m.)
					<i>Bendrojo gyventojų sergamumo, tenkančio 1000-iiui gyv., santykis su šalies vidurkiu (proc.)</i>	98,7 (2020 m.)	96,0 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
6.1.1.	Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūros ir medicininės įrangos tobulinimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Sveikatos priežiūros įstaigų, kuriose atnaujinti pastatai/ patalpos/ teritorijos, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (poliklinika, ligoninė) (2030 m.)
					Naujai įsigytos / atnaujintos medicininės įrangos skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	30 (20 - ligoninė, 10 - poliklinika (5 odontologinės kėdės ir 5 EKG)) (2030 m.)
6.1.2.	Mobilių sveikatos priežiūros ir slaugos paslaugų plėtra	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtos/ atnaujintos infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	5 (transporto priemonės) (2030 m.)
					Mobilių sveikatos priežiūros brigadų ir dirbančių specialistų skaičius iš viso	1 brigada / 7 specialistai (2023 m.)	4 brigada / 28 specialistai (2030 m.)
6.1.3.	Integruotų specializuotų sveikatos priežiūros paslaugų modelių diegimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Modernizuotų/ naujai įkurtų ambulatorinių/ dienos stacionaro (psichikos, chirurgijos, reabilitacijos ir kt.) infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (psichiatrijos ir geriatrijos) (2030 m.)
6.1.4.	Inovatyvių skaitmeninių paslaugų teikimo sveikatos sektoriuje plėtra	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Sveikatos priežiūros įstaigų, kurios įdiegė inovatyvius sprendimus, skirtus sveikatos duomenų kaupimui, valdymui ir pritaikytus integruotai bei nuotolinei veiklai, dalis (proc.)	12 (2023 m.)	70 (2030 m.)
6.1.5.	Sveikatos priežiūros specialistų pritraukimo į rajoną gerinimas ir	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Pritrauktų sveikatos priežiūros specialistų skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	26 (18 ligoninė, 8 poliklinika) (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
	kvalifikacijos bei kompetencijų didinimas				Suorganizuotų/dalyvautų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	16/ 560 (8 renginiai/ 240 specialistų - liginė; 8 renginiai / 320 specialistų - poliklinika) (2030 m.)
6.2.	Išplėtoti su visuomenės sveikatos stiprinimu susijusias paslaugas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Mirtingumas dėl savižudybių (mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyv.)</i>	30,8 (2020 m.)	13,0 (2030 m.)
					<i>Suaugusiųjų, kurie vertina savo sveikatą kaip gerą arba labai gerą, dalis (proc.)</i>	59,1 (2018 m.)	70,0 (2030 m.)
					<i>Asmenų, dalyvavusių reguliariuose fizinio aktyvumo užsiėmimuose, skaičius</i>	1351 (2021 m.)	1450 (2030 m.)
6.2.1.	Fizinio aktyvumo ir visuomenės sveikatos stiprinimo (sveikatinimo) programų įgyvendinimas ir plėtra	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Parengtų ir įgyvendintų programų skaičius (vnt.) ir programose dalyvavusių asmenų skaičius (tūkst. asm.)	0 (2023 m.)	12/ 9,5 (2030 m.)
6.2.2.	Bendradarbiavimo plėtra tarp socialinių partnerių, visuomeninių organizacijų, teikiant visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Igyvendintų bendrų projektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	15 (2030 m.)
					NVO, teikiančių visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas, skaičius (vnt.)	1 (2023 m.)	8 (2030 m.)
6.2.3.	Biržų VSB veiklos gerinimas	Biržų VSB	2023 m.	2030 m.	Igyvendintų veiklos gerinimo priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	11 (2030 m.)
6.2.4.	Prevencinių, visuomenės sveikatą bei psichologinę gerovę ir atsparumą stiprinančių priemonių skatinimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų sveikatos raštingumo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (tūkst. asm.)	0 (2023 m.)	240/ 7,2 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
6.2.5.	Dalyvavimo valstybinėse prevencinėse sveikatos programose skatinimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	18 (2030 m.)
7	Užtikrinti socialinį saugumą bei saugią aplinką savivaldybės gyventojams ir svečiams	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Skurdo rizikos lygis (proc.)	33,6 (2021 m.)	22,0 (2030 m.)
		BRSA Viešosios tvarkos skyrius			Užregistruotų nusikalstamų veikų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, santykis su šalies vidurkiu (proc.)	111,8 (2020 m.)	100,0 (2030 m.)
7.1.	Pagerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, padidinti jų aprėptį	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Socialinių paslaugų poreikio patenkinimas (proc.)	98,77 (2021 m.)	99,0 (2030 m.)
					Socialinių paslaugų, perkamų iš NVO, biudžeto dalis, palyginti su socialinių paslaugų bendruoju biudžetu (proc.)	18,6 (2021 m.)	30,0 (2030 m.)
7.1.1.	Socialinių paslaugų asmenims su intelekto ir/ar psichikos negalia, plėtra, tęsiant institucinės globos pertvarką	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų naujų priemonių, susijusių su paslaugų plėtra šeimoje arba bendruomenėje asmenims su intelekto/ psichikos negalia, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
					Asmenų, turinčių intelekto ir (ar) psichikos negalią, gavusių socialines paslaugas šeimoje arba bendruomenėje skaičius (asm.)	10 (2023 m.)	50 (2030 m.)
7.1.2.	Nestacionarių socialinių paslaugų kokybės, aprėpties ir prieinamumo gerinimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įdiegtų naujų/ patobulintų nestacionarių paslaugų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
7.1.3.	Kompleksinių sveikatos priežiūros, socialinių ir kitų paslaugų teikimas, įskaitant ilgalaikės priežiūros paslaugas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Teikiamų kompleksinių paslaugų skaičius (kompl.)	2 (2023 m.)	3 (2030 m.)
					Naujai įrengtos/ atnaujintos ilgalaikės priežiūros paslaugų infrastruktūros objektų sk. (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
					Asmenys, gavę ilgalaikės priežiūros paslaugas	0 (2023 m.)	50 (2030 m.)
7.1.4.	Elektroninių paslaugų teikimo socialiniame sektoriuje plėtra	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Elektroninių būdu teikiamų socialinių paslaugų dalis (proc.)	0 (2023 m.)	30 (2030 m.)
7.1.5.	Socialinių paslaugų teikimo, pasitelkiant NVO sektorių, plėtra	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Socialines paslaugas teikiančių NVO skaičius (vnt.)	9 (2023 m.)	15 (10 -rajono VVG; 5 -miesto VVG) (2030 m.)
7.2.	Paskatinti socialinę integraciją	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Biržų rajono savivaldybės įstaigų pastatų, įrengtų (pritaikytų) pagal universalus dizaino principus ar kitaip pritaikytų asmenims, turintiems specialiųjų poreikių, bei gyventojų būstų, pritaikytų spec. poreikių turinčių asmenų poreikiams, skaičius (vnt.)</i>	-	<i>Įstaigų sk. - 5 Būstų sk. - 60 (2030 m.)</i>
					<i>Vaikų, augančių socialinę riziką patiriančiose šeimose, dalis nuo visų vaikų (0-18 metų) skaičiaus (proc.)</i>	10,9 (2021 m.)	8,0 (2030 m.)
		BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius			<i>Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus (proc.)</i>	20,5 (2021 m.)	63,0 (2030 m.)
7.2.1.	Savivaldybės būsto fondo atnaujinimas ir plėtra	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įsigytų/ pastatytų/ atnaujintų socialinių būstų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	25 (2030 m.)
					Naujai įsigytų/ pastatytų/ atnaujintų savivaldybės būstų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	10 (2030 m.)
7.2.2.	Gyvenamosios aplinkos pritaikymas spec. poreikių turintiems asmenims	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Pritaikytų gyvenamosios aplinkos objektų spec. poreikių turintiems asmenims skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	60 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
7.2.3.	Viešosios paskirties pastatų/ patalpų/ teritorijų pritaikymas pagal universalaus dizaino principus	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Pritaikytų viešosios paskirties pastatų/ patalpų/ teritorijų pagal universalaus dizaino principus skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	5 (2030 m.)
7.2.4.	Globos šeimoje, šeimynose skatinimas ir dalinis finansavimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Paremtų šeimynų/ vaikus globojančių asmenų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2 šeimynos, 1 profesionali globėja) (2030 m.)
7.2.5.	Lygių galimybių visiems užtikrinimas	BRSA Tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Parengtas ir įgyvendintas lygių galimybių užtikrinimo veiksmų planas	-	1 (parengtas ir įgyvendintas planas) (2030 m.)
7.2.6.	Užsieniečių, grįžusių iš emigracijos/ atvykusių gyventi į rajoną integracijos didinimas	BRSA Jaunimo reikalų koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų integracijos priemonių/ programų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
7.2.7.	Bausmę atlikusių asmenų integracijos didinimas	BRSA Socialinės paramos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų integracijos priemonių/ programų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
7.3.	Padidinti viešąjį saugumą ir pagerinti viešosios tvarkos situaciją rajone	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Sunkių ir labai sunkių nusikaltimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyv. (vnt.)	26 (2022 m.)	15 (2030 m.)
					Ištirtų nusikalstamų veikų dalies santykis su šalies vidurkiu (proc.)	108,4 (2020 m.)	110,0 (2030 m.)
		BRSA vyr. specialistas civilinei ir priešgaisrinei saugai			Žuvusių gaisruose žmonių skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyv. (asm.)	9 (2022 m.)	5 (2030 m.)
7.3.1.	Prevencinių švietėjiškų programų įgyvendinimas	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų švietėjiškų programų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	13 (4 VSB; 9 BRSA) 2030 m.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
7.3.2.	Priemonių, didinančių gyventojų saugumą, įgyvendinimas	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų/ atnaujintų vaizdo kamerų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	51 (2030 m.)
					"Saugios kaimynystės" grupių skaičius (vnt.)	25 (2023 m.)	26 (2030 m.)
7.3.3.	Priešgaisrinės saugos didinimas	BRSA vyr. specialistas civilinei ir priešgaisrinei saugai	2023 m.	2030 m.	Atliktų priešgaisrinės tarnybos pastatų/ patalpų pagerinimo darbų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
					Įsigytų gaisro gesinimo transporto priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
					Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius gyventojams (kompl.)	0 (2023 m.)	200 (2030 m.)
7.3.4.	Pasirengimo ekstremalioms situacijoms savivaldybėje didinimas	BRSA vyr. specialistas civilinei ir priešgaisrinei saugai	2023 m.	2030 m.	Įdiegtų naujų gyventojų perspėjimo sistemų/ priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)
					Suorganizuotų/ dalyvautų mokymų skaičius (vnt.) ir dalyvių juose skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	10/100 (2030 m.)
					Aprūpintos priemonėmis Savivaldybės operacijų centro patalpos (aprūpinimo lygis, proc.)	50 (2023 m. pradžioje)	100 (2030 m.)
					Naujai įrengtų/ pritaikytų kolektyvių apsaugos statinių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
8	Užtikrinti efektyviai veikiančią vietos savivaldą	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Savivaldybės tarybos rinkimuose dalyvavusių rinkėjų skaičius, palyginti su visų rinkėjų skaičiumi (proc.)	51,7 (2019 m.)	52,0 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
					Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu būdu teikiamomis Savivaldybės viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis (proc.)	n.d. (2021 m.)	90,0. (2030 m.)
8.1.	<i>Padidinti savivaldybės teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumą bei pagerinti žmogiškųjų išteklių kompetencijas</i>	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Elektroninių paslaugų dalis nuo bendro BRSA teikiamų administracinių skaičiaus (proc.)</i>	<i>n.d.</i> (2021 m.)	<i>50,0</i> (2030 m.)
					<i>Savivaldybės darbuotojų, per metus tobulinusių kvalifikaciją, dalis (proc.)</i>	<i>35,1</i> (2020 m.)	<i>80,0</i> (2030 m.)
					<i>Namų ūkių, turinčių galimybę interneto ryšį, dalis (proc.)</i>	<i>79,0</i> (2021 m.)	<i>100,0</i> (2030 m.)
8.1.1.	Savivaldybės administracijos darbuotojų pritraukimo į rajoną gerinimas ir kvalifikacijos bei kompetencijų tobulinimas	BRSA Personalo skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/dalyvautų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	516 (16 vidinių renginių, 500 išorinių seminarų) / 980 asm. (2030 m.)
8.1.2.	Savivaldybės administracijos ir savivaldybei pavaldžių įstaigų IKT plėtra	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Įsigytų IKT komplektų skaičius Savivaldybės administracijoje (kompl.)	0 (2023 m.)	40 (2030 m.)
					Įsigytų IKT komplektų skaičius Savivaldybei pavaldžiose įstaigose (kompl.)	0 (2023 m.)	217 (2030 m.)
8.1.3.	Teikiamų e-paslaugų ir įrankių plėtra	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Pradėtų teikti naujų e-paslaugų/įdiegtų naujų elektroninių įrankių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
8.1.4.	Vartotojų skatinimas naudotis elektroninėmis Savivaldybės teikiamomis paslaugomis	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	24 (2030 m.)
8.2.	Pagerinti savivaldybės veiklos valdymą	<i>BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Savivaldybės valdomų įmonių, kurios pasiekė visus akcininko suformuotus veiklos ir finansų valdymo tikslus, dalis (proc.)</i>	<i>n.d.</i> (2021 m.)	<i>50,0</i> (2030 m.)
		BRSA Bendrasis skyrius			<i>Centralizuotų viešojo valdymo funkcijų skaičius BRSA ir jos pavaldumo organizacijose (vnt.)</i>	2 (2021 m.)	4 (2030 m.)
		<i>BRSA Viešųjų pirkimų skyrius</i>			<i>Žaliųjų viešųjų pirkimų dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės (proc.)</i>	<i>3,67</i> (2021 m.)	<i>100,0</i> (2030 m.)
8.2.1.	Gerųjų praktikų taikymas Savivaldybės administracijoje ir savivaldybei pavaldžiose įstaigose	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Optimizuotų viešojo valdymo funkcijų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (turto valdymo sistema BRSA ir elektroninė priėmimo sistema į švietimo įstaigas) (2030 m.)
8.2.2.	Konsultavimo su visuomene mechanizmo plėtojimas, vykdamas tyrimus ir apklausas	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Atliktų tyrimų/ apklausų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	35 (27 - BRSA; 8 - švietimo įstaigos) (2030 m.)
8.3.	Sustiprinti Biržų rajono savivaldybės įvaizdį bei komunikaciją	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Savivaldybės komunikacijos lygis (sumuojama: Biržų rajono savivaldybės, Biržų rajono savivaldybės tarybos, Biržų rajono savivaldybės administracijos)</i>	<i>Savivaldybės interneto svetainė – 200 naujų unikalių lankytojų/ metus</i>	<i>Savivaldybės interneto svetainė – 300 naujų unikalių lankytojų/ metus</i>

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
					<i>paskyrų socialinių tinklų (pvz., „Facebook“, „Instagram“ ir pan.), kitokių medijų (pvz., „YouTube“), Biržų rajono savivaldybės oficialios svetainės sekėjų skaičius)</i>	(2021 m.) <i>FB paskyra – 2,8 tūkst. sekėjų „YouTube“ – 219 vaizdo įrašų (2020 m.)</i>	(2030 m.) <i>FB paskyra – 10 tūkst. sekėjų „YouTube“ – 330 vaizdo įrašų (2030 m.)</i>
8.3.1.	Teigiamo savivaldybės įvaizdžio formavimas ir palaikymas	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Informacijos sklaidos kanalų skaičius (vnt.)	3 (2023 m.)	5 (2030 m.)
					Dalyvavimo tarptautiniuose renginiuose, kuriuose buvo stiprinamas savivaldybės įvaizdis, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	35 (2030 m.)
					Sukurtas Biržų rajono savivaldybės įvaizdžio strategija (kartu su prekės ženklų)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
8.3.2.	Išorinės ir vidinės komunikacijos gerinimas	BRSA Bendrasis skyrius	2026 m.	2030 m.	Įgyvendintų komunikacijos priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)
					Suorganizuotų/dalyvautų komunikacijos gerinimo renginių skaičius (vnt.) ir dalyvių skaičius juose (asm.)	0 (2023 m.)	5 (2030 m.)
8.3.3.	Savivaldybės administracijos ir savivaldybei pavaldžių įstaigų bendros viešosios informacijos sistemos kūrimas ir palaikymas	BRSA Bendrasis skyrius	2023 m.	2030 m.	Sukurtas bendras skelbiamos informacijos standartas	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
9	Skatinti gyventojų bendruomeniškumą, atverti galimybes jaunimui dirbti ir gyventi Biržų rajone	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Jaunimo (14–29 metų amžiaus) dalies santykis su šalies vidurkiu (proc.)	112,1 (2021 m. pr.)	115,0 (2030 m.)
		BRSA Strateginio planavimo ir			Taikomų gyventojų įtraukties instrumentų (pvz., dalyvaujamas biudžetas) skaičius (vnt.)	1 (dalyvaujamas biudžetas) (2022 m.)	2 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
		turto valdymo skyrius					
9.1.	<i>Sudaryti sąlygas jaunimo savirealizacijai, pritaikyti viešąją infrastruktūrą ir viešąsias erdves jaunimo poreikiams</i>	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	<i>Jaunuolių, turinčių Jaunimo savanoriškos tarnybos (JST) pažymėjimą, skaičius (vnt./ metus)</i>	12 (2021 m.)	14 (2030 m.)
					<i>Jaunimo organizacijų/ su jaunimu dirbančių organizacijų sk. (vnt.)</i>	9/3 (2021 m. pr.)	11/5 (2030 m.)
9.1.1.	Jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugų efektyvumo didinimas	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Įkurtas jaunimo informacinio ir konsultavimo taškas	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
					Įvykdytų jaunimo informavimo/konsultavimo atvejų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	160 (2030 m.)
9.1.2.	Jaunimo organizacijų, su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių jaunimo grupių plėtros, veiklos ir bendradarbiavimo su savivalda skatinimas	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų bendrų jaunimo organizacijų/ su jaunimu dirbančių organizacijų/ neformalių jaunimo grupių ir savivaldos projektų/ renginių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	80 (2030 m.)
9.1.3.	Jaunimo poreikiams pritaikytų viešųjų erdvių/ pastatų/ patalpų atnaujinimas ir plėtra, prioritetą teikiant atokesnių vietovių jaunimo poreikiams	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Naujai sukurtų/ atnaujintų ir jaunimo poreikiams pritaikytų viešųjų erdvių/ pastatų/ patalpų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (riedučių trasa įrengiama per VDM, Skate parko atnaujinimas Biržų m., Skate parko įrengimas Vabalninkas) (2030 m.)
9.1.4.	Atviro darbo su jaunimu plėtra	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Naujai įkurtų atvirų jaunimo erdvių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (AJE) (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekтина stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
					Bendras jaunų asmenų, besilankančių AJE, AJC skaičius	5406 (2022 m.)	43200 (2030 m.)
9.1.5.	Mobilaus darbo su jaunimu plėtra	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Naujų vietų, kuriuose pradėtos teikti mobilaus darbo su jaunimu paslaugos, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
9.1.6.	Jaunimo savanorystės skatinimas	BRSA Jaunimo koordinatorius	2023 m.	2030 m.	Naujų savanorių skaičius jaunimo ir su jaunimo dirbančiose organizacijose, akredituotose savanorius priimančiose organizacijose (ilgalaikių) (asm.)	0 (2023 m.)	96 (2030 m.)
9.1.7.	Vaikų ir (arba) jaunimo socializacijos, užimtumo ir integracijos programų įgyvendinimas	BRSA Švietimo sporto ir kultūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų programų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (stovyklų; įdarbinimo)+1 (miesto VVG) (2030 m.)
9.2.	<i>Paskatinti gyventojų bendruomeniškumą ir įtrauktį</i>	<i>BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Savivaldybės biudžeto lėšų, kuriomis iš dalies finansuojamas atskirų sričių paslaugų teikimas arba pirkimas iš NVO, dalis (proc.)</i>	<i>3,51 (švietimo, kultūros, socialinės apsaugos ir sporto srityse) (2020 m.)</i>	<i>20,0 (2030 m.)</i>

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
9.2.1.	Nevyriausybinių organizacijų plėtros, veiklos ir bendradarbiavimo su savivalda skatinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Paremtų NVO projektų/ iniciatyvų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	520 (119 - švietimo NVO, 20 - RRB, 48 - sporto NVO, 10 - per miesto VVG, 7 - per rajono VVG, 120 - BO, 80 - JO, 160 - sveikatos NVO) (2030 m.)
9.2.2.	Dalyvaujamojo biudžeto modelio plėtojimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų projektų pagal dalyvaujamojo biudžeto metodiką skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	12 (2030 m.)
9.2.3.	Nevyriausybinių organizacijų atstovų lyderystės ir kompetencijų stiprinimas	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Suorganizuotų/dalyvautų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo renginių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	16 (2030 m.)
9.2.4.	Etato NVO veiklos koordinavimui steigimas	BRSA direktorius	2023 m.	2025 m.	Įsteigtas etatas	0 (2023 m.)	1 (2025 m.)
10	Gerinti rajono pasiekiamumą ir junglumą	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Automobilizacijos lygio (lengvųjų automobilių skaičiaus, tenkančio 1000 gyv.) santykis su šalies vidurkiu (proc.)	116,9 (2020 m.)	110,0 (2020 m.)
		BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius			Kelionių pėsčiomis, dviračiais ir kitomis bėmutorėmis transporto priemonėmis dalis (proc.)	n.d. (2021 m.)	20,0 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
10.1.	<i>Pagerinti susisiekimo infrastruktūros būklę, padidinti eismo saugumą</i>	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Vietinės reikšmės kelių su patobulinta danga ilgio dalis bendrame vietinės reikšmės kelių ilgyje (proc.)</i>	12,8 (2020 m.)	14,2 (2030 m.)
					<i>Žuvusiųjų keliuose skaičius, tenkantis 1 mln. gyv. (asm.)</i>	220 (2020 m.)	79 (2030 m.)
					<i>Sužeistų keliuose skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų (asm.)</i>	1390 (2020 m.)	212 (2030 m.)
10.1.1.	Susisiekimo inžinerinių statinių inventorizavimas, teisinė registracija	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2026 m.	Suinventorizuotų susisiekimo inžinerinių statinių dalis (proc.)	40 (2023 m.)	100 (2026 m.)
10.1.2.	Susisiekimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Atnaujintų kelių/ gatvių/ privažiavimo kelių ilgis (km)	0 (2023 m.)	12 (2030 m.)
					Naujai įrengtų kelių/ gatvių/ privažiavimo kelių ilgis (km)	0 (2023 m.)	1,5 (2030 m.)
					Atnaujintų tiltų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)
					Naujai įrengtų tiltų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
					Atnaujintų/ praplatintų/ naujai įrengtų automobilių stovėjimo aikštelių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
10.1.3.	Eismo saugos priemonių diegimas ir atnaujinimas	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Įdiegtų/ atnaujintų eismo saugumą gerinančių priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)
10.2.	<i>Padidinti viešojo transporto paslaugų prieinamumą, teikiant kompleksines viešojo transporto paslaugas</i>	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Vidutiniškai vienam gyventojui tenkančių kelionių autobusais santykis su šalies vidurkiu (proc.)</i>	9,2 (2020 m.)	25,0 (2030 m.)
					<i>Netaršių viešojo transporto priemonių dalis nuo bendro viešojo transporto priemonių parko (proc.)</i>	4,3 (2022 m.)	34,7 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siektinga stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
10.2.1.	Viešojo transporto paslaugų valdymo sistemos sukūrimas ir įdiegimas regioniniu lygiu (FZ lygiu)	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2027 m.	Bendro su kitomis FZ regiono savivaldybėmis e-bilieto įdiegimas (kompl.)	0 (2023 m.)	1 (2027 m.)
					Sudarytų bendrų maršrutų (tvarkaraščių) su kitomis FZ savivaldybėmis, einančių per Biržų r. sav. teritoriją, skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	1 (2027 m.)
10.2.2.	Viešojo transporto paslaugų infrastruktūros įrengimas ir atnaujinimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų/ atnaujintų viešojo transporto stotelių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
					Naujai įrengtų/ atnaujintų informacinių įrenginių (pvz., švieslenčių ir pan.) skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
					Atnaujinta autobusų stotis	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
10.2.3.	Netaršių viešojo transporto priemonių atnaujinimas ir plėtra	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Įsigytų naujų netaršių viešojo transporto priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	7 (2030 m.)
10.2.4.	Inovacinių sprendinių transporto srityje diegimas	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2026 m.	2030 m.	Įdiegtų inovacinių sprendinių transporto srityje skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
10.2.5.	Viešojo transporto priemonių pritaikymas asmenų su negalia poreikiams	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Pritaikytų viešojo transporto priemonių dalis (proc.)	16,7 (2023 m. pradžioje)	100 (2030 m.)
10.3.	Paskatinti gyventojus rinktis alternatyvius, įvairiarūšių judumo būdus	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Dviračių takų ilgis (km) ir procentinis pokytis (proc.)	17 km (8,3 km – Savivaldybės nuosavybė (2020 m.))	23,7 km/ 28,0 proc. (2030 m.)
					Įgyvendintų darnaus judumo iniciatyvų skaičius (vnt.)	-	3 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekstina stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
10.3.1.	Dviračių, pėsčiųjų ir kito bevariklio transporto takų atnaujinimas ir plėtra	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Atnaujintų dviračių/ pėsčiųjų/ kito bevariklio transporto takų ilgis (km)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
					Naujai įrengtų dviračių/ pėsčiųjų/ kito bevariklio transporto takų ilgis (km)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
10.3.2.	Skirtingų transporto rūšių sistemą užtikrinančios infrastruktūros plėtojimas (pvz., Park & Ride, Ride & Bike ir pan.)	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Įrengtų infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
10.3.3.	Gyventojų sąmoningumo didinimas darnaus judumo srityje	BRSA Švietimo, kultūros ir sporto skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	8 (<i>judumo savaitės renginiai</i>) (2030 m.)
11	Tapti aplinką tausojančia, švaria ir žaliausia Savivaldybe	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Teršalų, išmetamų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių, kiekis, palyginti su 2015 m. (proc.): - sieros dioksido - azoto oksidų - lakiųjų organinių junginių - anglies monoksido - kietųjų dalelių	(2020 m.) +82,5 -36,2 +957,0 -36,7 +73,0	(2030 m. su 2020 m.) -10,0 -20,0 -10,0 -20,0 -20,0
					Vieta pagal apibendrinantį aplinkosaugos reitingą šalies savivaldybių kontekste	18 vieta iš 60 sav. (2022 m.)	15 vieta iš 60 sav. (2022 m.)
11.1.	Išsaugoti ekosistemas ir kraštovaizdį	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Savivaldybės atskirųjų želdynų plotas (kv. m) , tenkantis 1 gyventojui	86,0 (2021 m.)	90,0 (2030 m.)
11.1.1.	Želdynų inventorizacija	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Suinventorizuotų želdynų plotas (ha)	0 (2023 m.)	100 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
11.1.2.	Žaliosios infrastruktūros plėtojimas	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Parengtas žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapis	0 (2023 m.)	1 (2026 m.)
					Įgyvendintų sprendinių, susijusių su žaliosios infrastruktūros plėtra urbanizuotose teritorijose, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
					Atnaujintų/ naujai įrengtų parkų, želdynų, žaliųjų zonų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
11.1.3.	Praeityje pažeistų ir (arba) užterštų teritorijų tvarkymas	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Sutvarkytos (rekultivuotos) teritorijos plotas (ha)	0 (2023 m.)	1,5 (2030 m.)
11.1.4.	Biologinės įvairovės išsaugojimo užtikrinimas	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų gamtotvarkos priemonių skaičius (pvz. įsteigtas savivaldybės draustinis ir kt.) (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (draustinis, užtvanka, fosų valymas) (2030 m.)
					Įgyvendintų invazinių rūšių populiacijų reguliavimo priemonės (vnt.)	0 (2023 m.)	16 (2030 m.)
11.1.5.	Vandens telkinių ir jų pakrančių valymas ir tvarkymas	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Išvalytų/ sutvarkytų vandens telkinių/ pakrančių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
11.1.6.	Bešeimininkų pastatų, statinių, kitos infrastruktūros objektų likvidavimas ir tvarkymas	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Likviduotų pastatų/ statinių/ kitos infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	11 (3 pastatai, 3 gręžiniai, 5 bokštai) (2030 m.)
11.2.	<i>Pagerinti rajono gyvenamųjų vietovių bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą, viešąsias erdves</i>	<i>BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius</i>	<i>2023 m.</i>	<i>2030 m.</i>	<i>Sutvarkytų/ išvalytų/ konvertuotų/ įveiktintų viešųjų pastatų ir (arba) viešųjų erdvių skaičius (vnt.)</i>	-	2 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekтина stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
11.2.1	Bendruomeninės ir (arba) viešosios infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra, prioritetą teikiant konversijai	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo	2023 m.	2030 m.	Atnaujintų, išplėstų ar konvertuotų bendruomeninės/ viešosios infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	3 (2030 m.)
11.2.2.	Kapinių teritorijų ir infrastruktūros plėtra	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Kapinių, kuriose naujai įrengta/ pagerinta infrastruktūra, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (<i>Kvetkų, Biržų</i>) (2030 m.)
					Įrengtų kolumbariumų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
11.2.3.	Gyvenamųjų namų teritorijų atnaujinimas ir atgaivinimas	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Atnaujintų/ atgaivintų gyvenamųjų namų teritorijų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
11.2.4.	Gyvūnų gerovės didinimas, siekiant ugdyti gyventojų sąmoningumą	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinimo priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	10 (2030 m.)
					Naujai įrengtų gyvūnų gerovės infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (2030 m.)
11.2.5.	Religinės paskirties pastatų restauravimas ir atnaujinimas	BRSA Architektūros ir urbanistikos skyrius	2023 m.	2030 m.	Restauruotų/ atnaujintų religinės paskirties pastatų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
11.3.	<i>Modernizuoti ir išplėsti rajono inžinerinę infrastruktūrą, laikantis ekologiškumo ir inovatyvumo principų</i>	<i>BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Išvalytų iki normų ir (arba) nuotekų, kurių nereikia valyti, dalis nuo bendrojo išleistų nuotekų dydžio (proc.)</i>	80,0 (2021 m.)	100,0 (2030 m.)
					<i>Gyventojų, centralizuotai aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.)</i>	53,3 (2019 m.)	85,0 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekтина stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
					<i>Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.)</i>	64,4 (2019 m.)	75,0 (2030 m.)
					<i>Efektyviai veikianti viešoji geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonė</i>	<i>n.d.</i> (2021 m.)	<i>Efektyviai veikia</i>
11.3.1.	Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų inventorizacija ir įteisinimas	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Suinventorizuotų geriamojo vandens tinklų ilgis (km)	70,0 (2023 m.)	120,0 (2030 m.)
					Suinventorizuotų buitinių tinklų ilgis (km)	110,0 (2023 m.)	160,0 (2030 m.)
					Suinventorizuotų paviršinių tinklų ilgis (km)	4,0 (2023 m.)	19,0 (2030 m.)
11.3.2.	Geriamojo vandens tiekimo ir buitinių nuotekų tvarkymo sistemų atnaujinimas ir plėtra, įskaitant individualių/ atskirųjų bei grupinių geriamojo vandens tiekimo/ buitinių nuotekų tvarkymo sistemų įrengimą	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų/ atnaujintų geriamojo vandens tiekimo tinklų ilgis (km)	0 (2023 m.)	50 (2030 m.)
					Naujai įrengtų/ atnaujintų geriamojo vandens ėmimo ir gerinimo įrenginių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	7 (2030 m.)
					Naujai įrengtų grupinių ir (arba) individualių geriamojo vandens tiekimo sistemų skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)
					Naujai įrengtų/ atnaujintų buitinių nuotekų surinkimo tinklų ilgis (km)	0 (2023 m.)	37 (2030 m.)
					Naujai įrengtų/ atnaujintų buitinių nuotekų valymo įrenginių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	7 (2030 m.)
Naujai įrengtų atskirųjų ir (arba) grupinių buitinių nuotekų tvarkymo sistemų skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	1 (2030 m.)					
11.3.3.	Paviršinių nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų/ atnaujintų paviršinių nuotekų surinkimo tinklų ilgis (km)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
11.3.4.	Vandentvarkos infrastruktūros objektų perėmimas	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2028 m.	Perimtų vandentvarkos infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	15 (2030 m.)
11.4.	<i>Įdiegti žiedinės ekonomikos procesus</i>	<i>BRSA Viešosios tvarkos skyrius</i>	2023 m.	2030 m.	<i>Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, palyginti su bendru komunalinių atliekų srautu (proc.)</i>	30,0 (2020 m.)	14,0 (2030 m.)
					<i>Išrūšiuotų atliekų dalis (proc.)</i>	61,0 (2022 m.)	80,0 (2030 m.)
					<i>Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis (proc.)</i>	57,0 (2020 m.)	71,0 (2030 m.)
11.4.1.	Komunalinių atliekų rūšiuojamojo surinkimo pajėgumų didinimas, prioritetą teikiant tekstilės/ maisto/ pavojingoms atliekoms bei įrengiant tinkamų pakartotinai naudoti atliekų surinkimo vietas	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įsigytų/ įrengtų/ atnaujintų atliekų rūšiavimo priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (2 tekstilės ir maisto, konteinerių, aikštelės atnaujinimas) (2030 m.)
					Naujai įrengtų atliekų, tinkamų paruošti pakartotinai naudoti surinkimo vietų, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	2 (mainų punktai) (2030 m.)
11.4.2.	Visuomenės švietimas aplinkos apsaugos bei atliekų prevencijos ir tvarkymo srityse	BRSA Viešosios tvarkos skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinio priemonių skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	20 (2030 m.)
12	Skatinti efektyvų ir patikimą energijos naudojimą	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) dalis nuo bendro galutinio energijos suvartojimo (proc.)	54,7 (2020 m.)	56,3 (2030 m.)
12.1.			2023 m.	2030 m.	Atsinaujinančio kuro dalis centrinio šildymo sistemoje (proc.)	80,5 (2022 m. pr.)	85,0 (2022 m. pr.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
	Išvystyti mažai energijos naudojančią viešąją infrastruktūrą	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius			<i>Savivaldybės įstaigų ir įmonių įdiegtųjų atsinaujinančių ir alternatyvių energijos išteklių priemonės savo pastatuose, dalis (proc.)</i>	25,0 (2020 m.)	45,0 (2030 m.)
					<i>Energiją taupančių šviestuvų dalis (proc.)</i>	22,9 (2021 m. pr.)	60,0 (2030 m.)
					<i>Vieta pagal elektromobilių įkrovimo stotelių, tenkančių 1000 gyv., rodiklį šalies savivaldybių kontekste</i>	29-31 vieta iš 60 sav. (2021 m.)	20 vieta iš 60 sav. (2030 m.)
12.1.1.	Viešosios paskirties pastatų modernizavimas, didinant energijos vartojimo efektyvumą (EVE)	BRSA Strateginio planavimo ir turto valdymo skyrius	2023 m.	2030 m.	Viešųjų pastatų, kuriuose įdiegtos energijos vartojimo efektyvumą didinančios priemonės, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	6 (2030 m.)
12.1.2.	Apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra, diegiant energiją taupančias priemones	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai įrengtų/ atnaujintų apšvietimo tinklų ilgis (km)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
12.1.3.	Šilumos, karšto vandens ir vėsumos tiekimo sistemų energijos vartojimo efektyvumo (EVE) didinimas ir tokių sistemų plėtra	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Naujai pastatytų/ patobulintų šilumos ir vėsumos tiekimo tinklų ilgis (km)	0 (2023 m.)	3 (Vabalninko miestas, tinklai į sporto kompleksą, kita) (2030 m.)
					Naujai pastatytų/patobulintų šilumos, karšto vandens, vėsumos įrenginių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	1 (Vabalninko miestas) (2030 m.)
12.1.4.	Atsinaujinančios energijos išteklių (AEI) panaudojimo didinimas	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030m.	Įdiegtų AEI priemonių centralizuotos šilumos ir vėsumos tiekimo (CŠTV) sektoriuje skaičius (kompl.)	0 (2023 m.)	4 (1 - BRSA, 3 - Litesko) (2030 m.)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Tikslo, uždavinio, priemonės kodas	Tikslas, uždavinys, priemonė	Koordinatorius	Įgyvendinimo laikotarpis, metais		Stebėsenos rodiklis (matavimo vienetai)	Siekta stebėsenos rodiklio reikšmė	
			Pradžia	Pabaiga		Laikotarpio pradžioje	Laikotarpio pabaigoje
					Naujai įrengtų saulės/ vėjo jėgainių (elektrinių) parkų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	4 (1 - BRSA, 3 - Litesko) (2030 m.)
					Savivaldybės įstaigų ir įmonių pastatų, kuriuose įrengtos AEI priemonės, skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)
12.2.	<i>Paskatinti gyventojus ir verslo subjektus naudoti atsinaujinančius ir alternatyvius energijos šaltinius</i>	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	<i>Vieta pagal elektromobilių, tenkančių 1000 gyventojų, rodiklį šalies savivaldybių kontekste</i>	29 vieta iš 60 sav. (2021 m.)	25 vieta iš 60 sav. (2030 m.)
					<i>Modernizuotų, renovuotų daugiabučių namų dalis nuo visų daugiabučių namų (proc.)</i>	29,4 proc. (2023 m. pr.)	45,0 (2030 m.)
12.2.1.	Daugiabučių gyvenamųjų namų modernizavimas, diegiant energetinio vartojimo efektyvumo didinimo ir (arba) atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo priemones	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Modernizuotų daugiabučių gyvenamųjų namų, kuriuose įdiegtos EVE didinimo ir (arba) AEI panaudojimo priemonės, skaičius (vnt.)	60 (2023 m.)	92 (2030 m.)
12.2.2.	EVE didinimo ir AEI panaudojimo skatinimas privačiame sektoriuje	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Įgyvendintų viešinimo ir kitų skatinimo priemonių sk.(kompl.)	0 (2023 m.)	4 (2030 m.)
					Paremtų fizinių/ juridinių asmenų skaičius (asm.)	0 (2023 m.)	40 (2030 m.)
12.2.3.	Elektromobilių ir elektrobuses įkrovimo infrastruktūros plėtra	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Įrengtų viešų ir pusiau viešų elektromobilių ir elektrobuses įkrovimo infrastruktūros objektų skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	30 (2030 m.)
12.2.4.	Elektromobilių ir (arba) alternatyviais degalais varomų transporto priemonių išsigijimas viešajame sektoriuje	BRSA Statybos ir infrastruktūros skyrius	2023 m.	2030 m.	Įsigytų elektromobilių ir (arba) alternatyviais degalais varomų transporto priemonių skaičius (vnt.)	0 (2023 m.)	8 (2030 m.)

Iš viso Biržų rajono strateginei plėtrai 2023–2030 m. laikotarpiu suplanuota 12 tikslų, 31 uždavinys ir 146 priemonės.

VI SKYRIUS. FINANSAVIMO PLANAS

Iš viso Biržų rajono strateginei plėtrai 2023-2030 m. laikotarpiu suplanuota 172,398 mln. EUR arba 21,55 mln. EUR per metus. 8 lentelėje nurodytas finansavimo planas pagal Biržų SPP 2030 uždavinius ir galimi finansavimo šaltiniai, kur ES – Europos Sąjungos lėšos, VB – valstybės biudžetas, KT – kitos lėšos (savivaldybės įstaigų, įmonių, viešųjų ar nevyriausybinų organizacijų, privačios, kitos lėšos).

8 lentelė. Preliminarus finansavimo planas

Savivaldybės plėtros uždaviniai	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Galimi finansavimo šaltiniai
1	2	3
<i>Pagerinti investicijų pritraukimo ir verslo plėtros sąlygas</i>	2 177	SB, VB, ES, KT
<i>Paskatinti gyventojų verslumą ir ekonominį mobilumą, viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą</i>	9 146	SB, ES, KT
<i>Išvystyti tvarų ir konkurencingą žemės ūkį bei alternatyvias veiklas kaimo vietovėse</i>	4 927	SB, VB, ES, KT
<i>Padidinti turistinių objektų patrauklumą</i>	6 522	SB, ES, KT
<i>Išvystyti turistinių ir rekreacinių paslaugų įvairovę bei pagerinti jų kokybę</i>	1 435	SB, ES, KT
<i>Pagerinti ugdymo(si) aplinką, įdiegti inovacijas</i>	4 160	SB, VB, ES, KT
<i>Išplėsti švietimo paslaugų įvairovę, pagerinti ugdymo kokybę ir padidinti prieinamumą</i>	2 962	SB, VB, ES, KT
<i>Paskatinti nuolat besimokančios bendruomenės formavimą</i>	365	SB, VB, ES, KT
<i>Išvystyti trūkstantį ir pagerinti esamą kultūros infrastruktūrą</i>	11 400	SB, VB, ES, KT
<i>Padidinti kultūros paslaugų kokybę bei prieinamumą, išplėtoti kultūrinę partnerystę</i>	414	SB, VB, ES, KT
<i>Išvystyti gyventojų poreikius atitinkančią sporto ir fizinio aktyvumo infrastruktūrą, pagerinti prieinamumą</i>	17 200	SB, VB, ES, KT
<i>Išvystyti patrauklias fizinio aktyvumo ir sporto paslaugas, pagerinti sąlygas gabiems sportininkams</i>	1 000	SB, VB, ES, KT
<i>Pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</i>	8 205	SB, VB, ES, KT
<i>Išplėtoti su visuomenės sveikatos stiprinimu susijusias paslaugas</i>	385	SB, VB, ES, KT
<i>Pagerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, padidinti jų aprėptį</i>	5 830	SB, VB, ES, KT
<i>Paskatinti socialinę integraciją</i>	4 686	SB, VB, ES, KT

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Savivaldybės plėtros uždaviniai	Lėšų poreikis, tūkst. EUR	Galimi finansavimo šaltiniai
1	2	3
<i>Padidinti viešąjį saugumą ir pagerinti viešosios tvarkos situaciją rajone</i>	686	SB, VB, ES, KT
<i>Padidinti savivaldybės teikiamų viešųjų paslaugų efektyvumą bei pagerinti žmoniškųjų išteklių kompetencijas</i>	1 225	SB, VB, ES, KT
<i>Pagerinti savivaldybės veiklos valdymą</i>	169	SB, KT
<i>Sustiprinti Biržų rajono savivaldybės įvaizdį bei komunikaciją</i>	167	SB, ES, KT
<i>Sudaryti sąlygas jaunimo savirealizacijai, pritaikyti viešąją infrastruktūrą ir viešąsias erdves jaunimo poreikiams</i>	1 423	SB, ES, KT
<i>Paskatinti gyventojų bendruomeniškumą ir įtrauktį</i>	2 480	SB, ES, KT
<i>Pagerinti susisiekimo infrastruktūros būklę, padidinti eismo saugumą</i>	13 360	SB, VB, ES, KT
<i>Padidinti viešojo transporto paslaugų prieinamumą, teikiant kompleksines viešojo transporto paslaugas</i>	2 320	SB, VB, ES, KT
<i>Paskatinti gyventojus rinktis alternatyvius, įvairiarūšius judumo būdus</i>	2 600	SB, VB, ES, KT
<i>Išsaugoti ekosistemas ir kraštovaizdį</i>	1 370	SB, VB, ES, KT
<i>Pagerinti rajono gyvenamųjų vietovių bendruomeninę ir viešąją infrastruktūrą, viešąsias erdves</i>	1 720	SB, ES, KT
<i>Modernizuoti ir išplėsti rajono inžinerinę infrastruktūrą, laikantis ekologiško ir inovatyvumo principų</i>	10 454	SB, ES, KT
<i>Įdiegti žiedinės ekonomikos procesus</i>	260	SB, VB, ES, KT
<i>Išvystyti mažai energijos naudojančią viešąją infrastruktūrą</i>	26 400	SB, VB, ES, KT
<i>Paskatinti gyventojus ir verslo subjektus naudoti atsinaujinančius ir alternatyvius energijos šaltinius</i>	26 950	SB, VB, ES, KT
IŠ VISO:	172 398	X

VII SKYRIUS. SVARBIAUSI SAVIVALDYBĖS PROJEKTAI

Šio skyriaus 9 lentelėje nurodyti svarbesni, suplanuoti Biržų rajono savivaldybės projektai, jų investicinių lėšų poreikis ir galimi finansavimo šaltiniai, kur ES – Europos Sąjungos lėšos, VB – valstybės biudžetas, KT – kitos lėšos (savivaldybės įstaigų, įmonių, viešųjų ar nevyriausybinių organizacijų, privačios, kitos lėšos).

9 lentelė. Svarbiausi Biržų rajono savivaldybės projektai

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1 tikslas. Sudaryti sąlygas investicijas skatinančiai ekonominei aplinkai bei konkurencingam žemės ūkiui									
<i>1.1. uždavinys. Pagerinti investicijų pritraukimo ir verslo plėtros sąlygas</i>									
R	1.1.3.		BRSA	Komercinės teritorijos Biržų m., Pavasario, Devynbalsių ir Laužadiškio g., išvystymo trūkumų pašalinimas	2024	2029	700 000	105 000	595 000 (ES, SB)
R	1.1.3.		BRSA	Žemės sklypų Biržų m., Tiekimo ir Plento g., pritaikymas investicijoms	2025	2029	400 000	60 000	340 000 (ES)
R	1.1.3.		BRSA	Biržų m., Plento g. rekonstravimas, užtikrinant geresnę pramoninės teritorijos pasiekiamumą	2023	2024	800 000	120 000	680 000 (ES, VB (KPPP), KT)
<i>1.2. uždavinys. Paskatinti gyventojų verslumą ir ekonominį mobilumą, viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimą</i>									
	1.2.2.		BRSA	Sporto ir sveikatingumo komplekso J. Basanavičiaus g. 69A, Biržuose statyba (II etapas - baseinas; viešbutis) (viešosios privačiosios partnerystės būdu)	2026	2029	6 000 000	40 000	5 960 000 (VB, KT (privačios lėšos))

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	1.2.2.		BRSA	Dengtų teniso kortų Biržų m., Jaunimo g., statyba (<i>viešosios privačiosios partnerystės būdu</i>)	2023	2030	1 500 000	20 000	1 480 000 (KT (privačios lėšos))
<i>1.3. uždavinys. Išvystyti tvarų ir konkurencingą žemės ūkį bei alternatyvias veiklas kaimo vietovėse</i>									
	1.3.1.		BRSA	Biržų rajono Vabalninko seniūnijos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos įrenginių rekonstravimas	2025	2026	375 000	131 250	243 750 (VB, ES)
	1.3.1.		BRSA	Biržų Papilio seniūnijos dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos statinių rekonstravimas	2026	2027	375 000	131 250	243 750 (VB, ES)
	1.3.1.		BRSA	Biržų rajono Nemunėlio Radviliškio ir Papilio seniūnijų dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos įrenginių rekonstravimas	2026	2029	375 000	131 250	243 750 (VB, ES)
	1.3.1.		BRSA	Biržų rajono Pabiržės, Pačeriaukštės, Širvėnos seniūnijų dalies sistemų dalies melioracijos griovių ir juose esančių hidrotechnikos įrenginių rekonstravimas	2027	2029	375 000	131 250	243 750 (VB, ES)
2 tikslas. Vystyti inovatyvias, rinkos poreikius atliepiančias turizmo paslaugas									
<i>2.1. uždavinys. Padidinti turistinių objektų patrauklumą</i>									
R	2.1.1.		BRSA	Turizmo informacinės infrastruktūros plėtra Biržų rajono savivaldybėje	2024	2027	190 000	28 500	161 500 (ES)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
R	2.1.2.		BRSA	Panevėžio regiono savivaldybių (Funkcinės zonos) turizmo objektų skaitmenizavimas	2025	2029	100 000	15 000	85 000 (ES)
R	2.1.2.		BRSA	Panevėžio regiono savivaldybių (Funkcinės zonos) individualaus turizmo paslaugų turinio planavimo informacinė sistema	2025	2029	100 000	15 000	85 000 (ES)
R	2.1.3.		BRSA	Laiptų į Biržų pilį per fosą pietinėje piliavietės pusėje rekonstravimas	2025	2029	350 000	52 500	297 500 (ES)
R	2.1.3.		BRSA	Automobilių stovėjimo aikštelės atnaujinimas ir pritaikymas neįgaliųjų poreikiams bei pėsčiųjų takų įrengimas Astravo dvaro sodybos teritorijoje	2025	2029	850 000	128 000	722 000 (ES)
R	2.1.3.		BRSA	Viešųjų tualetų prie turizmo, rekreacijos ir lankytinų objektų Biržų rajono savivaldybėje įrengimas	2025	2029	300 000	45 000	255 500 (ES)
R	2.1.3.		BRSA	Rinkuškių, Juodelių piliakalnio, vad. Velniakalniu, Rinkuškių k., Širvėnos sen., Biržų r. sav., pasiekiamumo pagerinimas	2025	2029	300 000	45 000	255 500 (ES)
R	2.1.3.		BRSA	Automobilių stovėjimo aikštelių prie lankytinų objektų Biržų r. sav. įrengimas	2024	2027	500 000	75 000	425 500 (ES)
R	2.1.4.		BRSA	Biržų pilies rūmų fasadų akcentinio apšvietimo įrengimas	2024	2026	100 000	15 000	85 000 (ES)
R	2.1.4.		BRSA	Rekreacinės teritorijos Biržuose, Žvejų g., įrengimas	2024	2026	700 000	105 000	595 000 (ES)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
R	2.1.4.		BRSA	Pėsčiųjų ir dviračių takų Biržų m., P. Jakubėno g. ir Žemaitės g., A. Dauguviečio parke įrengimas	2023	2026	1 250 000	188 000	1 062 000 (ES)
R	2.1.4.		BRSA	Dviračių ir pėsčiųjų tako Biržų m., Vilniaus g. įrengimas	2025	2029	800 000	120 000	680 000 (ES, KT)
R	2.1.5.		BRSA	Bendrų Panevėžio regiono savivaldybių (Funkcinės zonos) turizmo maršrutų, skirtų kultūros paveldo objektams bei gamtos ir archeologiniams objektams populiarinti, sukūrimas ir jų rinkodara	2025	2029	80 000	12 000	68 000 (ES, KT)
	2.1.6.		BRSA	Vandens transporto priemonių nuleidimo vietų Širvėnos ir Kilučių ežeruose įrengimas	2023	2023	90 000	78 000	12 000 (ES, KT)
R	2.1.7.		BRSA	Stovyklaviečių įrengimas Biržų r. sav., planuojamoje Likėnų kurortinėje teritorijoje	2025	2029	450 000	68 000	382 000 (ES, KT)
3 tikslas. Ugdyti tobulėjančius, rinkos poreikius atitinkančius žmogiškuosius išteklius									
<i>3.1. uždavinys. Pagerinti ugdymo(si) aplinką, įdiegti inovacijas</i>									
R	3.1.1.		BRSA	Ugdymo paslaugų prieinamumo didinimas, pritaikant infrastruktūrą neįgaliesiems Biržų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose	2024	2026	800 000	60 000	740 000 (VB, ES)
R	3.1.2.		BRSA	Ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumo didinimas Biržų lopšelyje darželyje "Drugelis"	2023	2025	600 000	45 000	555 000 (VB, ES)
<i>3.2. uždavinys. Išplėsti švietimo paslaugų įvairovę, pagerinti ugdymo kokybę ir padidinti prieinamumą</i>									

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
R	3.2.2.		BRSA	Visos dienos mokyklos erdvių sukūrimas Biržų rajono savivaldybės švietimo įstaigose	2024	2026	800 000	60 000	740 000 (VB, ES)
4 tikslas. Plėsti kultūros paslaugų įvairovę									
<i>4.1. uždavinys. Išvystyti trūkstamą ir pagerinti esamą kultūros infrastruktūrą</i>									
	4.1.3.		BRSA	Buvusio Biržų pašto pastato pritaikymas visuomenės (kultūros) poreikiams	2021	2030	6 000 000	3 500 000	2 500 000 (VB (paveldotvarkos programos lėšos), KT)
	4.1.3.		BRSA	Buvusios vaistinės (baltosios) Biržų m., J. Bielinio g. 1, atnaujinimas ir aktualizavimas	2026	2030	5 000 000	1 500 000	3 500 000 (VB (paveldotvarkos programos lėšos), KT)
5 tikslas. Ugdyti fiziškai aktyvią ir sportuojančią vietos bendruomenę									
<i>5.1. uždavinys. Išvystyti gyventojų poreikius atitinkančią sporto ir fizinio aktyvumo infrastruktūrą, pagerinti prieinamumą</i>									
	5.1.1.		BRSA	Sporto paskirties pastato (sporto ir sveikatingumo komplekso) J. Basanavičiaus g. 69A, Biržuose statyba (I etapas - universali sporto salė)	2020	2027	12 200 000	6 200 000	6 000 000 (VB (VIP))
	5.1.1.		BRSA, Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centras	Šaudyklos Biržų m., Jaunimo g. 2, kapitalinis remontas	2026	2030	1 000 000	400 000	600 000 (VB, KT)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	5.1.1.		BRSA, Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centras	Sporto salės Biržų m., Karaimų g. 5, kapitalinis remontas	2026	2030	800 000	400 000	400 000 (VB, KT)
	5.1.3.		BRSA	Sporto paskirties inžinerinių statinių Biržuose, Vytauto g. 32, rekonstravimas (Biržų "Saulės" gimnazijos stadionas)	2024	2027	1 400 000	400 000	1 000 000 (VB, ES, KT)
	5.1.3.		BRSA	Biržų "Saulės" gimnazijos sporto salės atnaujinimas	2026	2030	1 500 000	500 000	1 000 000 (VB, ES, KT)
6 tikslas. Stiprinti ir saugoti gyventojų sveikatą									
<i>6.1. uždavinys. Pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą</i>									
	6.1.3		VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinika	Psichiatrijos dienos stacionaro steigimas Biržų rajono savivaldybės poliklinikoje	2024	2026	450 000	0	450 000 (VB, ES)
<i>6.2. uždavinys. Išplėtoti su visuomenės sveikatos stiprinimu susijusias paslaugas</i>									
R	6.2.4.		Biržų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Sveikatos raštingumo, psichikos sveikatos stiprinimo ir kitų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumo ir kokybės didinimas Biržų r. savivaldybėje	2024	2029	200 000	30 000	170 000 (ES)
	6.2.4.		Biržų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Projektas "Milijardas žingsnių"	2023	2026	80 000	8 000	72 000 (VB, ES)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7 tikslas. Užtikrinti socialinį saugumą bei saugią aplinką savivaldybės gyventojams ir svečiams									
<i>7.1. uždavinys. Pagerinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, padidinti jų aprėptį</i>									
R	7.1.1.		BRSA	Socialinių paslaugų infrastruktūros asmenims su intelekto ir/ar psichikos negalia plėtra Biržų r. savivaldybėje	2024	2027	1 800 000	270 000	1 530 000 (ES)
R	7.1.2.		BRSA	Vieno mygtuko pagalbos paslaugos senyvo amžiaus asmenims ir asmenims su negalia įdiegimas	2025	2029	100 000	15 000	85 000 (ES)
R	7.1.2.		BRSA	Dienos centrų senyvo amžiaus asmenims įkūrimas	2025	2029	120 000	18 000	102 000 (ES)
	7.1.3.	07-003-P-0001	VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centras	Integralios pagalbos teikimas ir plėtra Lietuvos savivaldybėse	2023	2026	426 887	0	426 887 (ES)
	7.1.3.		VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centras	Projektas "Kompleksinės paslaugos (KOPA)"	2023	2029	543 000	0	543 000 (ES)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
R	7.1.3.		BRSA, VšĮ Biržų ligoninė, VšĮ Biržų rajono savivaldybės poliklinika, socialinių paslaugų įstaigos	Kompleksinių sveikatos priežiūros bei socialinių paslaugų (ilgalaikės priežiūros paslaugų) teikimas Biržų rajono savivaldybėje	2025	2029	1 500 000	225 000	1 275 000 (ES, KT)
<i>7.2. uždavinys. Paskatinti socialinę integraciją</i>									
R (iš dalies)	7.2.1.		BRSA	Savivaldybės būsto plėtra Biržų mieste	2024	2027	3 000 000	2 000 000	1 000 000 (VB, ES, KT)
	7.2.4.		VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centras	Paslaugų skatinančių ir efektyviai palaikančių globą šeimos aplinkoje, vystymas	2023	2026	203 000	0	203 000 (ES)
9 tikslas. Skatinti gyventojų bendruomeniškumą, atverti galimybes jaunimui dirbti ir gyventi Biržų rajone									
<i>9.1. uždavinys. Sudaryti sąlygas jaunimo savirealizacijai, pritaikyti viešąją infrastruktūrą ir viešąsias erdves jaunimo poreikiams</i>									
R	9.1.4		BRSA	Atviro jaunimo centro ir atvirų jaunimo erdvių, teikiančių paslaugas mažiau galimybių turintiems jaunuoliams, infrastruktūros modernizavimas ir plėtra Biržų rajono savivaldybėje	2025	2029	600 000	60 000	540 000 (ES)
10 tikslas. Gerinti rajono pasiekiamumą ir junglumą									
<i>10.1. uždavinys. Pagerinti susisiekimo infrastruktūros būklę, padidinti eismo saugumą</i>									

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	10.1.2.		BRSA	Biržų m. P. Jakubėno g. rekonstravimas	2023	2024	520 000	52 000	468 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų m. Latvygalos g. rekonstravimas	2023	2024	400 000	40 000	360 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų kaimo Rožių g. rekonstravimas	2025	2025	120 000	12 000	108 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų m. Plento gatvės automobilių stovėjimo aikštelės rekonstravimas	2027	2027	300 000	30 000	270 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų m. J. Bielinio g. kapitalinis remontas	2023	2023	180 000	18 000	162 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų r. sav., Parovėjos sen., Liesišio k., Liesišio g. kapitalinis remontas	2023	2023	320 000	32 000	288 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų r. sav., Pabiržės sen., Kirdonių k., Žalgirio g. kapitalinis remontas	2023	2024	450 000	45 000	405 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų r. sav., Vabalninko sen., vietinės reikšmės kelio Nr. V-043 (Šiaurinis aplinkkelis) kapitalinis remontas	2024	2025	1 200 000	120 000	1 080 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų m. B. Dauguviečio, Rinkos, Pirties g. kapitalinis remontas	2025	2026	500 000	50 000	450 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų r. sav., Parovėjos sen., Lyglaukių k. Lyglaukių g. kapitalinis remontas	2026	2026	400 000	40 000	360 000 (VB (KPPP))
	10.1.2		BRSA	Biržų r. sav., Širvėnos sen. vietinės reikšmės kelias Karajimiškis-Kauniai kapitalinis remontas	2026	2027	700 000	70 000	630 000 (VB (KPPP))

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

1	2	3	4	5	Igyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					6	7	8	9	10
Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
<i>10.2. uždavinys. Padidinti viešojo transporto paslaugų prieinamumą, teikiant kompleksines viešojo transporto paslaugas</i>									
R	10.2.1.		BRSA, UAB Biržų autobusų parkas	Viešojo transporto paslaugų teikimo kokybės gerinimas Biržų r. savivaldybėje	2025	2029	130 000	19 500	110 500 (ES)
R	10.2.2.		BRSA, UAB Biržų autobusų parkas	Biržų miesto autobusų stoties (įskaitant viešuosius tualetus) rekonstravimas ir pritaikymas neįgaliųjų poreikiams	2025	2029	200 000	30 000	170 000 (ES)
R	10.2.2		BRSA, UAB Biržų autobusų parkas	Autobusų stotelių atnaujinimas ir švieslenčių įrengimas Biržų r. savivaldybėje	2025	2029	300 000	45 000	255 000 (ES, KT)
	10.2.3		BRSA, UAB Biržų autobusų parkas	Netaršių viešojo transporto priemonių bei joms įkrauti reikalingos įrangos įsigijimas Biržų r. savivaldybėje	2024	2027	1 540 000	308 000	1 232 000 (VB, ES, KT)
<i>10.3. uždavinys. Paskatinti gyventojus rinktis alternatyvius, įvairiarūšius judumo būdus</i>									
	10.3.1.		BRSA	Biržų m. S. Dagilio g. kapitalinis remontas (pėsčiųjų takas)	2023	2023	150 000	15 000	135 000 (VB (KPPP))
	10.3.1.		BRSA	Biržų m. Gimnazijos-Maironio g. rekonstravimas (pėsčiųjų-dviračių takai)	2026	2030	700 000	70 000	630 000 (VB (KPPP))
11 tikslas. Tapti aplinką tausojančia, švaria ir žaliausia Savivaldybe									
<i>11.1. uždavinys. Išsaugoti ekosistemas ir kraštovaizdį</i>									
R	11.1.2		BRSA	Biržų miesto žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapio parengimas	2025	2026	50 000	7 500	42 500 (ES)

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurais		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
R	11.1.2		BRSA	Žaliųjų jungčių Biržų mieste stiprinimas (želdynų atnaujinimas, žaliųjų erdvių pritaikymas rekreacijai ir poilsiui (takelių, mažosios architektūros elementų įrengimas ir pan.)	2026	2029	200 000	30 000	170 000 (ES)
R	11.1.3		BRSA	Praeityje cheminėmis medžiagomis užterštos teritorijos Biržų r., Astravo g. sutvarkymas	2024	2029	250 000	37 500	212 500 (ES)
R	11.1.3		BRSA	Praeityje naftos produktais užterštos teritorijos Biržų r., Rinkuškių k., sutvarkymas	2024	2029	150 000	22 500	127 500 (ES)
	11.1.4.		BRSA	Biržų pilies fosų išvalymas	2024	2030	100 000	20 000	80 000 (ES, KT)
<i>11.3. uždavinys. Modernizuoti ir išplėsti rajono inžinerinę infrastruktūrą, laikantis ekologiškumo ir inovatyvumo principų</i>									
R	11.3.2.		BRSA, Uždaroji akcinė bendrovė „Biržų vandenys“	Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo didinimas Biržų rajono savivaldybėje (gyvenvietėse, kuriose yra nuo 200 iki 2000 gyventojų)	2024	2029	6 320 000	948 000	5 372 000 (ES, KT (UAB "Biržų vandenys" lėšos))
<i>11.4. uždavinys. Įdiegti žiedinės ekonomikos procesus</i>									
R	11.4.2.		UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras	Atliekų prevencijos ir tinkamo tvarkymo namų ūkiuose skatinimas Biržų r.	2025	2029	30 000	4 500	25 500 (ES)
12 tikslas. Skatinti efektyvų ir patikimą energijos naudojimą									

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Regiono plėtros plano pažangos priemonės pavadinimas*	Savivaldybės strateginio plėtros plano priemonės kodas	Projekto numeris (jei žinoma)	Projekto vykdytojo pavadinimas	Projekto pavadinimas	Įgyvendinimo terminai (metais)		Bendra projekto vertė, eurai		
					pradžia	pabaiga	Iš viso	Iš jų: savivaldybės biudžeto lėšos	Iš jų: kiti šaltiniai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>12.1. uždavinys. Išvystyti mažai energijos naudojančią viešąją infrastruktūrą</i>									
	12.1.1.		BRSA	Biržų rajono lopšelio-darželio "Rugelis" modernizavimas	2024	2026	500 000	30 000	470 000 (ES, KT (paskola))
	12.1.1.		BRSA	Mokslo paskirties pastato Biržų r. sav., Medeikių k., Liepų g. 6, modernizavimas	2025	2027	1 100 000	50 000	1 050 000 (ES, KT (paskola))
	12.1.1.		BRSA	Muzikos mokyklos pastato Biržų m., Rotušės g. 14, modernizavimas	2026	2028	1 000 000	50 000	950 000 (ES, KT (paskola))
	12.1.1.		BRSA	Biržų lopšelio-darželio "Drugelis" modernizavimas	2027	2029	800 000	40 000	760 000 (ES, KT (paskola))
	12.1.1.		BRSA	Biržų lopšelio-darželio "Ąžuoliukas" modernizavimas	2028	2030	800 000	40 000	760 000 (ES, KT (paskola))
	12.1.3.		BRSA, UAB "Biržų šilumos tinklai"	Vabalninko miesto šildymo modernizavimas	2024	2030	1 000 000	200 000	800 000 (ES, KT)
	12.1.3.		BRSA	Centralizuotos šilumos tiekimo tinklų į Sporto ir sveikatingumo kompleksą statyba	2024	2026	800 000	800 000	0

VIII SKYRIUS. PLANO ĮGYVENDINIMO IR STEBĖSENOS NUOSTATOS

VIII.1. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Biržų SPP 2030 įgyvendinimo priežiūros procesą sudaro:

1. SPP vykdymas – SPP nuostatų integravimas į SVP ir metinius planus;
2. SPP vertinimas:
 - ✓ stebėsenos rodiklių ir kitos informacijos apie SPP įgyvendinimą rinkimas;
 - ✓ SPP įgyvendinimo ataskaitų projektų parengimas, svarstymas, tvirtinimas rajono savivaldybės taryboje, viešinimas.
3. SPP keitimas ir (ar) papildymas.

Biržų SPP 2030 yra **įgyvendinamas**, jo priemonės ir projektus, kurių patvirtinti koordinatoriai ir priemonių vykdytojai yra Biržų rajono savivaldybės administracijos (BRSA) padaliniai/ skyriai, specialistai, savivaldybės biudžetinės, viešosios ir kitos įstaigos bei įmonės, kiti socialiniai-ekonominiai partneriai, įtraukiant į Biržų rajono savivaldybės strateginį veiklos planą (BSVP), kurio rengimą reglamentuoja Strateginio planavimo Biržų rajono savivaldybėje organizavimo tvarkos aprašas (Tvarkos aprašas)⁹⁹ bei integruojant į BRSA ir savivaldybės įstaigų bei įmonių metinius veiklos planus. Biržų SPP 2030 numatytos priemonės ir projektai, kurių įgyvendinimas numatomas SVP įgyvendinimo laikotarpiu, integruojami į BSVP programas, kurioms skiriamas finansavimas iš savivaldybės biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių.

Biržų SPP 2030 yra įgyvendinamas 2023–2030 metų laikotarpiu. Tuo metu galima vykdyti strateginio plėtros plano **keitimą ir (ar) papildymą** – tai procedūra, kurios metu strateginio plėtros plano prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės, projektai yra papildomi naujais, keičiami arba išbraukiami, atliekami kiti neesminiai keitimai, susiję su koordinatoriais, priemonių vykdytojais, siektinų stebėsenos rodiklių, įgyvendinimo laikotarpių reikšmėmis. Biržų SPP 2030 uždaviniai, priemonės ir projektai bei jų stebėsenos rodiklių formuluotės ir reikšmės, įgyvendinimo laikotarpiai, koordinatoriai bei priemonių vykdytojai gali būti keičiami tikslinami, peržiūrimi kasmet, arba esant poreikiui ir dažniau, o vizija, prioritetai, tikslai, jų stebėsenos rodikliai – 1 kartą nuo SPP laikotarpio pradžios (t. y. atliekant tarpinį šio plano vertinimą). Jeigu iš esmės atnaujinamas SPP (keičiama daugiau nei pusė tikslų, uždavinių ar priemonių), turi būti atliekama išsami aplinkos analizė, peržiūrima vizija, prioritetai, strateginiai tikslai, organizuojamas viešas dokumento svarstymas.

Motyvuotus pasiūlymus dėl Biržų SPP 2030 pakeitimo ir (ar) papildymo gali teikti BRS tarybos nariai, Biržų rajono savivaldybės plėtros strateginio planavimo komisijos nariai (BSPK), BRSA, savivaldybei pavaldžių įstaigų vadovai, socialiniai-ekonominiai partneriai, visos suinteresuotos šalys. Pasiūlymai dėl SPP pakeitimo ir (ar) papildymo pateikiami raštu Savivaldybės administracijos direktoriui, kuris juos teikia svarstyti BSPK, o šiai pritarus, pakeitimai ar papildymai teikiami tvirtinti BRS tarybai.

Biržų SPP 2030 priemonių sąrašo koregavimo/ papildymo forma pateikiama prieduose.

⁹⁹ Patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2022 m. sausio 28 d. sprendimu Nr. T-7

VIII.2. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA

Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėseną – tai sisteminis aplinkos, susietos su patvirtinto strateginio plėtros plano įgyvendinimo metu atsirandančiais kiekybiniais ir kokybiniais pokyčiais, stebėjimo ir vertinimo procesas, kurio metu parengiamos strateginio plėtros plano įgyvendinimo ataskaitos. Strateginio plėtros plano įgyvendinimo stebėsenos tikslas – kontroliuoti SPP vykdymą, vertinti įdiegtų priemonių, įgyvendintų projektų poveikį rajono socialiniam ir ekonominiam gyvenimui, pagal poreikius pildyti ir koreguoti strateginį plėtros planą. Stebėseną vykdoma taip, kad būtų galima laiku nustatyti strateginio planavimo dokumentų įgyvendinimo problemas ir priimti reikiamus sprendimus. Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėseną organizuoja Biržų rajono savivaldybės administracijos direktorius, vykdo – Biržų rajono savivaldybės administracijos padalinys, atsakingas už strateginį planavimą (BRSA padalinys, atsakingas už SP), BRSA padaliniai, atsakingi už Biržų SPP 2030 įgyvendinimą, kiti Biržų SPP 2030 nurodyti atsakingi vykdytojai (koordinatoriai ir priemonių vykdytojai). Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos sistemą sudaro 3 savarankiškos dalys:

- strateginio plėtros plano įgyvendinimo institucinė struktūra;
- strateginio plėtros plano kasmetinis įgyvendinimo procesas, organizuojamas parengiant metinę SPP įgyvendinimo ataskaitą;
- įgyvendinimo vertinimo kriterijų (rodiklių) sistema.

Biržų rajono savivaldybės SPP įgyvendinimo stebėsenos **institucinę struktūrą** sudaro trys lygmenys: politinis, administracinis ir visuomeninis:

10 lentelė. Biržų SPP 2030 institucinės struktūros sudėtis

Eil. Nr.	Institucija	Pagrindiniai uždaviniai, įgyvendinant Biržų SPP 2030
<i>Politis lygmuo</i>		
1.	Biržų rajono savivaldybės taryba	Išklauso ir tvirtina Biržų SPP 2030 įgyvendinimo ataskaitas (vieną kartą per metus), tvirtina dokumento pakeitimus ir (ar) papildymus, teikia pasiūlymus, susijusius su rajono strategine plėtra.
2.	Biržų rajono savivaldybės Strateginio planavimo komisija (BSPK)	BSPK yra Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu ¹⁰⁰ savivaldybės tarybos kadencijai sudaryta komisija, kuri koordinuoja ir apibendrina Biržų rajono savivaldybės SPP bei kitų ilgalaikių strateginių planavimo dokumentų rengimo ir įgyvendinimo procesą.
<i>Administracinis lygmuo</i>		
3.	Savivaldybės administracijos direktorius	Savivaldybės administracijos direktorius yra atsakingas už SPP rengimą, jo įgyvendinimo priežiūrą, vertinimą ir atsiskaitymą už rezultatus, organizuoja savivaldybės SPP įgyvendinimo procesą, atsako už patvirtintų savivaldybės planavimo dokumentų ir jų įgyvendinimo ataskaitų viešinimą.

¹⁰⁰ Patvirtinta Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. T-64.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

4.	BRSA padalinys, atsakingas už SP	Surenka, apibendrina ir susistemina informaciją apie Biržų SPP 2030 įgyvendinimo būklę iš Koordinatorių (BRSA struktūrinių padalinių/ skyrių/ specialistų), parengia Biržų SPP 2030 įgyvendinimo ataskaitas (kasmetines, tarpinę ir galutinę) bei teikia siūlymus SPP koregavimui. Parengtas Biržų SPP 2030 įgyvendinimo ataskaitas su siūlymais dėl SPP keitimo skelbia BRS interneto svetainėje viešosioms konsultacijoms, sudarant galimybes Savivaldybės bendruomenei susipažinti su dokumentu ir per nustatytą terminą pateikti pastabas bei pasiūlymus. Pasibaigus viešųjų konsultacijų terminui, gautas pastabas patikslintai ataskaitai bei siūlymus keisti, koreguoti SPP, teikia svarstyti BSPK ir, jai pritarus, teikia tvirtinti BRS tarybai.
5.	Koordinatoriai (pagrindiniai vykdytojai)	Už kiekvieno tikslo/ uždavinio/ priemonės įgyvendinimą yra atsakingas SPP priemonių plane priskirtas Koordinatorius, kuris yra ir pagrindinis vykdytojas. Koordinatorius vykdo Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėseną: renka rodiklius apie tikslų, uždavinių, priemonių, projektų įgyvendinimą, analizuoja SPP įgyvendinimo poveikį Savivaldybei. Koordinatorius Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos sistemoje nustatytais terminais teikia BRSA padaliniui, atsakingam už SP, informaciją apie priskirtų jiems vykdyti SPP dalių įgyvendinimą, pasiūlymus dėl SPP koregavimo ir (ar) papildymo, kitus pasiūlymus, susijusius su rajono strategine plėtra.
6.	Priemonių vykdytojai	Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos sistemoje nustatytais terminais teikia Koordinatoriui (pagrindiniam vykdytojui) informaciją apie jiems priskirtų vykdyti priemonių įgyvendinimą, jų koregavimą ir (ar) papildymą, kitus pasiūlymus, susijusius su rajono strategine plėtra.
Visuomeninis lygmuo		
7.	Socialiniai-ekonominiai partneriai	Patariamojo balso teise kviečiami dalyvauti BSPK, dalyvauja svarstant Biržų SPP 2030 įgyvendinimo ataskaitas, teikia pastabas apie SPP įgyvendinimą bei pasiūlymus dėl SPP koregavimo ir (ar) papildymo.

Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos objektai – vizija, prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės, projektai bei stebėsenos rodiklių sistema, pagal kuriuos yra vykdoma SPP įgyvendinimo stebėseną. Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos rezultatas:

- ✓ kiekvienais metais rengiamos strateginio plėtros plano metinės priemonių įgyvendinimo ataskaitos;
- ✓ 2026 m. rengiama tarpinė SPP įgyvendinimo ataskaita;
- ✓ 2031 m. (SPP įgyvendinimo pabaigoje) rengiama galutinė SPP įgyvendinimo ataskaita.

Rengiant Biržų SPP 2030 **metines įgyvendinimo ataskaitas**, surenkama informacija iš visų Koordinatorių apie priemonių įgyvendinimą, analizuojant priemonių stebėsenos rodiklius (kitais dar vadinamus produkto rodiklius – žr. aprašymą žemiau) bei vertinant per metus įgyvendintų priemonių dalies pasiekimą. Koordinatoriai (pagrindiniai vykdytojai) iki einamųjų metų vasario 28 d. surenka priskirtoms priemonėms reikalingą informaciją ir duomenis iš Priemonių vykdytojų už praėjusius kalendorinius metus, juos apibendrina ir pateikia BRSA padaliniui, atsakingam už SP. BRSA padalinys, atsakingas už SP, apibendrina gautą informaciją ir iki einamųjų metų kovo 31 dienos parengia Biržų SPP 2030 metinę įgyvendinimo ataskaitą, kiekvienų metų balandžio mėn. paskelbia ją savivaldybės interneto svetainėje visuomenei susipažinti bei iki einamųjų metų gegužės 31 d. teikia svarstyti BSPK. Biržų SPP 2030 metinė įgyvendinimo ataskaita kiekvienų metų birželio mėn. teikiama Biržų rajono savivaldybės tarybos komitetams svarstyti ir tarybai tvirtinti (metinės įgyvendinimo ataskaitos forma pateikiama prieduose).

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

SPP įgyvendinimo stebėsenos sistemoje numatyta trijų lygių kiekybinių ir (ar) kokybinių **stebėsenos rodiklių sistema**, kurią naudojant yra vertinamas SPP įgyvendinimo lygis ir poveikis rajono plėtrai. Kartu gali būti vertinama ir vizijos pažanga. Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemą sudaro:

- 1) *Vizijos pažangos rodikliai (neprivalomi)* – aukščiausiojo lygio rodikliai. Juos sudaro pagrindiniai rajono raidą ir artėjimą prie vizijos nusakantys rodikliai (žr. 6 lentelę). Vizijos pažangos vertinimo kriterijams nustatytos siektinos reikšmės. Vizijos pažangos rodiklių pasiekimas vertinamas Biržų SPP 2030 laikotarpio pabaigoje (2031 m.), rengiant galutinę įgyvendinimo ataskaitą ir lyginant su siektinomis reikšmėmis, tačiau tai nėra privaloma.
- 2) *Poveikio (efekto) stebėsenos rodikliai (privalomi)* – pirmojo lygio. Juos sudaro rodikliai, rodantys efektą, kurį galima pasiekti, įgyvendinus SPP tikslus (žr. 7 lentelę, žymimi „E“ raide). Tikslų stebėsenos rodikliams nustatytos siektinos reikšmės SPP laikotarpio pabaigoje (t. y. 2030 m.). Poveikio (efekto) rodiklių pasiekimas vertinamas 2031 metais, rengiant galutinę SPP įgyvendinimo ataskaitą ir lyginant su siektinomis reikšmėmis. 2026 m. yra rengiama tarpinė SPP įgyvendinimo ataskaitą, kurioje patikrinamos poveikio (efekto) rodiklių tendencijos, artėjimas link siektinų reikšmių.
- 3) *Rezultato stebėsenos rodikliai (privalomi)* – antrojo lygio. Juos sudaro rodikliai, rodantys rezultatą, kurį kuris bus pasiektas, įgyvendinus SPP uždavinius (žr. 7 lentelę, žymimi „R“ raide). Uždavinių stebėsenos rodikliams nustatytos siektinos reikšmės SPP laikotarpio pabaigoje (t. y. 2030 m.). Rezultato rodiklių pasiekimas vertinamas 2031 metais, rengiant galutinę SPP įgyvendinimo ataskaitą ir lyginant su siektinomis reikšmėmis. 2026 m. yra rengiama tarpinė SPP įgyvendinimo ataskaitą, kurioje patikrinamos rezultato rodiklių tendencijos, artėjimas link siektinų reikšmių
- 4) *Produkto rodikliai (privalomi)* yra trečiojo lygio. Kiekviena SPP priemonė turi mažiausiai vieną rodiklį, matuojantį jos įgyvendinimo pažangą – tai yra produkto rodikliai (žr. 7 lentelę, žymimi „P“ raide). Priemonių stebėsenos rodikliams nustatytos siektinos reikšmės, jų pasiekimas vertinamas kiekvienais metais, rengiant metines įgyvendinimo ataskaitas. 2031 m. rengiant metinę įgyvendinimo ataskaitą, produkto rodikliai palyginami su siekiamybėmis, nurodytomis 7 lentelėje.

Tarpinė ir galutinė Biržų SPP 2030 įgyvendinimo ataskaitos rengiamos ir tvirtinamos 2026 m. (tarpinė) ir 2031 m. (galutinė), tais pačiais terminais, kaip ir tų metų Biržų SPP 2030 metinės įgyvendinimo ataskaitos rengimas ir tvirtinimas (ataskaitos formos pateikiamos prieduose).

Išsamus Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos, atnaujinimo proceso aprašymas, koregavimo/papildymo tvarka bei vykdymo terminai pateikiami 11 lentelėje.

11 lentelė. Biržų SPP 2030 įgyvendinimo stebėsenos procedūros ir vykdymo terminai

Procedūros	Proceso dalyviai	Vykdymo terminai		Periodiškumas
		Pradžia	Pabaiga	
1. Biržų SPP 2030 metinės/ tarpinės/ galutinės įgyvendinimo ataskaitos rengimas				
1.1. Koordinatoriai iš kitų priemonių vykdytojų surenka duomenis, reikalingus ataskaitai, juos apibendrina.	Koordinatoriai, priemonių vykdytojai	Einamųjų metų sausio 1 d.	Einamųjų metų vasario 15 d.	Metinė įgyvendinimo ataskaita – kiekvienais metais
1.2. Koordinatoriai teikia duomenis ataskaitai BRSA padaliniui, atsakingam už SP	Koordinatoriai, BRSA padalinys, atsakingas už SP	Einamųjų metų vasario 15 d.	Einamųjų metų vasario 28 d.	Tarpinė įgyvendinimo ataskaita – po trejų metų

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

1.3. BRSA padalinys, atsakingas už SP, parengia metinę/ tarpinę/ galutinę SPP įgyvendinimo ataskaitą.	BRSA padalinys, atsakingas už SP	Einamųjų metų kovo 1 d.	Einamųjų metų kovo 31 d.	nuo SPP įsigaliojimo (2026 m.)
1.4. Metinė/ tarpinė/ galutinė SPP įgyvendinimo ataskaita viešinama Savivaldybės interneto svetainėje, teikiama svarstyti ir pritarti BSPK.	BRSA padalinys, atsakingas už SP, BSPK	Einamųjų metų balandžio d.	Einamųjų metų balandžio 30 d.	Galutinė įgyvendinimo ataskaita – SPP
1.5. Metinė/ tarpinė/ galutinė SPP įgyvendinimo ataskaita teikiama svarstyti Biržų rajono savivaldybės tarybos komitetams ir tvirtinti tarybai.	BRS taryba	Einamųjų metų gegužės 1 d.	Einamųjų metų gegužės 31 d.	įgyvendinimo pabaigoje (2031 m.)
1.6. Parengta ir patvirtinta metinė/ tarpinė/ galutinė Biržų SPP 2030 įgyvendinimo ataskaita skelbiama Savivaldybės interneto tinklalapyje www.birzai.lt .	BRSA padalinys, atsakingas už SP	Einamųjų metų birželio 1 d.	Einamųjų metų birželio 30 d.	
2. Esminis Biržų SPP 2030 atnaujinimas¹⁰¹				
2.1. SPP prioritetų, tikslų ir uždavinių ir priemonių plano jiems įgyvendinti įvertinimas ir atnaujinimas	BRSA skyriai, BRSA padalinys, atsakingas už SP	Einamųjų metų liepos 1 d.	Einamųjų metų rugsėjo 30 d.	
2.2. Atnaujintas SPP viešinamas Savivaldybės interneto svetainėje, teikiamas svarstyti ir pritarti BSPK.	BRSA padalinys, atsakingas už SP, BSPK	Einamųjų metų spalio 1 d.	Einamųjų metų spalio 31 d.	Pagal poreikį, ne dažniau, kaip vieną kartą visą SPP per laikotarpį ir ne anksčiau kaip 2026 m.
2.3. Atnaujintas SPP teikiamas svarstyti Biržų rajono savivaldybės tarybos komitetams ir tvirtinti tarybai.	BRS taryba	Einamųjų metų lapkričio 1 d.	Einamųjų metų lapkričio 31 d.	
2.4. Parengtas ir patvirtintas atnaujintas SPP skelbiamas Savivaldybės interneto tinklalapyje www.birzai.lt .	BRSA padalinys, atsakingas už SP	Einamųjų metų gruodžio 1 d.	Einamųjų metų gruodžio 31 d.	
3. Neesminis Biržų SPP 2030 peržiūrėjimas, keitimas/ papildymas.				

¹⁰¹ Tuo atveju, kai iš esmės atnaujinamas Biržų SPP 2030 (keičiama daugiau nei pusė uždavinių ir priemonių), turi būti atliekama išsami aplinkos analizė, peržiūrima vizija, prioritetai, strateginiai tikslai, uždaviniai, organizuojamas viešas dokumento svarstymas. Esminis Biržų rajono savivaldybės SPP atnaujinimas gali būti vykdomas tik po trejų metų nuo SPP patvirtinimo, parengus tarpinę ataskaitą. Šio etapo gali ir nebūti, jei neatsiranda poreikio.

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023–2030 METŲ STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

<p>BRS tarybos narių, BRSA ir jos struktūrinių padalinių, savivaldybei pavaldžių įstaigų ir įmonių, socialinių – ekonominių partnerių ir kitų subjektų raštu teikiami pasiūlymai dėl SPP keitimo/ papildymo BRSA padaliniai, atsakingam už SP, kuris juos apibendrina ir teikia Savivaldybės administracijos direktoriui, svarstyti ir pritarti BSPK bei Savivaldybės tarybai tvirtinti.</p>	<p>BRS tarybos nariai, BRSA padaliniai, savivaldybės pavaldžios įstaigos ir įmonės, socialiniai-ekonominiai partneriai, BRSA padalinys, atsakingas už SP, BSPK, BRS taryba</p>	<p>Uždaviniai, priemonės ir projektai bei jų stebėsenos rodiklių formuluotės, reikšmės, įgyvendinimo laikotarpiai, lėšų poreikis, finansavimo šaltiniai ir koordinatoriai bei priemonių vykdytojai - kasmet arba pagal poreikį.</p> <p>Vizija, tikslai, jų stebėsenos rodiklių formuluotės, reikšmės – ne anksčiau negu treji metai nuo SPP laikotarpio pradžios (2026 m.), kartu su tarpinės įgyvendinimo ataskaitos teikimu (tais pačiais terminais).</p>
--	--	---